

အမှတ် (၂၂) အမှတ် (၄) အိတ် ၂၀၀၁ - အိတ် ၂၀၀၂

ဆူလဲကီဝဲ

HULEI KAWWEI

ကညီမိနုထောင့်စိင်-ဆာဂဲဂ်စိင်

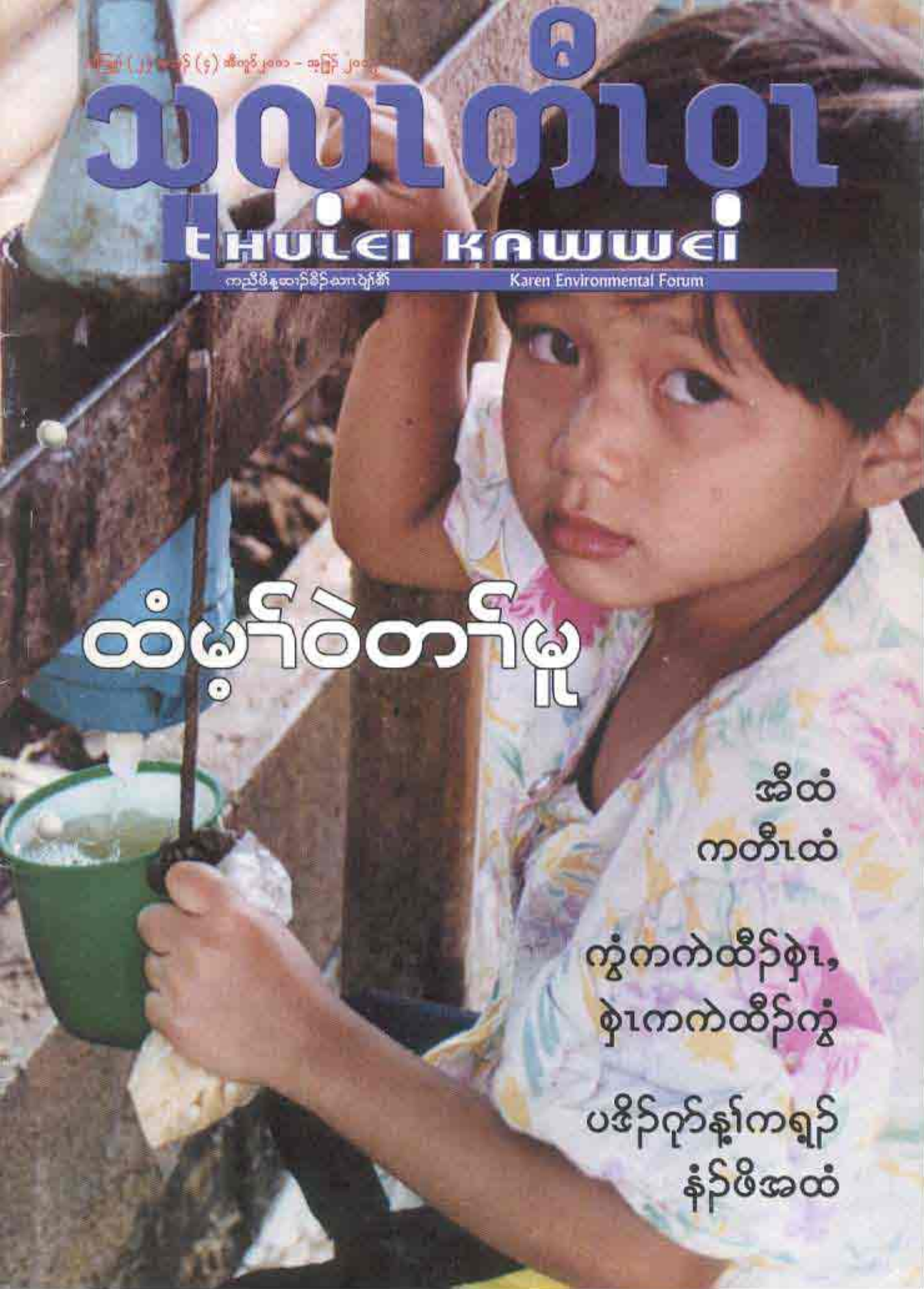
Karen Environmental Forum

ထံမုဂ်ဝဲတဂ်မု

အိထံ
ကတီထံ

ကွံကကထီဂ်စွဲ၊
စွဲကကထီဂ်ကွံ

ပဒိဂ်ဂုဂ်နုဂ်ကရုဂ်
နံဂ်ဖိအထံ

တၢ်ပရာလၢအဲးဒဲးထၢဉ်

ဆူဒီပုၤဝါပှၤဖးလံာ်ဖိ၊

သးခုဒိဉ်မး လၢကွဲးကဒီးလံာ် ဆူသု ဆိဉ် န့ဉ်လီၤ. လၢဆၢက တီၢ်ဖးယံာ်ဖးထီ အတီၢ်ပှၤ ပနာ်လၢသုကဆိဉ်မိးကွၢ်လၢာ်ဘဉ် “သူ လှ၊ ကီ၊ ဝှ၊” အလံာ်ရ၊ လီ၊ န့ဉ်လီၤ. ဒီဖျိ, ပတၢ်ဂ့ၢ်ကီဆိဉ်လၢ ကျိဉ်စု ဒီးတၢ်ဖးတၢ်မ၊ အဂ့ၢ်အဂ့ၢ်ဖျိကီး ပိာ်ထွဲ ထီဉ်အခဲ အါခါအ ယိ နိတၢ်ဆၢကတီၢ်ဟံာ်ပနီဉ်အသိး ပမၤအီၤတတုၤထီဉ်ဘးဘဉ်. အယိလၢ ကဟးထီဉ်သၢ ဘ့ဉ်အလီၤ န့ဉ်ပဒုး ဟးထီဉ် န့ဉ် ဒဉ်ထဲ တ ဘ့ဉ် န့ဉ်လီၤ. ပတီာ်ဟံာ်လၢ ပကထုးထီဉ်လံာ် ၃ လါတဘ့ဉ် န့ဉ် လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်, တၢ်တီာ်အံၤလီၤတီၢ်ပှၤန့ဉ်လီၤ. တဘျီတခီဉ်တၢ် ကစီဉ်လၢကဘဉ်ချးခဲ ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်န့ဉ်ကဲထီဉ်တၢ်လီၤလံာ်က ဆိဉ်ဝဲလီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ပနာ်က့, ပမုၢ်လၢလၢကကဲထီဉ်တၢ်ဒုးသ့ဉ် ညါလီာ်သးတခါလၢ အမၤတုၢ်အသးဒီး ကကဲထီဉ် ကဒီးအသးဆူ ညါန့ဉ်လီၤ.

လံာ်ရ၊ လီၤတဘ့ဉ်အံၤ အတၢ်ကွဲးအဂ့ၢ်မိာ်ပှၤန့ဉ်မုၢ်ဝဲ ထံ မုၢ်ဝဲ တၢ်မူလၢအဘဉ်ထွဲ လီာ်သးဒီးပတၢ်ဆိဉ်မူလၢပသုအီၤလၢတနံၤအ ကီၢ်တနံၤအဂီၢ် န့ဉ်လီၤ. ဒီးအတၢ်ပညိဉ်တခီမုၢ်ဒဲးသိး ပှၤကီးဂၤဒဲး ကဆိဉ်ဒီးတၢ်ကတဲာ်ကတီၢ်က့ၤထံ လၢန့ဆၢဉ် လၢပတလိဉ်ဘဉ်ပှၤ

လၢကျိဉ်လၢစုဘဉ် န့ဉ်လီၤ. မုၢ်ဖျိကီးလံာ်လၢအ ဟ့ဉ်ဒုးသ့ဉ်နီဉ် ထီဉ်က့ၤပှၤလၢပကပလီၢ်ပဒီပသးလၢ ခါဆူညါပတၢ်ဆိဉ်မူ ဒီးတၢ် ဂ့ၢ်ထီဉ်ပသီထီဉ် ဒဲးသိးပသုတလိဉ်ဘဉ်ပှၤက့ၤတၢ်လၢပနီၢ်ခီလီလၢ န့ဆၢဉ်အဆိဉ် န့ဉ်လီၤ. ပနာ်လံာ် တၢ်သ့ဉ်ညါအါထီဉ်ဒီးတၢ်ဟ့ဉ်ပ လီၢ်အံၤ ကမုၢ်ဝဲကမုၢ်တၢ်စုကဝဲၤတခါလၢကသုဒီသဒးဆိသးလၢ ကယံာ်မုၢ်တၢ်ကီတဲာ်ခဲလၢကယဲပာ်ထီဉ်လၢခါဆူညါတဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

မိာ်ပာ်သရဉ်သမါ, ခိဉ်န့ၢ်တဖဉ်လၢအနာ်ပာ် န့ဆၢဉ်ခိဉ်ယၢၤအ တၢ်ကဲဘျးဒီးတၢ်ဂ့ၢ် ထီဉ်ပသီထီဉ် လၢအ ယုာ်ကၢ တဖဉ် ပယုာ်ဝဲ သးစုၤဘဉ်သုလၢသုကသိဉ်လိဒုးနာ်ပာ်ဘဉ် ဒီးတဲယုၤဘဉ်ဖိလံာ် သ့ဉ်ဘိဉ်သးစၢ်ဒီးပှၤမၤလိတၢ်ကွဲးသ့ဉ်တဖဉ် န့ဉ်လီၤ.

ပကွဲးမုၢ်ဘဉ်ဖျိကီးဒီပုၤဝါတဖဉ်လၢကဟ့ဉ်ကူဉ်ဟ့ဉ်ဖးဒီးမၤ ဂ့ၢ်ထီဉ် ပလံာ်ရ၊ လီၤ အံၤ န့ဉ်လီၤ. လၢခဲကတၢ် စဲးဘျးဘဉ်သု လၢသုမၤသကီးတၢ်ဒီးသူလှ၊ ကီ၊ ဝှ၊ အယိ န့ဉ်လီၤ.

အဲးဒဲးထၢဉ်

သူလှ၊ ကီ၊ ဝှ၊ အတၢ်ပညိဉ်

တၢ်န့ဉ်ကျဲလၢတၢ်ကွဲးအဂီၢ်

- ❑ ဒဲးသိးကရ၊ လီၤ န့ဆၢဉ်ခိဉ်ယၢၤတၢ်ကစီဉ် လၢအမၤအသး လၢဟီဉ်ကဝီၤ, ဟီဉ်ခိဉ်ဒီးဟီဉ်ခိဉ်ဖျါဉ်အပူၤလၢအယဲဒီ ဘဉ်ကညီဖိတဖဉ်
- ❑ ဒဲးသိးကဆိးကါ ဘဉ်ကညီဝီၤ (ဩ) လၢခိဉ်ယၢၤ န့ဆၢဉ် တ ကပၤဒီးပှၤဖးတၢ်ဖိတဖဉ်ကသု သုအီၤဒီးနာ်ပာ်အခိပညီ လၢခါဆူညါကညီကျိဉ်အတၢ်လဲၤထီဉ်လဲၤထီအဂီၢ်
- ❑ ဒဲးသိးကဟ့ဉ်ဂံၢ်ဟ့ဉ်ဘိကညီဖိတဖဉ် လၢကသုထာဖိဉ်မၤ နီဉ်ယာ်အခိဉ်ယၢၤတၢ်ကီတၢ်ခဲလၢအမၤသးဘျးဒီးအီၤဒီး ကသုဟ့ဉ်ကူဉ်နီၤဟ့ဉ်ဖျိကီးတၢ်အစၢလၢတၢ်ကဘ့ဉ်လီၤ တၢ်ဂ့ၢ်ကီလၢအယဲပာ်ထီဉ်တဖဉ် ဒဲးသိးကဒုးအါထီဉ်က ညီဖိအတၢ်သုတၢ်ဘဉ်လၢကဟံာ်ဖျါထီဉ်အတၢ်တုၢ်ဘဉ်ခိဉ် ဘဉ်ဘဉ်ထွဲ ခိဉ်ယၢၤန့ဆၢဉ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီဆူ ဟီဉ်ခိဉ်ဖိလၢလီၢ် ဂၤတဖဉ်
- ❑ ဒဲးသိးကနီၤဟ့ဉ်န့ၢ်တၢ်သုထီဉ် ဘဉ်ထီဉ်ဆူကညီဖိတဖဉ် လၢကသုကွဲးလံာ်, ကသုယုထံဉ်သ့ဉ်ညါယိထံတၢ်ဂ့ၢ်လၢ အမၤအသးတဖဉ်, လၢကျဲဒဲးအံၤပကညီဖိအလုာ်လၢထုသ န့တၢ်သုတၢ်ဘဉ်လၢအိဉ်ဒီးမုၢ်ပှၤလၢပျါၤ လၢအဘဉ်ထွဲ ဒီးခိဉ်ယၢၤန့ဆၢဉ်န့ဉ် အသုတလီၤမၤတဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

ပကွဲးမုၢ်ဘဉ်နၢလၢ နကကွဲးတၢ်ဆူသူလှ၊ ကီ၊ ဝှ၊ အဆိဉ်လီၤ. တၢ်ကွဲးပဉ်ဂူတယုာ်အလံာ်ဖျါဉ်ကဘဉ်မုၢ်ဝဲ ၂၀၀၀ - ၃၀၀၀ အ ဘဉ်စၢၤန့ဉ်လီၤ.

တၢ်ကွဲးလၢဘဉ်တၢ်စဲးကျဲးအီၤလၢသူလှ၊ ကီ၊ ဝှ၊ အပူၤန့ဉ်, တၢ်ကဟ့ဉ်ခိဉ်ဖးလီၤလၢစုယိ ၅၀၀ ဘးလီၤ. တၢ်ဂီၤအဂ့ၢ်မုၢ် ပဉ်ထွဲဒီးတၢ်ကွဲးန့ဉ် တဘ့ဉ်ကမုၢ်ဝဲစုယိ ၁၀၀ ဘးစုစုလီၤ.

ပှၤကွဲးတၢ်ဖိလၢအ ဒီးသန့ၤအတၢ်ကွဲး ဒီးလံာ်လံာ်အဂၤသ့ဉ် တဖဉ်န့ဉ် ကဟံာ်ဖျါထီဉ်ယုာ်ဘဉ်ဖျိကီးလံာ် အမံၤအသ့ဉ် လၢလၢ ပှၤပှၤ ဒဲးသိးအဲးဒဲးထၢဉ် ကသ့ဉ်ညါ ဒီး ဝဲထံခီဖးက့ၤတၢ်ဂ့ၢ် တၢ်ကျိဉ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးကသုအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

သူလှ၊ ကီ၊ ဝှ၊ အိဉ်ဒီးအခွဲးအယာ်လၢကဒီဉ်တၢ်ကွဲးဒဲးအကြး ဝဲအသိးမုၢ်ဂ့ၢ်, ဝဲကွဲးတၢ်ကွဲးမုၢ်ဂ့ၢ်သ့ဝဲန့ဉ်မုၢ်ပတၢ်ဒုးသ့ဉ်ညါ ဆိဖျိကီးပှၤကွဲးလံာ်ဖိလီၤ.

ပှၤကွဲးလံာ်ဖိကီးဂၤကဝဲသးစုၤဆူယုာ်အမံၤဒီး အလီၢ်ဆိး ထံးဒဲးသိးအလီၢ်မုၢ်အိဉ်န့ဉ် “သူလှ၊ ကီ၊ ဝှ၊” ကဆဲးကျၢဘဉ်အီၤ အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

■ တၢ်ဂီၤလၢလံာ်က့မိဉ် - ကိုဖိမုၢ်ဒီသ့ဉ်တဂၤ လၢထါခိဟ့ဉ် ဒီးအိထံလၢတၢ် ပုၤအစၢပူၤ. တၢ်ဂီၤအံၤဘဉ်တၢ်ဒီအီၤလၢစီၤကလံးဆဲး

■ တၢ်ဂီၤလၢလံာ်က့ချး - ထံလီၤဆူဖိတတီၤလၢ မုၢ်မုၢ်လိာ်ကျိ အိဉ်လၢချာ်လွံာ် ထျာ်ကီၢ်ဂ့ဉ်. တၢ်ဂီၤအံၤဘဉ်တၢ်ဒီအီၤလၢ စီၤမၤဘျုးထု.

**သူ လှ၊ ကီး ဝှ၊
ပှ၊ မ၊ သ ကီး တာ် တဖ်**

အဲး ဝံး ထာ် ကရ၊

စီး ဝီ လ် နှ် ထွါ

Green Steve

အဲး ဝံး ထာ် မ၊ စ၊ ကရ၊

နိ ကိ နှ် ဆှ်

နိ က နှ် ထွါ

ပှ၊ ကွဲး တာ် မိ

Anna Griffler

ကလံး ဆှ်

ပှ် ကိ နှ် ဝှ

စီး ဆါ လှ်

ဆှ် နိ

ပီ ဆ ထှ်

ဆိ တ နိး ဆှ်

မံ ဆာ

ထိ ဝှ ဆှ်

စီး ဝါ လှ် ဟ် နိ နှ် ထွါ

ဒီး တ ကိ

စီး ဆှ် လှ၊ သိ

စီး မး ထှ် ထွါ

ပှ၊ ဖး ဘျှ လံာ်

စီး ဝါ လှ် ဟ် ဒီး ကွဲး

ပှ၊ ဒဲး ကိ နိ ဒီး ရဲ နိ လံာ်

မိ ဝှ

ပှ၊ တု တာ် ကိ

စီး ဝီ မှ်

ဝါ ဆှ်

ခါ ပါ

**လ၊ က ဆဲး ကျိး ဒီး သူ လှ၊ ကီး ဝှ၊
အ ကိ လံာ် ဒီး နိ နိ ကိ**

Thulei Kawwei

P.O Box 204

Prasingha Post Office

Muang, Chiang Mai 50205

Thailand

email: thuleikawwei@hotmail.com

တာ် ဝှ၊ နိ နိ တိ တဖ်

ဝိ သ ဩ ဒီး အစိ ပညီ (က ဘျှး ပ ၂)

တာ် ပ ရ၊ ဆှ် အဲး ဝံး ထာ် (က ဘျှး ပ ၃)

အဲး ဝံး ထာ် တာ် ကွဲး (က ဘျှး ပ ၄)

ကွဲး က ကထိ နှ် စှ၊ စှ၊ က ကထိ နှ် ကွဲး - ၄

တာ် ကစိ နိ (က ဘျှး ပ ၆)

လိ က စိ နိ နိ ဆာ် လိ က မ၊ သ ကီး တာ် ဘာ် ထွဲ တာ် မှ် ဆါ က လှ် - ၆

က ညီ မိ က နှ် က ထိ နှ် လံာ် ပှ၊ ဝှ၊ ဝိ တာ် မ၊ လိ - ၈

က ညီ မိ နိ နိ ယ၊ ပှ် ဘျှး စဲ က ရ၊ ဆှ် ထိ နှ် လံာ် - ၉

တာ် က တီး သ ကီး အချိ နိ (က ဘျှး ပ ၁၀)

ပ နိ နှ် ဝှ် နှ် က ရှ် နှ် နိ မိ အထံ - ၁၀

တာ် နှ် အသ နှ် (က ဘျှး ပ ၁၆)

ဆှ် သု က တီး က ဘာ် သု - ၁၆

ဆှ် က တီး သု နှ် နိ မိ လံာ် ကိ - ၂၀

နိ နှ် ယါ အ တာ် ဆှ် ဝှ၊ လိ ဆှ် မှ် ထံ - ၂၁

ပှ၊ တ ဝါ က လှ် (က ဘျှး ပ ၂၂)

ပှ၊ သး ပှ် က တီး ထံ အ တာ် ခု သှ် - ၂၂

တာ် တံ ဖျါ (က ဘျှး ပ ၂၄)

ကျှ လှ၊ နိ နိ မိ မ၊ က ဆှ် အဲ က စိ - ၂၄

ဟိ နိ နိ ထံ မှ် နှ် - ၂၇

ပှ် ခု ထိ နှ် (က ဘျှး ပ ၃၄)

မှ် သှ် ညါ ဒီး ဟှ် ကှ် ယ၊ - ၂၈

ဝဲး နိ နိ ခါ ကျှ လှ၊ ညါ ဒီး ဝဲ ဆဲး - ၂၉

ဆိ ထံ က တီး ထံ - ၃၀

ထံ မိ ပှ် က ထိ နှ် နိ ထိ မိ ဟှ် ကျှ သု ခါ - ၃၁

ထံ တ မာ် အ ယိ တာ် မ၊ အ သး တဖ် - ၃၂

ထံ မှ် ဝဲ တာ် မှ် ဒီး တာ် သံ - ၃၄

က စာ် နိ နိ အ ကိ ထံ ကိ တာ် မှ် တာ် ခု နိ - ၃၆

ကိ ဝှ၊ အ တာ် ဆှ် မှ် မိ လှ၊ က ညီ မိ သှ် ညါ - ၃၈

လှ် မိ ထိ မိ (က ဘျှး ပ ၃၉)

သူ လှ၊ ကီး ဝှ၊ - ၃၉

တာ် နှ် တဲး (က ဘျှး ပ ၄၀)

တာ် သု တာ် မိး မ၊ နှ် တာ် - ၄၀

ဝိသြဇီးအဝိပညီ လာတံဆိးကါအီလါလံာ်တဘုာ်အံအပူ

မုာ်တံကျါ = ပုၤတနီၤနီၤကိးလါ “မုာ်တံ”. မုာ်တံကျါတဘိ လါပုၤတံပျံၤပျံၤအီၤလါပုၤတံပျံၤပျံၤဝဲတံပျံၤပျံၤဒ်သိးဝဲပုၤဆူးမုာ်အဆါက တီၢ်န့ၣ် မုာ်အု အသုတလဲးအိၣ်တံဆိးပုၤတံပျံၤပျံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီ ပုၤဝဲကညီဖိလါကီၣ်တံတဖၣ် ကိးမုာ်န့ၣ်ဒီးန့ၣ် အဝဲသုာ်ဟံဖိၣ် ထီၣ်လိာ်အသးဒီးသဝီတဖျါၣ်ဘၣ်တဖျါၣ် ဒီးတံသကိးဝဲမုာ်တံ ဒ် သိးမုာ်သုတဟဲလဲးအိၣ်ကွံာ်အဝဲသုာ်အသုာ်ပုၤတံပျံၤပျံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ထာၣ်သုာ်ထာၣ်သး = ကတီၢ်သုာ်ကတီၢ်သး, ပလီၤသုာ်ပလီၤသး

ပုၤအီၤလိာ်ဖိထံ = ပုၤလါအမါတံတတုၤလါလီၤလီၤဘၣ်. မါဒၣ် တံကဖိကယုၤ

လီၤစု = (အစါ) လီၤတုာ် (extinct)

တံဆူးတံဆိ = တံဆါကတီၢ်သုာ်သုာ်သုာ်

တံဝဲသုာ်ကတီၢ် = တံလီၤဒီလီၤယုၤ

တရုၤတနီၤ = (ပုၤ)ဘုာ်တံ, ပုၤတံအီၤတဒီကန့ၣ်ဝဲဘၣ်

ဟံၣ်ကိာ်လုၤပုၤ = သဝီပုၤ

သံစိာ်စဲး = သံကစံာ်, fresh

သးတဖျါ = သးတကဆီၣ်ဘၣ်

ပုၤမံးစကုာ်ဖိ = ပုၤပုၤလံာ်ကျါဖိလါတသုလံာ်သုလံာ်

အစု = အသံကစံာ် / အသီသံၣ်ဘုာ် (fresh)

မုာ် = ဟံးန့ၣ်တံဆိၣ်ဘုာ်အိၣ်သါ (relax)

သယုာ်ပုၤ = ကယုၤပုၤ (ကယုၤပုၤ (ကယုၤပုၤ (ကယုၤပုၤ

လါဖိ = အိၣ်လါဝီၣ်လဲၣ်ခဲးဒီးဝီၣ်လဲၣ်ကါနီၤ-အလွာ်ဂီၤ, ဂီၤလုး ဒီးဝါ (coral)

လါဟဲကဲထီၣ်ကဒါကုၤအသီသု = (renewable) န့ၣ်ဆါတံ ဆိၣ်ယါ န့ၣ် မုာ်တံလါအဟဲကဲထီၣ်ကဒါကုၤအသီသုဝဲဒၣ် န့ၣ် လီၤ. တနီၤဟံးတံဆါကတီၢ်ယံာ်, ဒီးတနီၤဟံးတံဆါကတီၢ်တ ယံာ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲပစံးလါတံဆိၣ်ယါတခါလါအဟဲကဲထီၣ်က ဒါကုၤအသီသုန့ၣ် အခီညီတံဖိတံလံာ်အဝဲန့ၣ် ကဘၣ်ဟဲကဲထီၣ် မုတမုာ် လိာ်ထီၣ်ဖးထီၣ်ကဒီးအသီလါပုၤတံစါအတံဆိၣ်မုအတီၢ် ပုၤန့ၣ်လီၤ.

ထံတံဆိၣ်ယါ = ထံကျိ, ထံပုၤ, ထံထီၣ်ပာ်နီၣ်, အီၤစံးတံ သုာ်တဖၣ်န့ၣ် ပကိးအီၤလါ ထံတံဆိၣ်ယါ (water resources).

ထံလီၤကီၢ်ပုၤတံသုာ်ထီၣ်ဘီထီၣ် = ကွီၣ်ကီၣ်, တံဆါဟံၣ်, ကျဲ မုာ်ကျဲဘီ, ထံတမာ်, ကဘီယုၤပျံၤစံးတံအဒီသုာ်တဖၣ်န့ၣ် ပကိး အီၤလါထံလီၤကီၢ်ပုၤတံသုာ်ထီၣ်ဘီထီၣ် (infrastructure).

-ဘၣ်ဆါဒီးဝီၣ်သုာ်တဖၣ်အံပုၤမုာ်ဘၣ်ဒီပုၤဝဲတဖၣ်အတံတဖၣ်တဖၣ်ပုၤဂီၤန့ၣ်လီၤ.

တံဘိးဘၣ်သုာ်ညါ

၁. သုလုၤကီၢ်ဂုၤအလံာ်ဒီးနီၣ်ဂံၢ်ဆီၣ်စါလဲအသးလံအယီ ဒီပုၤဝဲပုၤမးလံာ်ဖိ ဒီးပုၤကွဲးလံာ်ဖိတဖၣ် ကကွဲးလီၤတံကုၤလံာ်ဒီးနီၣ်ဂံၢ်အ သီဝဲကုၤဒီးပုၤ (၁) အဂီၢ် မုာ်ပတံဘိးဘၣ်သုာ်ညါန့ၣ်တက့ၢ်.

၂. လါတယံာ်တဖျါအတီၢ်ပုၤ (Images Asia Environment Desk) ကစဲးကျဲးဝဲ န့ၣ်ဆါခိၣ်ယါအလံာ်ဒီယုၤ (ကီၢ်လါဝါဆုကီၢ်လါဝါ) တဘုာ် လါ အဘၣ်တံကွဲးအီၤလါကီၢ်လါဝါကျိၣ်ညီညီဖိ လါပုၤလါအကျိၣ်မိၢ်ပုၤတမုာ်ကီၢ်လါဝါကျိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တံကွဲးအိၣ်သုာ်ဒီးတံ ဂီၤဒီဖိ ဒီးတံဟ့ၣ်သုာ်တံဒီတံတံသုာ်တဖၣ်အယီ ကမါစါပုၤမးလံာ်ဖိတဖၣ်တဖၣ်ကွဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်အံၤကြါဝဲဒၣ်ဒီးပုၤမါလီၤတံဖိ, ကွီၣ်သရၣ်သရၣ်မုာ်, ပုၤဟူးဂဲၤလါန့ၣ်ဆါခိၣ်စါ, ပုၤဂုၤဝီၣ်ဂီၢ်, မုာ်ကျိၣ်ဝဲကွဲးဒီးထံရုၢ်ကီၢ်သးတဖၣ်အဂီၢ်ခိၣ်မးလီၤ. ပုၤလါလိာ်ဘၣ်သုာ် တဖၣ်န့ၣ် ကဝဲသးစုၤပတံထီၣ်ယုၤန့ၣ်ဘၣ်လါ (Images Asia E-Desk, P.O Box 2, Prasing Post Office, Muang, Chlang Mai 50205) အ အိၣ် မုတမုာ် ကွဲးယုၤဒီပုၤသုလုၤကီၢ်ဂုၤ အလံာ်ဒီးနီၣ်ဂံၢ်သုာ်ဒၣ်စုၤကံးန့ၣ်လီၤ. လံာ်အံၤတံဟ့ၣ်ကလီၤအီၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, ပုၤလါအဒီး န့ၣ်ဘၣ်လံာ်သုာ်တဖၣ် ကဘၣ်မါပုၤဒီးစံးဆါကုၤတံသံကွဲးဖျါဖျါလါ ပုၤထူးထီၣ်စဲးကျဲးလံာ်သံကွဲးဝဲန့ၣ်လီၤ. သုတံစံးဆါတဖၣ် ကမါ စါမါဂုၤထီၣ်လံာ်ဒီယုၤအံၤ ဝဲတံစဲးကျဲးကဒီးအီၤခံၤဘီတဘျီအခါန့ၣ်လီၤ.

၃. ဒီပုၤဝဲလါအကွဲးလံာ်, အကွဲးထါ ဒီးအတုတံဂီၤ ဒီးဘၣ်တံစဲးကျဲးအီၤလါသုလုၤကီၢ်ဂုၤအလံာ်တဘုာ်အံအပူန့ၣ် ကဝဲသးစုၤ ဒုး သုာ်ညါလီၤတံဘၣ်ဆဲးဒဲးထာၣ် လါအလီၤဆိးထံး ဒ်သိးသုလုၤကီၢ်ဂုၤကသုဆုၤန့ၣ်ဘၣ် ခိၣ်ဖးတုၤဂုၤဂုၤဆု သုအိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အ သိး လံာ်ဟးထီၣ်လါအပူကွဲးသုာ်တဖၣ် ဒီပုၤဝဲလါကြါဒီးန့ၣ်ဘၣ်ခိၣ်ဖး ဒီးတဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဒဲးဝဲတဖၣ်မုာ်အိၣ်န့ၣ် ဝဲသးစုၤပရါပစါဘၣ်ဆဲး ဒဲးထာၣ်တက့ၢ်. ဒီပုၤလါတံဆါကတီၢ်ယံာ်အဖိခိၣ် ပုၤလီၤဆိးထံးတဖၣ် ဆီတလဲအသး ဒီးဆဲးဒဲးထာၣ်အတံထူးဖျါတံလုၤအိၣ်ဆါမးအ ယီ ပတံဆဲးကျဲးဒီးပုၤလါအကွဲးလံာ်တဖၣ် အဆါထီၣ်တံကွဲးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဆူ ဆေး ခုံး ထောင်

အဆိပ်ယူလာဆူပစ်တကဆတ်ဆိပ်တကလီတက်ဆေးခုံးထောင်
ယုတ်နီးအပူမသကီးတဖိသုတ်တဖတ်ကီးကဒီးတကွာ

ဒီပုဂံဝဲဆေးခုံးထောင်စာယုတ်ကညးဘဉ်သုလယဆိပ်ဒီးဖးစုဂ်ကီး
သုလကီဝုအလံာ်တကစီဉ်ဒိဉ်မးလီၤ. လံာ်ဆံၤယဖးဘဉ်ထံတ
ဘျီဒီးယဖးမုဉ်ဒိဉ်မးလီၤ. ယကညးဘဉ်နာလကနကဆူနီယာချျး
ဆာချျးကတီၢ်ကီးဘျီဒီးဝဲသုလကီဝုအလံာ်တကစီဉ်ဟးထီဉ်တ
ဘျီလံာ်လံာ်န့ဉ်တကွာ

ဝံသးစူဆေးကျီးဒီးကွဲၤကလုာ်, မဲာ်ချံသီ, ကညီတကစီဉ်ဝဲ
လီၢ်ခိဉ်သုဉ်သုဉ်တဖတ်န့ဉ်တကွာ. ဝံသးစူဒီးဆေးကျာ်ယုတ်ဒီးအဝဲ
သုဉ်ဒီးဆူယုတ်နီယာနီၤ. ဆိဉ်ဒုဉ်နီဟုဘဉ်ဆဂုာ်လီၤ. တဖးဘဉ်
ဘဉ်. မုဉ်သုလကီဝုအလံာ်န့ဉ်ယဖးဘဉ်ကတြုာ်(၂) ဒီး (၃) လီၤ.

ယဆိပ်တလီၢ်ကစီၤမုဉ်ယုတ်, တဆိပ်ဖိဉ်ဆိးလီထီဉ်, ဝဲၤရီတြီၤ,
ဝံသးစူကွဲၤကလုာ်ဘဉ်ယတံာ်ကွဲးဆတ်လီၤတုာ်လီၤကတ်တကွာ.

ဆူပတံာ်မာနာဖီတောင်
စီၤထူထူ
ဝုာ်မုဉ်ယုတ်

ဆူ ဆေး ခုံး ထောင်

တဂ်မုဉ်သုဝဲထီဘိတကွာ. သးဆိဉ် ကွဲးတံာ်ဆူသုဆိဉ်ယံာ်တုာ်
လံာ်ဘဉ်ဆဉ်တကွဲးယဲဘဉ်. ဝဲဆံးဒီးနီတံာ်ဆာကတီၢ်ဝုအလံာ်ကွဲး
တံာ်ဆူသုဆိဉ်လီၤ. သးဝုဒိဉ်မးလံာ်ထီဉ်ဘဉ်သုလကီဝုအလံာ်
ရုာ်လီၤတဖတ်ဒီးဖးဘဉ်ယဲအလံာ်တံာ်ဘျီဒီးမးလီၤ. ယဖးဘဉ် သု
လကီဝုအလံာ်ရုာ်လီၤတဖတ် ဒီးယထီဉ်လံာ်အဘျီဒီးဆိဉ်ဝဲယဲဒိဉ်
နီၤမးလီၤ. ပကဘဉ်သုကတီၢ်ကွဲးပမိဉ်ယာ် န့ဆဉ်ဒီးကွဲၤကလုာ်တံာ်
ဆိဉ်ဝဲးတရံးပုာ်လီၤ. ဝဲပတံာ်လီၢ်ဆဲးတံာ်ကီၢ်ခါတံာ်ကီၢ်ဒိဉ်မး. တံာ်
ကီၢ်အသဟီဉ်ဆူထီဉ်ကွဲးကွဲးတံာ်ဆူစုဂ်ကီးအါထီဉ်, ထံနီ
စူၤလီၤတတုာ်လီၢ်ဘဉ်စးလံာ်တဂ်. ဝဲဖျီပမိဉ်ယာ်န့ဆဉ်လီၤပျီအ
လံာ်န့ဉ်လီၤ.

သးဆိဉ်ဆေးကျီးရုလီၢ်သးဒီးသုဒိဉ်မးလီၤ. ယမုဉ်ကွဲးဖိသးစာ်
တကါဝဲဆံးယမလီၤ ၁၀ တီၤဝဲဒိဉ်ယါကွဲးယဆိဉ်ဒီးနီပာ်အါထီဉ်သု
လကီဝုအလံာ်ပညိဉ်ဆတ်မာဆကျဲယီ ယဝံသးစူသုကကွဲးဒုး
နီပာ်အါထီဉ်ယာ်ဒီးကွဲးဟုဉ်ကုဉ်ဟုဉ်ဖးယာ်လီၤ. ဘဉ်ယးတံာ်က
တီၢ်န့ဆဉ်ခိဉ်ယာ်အဂုာ်ဆတ်မာယသးဆိဉ်သပုာ်ပုာ်လီၤ.

တနံဉ်ဆံၤပကွဲးဒိဉ်ယာ်အကရၢအဖု ဘဉ်တံာ်ဒုးဆိဉ်ထီဉ်ဆီ
လံာ်ပကမာသကီးတံာ်ဆူညါအဂီၢ်လီၤ. ယဲယဘဉ်တံာ်ယုထာထီဉ်
ယာ်လံာ်ပုာ်ယာ်လီၢ်ဆုဉ်နီၤ လံာ်တံာ်မာသကီးအပုာ်လီၤ. ဆာဒီးနီ
ဘဉ်တံာ်ဟုဉ်ကုဉ်ဟုဉ်ဖးအါထီဉ်လံာ်သုဆိဉ်လံာ်ကမာသကီးတံာ်ဒီးပ
ကွဲးဖိဝဲဆံးန့ဉ်လီၤ. မုဉ်လံာ်လံာ်သုကဆေးကျီးရုမုဉ်လီၢ်သးဒီးယာ်ဒီး
ကွဲးတံာ်ဆူယဆိဉ်သပုာ်တံာ်လီၤ.

ပုာ်ဒီးတံာ်ယုဝံသးစူဆါ, သုလကီဝုအလံာ်တံာ်မုဉ်ရုာ်လီၤ

ဆီၤဝံသးစူဆူဟုဉ်ဘဉ်စုဂ်ကီးဆူယဆိဉ်(၁၀)ဘုဉ်(၂၀) ဘုဉ်တ
ကွာ.

ပုာ်ဒီးတံာ်ဆာမုဉ်လံာ်ဆါ.
နီၢ်တံာ်မျှီဖီ
ဒိဉ်ယါနဲကဝီၤ

လံာ်တံာ်ဆေးကျီးအဂီၢ်

Ta Mia Paw, C/o Saw Ker, Kwai River Christain Hospital
Sangkaburi, Kachanaburi 71240, Thailand

ဆူဒီပုဂံဝဲပုာ်ကွဲးလံာ်ဖီ.

ဒီပုဂံဝဲစီၤထူထူ- ပသးသဟီဉ်ဆူထီဉ်ဝဲပဖးဘဉ်နလံာ်ပရၢဖီ
လံာ်အစံးလံာ်သုလကီဝုအလံာ်ပုာ်ဟုဉ်နာတံာ်သးမုဉ်အလံာ်လီၤ. ခါဆူညါပ
မုဉ်လံာ်စုဂ်ကီးလံာ်နကဟုဉ်နီၤဘဉ်ပုာ်လံာ်နတံာ်လံာ်ဒီဖျီ လံာ်အဘဉ်
ယးဒီးတံာ်ကတံာ်ကတီၢ်န့ဆဉ်ခိဉ်ယာ်ဖီဖျီနတံာ်ကွဲးဖီသုဉ်တဖတ်န့ဉ်
လီၤ. ဒ်သီးပကဆူနီနာသုလကီဝုအလံာ်ပလီဉ်ဘဉ်လံာ် နက
ဟုဉ်ပုာ်နလံာ်ဆိးထံးလီၤတံာ်လံာ်ဆဲးဒ်သီးပဆူဒီဖျီနီနာလံာ် လံာ်
ပရၢတးကသုအဂီၢ်လီၤ.

မုဉ်လံာ်ပရၢပစာ်အဂုာ်အဂါလံာ်နဆိဉ်ဒီးဖးန့ဉ် နကြးကွဲးယု
လံာ်“ကွဲးကလုာ်”အလံာ်ပရၢဒါ- Kwe K'lu, P.O Box 11,
Kanchanaburi 71000, “မဲာ်ချံသီ”အလံာ်ပရၢဒါ- Burma Issues,
P.O Box 1076, Silom Post Office, Bangkok 10504, ဒီး“ကညီ
တံာ်ကစီဉ်ဝဲလီၢ်ခိဉ်သုဉ်”အလံာ်ဒါနီဉ်ဂံၢ်န့ဉ်မုဉ်ဝဲ -KIC News, P.O
Box 22, Mae Sod 63110, Tak Province)အဆိဉ်လီၤလီၤဒ်သီးအ
ဝဲသုဉ်ကဆူနီနာအဂီၢ်တကွာ.

ဒီပုဂံဝဲမုဉ်တံာ်မျှီဖီ- သးဝုလံာ်နဟီဉ်ဂံၢ်ဟီဉ်ဘီဒီးဆါရုလီၢ်သးဒီး
သုလကီဝုအလံာ်န့ဉ်လီၤ. ယကညးဘဉ်နာလံာ်ပတံာ်လီၤတုာ်လီၤ
ကတ်ဆိဉ်အါမး လံာ်ပကဟုဉ်ကုဉ်ဟုဉ်ဖးဘဉ်နာချျးဆာချျးကတီၢ်အ
လံာ်န့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်. ဒ်သုမုဉ်ပုာ်သးဆူဉ်ကျးစးလံာ်တံာ်မာလီ
ဒီးလံာ်တံာ်ပံးတံာ်မာအသီး ယနုာ်လံာ်သုကနီပာ်သုဒဲကဝီၤအခိဉ်
ယာ်ဂုာ်နီပဝဲသုဉ်လီၤ. အလံာ်. ပဟုဉ်ဂံၢ်ဟုဉ်ဘီဒီးသးဝုလံာ်သုက
ရုာ်ဖီအတံာ်မံးတံာ်မာလံာ်အဂုာ်န့ဉ်လီၤ. တံာ်ဆာကတီၢ်မုဉ်လီၤဟီတဲး
န့ဉ် ဆေးခုံးထောင်ဟံလီၤသးလံာ်ကလဲၤဆိဉ်သကီးသုလံာ်ရုလီၢ်
မုဉ်လီၢ်သးအဂီၢ်လီၤ.

လံာ်ခဲကတံာ် သုလကီဝုအလံာ်ကွဲးမုဉ်ဘဉ်ကညီဖိတဖတ်လံာ်ဆိဉ်ဒီး
တံာ်လံာ်ဒီဖျီတံာ်သုတံာ်ဘဉ်လံာ်အဘဉ်ထွဲဒီးခိဉ်ယာ်တကပကဟုဉ်
ကုဉ်ဟုဉ်ဖးဘဉ်ဒီပုဂံဝဲလံာ်နီၤယါနဲကဝီၤအဂီၢ်မုဉ်ပတံာ်ဘိးဘဉ်သုဉ်
ညါလီၤ. သုလကီဝုအလံာ်သးဝုလံာ်ကကထီဉ်ဘဉ်လံာ်ဆူတံာ်ကစီဉ်
ဆူကညီဖီအဂီၢ်ထီဘိလီၤ.

ဆူပတံာ်လီၤဟု.
သုလကီဝုအလံာ်ဆေးခုံးထောင်

ကွဲးကွဲးထီၣ်စွဲၤ, စွဲၤကွဲးထီၣ်ကွဲး

“ဖဲကွဲးထီၣ်စွဲၤ နီးစွဲၤကွဲးထီၣ်ကွဲးအခါန့ၣ် ပကလီၤဒိထံ မ့တမ့ၢ် ပကလီၤအူးလာထံ”

မ့ၢ် ပဆဲကမိၣ်စ့ၢ်ကီးတဘျီတျီလာ ပကတၢ် ပုၤထံ လာပက အီၤအီၤ, လုၢ်အီၤ, ဆူၣ်တၢ်, သုကဆီတၢ် နီးပကဆိးကါအီၤလာပကသ့ၣ် အိၣ်ဖျးအိၣ်တၢ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကီးခါ. ပဘၣ်ဆဲကမိၣ်ဆိဟံးစၢၤလာခါဆူညါပထံပနီၤလာအဆိၣ်ပုၤလုၢ်ကွဲးပထံကျိအကွဲးတဖၣ်အပူၤအံၤ လီၤသံးကွဲးဝဲကသုဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပကထံၣ်ဘၣ်လာ မ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤ ထံကီၢ်အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အက့ၢ်အဂီၢ်အကျိအကျဲတဖၣ် အခိၣ်လီၤယီၤဆူ တၢ်အိၣ်သးတခါ လာပတမိၣ်သး- ကွဲးဆၢၣ်မဲၣ်, တူၢ်လီၤ, နီးတူၢ်ဘၣ် အီၤသ န့ၣ်က့ ပဘၣ်တူၢ်ဘၣ်လီၤ. အဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ထူးဖျၢၣ်တလုၤလာထံန့ၣ်လီၤ. ထံကကဲဝဲတုၤပဘၣ်ပုၤန့ၣ်အီၤ- ထံအကါကိၣ်ဝဲတုၤပသ့အီၤအခွဲးတဆိၣ်လာဘၣ်- မ့တမ့ၢ်ထံကယုၤကလီၤဝဲဘၣ်ဆၢၣ်ပုၤတဆိၣ်အီၤလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်စံးန့ၣ်နီး ထံလၢပထံၣ်အီၤကီးမ့ၢ်ဆၢၣ်ဂီၢ်ဟါအံၤ အိၣ်တဘးဘးအံၤ လဲၤဟါမံၢ်ကွဲးဝဲလဲၣ်.

ပမ့ၢ်ကွဲးထီၣ်တၢ်အိၣ်သးလၢဆါကတီၢ်ခဲအံၤန့ၣ် ထံသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်လဲၤအိၣ်တၢၤတအၢၣ်အသးလၢထံတမၢၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤလီၤကဲဒ်စွဲၤကွဲးထီၣ်ကွဲးအသိးန့ၣ်လီၤ. ဖဲတယံၣ်တမိၢ်အတီၢ်ပူၤ ပဒိၣ်ဟံးဖျါဝဲလၢအဘျီထီၣ်ထံတမၢၣ်ခဲလၢၣ် ၁၂၃ ဖျါၣ်လံ. တမၢၣ်တဖၣ်အံၤ အါတက့ၢ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအထံတီ (weir) နီးတနီၤမ့ၢ်ဝဲလီမ့ၢ်အူဂံၢ်ထံတမၢၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ညီန့ၣ်တၢ်မၤအသးလၢ တုၤမ့ၢ်ထံတဖၣ်တုၤဟီၤဆူထံတမၢၣ်အပူၤလံန့ၣ် အဒိပညီထံတဖၣ်ကထီၣ်ပဒိၣ်အတၢ် နီးအိၣ်လၢပဒိၣ်အစုပူၤလၢကသ့ဝဲလၢကျဲဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ထံအိၣ်ဒေၣ်လဲၣ် လီၤကဲဒ်ထံ လီၤသံးကွဲးလၢနဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢနကသ့ဘၣ်ထံဒ်နတၢ်လိၣ်ဘၣ်အဖီခိၣ်အသိး ကလီၤမံၢ်ကွဲး

ဝဲလီၤ. တၢ်မၤအသးဒ်အံၤ ကရုၣ်န့ၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိအိၣ်လၢ ပလူကျိ နီးလီၤပံၣ်တၢ်အကဟံၣ်ကဝီၤတဖၣ် လဲၤခီဖျိဘၣ်တုၤဝဲလံ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်သးလီထံလၢကသ့ၣ်တၢ်အဂီၢ်ဒေၣ်လဲၣ် ကဘၣ်အိၣ်ဟ့ၣ်ပုၤန့ၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢထံသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်သ့အီၤလာလီၤပံၣ်တၢ်မ့ၢ်အူစဲးအဂီၢ် အကါဒိၣ်န့ၣ်ဒဲး ပုၤလီၤကဝီၤဖိတဖၣ် ကထူအိၣ်အစံၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တဘျီအဝဲသ့ၣ်အကွဲးဖိလၢအထံတီပူၤလၢမိၢ်ဘိ န့ၣ်ထံဆူ အစံၢ်ပူၤ လီၤသံးကဲ ထီၣ်စွဲၤလၢၣ်လံ.

မ့ၢ်နီၣ်နီၣ်နီၣ် ထံသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်လဲၤသ့အီၤဖဲလဲၣ်. ထံသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်ဒုးအီၤဝဲဒေၣ်ဘုဟုအထံ ဒ်သိးကီၢ်ပယီၤကကဲထီၣ်ကခါက့ၢ်ဒ်တဘျီမ့ၢ်တုၢ် ကီၢ်အရုၣ်အမ့ၢ်ခွဲးအသိး- ကီၢ်တဘျီလၢဘုဟုထူးထီၣ်အါကတၢ်, နီးဒ်သိးကဒုးလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ကီၢ်အမ့ၢ်ကျိဝဲၤကွဲး လၢအလီၤတဩးကွဲးတုၢ်ဝဲအံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ထံတဖၣ်ကလဲၤဝဲဆူပုၤလၢအသ့ၣ်တၢ်ဖျးတၢ်ကနံၣ်ခံၣ်ဘျီ, မ့တမ့ၢ်ဒီတနံၣ်ကျါအဆိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ကီၢ်ခါထံစုၤလီၤအဆါကတီၢ်န့ၣ် တၢ်ဂုၢ်လီၤတလီၤ, တၢ်ဟံးဒုၣ်ဟံးကမၢ်, နီးတၢ်အုၣ်လီၤဆိးက့လီၤသး လၢပဝဲကဒဲကဒဲ လၢတၢ်သ့ထံအဖီခိၣ်ကအိၣ်ထီၣ်ဝဲလီၤ.

တကးဒဲးဘၣ်, ထံလၢအအါအဂီၢ်ဘၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤဝဲဆူပူၤပုၤနီၣ်သိးကလုၢ်အိၣ်လုၢ်အီၤ, မၤကဆဲကဆီ နီးမၤယံမၤလၢ ပုၤရူဖိဝုၢ်ဖိအတၢ်အိၣ်မူန့ၣ်လီၤ. အဒိ, ဟံၣ်ဒွဲ (hotel) တဖျါန့ၣ် သ့ထံကပုၤသိး မ့တမ့ၢ်ကအါန့ၣ်ဒဲး ခိခိၣ်န့ၣ်သဝီ အဖျါလၢအဆဲန့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး တၢ်ဂဲၤလီၤကွဲး ကီးဖိ (golf) အနီၣ်ပျီလၢဟ့ လၢပုၤဒိၣ်ကျိၣ်ဒိၣ်စုဒီးပုၤဖိဒိၣ်ကမိၤထီၣ်စုၤလၢ ကလဲၤဂဲၤလီၤကွဲးဝဲအဂီၢ်န့ၣ် သ့ထံကအါန့ၣ်သဝီ အဖျါလၢအဆဲစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဖဲဖိကဟၣ်ဝဲလီၤတဖၣ်စ့ၢ်ကီး တဖျါန့ၣ်ဒီးတဖျါသ့ထံကပုၤသိးဒီး

န့ၣ်သဝီအဖျါလၢအကယၢ်န့ၣ်လီၤ. ခူဝုၢ်တဖၣ်ဒ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်န့ၣ် ကဒ်သ့ထံအါထီၣ်အါထီၣ်ကွဲးကွဲးလီၤ. ပဝဲပုၤခိခိၣ်န့ၣ်သဝီဖိတဖၣ် မ့ၢ်တဒီးန့ၣ်ဘၣ်ထံဘၣ်န့ၣ်က့, ခူဝုၢ်ဒီးဖဲဖိကဟၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ထံန့ၣ်ထံကီၢ်ကလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ဝဲလီၤန့ၣ် တၢ်ဟံးသးဒ်အံၤကအိၣ်ဝဲသ့ပုၤတၢ်လီၤ.

ထံတမၢၣ်လၢတၢ်တုၤထီၣ်အသိ အဖျါတကယၢ်ဘျီအံၤ မ့ၢ်ပဆဲကမိၣ်လၢ အလၢလၢကီၢ်ပယီၤအဂီၢ်လံခါ. ကလၢဝဲဒ်လဲၣ်. ဒ်ပဒိၣ်အတၢ်ဟံးဖျါဖဲ ၁၉၉၂ - ၂၀၀၀ နံၣ်အိၣ်ဝဲအသိး လီမ့ၢ်အူအဂီၢ် လၢအဟဲလၢထံတမၢၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဒေၣ်ထံ ၃၁%န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အူဂံၢ် အဖျးကယၢ်လၢအအါန့ၣ် ဟဲလၢန့ၣ်ဆၢၣ်ကဲသဝဲအဆိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်ခဲအံၤ ထံကီၢ်အကဲသဝဲလၢခိခိၣ်လၢလံအိၣ်တုၢ်လၢပီၣ်လဲၣ်ဒဲးတဖၣ်တဖီ ခိးဆါန့ၣ်ဝဲဆူထံဂုၤကီၢ်ဂၤအဆိၣ်န့ၣ်လီၤ. ခါဆိအူအတၢ်လိၣ်ဘၣ်လၢ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးထံလီၤကီၢ်ပုၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ် (infrastructure) အဂီၢ်ဒေၣ်လဲၣ်န့ၣ် လီမ့ၢ်အူဂံၢ်တလၢပုၤဘၣ်. ထဲလၢဝုၢ်တကူၣ်လၢအမ့ၢ်ဝုၢ်ခိၣ်တဖျါဒေၣ်လဲၣ် လီမ့ၢ်အူလီၤပံၣ်ခဲအံၤခဲအံၤ တုၤဖျါခိၣ်အပဒိၣ်သ့ၣ်ကညီၤသးကညီၤ နီးကမၤစၢၤဘျီဂုၤထီၣ်ကွဲးလီၤပံၣ်တၢ်မ့ၢ်အူစဲးလၢအဟးဂီၢ်သ့တသ့ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၀၁ နံၣ်လၢၣ်ယၢ်ယၢ်န့ၣ် တၢ်ကစီၣ်ဟံးဖျါထီၣ်ဝဲလၢ သးပဒိၣ်ဟံးဝဲဒေၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်လီမ့ၢ်အူဂံၢ်ထံတမၢၣ် တၢ်တီၢ်ကျဲၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်တခါလၢ ထံကီၢ်ဖဲဖိကဟၣ်တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကကျဲးစၢၤယုစုလၢထံဂုၤကီၢ်ဂၤအဆိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယံ ထံအနီၣ်ဂံၢ်အတၢ်ပုၤ (volume) ကလိၣ်ဒဲးဝဲဆဲးအါလဲၣ် ဒ်သိးကထူးထီၣ်ဝဲလီမ့ၢ်အူအဂီၢ်လၢ ခါဆူညါထံကီၢ်ဖဲဖိကဟၣ်တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပထံကျိထံကွဲး,

လိာ်ကဝီၤဒိၣ် အၢ်ဒၢ်လိာ်ကမၤသကိးတၢ်ဘၣ်ထွဲ တၢ်မူအါကလုာ်

သုလၢတီၤတၢ်အၢ်ဒၢ် ၂၀၀၂

၂၀၀၁ နံၣ်လၢနီၣ်ဝုဘၣ် (၄ - ၇) သီအနံၤ န့ၣ်ကညီၣ်ဖိခၢ်စးခံၣ်လၢအမၤ သုလၢကီၤဝုၤဆဲးဒီးထၢ်ဒီး နီၣ်ကီၢ်မုာ်ဆၣ် လၢကညီၣ်ရဲၣ်သဲန့ၣ်ဆၣ်ကဝုၤလဲၤထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဘၣ်သးဒီး လိာ်ကဝီၤဒိၣ် ပုၤဘျးစဲ တၢ်ဖဲသကိးမၤသကိးတၢ်ကရူၢ်လၢတၢ်မူအါကလုာ်စဲ ခုၣ်ရၢၤ မိၤစဲၤဒီ တၢ်မၤလိာ်ဒီး တၢ်အိၣ်ဖိၣ်အံၤ မုာ်ဝဲခဲဘျီတဘျီလိာ် ပုၤလၢအတီၣ်ခိၣ်ရဲၣ်မဲလၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်တဘျီအံၤမုာ်ထဲဒ်စိ-ကွၢ်မနီၣ်တၢ်တီၣ်ခိၣ်ရဲၣ်မဲအရူၤလၢမုာ်ထီၣ်ကလံၤထံးအရူၣ်ထံကီၢ်တဖၣ်အကီၢ်န့ၣ်လိာ်.

ထံ ကီၢ် (၇)ဘၣ်လၢမုာ်ထီၣ်ကလံၤထံးအရူၣ်ဒီအမုာ် ခဲၣ်ဘိဒဲယၢၤ လိာ်ကီၢ်, ဆံၣ်ဒီနံၣ်ရၢၤ, ကျီၣ်တဲၣ်, ဖဲလဲပံၤ, ပံၤဆဲန့ၣ်ဒီးကညီၣ်လၢကီၢ်ပယီၤ န့ၣ် ဟဲထီၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်ဖိၣ်တဘျီအံၤန့ၣ်လိာ်.

တၢ်အိၣ်ဖိၣ်တဘျီအံၤအတၢ်ပညိၣ်မုာ်ဝဲ-တၢ်ကတိၢ်သကိးတၢ်ကတဲာ်ကတိၢ် န့ၣ်ဆၣ်တၢ်မူအါကလုာ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤ အတၢ်ဂံၢ်ဆဲးဘါစၢ်တဖၣ်ဒဲသိးကမၤဝုၤထီၣ် မၤဆူၣ်ထီၣ်ထဲဒ်စိလိာ်ကဝီၤဒိၣ်တၢ်မၤဘၣ်သးဒီး တၢ်ကတဲာ်ကတိၢ် တၢ်မူအါကလုာ်, တၢ်ကမၤဝုၤထီၣ်ပသီထီၣ် ပုၤဘျးစဲ အတၢ်တီာ်ကျဲၤအတၢ်ဖဲတၢ်မၤလိာ်ကဝီၤဒိၣ်ပုၤမၤသကိးတၢ်ကရူၢ်အကျါ ဒီးတၢ်ကနီၣ်ပၢ်အါ

ထီၣ်ဆၢကတီၢ် ခုၣ်ခါခဲအံၤတၢ်အိၣ်သးဘၣ်သးဒီး တၢ်မူအါကလုာ်လၢ မုာ်ထီၣ်ကလံၤထံးအရူၣ်အပူၤန့ၣ်လိာ်.

ထံ ကီၢ် ကိးဘၣ်လၢအ ဟဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်တဖၣ် ဟဲစိာ်ယုာ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်သးတၢ်မၤဟးဂုၢ်ဟးဂီၤဒီးတၢ်မၤဘၣ်ဒီဘၣ်ထံးတၢ်မူအါကလုာ်လၢအ ကီၢ်ဒၣ်ဝဲဒီး ဟဲယျါထီၣ်, ကတိၢ်သကိးအဂ့ၢ်ဝဲတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လိာ်. တုၤထံကီၢ်ကိးဘၣ်ဟဲယျါတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ဘၣ်သးတၢ်မူအါကလုာ်လၢအ ကီၢ်ဒၣ်ဝဲဝဲဒီးတၢ်ကတိၢ်သကိးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်တဖၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ကွဲာ်အီၤခဲလဲၣ်န့ၣ်လိာ်.

ဒီးသန့ၤထီၣ်သးလၢတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်တဖၣ်အဖီခိၣ် တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘိးဘၣ်ရၢၤလိာ်န့ၣ်လိာ်. တၢ်ဘိးဘၣ်ရၢၤလိာ်အဝဲအံၤဘၣ်တၢ်ကွဲးဒီးဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအီၤလၢခၢ်စး ၁၇ ဂၤလၢ ခဲၣ်ဘိဒဲယၢၤ လိာ်ကီၢ်, ဆံၣ်ဒီနံၣ်ရၢၤ, ပံၤဆဲန့ၣ်, ကျီၣ်တဲၣ်, ဖဲလဲပံၤဒီးကီၢ်ပယီၤခၢ်စးတဖၣ်န့ၣ်လိာ်. တၢ်ဆဲးလိာ် ခုၣ်မုာ်ကျၢ်လၢခၢ်စးမဲလၢာ်အကီၢ်မုာ် ကွဲာ်တူၣ်ရီၤပုၤပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤတၢ်အိၣ်ဖိၣ်န့ၣ်လိာ်.

လၢတၢ်ဘိးဘၣ်ရၢၤလိာ်အဖီခိၣ်တၢ်ဆၢတဲာ်တၢ်ကဘၣ်လိာ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အကျဲ (၄)ထံၣ်လၢအမုာ် တၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်သရၣ်တၢ်မၤလိာ်ဘၣ်သးဒီးတၢ်မူအါကလုာ်, တၢ်ကလုၤယုထၢဖိၣ်ကွၢ် လုၢ်လၢအထုသန့ၤလၢအဘၣ်ထွဲ

လိာ်သးဒီးတၢ်မူအါကလုာ်လၢပကစၢ်ဒၣ်ဝဲအတီၢ်ပူၤဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အံၤကဘၣ်တၢ်ပာ်ယျါထီၣ်အီၤဝဲတၢ်အိၣ်ဖိၣ်သၢဘျီတဘျီ, တၢ်ကကွဲးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ, အကျိၤခဲဆဲးဘၣ်သးဒီးတၢ်မၤဟးဂုၢ်ဟးဂီၤတၢ်မူအါကလုာ်လၢပကစၢ်ဒၣ်ဝဲကီၢ်ပူၤ ကိးလိာ်ဒီးဒီး တၢ်ကဆုၤဆူၤပုၤဘျးစဲ ကရူၢ်တဖၣ်အဆိၣ် ဒီး တၢ်အိၣ်ဖိၣ်သၢဘျီတဘျီ န့ၣ်တၢ်ဆၢတဲာ်လၢတၢ်ကမၤအီၤဝဲ လိာ်ဆိးကထိဘၣ် (၂၂ - ၂၈, ၂၀၀၂) နံၣ်လၢ ကလံၤစိးစးမၤထြၣ်, ကီၢ်ဆံၣ်ဒီနံၣ်ရၢၤအပူၤန့ၣ်လိာ်.

တၢ်ဘိးဘၣ်ရၢၤလိာ်လၢတၢ်မူအါကလုာ်အကီၢ်

ပဝဲဒၣ်, ဒဲပမုာ် လိာ်ကဝီၤဒိၣ် ပုၤမၤသကိးတၢ်ကရူၢ်လၢ တၢ်မူအါကလုာ်လၢမုာ်ထီၣ်ကလံၤထံးအရူၣ်ကီၢ်ဘၣ်ဒိၣ်အပူၤ, ထဲဒ်စိ-ကွၢ်မနီၣ်အပူၤမၤသကိးတၢ်အသိး ပဘၣ်တၢ်မၤန့ၣ်ဆိၣ်ခဲပုၤဒီဖျိတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤလၢအတဘၣ်ဘျီဘၣ် ဒါဒဲအမုာ် တၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤတၢ်သုကမၣ်ဝဲဒၣ် န့ၣ်ဆၣ်တၢ်မူရူၤတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ယၢၤတဖၣ်, ဒီးမၤဘၣ်ဒီဘၣ်ထံးပုၤကညီၣ်တၢ်ဖဲအိၣ်ဖိၣ်မၤအိၣ်, လိာ်ဆိဒဲတၢ်ပိာ်မုာ်ဒီးဖိသုၣ်လၢ မုာ်ထီၣ်ကလံၤထံးအရူၣ်ကီၢ်ဘၣ်ဒိၣ်အပူၤ န့ၣ်လိာ်. ချဲစၢၤလၢပုၤပူၤ, ပိာ်လဲၣ်ပူၤ တဖၣ်လိာ်မၤကွဲာ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်ဒီး တၢ်သုၣ်တၢ်ဖျး လၢတဖိးမဲဒီးန့ၣ်ဆၣ် တဖၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သဘၣ်သဘၣ်ဒီး မၤပျဲမၤဖုး န့ၣ်ဆၣ်ခိၣ်ယၢၤ အတၢ်သုၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်, ပုၤကညီၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမ့ဒီး န့ၣ်ဆၣ်တၢ်ဘၣ်တုၤအဂၤတဖၣ်န့ၣ်လိာ်.

ကရူၢ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤမုာ်တၢ်မၤသကိးတၢ်ဒဲသိးပကဒီးန့ၣ်ဘၣ်ပုၤဂ့ၢ်ပီၤခွဲးယာ်အကီၢ်, တၢ်ဒုးထုၣ်ဖျးထီၣ်ပုၤတဝၢ လၢ တၢ်အိၣ်တၢ်မၤန့ၢ်အဖီလၢာ်, မုာ်ကျိၤဝဲကွဲာ်တၢ်ယံးတၢ်ဖုၤဒီးတၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်ဒီသဒါခိၣ်ယၢၤ န့ၣ်ဆၣ် န့ၣ်လိာ်. ပမုာ်ပုၤမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ကတဲာ်ကတိၢ်ချဲစၢၤတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ယၢၤဒီးဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်ဟူးတၢ်ဂၤလၢအဆီလိာ်အဆိၣ်

တယာ်လၢ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤပှၤတၢ်ဖိဒီး တၢ်ဆိၣ်တၢ်ကွံတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ခဲၣ်ဘိၣ်ဒံၤအ ပူၤ သ့ၣ်ပှၤ ကဝီၤ ၄၄.၈၇ ဆိၣ်လၢတၢ်မၤသ့ၣ် အကွီၤပူၤလၢ အအုၤရယၣ်ဆိၣ် ၄.၇ ယဲထၢၣ် (၁ ယဲထၢၣ် = ၂.၄၇ အုၤကၢၣ်) န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ဆိၣ်ဒိၣ်နံၣ်ရၢ အပူၤ ယဲ ၁၉၉၇ နံၣ် ဒီး ၁၉၉၈ နံၣ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်သ့ၣ်ပှၤကဝီၤ(၁၀) မုၤလယၢ်ယဲထၢၣ်မ့ၣ်အုၤ ဆိၣ်လဲးဒီဖျိ ဆိၣ်ဒိၣ်နံၣ်ရၢ ကူၣ်ပနံၣ်တၢ်မၤ ကၢၤသ့ၣ် ဒီး တၢ်လီၢ်ကဝီၤ (၂.၆) မုၤလယၢ် ယဲ ထၢၣ် ဘၣ် တၢ် သ့ တၢ် သ့ၣ် တၢ်ဖျးထဲတကလုၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤအပူၤန့ၣ် ယဲ ၁၉၉၀ နံၣ်ဒီးတုၤလီၤဆူ ၁၉၉၅ နံၣ်န့ၣ် သ့ၣ်ပှၤတၢ်လီၢ် (၃၈၇,၀၀၀) ယဲထၢၣ် လီၢ်မၤကွံၣ်ကိးနံၣ်ဒဲးန့ၣ်လီၤ. ဝီၣ်ထွဲထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အံၤ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တဲၤလၢ အဘိၣ်ဝံၤထံတမၢၣ်(၁၀၀)ခါလဲန့ၣ်လီၤ. ဘီထူလံၤဘုၤရဲၤလီၢ်ကဝီၤဒိၣ် အပူၤတဖၣ်လီၢ်မၤတၢ်ကွံၣ်လၢ အကထိ တဖၣ်ကထိဒီး တၢ်ဒုးကဲထီၣ်အီၤဆူဘုၤကလုၣ်အသိ လၢအဘၣ်တၢ်ကျဲၣ် ကျိအီၤ ဒီးဘုၤကလုၣ်အဂၤ နိသိးက ဟ့ၣ်ထီၣ်အချဲအါအါဂီၢ်အါဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အဆါ, လီၢ်ကဝီၤဒိၣ်အံၤအတၢ်ပၤဆုၤဝဲဒၣ်ချဲစၢၤတၢ်ဆိၣ်ယၢၤတဖၣ်လီၤမၤကွံၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ- ကီၢ်ကွံၣ်တဲၣ်ကွဲးစးဘုၤချဲအစၢၤကလုၣ်န့ၣ် လီၤဘၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အပူၤဒီဖျိကကထိထီၣ်ဝဲဒၣ်ကီၢ်ချၢတၢ်ကရၢကရိ တဖၣ် အတၢ်ဖိ တၢ်လံၤ လီၤ. လၢတၢ်အံၤအယိကယျဲဝဲဒၣ် ပၢၤထံကဲကီၢ်ကူၣ်ပနံၣ်တဖၣ်လၢအကွံၣ်ဝဲ ဒၣ်တၢ်န့ၣ်ဘျးတခီတၢၤတဖၣ် ကဆိၣ်ဒီးတၢ်ဖိကမိၤလၢကပၤဘၣ် ချဲစၢၤအကလုၣ်ကလုၣ်လၢဘၣ်တၢ်မၤလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်တုၤလံၤ အီၤလၢ ပှၤထုၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်သ့ၣ် ညါ နံၣ်ပၢၤလၢ အနံၣ်လၢအကထိ တဖၣ်ကထိ န့ၣ်လီၤ. လၢပဂီၢ်န့ၣ်, တၢ်အဒိ နိသိး အံၤတဖၣ်တခါဂ့ၢ်တခါဂ့ၢ်လၢအမၤဟးဂ့ၢ်ဟးဂီၢ်တၢ်မူအါကလုၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢပတူၢ်လီၢ်တသ့ဘၣ်ဒီး မ့ၢ်တၢ်တခါလၢအဒုးလီၤဘၣ်ယိၣ် ပှၤကူၣ်ပှၤကညီအတၢ်ဆိၣ်မူလၢလီၢ်ကဝီၤဒိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အဂ့ၢ်အခါးလၢတၢ်မူအါကလုၣ်လီၤမူၤလီၢ်မၤချဲဒိၣ်မးအံၤန့ၣ် လီၤဆိလီၢ်အသးဒိၣ်မးလၢလီၢ်ကဝီၤဒိၣ်သ ကုၤဆးဒးအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤဆိအံၤ ဒီးသန့ထီၣ်အ

သးလၢထံကီၢ်ပဒိၣ်အတၢ်ဆိၣ်ဂၢၢ်ဆိၣ်ကျၢၤ, ထံကီၢ်တဘျီအတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသိထီၣ်အတီၤပတီၢ်, လီၢ်ကဝီၤအဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤတၢ်ဆိၣ်သးဒီး ထံကီၢ်မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ် အတီၤပတီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်သန့ကုၤဒ်န့ၣ်ဒီး, တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢအမၤညီန့ၢ်အသးလၢလီၢ်ကဝီၤဒိၣ်အပူၤအံၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်ထံၣ်န့ၢ်အီၤဒ်အမ့ၢ်-

လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျါအပတီၢ်န့ၣ်, ဆိၣ်ဖျါဝဲဒၣ်တြၢၢ်ကလၢလၢ ပၢၤထံကဲကီၢ်ကူၣ်ပနံၣ်ဖးဒိၣ်စ့ၤဖုလၢဟီၣ်ခိၣ်ကလံၤစိးတကပၤန့ၣ် ပၤဘၣ်ဝဲဒၣ် ဘျီဖိၣ်သ့ၣ်ဖျး ချဲစၢၤ, သ့ၣ်ပှၤ, တၢ်ဖိၣ်ညၣ် အမ့ၢ်အဝဲဒီးတၢ်ဆိၣ်တၢ်ဆိအပနံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အနီၢ်နီၢ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ယုထၢ, ကတဲၣ်ကတီၤ, ဒီးဘၣ်တၢ်ကဟုကယာ်တၢ်လံၤအီၤလၢပှၤထုၣ်ဖိလၢအမ့ၢ်အဝဲဒ်ဆဲးလၢအကကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အနံၣ်လၢအကထိ တဖၣ်အကထိ အတီၤပူၤ န့ၣ် ဘၣ်တၢ်မၤဆူၣ်အီၤလၢကပှၤချဲစၢၤကျိၣ်ကျိ (hybridized seeds) လၢအပူၤဒိၣ်, လၢတဘျီအခါအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ဖျး တၢ်လံၤ ဝဲတၢ်ချဲ တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပသိထီၣ်ဝဲ လၢအနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, တၢ်ချဲတၢ်သ့ၣ်အချဲအစၢၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ဟ့ၣ်မၤဒိအီၤ, တၢ်မူချဲစၢၤလၢတၢ်ဒုးလီၢ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အီၤအပနံၣ် (Genetically Modified Organism- GMO products -အဒိ, ကဲကသံၣ်မၤသံတၢ်ဖိလဲၤဖိယၢ်, ကဲဟီၣ်စိ, ကဲကသံၣ်ကလုၣ်ကလုၣ်စံးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်) န့ၣ် မၤဘၣ်အဘၣ်သိဝဲဒၣ်ပှၤမ့ၢ်ဘီထူလံၤဖိတဖၣ်အစံၣ်လီၢ်ပှၤလီၢ်, ဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါလၢအကယဲအိၣ်ထီၣ် ဒီဖျါတၢ်သ့ၣ်ဝဲဒၣ်ပနံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ် တဘၣ်တၢ်သမံသမိးအီၤနီၢ်တဘျီဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢဒီကလုၣ်ထံကီၢ်အပတီၢ်န့ၣ်, ထံကီၢ်လၢအဆိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ကလံၤထံး (ထံကီၢ်လၢအဖိၣ်) တဖၣ်အတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အဖိလစံၣ်သန့သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဟဲဝဲဒၣ်မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ် လၢစးဖိကဟ့ၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသိထီၣ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤအတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘီထီၣ်(ကျဲမ့ၢ်ကျဲဘီ, ထံတမၢၢ်) အဖိခိၣ်အယိ သ့ၣ်ပှၤဘၣ်တၢ်မၤဟးဂ့ၢ်ဟးဂီၢ်ကွံၣ်အီၤအါအါဂီၢ် နိသိး တၢ်ကမၤန့ၢ်တၢ်ဖဲး ဆိၣ် မၤ ဆိၣ် အလီၢ်, တၢ်ခူၣ် လၢၢ် ခူၣ်လု, တၢ်ထုးထီၣ် သ့ၣ်ပနံၣ်, တၢ်သ့ၣ်တၢ်

ဖျးတကလုၣ်စိၤ, တၢ်မၤကၢၤဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိဒီး တမ့ၢ်ရၢၣ်ကီၢ်အတၢ်မၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လီၢ်ကဝီၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်တတၢ်တနါတၢ်ဆိၣ်သး, ထံရၢၢ်ကီၢ်သး အတၢ်တဂၢၢ်တကျၢၤ, တၢ်ဖိၣ်တုၣ်ယာ်တုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်ဒုးလီၤမၤတၢ်မူအါကလုၣ်ချဲဒိၣ်မးလီၤ. ပှၤဖိၣ်ဖိယာ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ဆိၣ်သနဲးဆူၣ်အီၤလၢကလုၣ်သ့ၣ်ခါပတၢ်ကွံၣ်အလုၢ်အလၢတၢ်သ့ၣ်ညါနံၣ်ပၢၤ ဘၣ်ယးတၢ်မူအါကလုၣ် အလုၢ်အပူၤ လၢကျဲလီၤလီၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်, လၢကျဲ ကူၣ်တရံးမ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆိၣ်သနဲးတဖၣ်ယဲအသးလီၤလီၤလၢ တၢ်ပရၢပစၢၢ်ဖးဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် (mass media) လၢအမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပသိထီၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အသန့ဒီးတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအကူၣ်ပနံၣ်သ့ၣ် တဖၣ်အဆိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆိၣ်သနဲးလၢအဒိၣ်န့ၢ်အဆါန့ၣ်ယဲဝဲလၢ မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်အတၢ်မိၣ်န့ၢ်သးလီၤကျိၣ်စ့ အါအါဂီၢ်ဂီၢ်လၢဆၢကတီၢ်ဖျိကဲၣ်အတီၤပူၤ (ဒီဖျါတၢ်ဆိၣ်တုၣ်ဆိၣ်ကလီၤကွံၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ယၢၤတဖၣ်) ဒိၣ်န့ၢ်ဒဲးတၢ်သးလီၤ ကတီၢ်ယံၣ်တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖိၣ်လၢအယဲလၢတၢ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်န့ၣ်ခိၣ်အဆိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢကျဲဒ်အံၤအယိ ပှၤကူၣ်ပှၤကညီသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်စၢၤတၢ်ယာ်အီၤလၢအဒုၣ်ကမၣ်အတကွီၤပူၤ ဒီးတၢ်မူအါကလုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၢ်မ့ၢ်လီၤမၤကွံၣ်ဝဲ ရၢၢ်ချဲဒီး အတၢ်လီၢ်မ့ၢ်လီၢ်မၤန့ၣ်အါထီၣ်ဝဲဒၣ် ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤဒိၣ်ဖိဒိၣ်ကမိၤလၢအဆိၣ်ခိၣ်ဖးလၢဆိးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် မၤဒိၣ်ထီၣ်အါထီၣ်ဝဲတၢ်ဆိၣ်သးဒ်အံၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

နိသိးကဒုး ဆိၣ်ထီၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအဂ့ၢ်, လၢကဘျီဘၣ်မၤဂ့ၢ်က့ၢ်တၢ်ဆူတၢ်မူအါကလုၣ်ကယဲက့ၢ်အိၣ်ထီၣ်က့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်, ပထံၣ်သ့ၣ်ညါလၢပအိၣ်ဒီးပတၢ်ကရၢကရိအတၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါ, အတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်ဒၣ်ဝဲစုၣ်စုၣ်လၢပထံပကီၢ်ဒၣ်ဝဲအပူၤနိသိးပကဒုးဆိၣ်ထီၣ်တၢ်ဆိတလဲ လၢလီၢ်ကဝီၤပတီၢ်ဒီးဒီကလုၣ်ပတီၢ်အဂီၢ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်ဆိတလဲလၢဘီမ့ၢ်သကိးဘီမ့ၢ်အပတီၢ်န့ၣ် ပအိၣ်ဒီး ထံကီၢ်အါဘၣ်အတၢ်ဟဲဖိၣ်မၤသကိးတၢ်အဂံၢ်အဘါဒီဖျါတၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲမၤသကိးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ အယိ န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤအယိ ပဝဲ, ပအၢၣ်လီၤတူၢ်လီၢ်လၢပကဘျီဘၣ်မၤဂ့ၢ်က့ၢ်တၢ်ဆိၣ်သးဒ်ပမ့ၢ်(Terre des Hommes)အပှၤမၤသကိးတၢ်န့ၣ်လီၤ. ■

ကညီဖိကနးကထိန်လံာ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤလိ

သုလၢကီၤဂၤ၊ အဂ္ဂိန် ၂၀၀၂

ကညီ ခၢၣ်သးကညီကုၣ်သုဆဲးလၢဝဲၤကျိၤ ဆၢတၢ်ဝဲဒၣ်လၢ ကနးအိၣ်ထီၣ် “ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤလိလံာ်” လၢတီၤကွၢ်စးထီၣ်လၢ (၃-၇) တီၤဆၢကီၤ ဝဲ ၂၀၀၁ နံၣ်လၢအဂ္ဂိန် (၉) သီ တနံၣ်တၢ်ကျိၤကုၣ်သုဆဲးလၢဝဲၤကျိၤ တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဖဲ ယိၣ်ကုၣ် ကညီကီၤစၣ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ. နီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျိၤ အိၣ်အသိး ကဘၣ်တၢ်မၤဝဲၤအီၤဝဲ ၂၀၀၅ နံၣ်အပူၤအတၢ် န့ၣ်လီၤ.

လံာ်တဘျီကအိၣ်ထီၣ်အဂီၢ် အစီၣ်ထံး ဒိၣ်ဘိယဲအသးလၢကညီသးစၢ်ကရၢအတၢ် ဟံၣ်ပတဲထီၣ်ဆူ ကညီ ကုၣ် သု ဆဲး လၢ ဝဲၤကျိၤအအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်နးအိၣ်ထီၣ်လံာ်အံၤ အတၢ်ပညိၣ်မုၢ် ဝဲဒၣ်သးကသုးထီၣ်ပုၤကွၢ်ဖိလၢအဖျိထီၣ် တီၤခၢၣ်သးတဖၣ် အတၢ်သုတၢ်ဘၣ် လၢက ကုၤသု ကုၤဝဲဒၣ်လၢ အနုအသဝီ အတၢ်အိၣ် တၢ်ဆိးအလီၢ်ဒၣ်ဝဲစုၣ်န့ၣ်လီၤ. ကွၢ်ဖိအ မျးကယၢလၢအအိၣ်န့ၣ် ဖျိဒၣ်တီၤခၢၣ်သးပ တီၤ နီၣ်ဟးထီၣ်ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်နးအိၣ်ထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤလိ ကမံး တံာ်ခိၣ် စီၤလီၢ်ဖျါမံးဝဲလၢ “ပုၤဖျိထီၣ်တီၤ ခၢၣ်သး သုၣ်တဖၣ် အံၤ အါ ဒၣ်တၢ်တက့ၢ် အိၣ်ဆိးဝဲဒၣ်လၢအနုအသဝီ နီၣ်မၤစၢၤကုၤ အပူၤတတၢ်ဒၣ်ဝဲအတၢ်မံးတၢ်မၤန့ၣ်လီၤ. မု မုၢ်ပုၤလၢအဖျိထီၣ်တီၤထီတဖၣ်န့ၣ် ယုကျဲ နီၣ်ဆဲးမၤလိနဲးတၢ်ကွၢ်ကွၢ်-တနီၤလဲၤမၤလိ တၢ်လၢကီၤချၢ နီၣ်ယုမၤတၢ်လၢထံၣ်ဂၢၢ်ဂၢ န့ၣ်လီၤ”.

လၢကညီသးစၢ်ကရၢအလံာ်ပတဲထီၣ် တၢ်ဟံၣ်ပတဲအပူၤ မံးဝဲဒၣ်လၢ ကညီကလုာ် အတၢ်ဂၢၢ်လိၣ်လၢမုၢ်မဆါတနီၤအံၤ လိၣ် ဘၣ် ပုၤ ကုၣ် ဘၣ်ကုၣ်သု, ပုၤ လၢ အိၣ်နီၣ်အ ကံၢ်အစီ နီၣ်သးကမၤစၢၤကုၤအပူၤကလုာ်အ တၢ်လိၣ်ဘၣ် နီၣ်မၤဆူထီၣ်ကုၤကညီတၢ် ပၢၢ်ဆၢအဂီၢ်အဘိလၢကျဲအကပၤကပၤအ ကီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ ပုၤလၢအတၢ် ဓ့းတၢ်ယၢ်စုၤနီၣ်ပုၤတီၤခၢၣ်သးဖိတဖၣ်န့ၣ်

ကညီဖိလၢကဟံးမုၢ်ဒါလၢ ကနးအိၣ်ထီၣ်လံာ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီ တၢ်မၤလိတဖၣ်မၤတၢ် ထံၣ်လိၣ်အိၣ်ဖိၣ်နီၣ်ကညီ ကုၣ်သုဆဲးလၢဝဲၤကျိၤ

တၢ် ကဘၣ်ဆိကမိၣ်ကုၣ်န့ၣ် တၢ်လၢ အဂီၢ် နီၣ်သးအဝဲသုၣ်ကသုမုၢ်ပၢၢ်ထီၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးထံ ရၢၢ်ကီၤသး, မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်, ခိၣ်ယၢၤဂ့ၢ်ဝီ, ပုၤဂ့ၢ်ဝီ နီၣ်ပၤဆုၤတၢ်ဂ့ၢ်ဝီသုၣ်တဖၣ် နီၣ်သး ကဆိၣ်တဖၣ်ထီၣ်အဝဲသုၣ်အတၢ်န့ၣ်န့ၣ်လီၤ သး, တၢ်ဆိကမိၣ်ထီၣ်န့ၣ်တၢ်အသိး, နီၣ်တၢ် ဆၢတၢ်လၢအဘၣ်အပူၤလၢကယၢ်မုၢ်အစု ထံၣ်န့ၣ်တၢ်မံးတၢ်မၤတမံၤလၢလၢအပူၤန့ၣ် လီၤ.

လၢလံာ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤလိအပူၤ ကပၣ် ယုၣ်နီၣ်လံာ်အကလုာ်နီၣ်အမုၢ် ကညီထံၣ်ရၢၢ် ကီၤသး, ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်, ပၤဆုၤတၢ်ဂ့ၢ်ဝီ, မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်နီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီနီၣ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကနးအိၣ်ထီၣ်လံာ် အံၤအဂီၢ် ကညီကုၣ်သုဆဲးလၢဝဲၤကျိၤ ဟ့ၣ် လီၤ မုၢ်ဒါလၢကညီဖိ လၢအတၢ်သုတၢ်ဘၣ် ဆိၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဝီနီၣ်တဖၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤလၢအဟံးမုၢ်ဒါလၢတၢ်ဂ့ၢ်ဝီနီၣ်တဖၣ်လၢ ထးတဖၣ်မုၢ်ဝဲ စီၤကွၢ်စု - မၤ ဘိလၢကီၤပ ယီၤဂ့ၢ်ဝီ(Burma Issue), စီၤလီၢ်, ဖျါ-လၢကွၢ် ဖိဘျးစဲကရၢၢ်, စီၤယုၤဟ့ၣ်လၢ ကညီသးစၢ် ကရၢၤ, စီၤထူချဲၣ်လၢ (KORD)နီၣ်နီၣ်ကီၢ်မုၢ် ဆၢၣ် နီၣ်စီၤဖိလဲစုၣ်ထွၢ် လၢ ကညီဖိခိၣ်ယၢၤ နီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီပုၤဘျးစဲတၢ်မၤကရၢၢ် (Karen Environmental & Social Action Network) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်အံၤမုၢ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤလိအလံာ်တ ဘျီအယီၤ တၢ်မၤလိအဂ့ၢ်အကျိၤတဖၣ် က တၢ်ထွဲနီၣ်ကညီဖိအလုၢ်အလၢအထူသန့. တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, အထံၣ်ရၢၢ်ကီၤသး, နီၣ်အပူၤ ဂ့ၢ်ဝီတဖၣ်အဘျးကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ထွဲနီၣ်တၢ်နးအိၣ်ထီၣ်လံာ်အံၤ န့ၣ် လီၢ်ခၢၣ်သးကုၣ်သုဆဲးလၢဝဲၤကျိၤခိၣ် စီၤ လါစု ဟံၣ်ပတဲထီၣ်အတၢ်ထံၣ်လၢ “လံာ်အံၤ မုၢ်အိၣ်ထီၣ်န့ၣ် ကမၤစုၤလီၢ်ကွၢ်ပုၤတၢ်ချၢ အတၢ်ဟံးဆိၣ်သန့ကုၣ်သုဆဲးလၢဝဲၤကျိၤ လၢကတူၢ်လိၣ်လံာ်အသိးသုၣ်တဖၣ်လၢက ဘၣ်တၢ်သိၣ်လိအီၤလၢကွၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ”. အ ဝဲဒၣ်အံၤထီၣ်ကနီၣ်ဝဲလၢ “တၢ်ဂ့ၢ်ဝီတဖၣ်, ကယၢ်မုၢ်တၢ်ကုၣ်ဘၣ်ကုၣ်သုလၢအဂ့ၢ်န့ၣ် ပုၤမိၣ်သးဟံးဟ့ၣ်ဖိၣ်ဖဲကွၢ်လၢနီၣ်ကဝီၤအပူၤ အယီၤန့ၣ်လီၤ”.

ဘၣ်ထွဲနီၣ်တၢ်ကနးအိၣ်ထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ် မၤလိလံာ်အံၤ ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢ ကညီကွၢ်သ ရၣ်တၢ်မၤသကိးကရၢၢ်(KTWG) တကၤဟ့ၣ် ထီၣ်အတၢ်ထံၣ်လၢ မုၢ်လံာ်လၢအဂ့ၢ်တဘျီ လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်နီၣ်သးလံာ်အံၤကကဲလိၣ်ထီၣ် အဂီၢ် တၢ်တကြးသးပုၤနီၣ်ကွၢ်သရၣ်တဖၣ် အတၢ်ဂ့ၢ်ဝီဘၣ်. မုၢ်လၢကယၢ်မုၢ်လံာ်တၢ် သိၣ်လိတမံၤလၢလၢန့ၣ် ပုၤလၢအအိၣ်ဘျး ကတၢ်နီၣ်အီၤမုၢ်ဝဲ ကွၢ်သရၣ်နီၣ်ကွၢ်ဖိသုၣ်တ ဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ■

ကညီဖိခိန်ယာပုဂံဘျးစကရုအိန်ထိန်လံ

သုလ္လကီဇာ၊ အဂြို ၂၀၀၂

ကညီဖိခိန်ယာ ဦးပုဂံဝိ တံ မာပုဂံ ဘျးစကရု ဘဉ်တံဒုးအိန်ထိန်အီ ဝဲ လါနိန်ဝုဘဉ် ၁၈, ၂၀၀၁ အနံ၁ ဝဲ ကံၤ ဝဲ အပူန့ၤလီၤ. တံကရုကရိအံၤ ဟဲ ကဲထီၣ်သး လါ ကညီဖိတဖၣ်လါ အမာတံ လါ(NGOs)လါအဘဉ်ယးဒီးခိန်ယာန့ ဆာၣ်တဖၣ်ထံၣ်လိာ်သးဒီးမာတံအိန်ဖိန် ဝဲ ဝဲကံၤဝဲဒီးကတိၤသကိးဘဉ်ယးန့ဆာၣ်ခိန် ယာ တံ ဟး ဝုၣ် ဟး ဂီၤ လါ ကညီ ကီၤ စဲၣ် အပူန့ၤလီၤ.

ကညီဖိတဖၣ်လါအမာတံလါ(NGOs) တဖၣ်မုၢ်ဝဲ သုလ္လကီၢ်ဝဲကစုလါ(Images Asia E-Desk),(Swissaid), (KNCG), ညီရဲၣ် သဲန့ဆာၣ်ကရုၢ်ဒီးကညီဖိလါ အမာတံလါ (NGOs)အဂါတဖၣ်လါအသုၣ်ဆူၣ်သးဂဲၤ လါခိန်ယာန့ဆာၣ်တဖၣ်န့ၤလီၤ.

လါတံအိန်ဖိန်ပူၤတံကတိၤသကိး ဝဲ ဘဉ်မနုၤပဘဉ်ဒုးအိန်ထိန်တံ ကရုကရိ လါအသီလဲၣ်, ပထံၣ်ဘဉ်လါ ပပုၤကညီ အနီၢ်ကစါအတံကရုကရိလီၤတံလီၤဆဲး လါ ကဟံးမုၢ်ဘဉ်ယးခိန်ယာန့ဆာၣ် န့ၣ် တအိန်လီၢ်တံဘဉ်. အိန်ဖိန်ကညီရဲၣ်သဲန့ ဆာၣ်ကရု တဖုလါ အမာတံတံလါ ဝဲၤ ရါမိၢ်ဒဲကဝီပူၤဒီးသုလ္လကီၢ်ဝဲကစုလါ အရုလီၤအသးတဖၣ်ပထံၣ် ဘဉ်လါတလါ ပုၤဒဲးဘဉ်ဒီးတံဟူးတံဂဲၤတဖၣ်မုၢ်ဒဲးထဲဒဲ ကဝီပူၤန့ၤလီၤ.

မုၢ်ကညီကီၤစဲၣ်အပူၤပထံၣ်ဘဉ်ခိန် ယာန့ဆာၣ်တံဟး ဝုၣ် ဟး ဂီၤ အါ မး ဘဉ် ဆဉ်တံကရုကရိတအိန်နီတဖုလါကဟံးမုၢ် ဘဉ်အယံ ကညီဖိခိန်ယာဦးပုဂံဝိပုဂံ ဘျးစကရု တံ မာ ကရု အိန်ဒီးတံရဲၣ်တံကျဲၤ လါကဟူးဂဲၤဝဲလါခိန်ယာပုဂံဝိတကပၤန့ၣ် လီၤ.

လါတံဂုၢ်အံၤအယံ ကညီရဲၣ်သဲန့ဆာၣ် ကရု အာၣ်လီၤတူၢ်လိာ်လါကမာသကိး ကုၤ တံဒီးကညီခိန်ယာဦးပုဂံဝိ ဟူးဂဲၤကရု ဒဲ အမုၢ်တံကရုကရိတခါယံန့ၣ်လီၤ. တ

မုၢ်လါကညီရဲၣ်သဲန့ဆာၣ်ခိန်ယာတအိန် လါဘဉ်န့ၣ်ဘဉ်. ကညီရဲၣ်သဲန့ ဆာၣ်က ရုၢ် အတံဖံးတံမာလါအမာတံတဖၣ်အိန် ဒဲး, တံကဆဲးမာဒိန်ထီၣ်ဆူၣ်ညါကွၢ်ကွၢ်တ မုၢ်ထဲဒဲ ကဝီလါ ကီၤကွၢ်တဲၣ်ဒီးကီၤပယီၤ ကီၤဆါဘဉ်. တံကန့ၣ်လီၤစုၢ်ကီးဆူကညီ ကီၤစဲၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ထဲတခါ လါတံဟံး ဖိန်မာသကိးတံအယံ တံကီးကုၤအမံၤအ သီလါ ကညီဖိခိန်ယာဦးပုဂံဝိတံမာပုဂံ ဘျးစကရု(Karen Environmental & So- cial Action Network - KESAN) န့ၣ်လီၤ.

တံပညိန်

□ ကမာဒိန်ထီၣ်ထီၣ်ပုၤတဝါလါအ တံ ခွဲးတံယံတ အိန်ဘဉ်တဖၣ် တံဆိက မိန်ဆိကမး ဘဉ်ယးတံလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်လါ အယုၣ်ကါလါကီၢ်ပယီၤပူၤ

□ ကဆိန်ထွဲမးစါဂံၢ်ခိန်ထံးပုၤတဝါ လါတံရဲၣ်သဲကတိၤသုၣ်ပုၤတံအိန်ယာ

□ ကမာသကိးတံဒီးဂံၢ်ခိန်ထံးပုၤတ ဝါ, ဂံၢ်ခိန်ထံးကမျါ ဒဲးသိးကမာဆူၣ် ထီၣ် အဝဲသုၣ်အတံကရုကရိအကုၢ်အဂီၤ

□ ကသုၣ်ထီၣ်ဘီထီၣ်တံနံၤပံၤခံၤ ယံဘးလါပုၤဒုး အိန် ထီၣ် တံသိၣ် တံသီ တံဘျးဒီးဂံၢ်ခိန်ထံးပုၤတဝါအဘဉ်စါ

□ ကမာဖျါထီၣ်ကမျါအတံခွဲးတံ ယံလါ အတူၢ်ဘဉ် ခိန်ယာ န့ဆာၣ် အတံ ဟးဝုၣ်ဟးဂီၤ

ကညီခိန်ယာပုဂံဝိဟူးဂဲၤကရုအသန့

□ ကဆိန်ထွဲမးစါတံဂုၢ်ထီၣ်ပသီ ထီၣ်တံဖံး တံမာလါအတမာ ဆဲး လီၤစုၢ် လီၤ, မးဟးဝုၣ်ဟးဂီၤခိန်ယာန့ဆာၣ်

□ တံဂုၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တံဖံး တံမာလါ အမာဘဉ်ဒိ ဂံၢ်ခိန်ထံးကမျါ အ တံလုၢ်အိန်သးသမ့န့ၣ်ကညီခိန်ယာပုဂံ ဝိဟူးဂဲၤကရုတအိန်ထွဲဘဉ်

□ တံဝဲၣ်ဖးနီၤဖးပုၤဂုၢ်ဝိခွဲးယံဒီး

တံရဲၣ်သဲကတိၤခိန်ယာန့ဆာၣ်န့ၣ်, ကညီ ခိန်ယာပုဂံဝိဟူးဂဲၤကရုတအာၣ်လီၤတူၢ် လိာ်ဘဉ်.

□ ကညီခိန်ယာပုဂံဝိဟူးဂဲၤကရု ဟံးဒိၣ်ဟံးကဲ ပုၤထူလံၤဖိအတံသုၣ်ညါနံ ပါဘဉ်ယးတံရဲၣ်သဲကတိၤခိန်ယာန့ဆာၣ်

□ ကညီခိန်ယာပုဂံဝိဟူးဂဲၤကရု အာၣ်လီၤတူၢ်လိာ်လါကမာသကိးတံဒီးတံ ကရုကရိလါ အမာတံဘဉ်ယးဒီးခိန်ယာ န့ဆာၣ်ဒီးဂံၢ်ခိန်ထံးပုၤတဝါအတံလဲၤထီၣ် လဲၤထီၣ်

□ ကမာအါထီၣ်ပုၤကညီအတံသုၣ်ညါ နံၤပါဒဲးသိးကမာန့ၣ်ပုၤတဝါအတံဘဉ်သး

တံတိာ်ကျဲၤဒီးတံဟူးတံဂဲၤ

တနံၣ်အံၤ (KESAN) အိန်ဒီးတံတိာ် ကျဲၤအသီခဲခါလါတံရဲၣ်ကျဲၤယံအီၤန့ၣ် လီၤ. တးတခါန့ၣ် မုၢ်ဝဲတံယုသုၣ်ညါမး လိဘဉ်ယးသုၣ်ပုၤတံဟးဂီၤလါထံလီၢ်ကီၢ် ပူၤ ဒဲးသိးကယုထံၣ်န့ၣ်ကျဲၤကျဲၤအဂုၤလါ ပုၤ ကိးဂဲၤဒဲးကမာသကိးတံလါ တံရဲၣ်သဲက တိၤကုၤတံကီၢ်လီၢ်ကဝီၤသုၣ်ပုၤအဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. ခဲခါတခါန့ၣ် မုၢ်ဝဲ တံမာစါဒုးအိန် ထီၣ်န့ၣ်ခိန်ယာ န့ဆာၣ်တံမာလီၤလါကညီ ကုၣ်သုဆဲးလါဝဲကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လံာ် အံၤကဘဉ်တံဟံးဖိန်ယုၣ်အီၤဒီး လံာ်ပုၤဂုၢ် ဝိတံမာလီၤ လါကဘဉ်တံသိၣ်လိအီၤစး ထီၣ်တီၤဖုၣ်တုၤတီၤခါၣ်သး အပတီၢ်န့ၣ် လီၤ. တံဟူးတံဂဲၤအဂုၤအဂါလါပုၤဘျး စဲအံၤမာဝဲန့ၣ် မုၢ်ဝဲ တံထုးထီၣ်လံာ်သုလ္လ ကီၢ်ဝဲမဲးကစံ, ပုၤတဝါပတီၢ်တံသုၣ်တံ ဖျးဒီးတံဘုၣ်တံဖိန်တံတိာ်ကျဲၤလါမဲၤရါ မိၢ်ဒဲကဝီပူၤဒီးတံဟ့ၣ်န့ၣ်ဖုၣ်ခိန်ယာ န့ ဆာၣ်တံမာလီၤသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိးမုၢ် နံၣ်ဒဲးပုၤဘျးစဲအံၤ ကျဲးစးယုကျဲၤဒီးဆုၢ် ဘဉ်ကညီသးစါပုၤဟူးဂဲၤဖိတဖၣ် လါက မာလီၤယုသုၣ်ညါဘဉ်ယးတံလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ် ဝုၢ်လါကီၢ်ကွၢ်တဲၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ■

ပဒိဉ်ဂုဏ်န့ၣ်ကရုဉ်န့ၣ်ဖိအထံ

ခူဒဲနယၢ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ် ခုဉ်အံကွၢ် (Karenni Evergreen- KEG) အပူၤန့ၣ်တၢ်ခိဉ်ကျၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲမ့ၢ်စ့ၢ်ကီး တၢ်မၤဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်သ့ၣ်ပှၢ် တၢ်တီၢ်ကျဲၤအပူၤမူဒါခိဉ် နီၤဖိဉ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ရၤလီၤကွၢ်လုလီၤတၢ်ကစီၣ်တၢ်မၤ မူဒါ နီၤအမ့ၢ်ပူၤမၤစၢၤ ပူၤန့ၣ်တၢ်ခိဉ်ကျၢ်တၢ်ကအသိးန့ၣ်လီၤ. သူလုၤကီၤဂုၤထီၣ်လိာ်ကတိၤသကိးတၢ်နီၤအီၤ ဘၣ်သးတၢ်သဘၣ်သဘၣ်လၢကရုဉ်န့ၣ်ထံဖိကီၤဖိဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဝဲခိဖျိတၢ်တီၤထံတမၢၣ်အသိး

ဝဲအံၤတၢ်ဂုၤကီၤကီၤဂီၤဂီၤလၢပုၤခိဉ်ကမၤ စၢၤပယီၤပဒိဉ်လၢကတုၤထီၣ်ထံတမၢၣ် လၢကရုဉ်န့ၣ်ကီၤအသိး. ဝဲသးစ့ၢ်န့ၣ်ဘၣ် ပူၤဘၣ်သးထံတမၢၣ်တခါအံၤအဂ့ၢ်ထံးစီၤ ဝီၤတစးကသုၤစါ.

ဘၣ်သးလီၤပံာ်တး နီၤမိဉ်တမၢၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ဖုဉ်ခိဉ်တဖၣ် ဟ့ၣ်က့ၤစ့ၢ်လိးခိဖျိ လၢယၢ်ကွၢ်ဝဲဖဲဟီၣ်ခိဉ်တၢ်ဒုးဖးနီၣ်ခဲဘျီ တဘျီ နီၤအဝဲသ့ၣ်ဘျီထီၣ်ဝဲလီၤမ့ၢ်မုၢ်ဂံၢ်ထံတ မၢၣ်. အဝဲသ့ၣ်စးထီၣ်ဘျီဆဲးဝဲဖဲ မိဉ်ထံတ မၢၣ် ဝဲ ၁၉၅၂ ဝဲ ၁၉၅၆ နီၤဘျီထီၣ် ကနီၣ်ဝဲ လီၤပံာ်တး ဝဲ ၁၉၅၆. ဣၤတီၢ်ထံတ မၢၣ်ဝဲ ၁၉၅၈ နီၤတၢ်တီၢ်ကျဲၤအံၤ ဝဲ ၁၉၆၀ န့ၣ်အပူၤအတူၤန့ၣ်လီၤ.

မိဉ်ထံတမၢၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်လီၤလၢကဒၤပာ် တီၣ်လီၣ်လၢကဟ့ၣ်ထံဆူ လီၤပံာ်တၢ် တပ ယူၣ်ယီၤ. မ့ၢ်လၢဝဲတၢ်ကီၤခါ အဆၢကတီၢ် န့ၣ်ထံလီၤစ့ၢ်အသိး.

တဈျးလၢတၢ်ဘျီထီၣ်တမၢၣ်ဘၣ်န့ၣ်ပူၤဒုဖိ သဝီဖိဝဲန့ၣ်တဖၣ်လုၢ်အိဉ်အသးသမုဒ်လဲၣ်.

သဝီဖိတဖၣ်သ့ၣ်အိဉ်တၢ်ထီၣ်လီၤ. တၢ်ကီၤခါဒုတသ့ၣ်အိဉ်တၢ်ဘၣ်. ပူၤဘျီထီၣ် ထံတမၢၣ်ဝဲ န့ၣ်ထံတန့ၣ်ဘၣ်ဆၢဘၣ်က တီၢ်လၢကဘၣ်. ဘၣ်မနုၤအသိးလဲၣ်န့ၣ်ပ ဒိဉ်တဖၣ်တဟ့ၣ်အခွဲးဘၣ်. လၢထံကျိက ပၤ (ဘလူကျိ) န့ၣ်ပူၤထံစံးဖိတဖၣ်အိဉ်နီၤ လုၢ်လၢအထံတီၢ်ဖိတဖၣ် လၢထုးထီၣ်န့ၣ်ထံ လၢထံကျိပူၤလီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ်လၢအစံးခဲ ဆုဉ်

ကၢၣ်သၢ အကၢၣ် န့ၣ်ထံလၢလၢပူၤပူၤ လီၤ. အနီၣ်တၢ်မ့ၢ်တဖၣ်ဘၣ်န့ၣ် ထုးထီၣ်ထံ လီၤ. ဝဲတၢ်ဘျီထီၣ်ထံတမၢၣ်ဝဲန့ၣ် ပဒိဉ်တ ဖၣ်မ့ၢ်ဟ့ၣ်အခွဲးမးတၢ်မၤစံးမၤပူၤသ့လီၤ. မ့ၢ်ဝဲ မၤဝဲပူၤထုးကွၢ်ထံတီၢ်တဖၣ်ဝဲလၢက နီၤတဟ့ၣ်အခွဲးလၢပူၤကသ့ဘၣ်. အယီၤ တၢ်သ့ၣ်အိဉ်ဖျးအိဉ်တလဲၤအသးဘၣ်ဂုၢ် ဘၣ်ဝီလၢကဘၣ်. တဘျီတစီၣ်န့ၣ် မိဉ်ထံတ မၢၣ်ထံမ့ၢ်အိဉ်အိဉ်အိဉ်အိဉ်ပမ့ၢ်တလီၣ်ဘၣ် န့ၣ်လဲၣ်ထံန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ပူၤလီၤနီၣ်ထံန့ၣ် အိဉ်ဝဲစ့ၢ်ကီးလီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အသိး ဘုလၢ တၢ်သ့ၣ်လီၤဝဲတဖၣ်န့ၣ် ဟးဂီၤကွၢ်ဝဲဒၣ် န့ၣ်လီၤ.

ပူၤထုစံးဖိလၢအတူၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်နီၣ်ဘၣ်ထံး လၢထံတမၢၣ်အသိး လၢသ့ၣ်က့ၤဘုတသ့ လၢနီၣ်တစးန့ၣ်အိဉ်စ့ၢ်ကီးဆဲးအါလဲၣ်.

ဝဲဒီတခွဲးတၢ်လီၤကဝီၤန့ၣ် ဖဲာ်လီၤပူၤ လီၤအိဉ်အိဉ်နီၣ်မး. တူၤပူၤတီၢ်ထံဖဲလီၤ ပံာ်တးန့ၣ်ထံတန့ၣ်လၢကဘၣ်. နီၤပူၤတမၤ ဘၣ်စံးလၢကဘၣ်. ပူၤလၢအဘၣ်နီၣ်လၢထံ တမၢၣ်အသိး စးထီၣ်လၢလွၢ်ကီၤအဟီၣ်က ဝီၤနီၤတူၤလီၤဆူထံတမၢၣ်အဖိလဲာ်ဝဲလၢက (ပူၤလၢအသ့ၣ်ဘုသ့ၣ်ဟ့ၣ်တၢ်မၤဘၣ်နီၣ်)န့ၣ်ပ မ့ၢ်ဒုးတယး ကအိဉ်ပူၤအဂၤယဲၢ်ကလးဘျီ န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ်စံးလီၤပူၤလီၤ အကလဲၢ်အထီ လၢတၢ်ဟံးဟံးကွၢ်အီၤန့ၣ် ဟယးဟယးဘၣ် ဘၣ်. ဘၣ်ဆၢၣ် တၢ်လီၤကဝီၤဝဲထံတမၢၣ် အဟီၣ်ကဝီၤအံၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လီၤလၢပူၤထု

စံးလီၤပူၤအလဲၢ်ကတၢ်လၢကရုဉ်န့ၣ်ကီၤ ဝဲအပူၤလီၤ.

သဝီဖိဝဲထံတမၢၣ်အဟီၣ်ကဝီၤအံၤ အါန့ၣ် မၤတၢ်သ့ၣ်ဘုတၢ်မၤန့ၣ် တၢ်မၤအဂၤအဂၤ အိဉ်နီၣ်မးစ့ၢ်တမၤလဲၣ်.

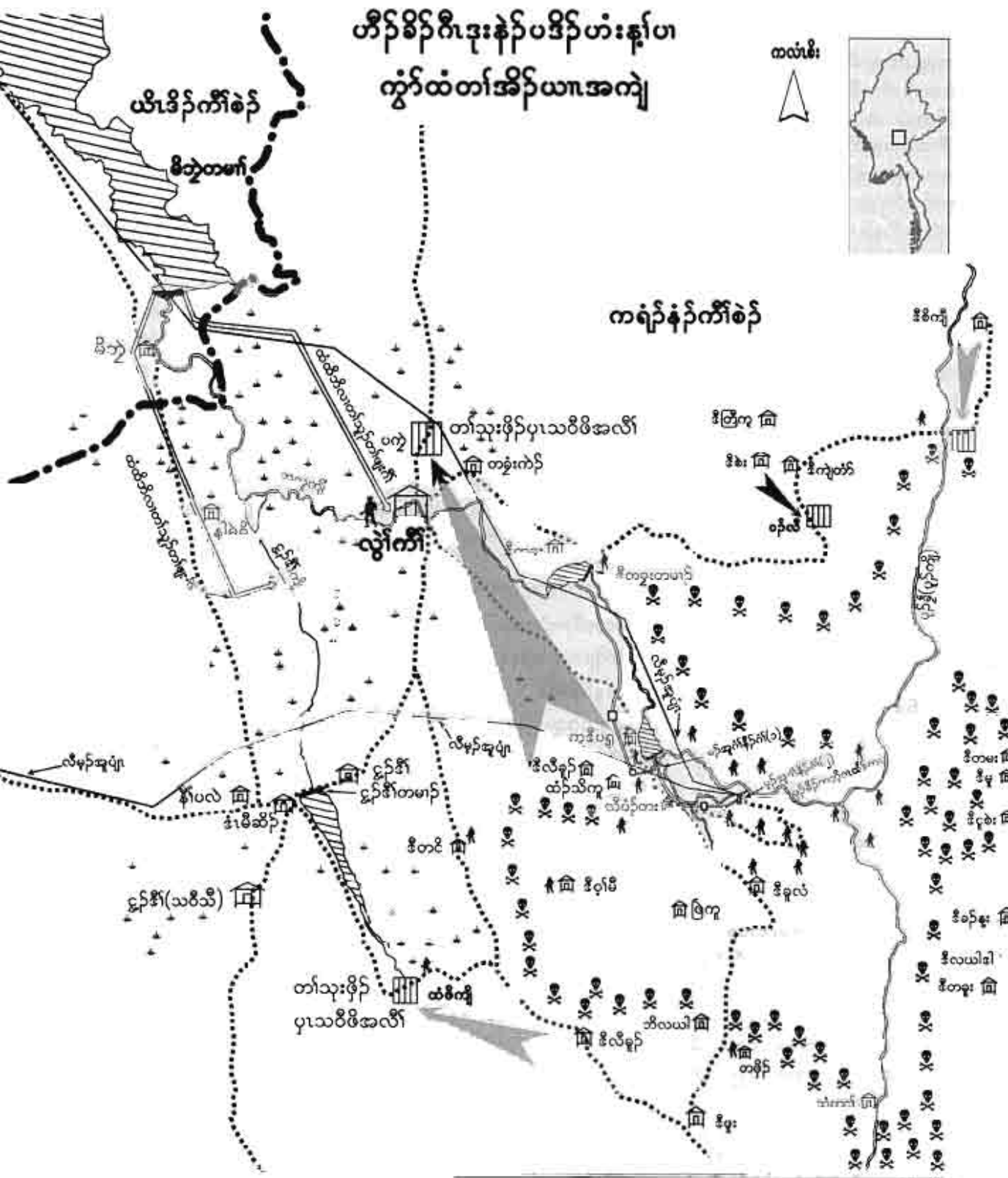
သဝီဖိတဖၣ် လၢအိဉ်လၢထံကျိကပၤ (ဘလူကျိ) အါတက့ၢ်သ့ၣ်အိဉ်ဘုဒ်အမ့ၢ် တၢ်မၤအခိဉ်သ့ၣ်မိၢ်ပူၤဝဲနီၣ် မးယုဉ်စ့ၢ်ကီး တၢ်ဖိဉ်အိဉ်ညၣ်တၢ်မၤ နီၤလီၤလၢလီၤပံာ်တး အဆၢလၢလီၤန့ၣ် ပူၤဝဲန့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်အိဉ် တၢ်အမိၢ်ပူၤမ့ၢ်ဝဲ ဘုဟု နီၤသဘုဟီၣ်လၢက နီၤလၢကရုဉ်န့ၣ်အဟီၣ်ကဝီၤအပူၤန့ၣ် မ့ၢ် တၢ်လီၤတတီၤလၢ သဘုဟီၣ်လၢကထီၣ်အ အါကတၢ်ခဲတီၤတတီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအ ဂၤအဂၤလၢတၢ်ထံၣ်န့ၣ်အီၤန့ၣ် တက့ၢ်ဟး ထီၣ်စ့ၢ်, မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဟးယုးယုးဆဲးအိဉ်တၢ် မၤလၢအိဉ်ဝဲစ့ၢ်.

မ့ၢ်ဘၣ်ထီၣ်သကြီၤနီၤလၢညါတဈျးပူၤတု ထီၣ်ထံတမၢၣ် နီၤဝဲဝဲအံၤန့ၣ် ပူၤဒုဖိသဝီဖိ တဖၣ်အတၢ်လုၢ်အိဉ်သးသမုဒ်အတၢ်လီၤအိ ညိဉ်သးခဲလဲၣ်.

ဒီယတၢ်ထံၣ်တဂၤအသိးန့ၣ် ဒုဖိသဝီဖိ တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တအိဉ်မ့ၢ်ဘၣ်ဝဲအပတီၢ်ထီ ထီ ဘၣ်န့ၣ်က့ၤ. လၢကလီၤနီၣ်လီၤယုၤန့ၣ်တအိဉ် ဘၣ်. အိဉ်ဘၣ်အိဉ်ဘၣ်ဂုၤဂုၤဝါလီၤ. တၢ် အိဉ်မ့ၢ်အပတီၢ်ထီ ထီဒုတအိဉ်ဘၣ်. ခိဖျိတၢ် ဒုးဝဲသီသီအသိးန့ၣ်လီၤ.

ဟိန်ခိန်ဂီၤဒူးနဲၣ်ပဒိၣ်ဟံးန့ၢ်ဟ တွံာ်ထံတၢ်အိၣ်ယၢအကျဲ

ကလံးမိး

နီၣ်ထီၣ် = ၁ ရမုၢ်ဒိၣ် ၄ မဲးလၢ

တၢ်ပနီၣ်အစီပညီ

- ၁. သိၣ်လုကျဲ (Dotted line)
- ၂. ကီၢ်စဲၣ်အဆၢ - - - - - (Thick dashed line)
- ၃. ဝဲၢ်ဒီးသဝီ (House icon)
- ၄. စံၣ်ပျီ (Arrow icon)
- ၅. ထံတမၢၣ် (Hatched box icon)
- ၆. သူးတၢ်လီၢ် (Soldier icon)
- ၇. မုၢ်ပိၢ် (Skull icon)
- ၈. တၢ်သူးဖိၣ်ကမုၢ်ဂၢၢ်လီၢ် (Rectangular box icon)

လာတချိုးတံတုထိုင်ထံတမာဉ်ဒဲးဘဉ် နှဉ် ပဒိဉ်တဖဉ်ဆိကမိဉ်န့ၣ်စုာ်ကီးတံလၢ နူဖိ သဝီဖိတဖဉ် အတံဘဉ်ဘျူးမုတမုာ်အတံ ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးအဂီၢ်စုာ်ကီးခါ.

လၢကဆိကမိဉ်ထီဉ်ဒူးတံလၢနူဖိသဝီ ဖိအတံဘဉ်ဘျူးဘဉ်ဖိဉ် ဒီးအတံဘဉ်ဒိ ဘဉ်ထံးအဂီၢ်န့ၣ် တဆိဉ်နီတမံဘဉ်. အ မိဉ်သုဉ်န့ၣ်မုာ်ဒေတံလၢပဒိဉ်ကဒီးန့ၣ်ဝဲ န့ၣ်လီၤ. အဒိန့ၣ် ဝဲလီပံဉ်တးအကဝီၤ, သဝီဝဲ န့ၣ်သုဉ်တဖဉ်န့ၣ် တဒီးန့ၣ်ဘဉ် န့ၣ်လဲဉ်လီ မုဉ်အူဘဉ်. အါဒေတံတက့ၢ်န့ၣ် ဟ့ၣ်ဒေဝဲ မုဉ်အူ ဝဲ လွဲာ်ကီး ဒီးတံးမိဆိဉ်အကဝီၤန့ၣ် လီၤ. မုမုာ်သဝီ လၢအဆံးသုဉ် တဖဉ် န့ၣ် တုၤလီၤလၢမုာ်မဆါတနံၤညါအံၤ တဒီးန့ၣ် ဘဉ်မုဉ်အူနီတသဝီဘဉ်. တကးဒဲးဘဉ်, ဝဲ အကုထီဉ်ထံတမာဉ်ဝံၤန့ၣ် ခူဉ်န့ၣ်ထံး ကျိၤ လၢကမိၤန့ၣ်ထံးဆူစံာ်ပူၤ, လၢတံးန့ၣ်အယီ ဝဲ ပုၤ လိဉ် ဘဉ် ထံ ဘဉ် ဆါ ဘဉ်ကတီၢ် အခါ န့ၣ် တပျဲလီၤထံဘဉ်ဆါဘဉ်ကတီၢ်ဘဉ်, မု တလိဉ်ဘဉ်အခါတမိ ပျဲလီၤနီစိဝဲလီၤ. လၢတံးန့ၣ်အယီ လၢကရုဉ်န့ၣ်ထံးကီၢ်ဖိက ဘဉ်ဘျူးဘဉ်ဖိဉ်အဂီၢ်န့ၣ် ကျဲတဆိဉ်ဝဲနီတ ဘိဘဉ်. ပုၤလၢအိဉ်ဘဉ်လၢဝုာ်ပူၤလၢအဒီး န့ၣ်ဘဉ်မုဉ်အူ န့ၣ် မုာ်ဒေပယီၤလၢအယဲ လၢ ဝုာ်တက့ၢ်သုဉ်တဖဉ်လီၤ. မုမုာ်ပုၤလီၢ်ကဝီၤ ဖိလၢအဆါန့ၣ် တဒီးန့ၣ်ဘဉ်လီမုဉ်အူဘဉ်.

တံးသုဉ်တံးပျးမုာ်ကီၢ်ပယီၤထံးကီၢ်မုာ်ကျိၤဝဲ ကွဲာ်တံးဟဲန့ၣ်အတံကျိၤအကျဲတဘိလီၤ. ဘဉ်မနုၤအယီ တံးလီၢ်ဒဲးအမုာ်ကရုဉ်တံ လီၢ်လၢဘုဟုဟးထီဉ်အဆါကတံးအလီၢ် အံၤတမာဆိဉ်ထွဲဟံဉ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဝဲလဲဉ်.

ပတဲ လၢအဂ့ၢ်သု လၢကျဲအါဘိလီၤ. လၢထံးရုာ်ကီၢ်သဲး, မုာ်ကျိၤဝဲကွဲာ်, ပုၤဂုာ်ဖိ အကျဲပတဲသုစုာ်ကီးလီၤ. အဒိ, လၢကရုဉ် န့ၣ်ကီၢ်တံးဖဲးတံးမၤလၢတံးလဲၤထီဉ်လဲၤထီ အဂီၢ်မုာ်ဂုၤ, တံးဖိဉ်တံးယာ်မုာ်ဆိဉ်န့ၣ်လဲဉ်ဂုၤ ဒဲးလဲဉ်ဂုၤန့ၣ် တမုာ်အဝဲသုဉ် [ပဒိဉ်] အမုအ ခါဘဉ်န့ၣ် တံးဟံးသးဆိဉ်န့ၣ်. အဝဲသုဉ် အတံးဟံးသးမုာ်ဆိဉ်လၢ “အါဉ်, ပုၤသုဉ်တ ဖဉ်အံၤမုာ်ပပုၤထံးကီၢ်ဖိလီၤ. ပမုာ်သုဉ်တံ န့ၣ် အဝဲသုဉ်ကဆိဉ်ဘဉ်စုာ်ကီးလီၤန့ၣ် တံ တမၤအသးဒဲးအံၤဘဉ်”. ပုၤတဖဉ်အံၤ [က ရုဉ်န့ၣ်ဖိ] တမုာ်အဝဲသုဉ်အထံးကီၢ်ဖိ, တ မုာ်အဝဲသုဉ်အပုၤကလုာ်ဘဉ်. ပဒိဉ်တဖဉ်

ကွဲာ် ဒေထံ ပုၤလၢတံးလီၢ်အဂုၤအဂၤ [ပုၤ ဆိဉ်လၢဝုာ်ပုၤ] သုဉ်တဖဉ်လီၤ. လၢခဲက တံး, တံးဆိဉ်ဘျဉ်ဆိဉ်စံာ်တဖဉ်န့ၣ် လီၢ်က ဝီၤနူဖိသဝီဖိတဖဉ် ဒီးန့ၣ်ဘဉ်ဝဲမုာ်သုမးက ဒီးန့ၣ်ဘဉ်ဝဲလီၤ.

တံးဂုာ်ကီၢ်အံၤ ဒဲးသိးအသုတဒိဉ်ထီဉ်တဂုၤ အဂီၢ် ခုဉ်အံၤကွဲာ် မၤစၢၤဘုဉ်လီၤတံးဂုာ်ကီၢ် အံၤကသုလၢကျဲန့ၣ်လဲဉ်.

ခါဆဲးအူအံၤန့ၣ် တံးဘုဉ်လီၤကုၤအီၤတ သုဒဲးဘဉ်. မုာ်လၢတံးစိကမိၤဝဲလဲၤအိဉ် လၢအဝဲသုဉ်အစုအပူၤအယီလီၤ. ဘဉ်ဆဉ် ဒဲးသိးတံးဂုာ်ကီၢ်အံၤအသုတဒိဉ်ထီဉ်တဂုၤအ ဂီၢ် တံးလၢပမၤသု န့ၣ် ဆိဉ်ဒေ ပဘဉ်ထၢ တံးကစီဉ်ဘဉ်ယး တံးတဂုၤတဘဉ်, တံးတ တီတတြိလၢအဝဲသုဉ်ပဒိဉ်မၤဝဲတဖဉ်န့ၣ် ပ ဘဉ်မၤနီဉ်မၤယါအီၤဝဲဒီး ဒုးသုဉ်ညါဆူ ထံဂုၤကီၢ်ဂၤ, ဒီးမၤသကိးယုာ်တံးဒီးထံဂုၤ

“ဝဲအတုထီဉ်ထံတမာဉ်ဝံၤန့ၣ် ခူဉ်န့ၣ် ထံးကီၢ်ကျိၤလၢကမိၤန့ၣ်ထံးဆူစံာ်ပူၤ, လၢတံးန့ၣ်အယီ ဝဲပုၤလိဉ်ဘဉ်ထံ ဘဉ်ဆါဘဉ်ကတီၢ်အခါန့ၣ် တပျဲလီၤ ထံဘဉ်ဆါဘဉ်ကတီၢ်ဘဉ်, မုတလိဉ် ဘဉ်အခါတမိ ပျဲလီၤနီစိဝဲလီၤ.”

ကီၢ်ဂၤလၢအဟူးဂဲၤလၢန့ၣ်ခိဉ်ယၢၤတ ကပၤ, ပဘဉ်ဟဲပျဲထီဉ်ပဒိဉ်တဖဉ်အတံ မၤလၢအတတီတလီၤဘဉ်တဖဉ်န့ၣ်လီၤ.

ဘဉ်ထွဲဒီးဖုဉ်ခိဉ်အတီၢ်ကျဲလၢကမဲးမၤဂုၤ ထီဉ်ထံတမာဉ်အံၤန့ၣ် နဲတကနထံဉ်န့ၣ်လဲဉ်.

လၢအဝဲသုဉ်ကမဲးကုၤမၤဂုၤထီဉ်ဝဲအဂီၢ် န့ၣ် ပဝဲပတြိလီၤ. အနီၢ်နီၢ်န့ၣ် တံးကဲဘျူး ကဲဖိဉ်လၢအကတုၤဆူထံးကီၢ်ဖိအဆိဉ်မုာ် ဆိဉ်လီၤလီၤန့ၣ် ပတတြိစုာ်ကီးဘဉ်. လၢ ထံးကီၢ်ဖိအတံဘဉ်ဘျူးဘဉ်ဖိဉ်အဂီၢ်န့ၣ် မတၢတဂၤမးကတြိဝဲဘဉ်. အဝဲအံၤန့ၣ် လၢတန့ၣ်ဘဉ် တံးဘျူးတံးဖိဉ်ဘဉ် အမဲာ် ညါ, ထီဘိန့ၣ် အဝဲသုဉ်[သုး] တဖဉ်ကမၤ ပုၤမၤခီလီတံး, ကမၤဆူဉ်မၤဆိးလီၢ်ကဝီၤဖိ တဖဉ် န့ၣ်လီၤ. အဒိထံးဂုၤကီၢ်ဂၤမုာ်ဟ့ၣ်

လီၤဒေလဲဉ်စုၤလၢ ကဘိဂုၤထီဉ်ထံတမာဉ် လံဘဉ်ဆဉ်, လၢအဝဲသုဉ်အတံဘဉ်ဘျူး ဘဉ်ဖိဉ်အဂီၢ် မုတမုာ်တံးဖဲးတံးမၤအဂုၤအ ဂၤတဖဉ်န့ၣ် မၤဝဲသုလီၤ. အဒိ, ကပူၤကျိ ချဲပုဉ်သုဉ်လၢအသုးအဂီၢ်, ကမၤတံးတီာ် ကျဲလၢအဂုၤအဂၤလီၤ. စုမုာ်ဆိဉ်ဒေလဲဉ် လၢကမၤဂုၤထီဉ်ထံတမာဉ်ဘဉ်ဆဉ်, ကမၤ ဆူဉ်မၤစိးပုၤနူဖိသဝီဖိတဖဉ်လီၤ. တံးဘူး တံးလဲတဖဉ် မုာ်ဆိဉ်ဒီးဟ့ၣ်ဝဲမးဒီးကဟ့ၣ်ဝဲ လီၤ. ဒဲးလဲဉ်ဂုၤဂုၤန့ၣ် လၢတံးမၤအဂီၢ်န့ၣ် အဝဲသုဉ်ကလိဉ်ဘဉ် တံးဘဉ်တံးဘၢ န့ၣ် လီၤ. အဝဲသုဉ်ကမၤအါထီဉ်အသုး, ကဒီး လီၤမုဉ်ပီၤ, တံးသုဉ် တဖဉ်အံၤကမဲး အါ ထီဉ်ဝဲသုပုၤတံးလီၤ. အယီ, မုာ်တုၤလီၤ လၢတံးမုဉ်တံးခုဉ်ဒီးတံးစိတံးကမိၤမုာ်ဆိဉ် လၢထံးကီၢ်ဖိအစုပူၤလံတဘျီန့ၣ် မုာ်ဘဉ် မၤဂုၤထီဉ်လီမုဉ်အူစးန့ၣ် ပတုာ်လိဉ်သုလီၤ.

တချူးလၢဖုဉ်ခိဉ်ပဒိဉ်ဟ့ၣ်လီၤတံးမၤစၢၤဒဲး ဘဉ်န့ၣ် အဝဲသုဉ်ဟဲသုသုဉ်ညါထံးကီၢ်ဖိ အတံဆိဉ်သးလၢလီၢ်ကဝီၤအပူၤစုာ်ကီးခါ.

ပုၤကွဲာ် ဝဲတံးစုၤခါ, ကဘဉ် လါမုာ်လါ ယုၤအပူၤအတုၤန့ၣ် ဖုဉ်ခိဉ်ပဒိဉ်အပဉ်လဲဉ် မံတကမဲးကွဲာ်ဘဉ် ဘဉ်ယးထံးကီၢ်ဖိတုာ်လိဉ် ခါ, တတုာ်လိဉ်ခါ. ဟဲကွဲာ်ဝဲတဘျီ. ဘဉ် ဆဉ် နအဖ တမိဟဲဒုးထံဉ်အီၤဒီးမတၢလဲဉ် န့ၣ် ဟဲဒုးထံဉ်ဝဲ ဝဲလွဲာ်ကီၢ်တံးလီၢ်တတီၤ, ဒီးလၢလွဲာ်ကီၢ်အချၢ, နါဘိခါ - တံးလီၢ် တတီၤလၢဘုဟုဟးထီဉ်အဂုၤကတံး ဝဲ တံးလီၢ်အဂၤတတီၤဝဲ ဒီတစူး, တံးလီၢ်ဝဲ ဘုဟးထီဉ်ဂုၤစုာ်ကီးလီၤ. တံးလီၢ်ဒီးသဝီ သးပုၤလၢအနၢၤယဉ်ဝဲ, ကီးဖိဉ်ဝဲ ဝဲ လွဲာ် ကီၢ်ဒီးမၤဝဲတံးကတီၤသကိးန့ၣ်လီၤ. အဝဲ သုဉ်တယာ်ဝဲ “ဖုဉ်ခိဉ်မုာ်ဟဲန့ၣ် သုဘဉ်တဲ ဒဲးအံၤန့ၣ်နီၢ်”, တံးဝဲလၢာ်န့ၣ်ကျဲယာ်ဝဲ န့ၣ်လီၤ. ဟဲကီးပုးဝဲဖုဉ်ခိဉ်ပဒိဉ်အခါဉ်စး တုၤလီၤဝဲ လီဘဉ်တး. လၢအဝဲသုဉ်အဂီၢ် တံးနီးတံးဘျူးတဆိဉ်ဘဉ်, ဝဲဒီးထံးကီၢ်ဖိ စုာ်ကီးတုာ်လိဉ်ဝဲလီၤ. တံးအံၤ ဖုဉ်ခိဉ်ပဒိဉ် ထံဉ်လၢထံးကီၢ်ဖိတုာ်လိဉ်လဲ. ဘဉ်ဆဉ်အ နီၢ်နီၢ်န့ၣ် ကဘဉ်ဟးကွဲာ်တံးလီၢ်သကုၤ ဒီးဘဉ်ဟးယုသုဉ်ညါဝဲ ထံးကီၢ်ဖိတုာ်လိဉ် တတုာ်လိဉ်, သဝီတဖဉ်ဒီးန့ၣ်လီမုဉ်အူခါတ ဒီးန့ၣ်ခါန့ၣ် အဝဲသုဉ်တြးဟးကွဲာ်ဝဲစုာ်ကီး လီၤ. သဝီဝဲအဘူးအတံးဒီးထံးကီၢ်ဖိအလီၢ်

ဧည့်လှိုင်နှင့် တစ်ခါတည်းအတူတူပင်။ တာ် လီၤတဖၣ်အံၤအဝဲသုၣ်ကြားလဲၤကွၢ်ဝဲလီၤ။ ဖုၣ်ခိၣ်ဝဲခိၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤတၢ်အပ တၢ်ထဲလဲၣ်လဲၣ် ဧးကဟ့ၣ်မၤစၢၤစုဆံး ဆါလဲၣ်။

ခဲအံၤယၢ်ဟ့ၣ်လၢ တနံၣ်အံၤ လါခိၣ်စု ဘၢၣ်အလၢၣ်န့ၣ် ဟ့ၣ်တဟ့ၣ်န့ၣ် အဝဲသုၣ် ကဆၢတံၣ်ဝဲလီၤ။ မုၤမၤစၢၤဝဲန့ၣ် ကမၤစၢၤ ဝဲ စုခီလၢ (၂၈-၂၉) ကကွၢ်လီၤ။

သုတၢ်ကျဲၤစးကြိတၢ်တီၢ်ကျဲၤအံၤ အပတၢ် တၢ်ထီၣ်ထဲလဲၣ်လဲၣ်။ ဧးမုၢ်နဆိကမိၣ် လၢနကနၢၤတၢ်စုၢ်ခါ။

ပဝဲသုၣ်ဒုပဆိကမိၣ်လၢပကမၤနၢၤတၢ် လီၤ။ ပတၢ်အိၣ်သးဒုဂၤ၊ မုၢ်လၢထဲကီၢ်ဖိခဲ လၢၣ်ထီၣ်ခါ၊ ထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤစုၢ်ကီးဆိၣ်ထွဲ ဟ့ၣ် ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါပုၤလၢပကမၤန့ၣ်လီၤ။ အဂၤတ မံၤတခီ၊ ဖုၣ်ခိၣ်ဒုကြားသုၣ်ညါဝဲကီးလီၤ။ ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ၊ တမုၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢက ဘၣ်မၤစၢၤ နအဖ ဘၣ်န့ၣ် အဝဲသုၣ်ကြား ဆိကမိၣ်ဝဲဖျါ။

တၢ်လၢမုၢ်ဆံၣ်ကွၢ်ဘၣ်သးဝဲတခီန့ၣ်မုၢ်တၢ်မ န့ၣ်လဲၣ်။

ထံဖိကီၢ်ဖိလၢအဆိၣ်ဘူးဆိၣ်တံၢ်ဖဲန့ၣ်ခဲ လၢၣ် ကြားဆိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကဒီး န့ၣ်ဘၣ်လီၤမုၢ်ဒု မုၢ်ဝံၤမး ကဘၣ်ဆုၢ်ရဲၣ် ခုတၢ်လီၤအဂၤ။ မုၢ်ဝံၤ၊ စုလၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤ လၢကမၤတၢ်တီၢ်ကျဲၤအံၤ ကဘၣ်မုၢ်ဝဲစုလၢ ဖုၣ်သီသဝီဖိလၢဟဲတၢ်ဖိအဘူးအလဲ၊ စုတ ဖၣ်တဘၣ်တၢ်သု အီၤလၢတၢ်မၤအဂၤအဂၤ အဂီၢ်ဘၣ်။ ပတၢ်ပညိၣ်လၢပကြိတၢ်န့ၣ် အ ဂုၢ်ဖိၢ်ပုၤတခီ ဒ်သီးထံဖိကီၢ်ဖိခဲလၢၣ်ကဘၣ် ဘျူးဘၣ်ဖိၣ်အဂီၢ်လီၤ။ ထံဖိကီၢ်ဖိအတၢ် ဘၣ်ဘျူးဘၣ်ဖိၣ်အဂီၢ်မုၢ်ဆိၣ်န့ၣ် ပဝဲပတ ကြိစုၢ်ကီးဘၣ်။

နအဖ ညီနီၣ်ဒ်သီးမၤအတၢ်တီၢ်ကျဲၤကန့ၣ် အဂီၢ်သုဝဲဒုသုးဆါမးလီၤ။ မုၢ်မုၢ်လၢတၢ် ကတုထီၣ်စးအသီတဖျၢၣ်မုတမုၢ် တၢ်ဘီၣ်ဂၤ ထီၣ်ကုၢ်စးလၢအဟးဂီၤတဖၣ်အဂီၢ် လၢ တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတကပၤအဝဲသုၣ်အတၢ်ဟူး တၢ်ဂၤဆိၣ်ခဲလဲၣ်။

တၢ်တီၢ်ကျဲၤအသီ န့ၣ်တဘၣ်တဲးတ ဂၤ။ ထဲလီၤအစးလီၤလဲၤသုၣ်တဖၣ်အံၤအ

မုၢ်ဒုအုၤတၢ်လၢလီၤဝဲတၢ်ဒီးပုၤမုၢ်အဘၣ်စၢၤ။ မုၢ်ဒုအုၤတၢ်အံၤအိၣ်သုၣ်လီၤအသးလၢခိၣ်လီၤအ ပုၤ ဒီဖျိဝဲခိၣ်ဟးကွၢ်ထဲလၢတဖၣ်အဂီၢ်အဆိၣ် ပုၤထု ခိၣ်ဖိတဖၣ်အထဲတလၢလၢဘၣ်။

ဂီၢ် ဝးတရံးန့ၣ် ဒီးလီၤယၢ်ဝဲ မုၢ်ဝီၤလီၤ။ အဝဲသုၣ်ဟဲလီၤဝဲအသုးလၢကဟးတၢ်ဘၣ် တၢ်ဘၢဖဲလီၤမုၢ်ဒုအုၤစးန့ၣ် ဟဲလီၤဝဲသုးရၣ်ခဲ ရၣ် (သုးဖိ ၁,၂၀၀ ဂၤ)ညါလီၤ။ ဝံၤဒီး တ ချူးဒံးဝဲအဝဲသုၣ်တုထီၣ်လီၤဝဲတး တၢ်လီၤ ဖဲန့ၣ်န့ၣ် ပုၤသဝီတဖၣ်ဆိၣ်အါမးလီၤ။ ဒ် သီးအဝဲသုၣ်န့ၣ်လီၤဟးထီၣ်သုတသုတဂုၤ အဂီၢ် အဝဲသုၣ်[သုး] နီထီၣ်ကွၢ်အီၤခဲလၢၣ် ဒီးအဝဲသုၣ်ဟးဒီးလီၤမုၢ်ဝီၤသကုးဆးဒး န့ၣ်လီၤ။ အဒီး၊ အတၢ်တီၢ်ကျဲၤမုၢ်ဖဲလီၤ န့ၣ် အဝဲသုၣ်တဖၣ်ကမၤအါထီၣ်အသုး၊ က ဒီးလီၤအါထီၣ်မုၢ်ဝီၤ- တၢ်သုၣ်တဖၣ်အံၤအ ဝဲသုၣ်ကမၤဝဲသုၣ်တၢ်ဒါတခီလီၤ။ ပထံၣ် ဘၣ်တုၢ်အဒိဖဲ လီၤဝဲတးအကဝီၤန့ၣ် သဝီ တဖၣ်ဆိၣ်ဝဲအါမး၊ ဘၣ်ဆၣ် ဖဲ ၁၉၉၆ နံၣ် န့ၣ် အဝဲသုၣ်နီထီၣ်ကွၢ်ဝဲခဲလၢၣ်လီၤ။ လၢ ခဲကတၢ်န့ၣ် ကဆိၣ်တုၢ်ကုၢ်ဒုထဲအသုး လီၤ။ ဒ်လဲၣ်ဂၤဂၤန့ၣ် တၢ်မၤတခါလၢထံဖိ ကီၢ်ဖိမုတဆိၣ်ထွဲဘၣ်န့ၣ် တၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်က ကထီၣ်ဝဲသုၣ်ကတၢ်လီၤ။ လၢကရၣ်နံၣ် ကီၢ်ပုၤစုၢ်ကီး ပုၤလၢအပၢ်ဆၢတၢ်ဆိၣ်စုၢ် ကီးလီၤ။

နစးဖဲမကီၢ်လၢပယီၤသုးတဖၣ်ဒီးလီၤမုၢ် ဝီၤန့ၣ် ဟးဒီးလီၤဝဲလၢတၢ်လီၤခဲလဲၣ်။ အဝဲသုၣ်ဟးဒီးလီၤဝဲလၢတၢ်လျီၤတၢ်ပျီၢ်

လၢပုၤဟးသုအလီၢ်တဖၣ်၊ ဒီးလၢလီၤဝဲတး အယၢ်ဝးဝး န့ၣ် ဟးဒီးလီၤဝဲ မုၢ်ဝီၤန့ၣ် လီၤ။ အဝဲသုၣ်ဟးဟးယၢ်ဝဲတၢ်လီၤဖးလၢၣ် ညါလီၤ။ နီၢ်နီၢ်တခီန့ၣ် တၢ်လီၤသုၣ်တဖၣ် အံၤ မုၢ်ဝဲဖုဖိသဝီဖိတဖၣ်အတၢ်ဖးအိၣ်မၤ အိၣ်၊ ယုအိၣ်ယုအိၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ခဲအံၤ န့ၣ် သဝီဖိတဂၤမးကုၢ်ဝဲတဘူၣ်ဘၣ်။ မု ကုၢ်န့ၣ်ကဘၣ်ဒီး မုၢ်ဝီၤ၊ မုတမုၢ်တၢ်မုၢ်ထံၣ် ချူးအီၤန့ၣ် ကဘၣ်တၢ်ခးသံကွၢ်အီၤလီၤ။ သုးတဖၣ်ဟဲလီၤယၢ်ဝဲတၢ်လီၤလၢပုၤတဘၣ် လၢနီတဂၤဘၣ်ဆိၣ်ဝဲလီၤ။

တၢ်မၤအသးတဘျီဖဲ ၁၉၉၇-၉၈ နံၣ် န့ၣ် ကရၣ်နံၣ်ကီၢ်ပုၤတၢ်တစုၤဘၣ်။ အယီ ဖုဖိသဝီဖိတဖၣ်လီၤဒီမုၢ်၊ ဒီးတၢ်လီၤဝဲလီ ဝဲတး အကဝီၤသုး ဆိၣ်တၢ်အလီၢ် န့ၣ် သုၣ်ပုၤဂၤမး ဒီးဖိ သုၣ်ခဲအိၣ်ဝဲတကလုၢ် ပုၤကီးလၢကယါတစုၣ်ပါ၊ အမံၤဒိၣ်ခိၣ်မး၊ တဝီၤန့ၣ်အပုၤအိၣ်ဝဲ ၁,၂၀၀ ကွးလီၤ။ တၢ်လီၤဝဲန့ၣ်န့ၣ် ဖိတကလုၢ်အံၤ ဆိၣ်အါမး ဒီးပုၤအါတကုၢ်လၢယုန့ၣ်ဝဲလီၤ။ ဒီးပုၤလၢ အလၢယုဖိတဖၣ် ဘၣ်မုၢ်ဝီၤအိၣ်ဝဲလီၤ။ ဘၣ်ဆၣ်သန့ကုၢ် ဒီဖျိပုၤလီၤဒီမုၢ်အယီ ပုၤ အါတကုၢ်လဲၤဝဲလီၤ။ ပုၤဘၣ်တစုၤစုၢ်ကီး ဘၣ်။ ပုၤဘၣ်မုၢ်ဝီၤအနီၣ်ဂံၢ်လီၤတၢ်လီၤ ဆဲးန့ၣ် ပတသုၣ်ညါဘၣ်။ ဘၣ်ဆၣ်ဒ်ပမၤ န့ၣ်စရီအသီး ပုၤသံဒီးပုၤဘၣ်ဒီးအိၣ်ဝဲ ၅၀ ဘျီ န့ၣ်လီၤ။ ကျီၢ်ပ န့ၣ် ဘၣ်ဆိၣ် စုၢ်ကီး လီၤ။ ကျီၢ်မုၢ်ယီၤဘၣ် မုၢ်ဝီၤန့ၣ် ကျီၢ်က စံက ဘၣ်ဟ့ၣ် စုအိၣ်လီၤ တဖျၢၣ် န့ၣ် ၁,၅၀၀ ကွး၊ ပုၤကညီမုၢ်ဘၣ်န့ၣ် ဘၣ်ဟ့ၣ် စုၢ်ကီးစုအိၣ်လီၤန့ၣ်လီၤ။ တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤတ ဖၣ်အံၤဆိၣ်ပုၤလုၢ်ကွၢ်ဒီးမုၢ်ဝီၤလီၤ။ မုၢ် လၢ သုးဖဲတဖုဒီးလီၤဝဲ၊ မုၢ်ကုၢ်ဖဲကဒီး အသီတဖုဒီးလီၤဝဲ အယီ၊ မုၢ်ဝီၤအိၣ်ဝဲလဲၣ် ဖဲလဲၣ်န့ၣ် တသုၣ်ညါလၢဘၣ်။ မုၢ်တနံၤ န့ၣ် ပတၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤတဖၣ်မုၢ်တၢ်လီၤ ဘၣ် ယိၣ်ဖးဒိၣ်န့ၣ်လီၤ။

ပုၤထုစံၣ်ဖိတဖၣ် မုၢ်မဆါတနံၤ လၢအ ဘၣ်ဃးဒီးထံတၢ်ဂုၢ်ကီၢ်န့ၣ် တၢ်ဆိၣ်သးမၤ အသးခဲလဲၣ်။

ဖဲ ၁၉၉၈ နံၣ် န့ၣ် တၢ်ယီၤယု ဒီးဖဲ ၁၉၉၉ -၂၀၀၀ န့ၣ် န့ၣ် တၢ်ဖဲစုၤဘၣ် ဂီၢ် ထီၣ်ကုၢ် ဘၣ်ဆၣ်ဒ်အဝဲသုၣ်လိၣ်ဘၣ်ဝဲအ သီး ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်ဘၣ်။

လာညါနှင့် ဖဲအဝဲသုဉ်လိဉ်ဘဉ်ထံအခါဟံး နှစ်ဝဲသုလီၤ. တၢ်ဘျီထံဝဲအလီၢ်ခဲ နှစ် နိ သိးကန်ဘဉ်ထံအဂီၢ် ကဘဉ်လဲၤဟံးန့ၢ်အ ခွဲးလာပဒိဉ်အဆိဉ်လီၤ. အဒိ, ပုၤကဘဉ် လဲၤဆူ ပဒိဉ်ပုၤတီၢ်ခိဉ်ရီၢ်မဲလၢ ဖဲၤပုၤသုဉ် ဖျးအဆိဉ်, အဝဲမုၢ်တဲလၢနဟံးထံသု နှစ် န ဟံးသုလီၤ. အဝဲသုဉ် ဟ့ၢ်ဝဲ မုတသုဘဉ် နှစ်ကု နမုၢ်လိဉ်ဘဉ်ထံသပုၤတၢ်န့ၢ် နဟ့ၢ် လၢစုသုလီၤ. နမုၢ်ဟ့ၢ်စုန့ၢ် အဝဲသုဉ်မၤန့ၢ် နၢသုလီၤ. အဒိ, လၢမုၢ်နၢခါအဆၢကတီၢ် နှစ် နဘဉ်သုစးထုးထံ ဒီးလဲၤဆိဉ်ဟ့ၢ်ထုး ထီဉ်ထံလီၤ. ပုၤဒုဖိသဝီဖိတဖဉ် ဘဉ်မၤ နဒိဉ်အံၤလီၤ. ဘဉ်ဟ့ၢ်ဝဲစုဆူလီၢ်ကဝီၤပုၤ ဘဉ်မုဘဉ်ဒါတဖဉ်လီၤ. တၢ်ဆိဉ်သးအံၤ အၢဝဲတုၤလၢအပတီၢ်အံၤန့ၢ်လီၤ. မုမုၢ်တ ချးဒံးလၢတၢ်တုထီဉ်မိဉ်တမၢ်အခါန့ၢ် န လိဉ်ဘဉ်ထံတဘျီဂၤတဘျီဂၤန့ၢ် နလဲၤထုး ထီဉ်လၢစး, မုတမုၢ် နသုနထံတီသု, ဒီးအ ခါဖဲနတဆဉ်ဒီးဘဉ်န့ၢ် နလဲၤကးတံာ်ကွံာ်န ထံဘီကျိၤသုဝဲလီၤ.

ဖဲမိဉ်တမၢ်န့ၢ် အဝဲသုဉ်မိၤဘီဃီထံ ဆူစံာ်လီၢ်ပုၤလီၢ်အပူၤဒဲလဲဉ်.

ဖဲမိဉ်တမၢ်န့ၢ် အဝဲသုဉ်ဆိဉ်ဒီးအ ထံဘီကျိၤခဲဘီ, အစုဉ်တဘီ, အထွဲတဘီ လၢကဟ့ၢ်နီၤလီၤထံန့ၢ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်တ ဟ့ၢ်နီၤလီၤထံဘဉ်ဆၢဘဉ်ကတီၢ်ဘဉ်, ဖဲၤ လီၢ်လၢအလဲၤန့ၢ် ထံတလၢလၢတက့ၤဘဉ်.

အဒိကဒီး ဖဲဉ်တီၢ် အဟိဉ်ကဝီၤန့ၢ် မုၢ်တၢ်ထုစံာ်လီၢ်ပုၤအလီၢ်မးလီၤလီၤ. တုၤ ပုၤဘျီထံတမၢ်ဝဲ န့ၢ် ဖဲၤလီၢ်လၢ အဆိဉ် လၢဉ်တီၢ်ထံတမၢ်အဆၢလဲၤလီၤတဘျီ.

လီၢ် ဘဉ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ကွံာ်အီၤလၢပဒိဉ် အတၢ် သုဉ်တၢ်ဖျးအဂီၢ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၢ်အယီၤ အ ဝဲသုဉ်ဟံးထံမုၢ်လၢဝဲမးဒီးဟ့ၢ်ပုၤဂၤ န့ၢ် လီၤ. ထံလၢမိဉ်ပုၤမုၢ်တလၢဘဉ်န့ၢ် အ ဝဲသုဉ်လီၤဝဲဒဉ်ထံလၢဉ်တီၢ်န့ၢ်လီၤ. တၢ် အံၤမုၢ်အဝဲသုဉ်အတၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျိၤထံအ ကျိၤအကျဲန့ၢ်လီၤ. ပုၤထံဖိကီၢ်ဖိမၤတၢ်မ န့ၢ်မးတသုဘဉ်.

ဒီဖျိထံတလၢဘဉ်အယီၤ ပုၤထုစံာ်ဖိဖဲန့ၢ်တ ဖဉ် ဘဉ်ဟ့ၢ်စုၢ်ကီးဘုအမိအသုဆူပဒိဉ်အ ဆိဉ်ခါ.

ဘဉ်ဟ့ၢ်ဝဲသုဉ်, လီၤဆီဒဉ်တၢ်တန့ၢ် အံၤန့ၢ် နးဒိဉ်တဖဲး, တအုဉ်ကၢၣ်န့ၢ် ဘု ဖဲ နှစ် [၁၂ ပု] ဘဉ်ဟ့ၢ်ဝဲလီၤ. တၢ်အံၤတ မုၢ်ဘဉ်ဟ့ၢ်တၢ်အမိဘဉ်, မုၢ်ဒဉ်တၢ်ယုဆုဉ် တၢ်န့ၢ်လီၤ. မုတဟ့ၢ်တသုဘဉ်, လၢပ ဆိဉ်န့ၢ် အဝဲသုဉ်အလဲၤတၢ်ကလုာ်သုဉ်တ ဖဉ်န့ၢ် ပလဲၤမၤန့ၢ်ဆိဉ်ဝဲလီၤ. ဘုအပုၤလၢ တၢ်ချၢန့ၢ် တန့ၢ် ၅၀၀ ကွး ဒီးဘဉ်ဆါန့ၢ်ပ ဒိဉ်န့ၢ် ၂၀၀ - ၃၀၀ ကွးန့ၢ်လီၤ. ပုၤသဝီ ဖိတဖဉ်တသုဉ်ဘုဟံဉ်ကီးဖျါဒဲးဘဉ်, န တသုဉ်ဘုဘဉ်ဆဉ်န့ၢ်ကုဒီး နကဘဉ်လဲၤ ပုၤဘုလၢတၢ်ချၢ ဒီအပုၤတန့ၢ်န့ၢ် ၅၀၀ ကွး ဒီးဟဲကုၤဆါန့ၢ်ကုၤအီၤဒီအပုၤ ၂၀၀- ၃၀၀ ကွးအသိးန့ၢ်လီၤ. ပုၤတနီၤနီၤန့ၢ် အစံာ်ဆိဉ် ၅ အကၢၣ်, ဘဉ်ဆဉ်ဒီဖျိလၢထံ နိတၢ်ကီတၢ်ဖဲဖိခိဉ်န့ၢ် သုဉ်ဒဉ်ဘု ၂ - ၃ အကၢၣ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်တၢ်အံၤပဒိဉ်တဒူး န့ၢ်အီၤဘဉ်, ဘဉ်ဟ့ၢ်ဝဲဘုလၢ ၅ အုဉ်ကး လၢၣ်အဂီၢ်လီၤ. တကးဒဲးဘဉ်, ပုၤလၢအ ဖဲးဆိဉ်ခူးတဖဉ်စုၢ်ကီး တပျဲပုၤဝဲဘဉ်. တ

အကၢၣ်န့ၢ် ဘု ၂ နှစ် န့ၢ်လီၤ. ပုၤလၢဟ့ၢ် ဝဲတန့ၢ်တဖဉ် ဘဉ်တၢ်ဖိဉ်အီၤလီၤ. အဒိ, ဖဲ ထံဖိကျိအကပၤန့ၢ် သဝီဆိဉ်ဝဲဒဉ်တဘျီ ဖျါန့ၢ်လီၤ. အဝဲသုဉ်တဒီးန့ၢ်ထံဘဉ်ဖး နးအယီၤ ဟ့ၢ်ဘုတန့ၢ်ဘဉ် ဒီးဘဉ်တၢ်ဖိဉ် အီၤလီၤ. အဝဲသုဉ် [ပဒိဉ်] တဆိကမိဉ်တၢ် လၢသဝီဖိတဖဉ်အဂီၢ်နီတဖဲးဘဉ်. အ ဝဲသုဉ်သုဉ်ညါဒဉ်ထံလၢကဘဉ်န့ၢ်ဘဉ်ဝဲတ ဝီတၢၤလီၤ. သဝီဖိစုၢ်ကီးတဲတၢ်တဘျီ ဘဉ်, မုၢ်တဲဝဲတဝီ တၢ်တဒၢၣ်တၢ်အီၤလီၤ. ပုၤန့ၢ်ဟုကဒီးလၢ ပယီၤသုးပုၤကဘီယုၤ လၢ ရၢရၢကီၢ် ဒီးကဘီယုၤသုဉ်တဖဉ်အံၤ ကလီးတုၢ်ကုၤဝဲအပုၤလၢဘုဟုလီၤန့ၢ် သ ဝီဖိတဖဉ်န့ၢ်တၢ်ကစီဉ်န့ၢ်လီၤ. အယီၤ ပ ဒိဉ်တဖဉ် ထာဝဲဒဉ်ဘုတန့ၢ်တုၤအန့ၢ်လီၤ.

ဒီဖျိပုၤဘဉ်ထုးကွံာ်ထံတီတဖဉ်အယီၤ ပုၤ ဘဉ်သုဝဲဒဉ်ဖဲးထုးထံလီၤ. မုမုၢ်န့ၢ် ပုၤ လၢအစးတဆိဉ်တကရၢမၤကုၤဝဲဒဲလဲဉ်.

အါဒဉ်တၢ်တက့ၢ် အစးတဆိဉ်ဘဉ်. ဘဉ်ဆဉ် ဘဉ်ငါဝဲဒဉ်ဖဲးထုးထံလၢပဒိဉ်အ ဆိဉ်န့ၢ်လီၤ. ဘဉ်ဟ့ၢ်ဝဲဒဉ်ဖဲးထုးထံအ လဲ ဒီးပဒိဉ်အပုၤမၤတၢ်ဖိအလဲ- ကဲထီဉ်ဝဲ ဒဉ်ခဲဘျီန့ၢ်လီၤ.

ပထံဉ်ဘဉ်အဒိအတံာ်လၢပုၤဒိဉ်ကျိဉ်ဒိဉ်စု တဖဉ် ဟဲန့ၢ်လီၤပုၤဟီဉ်မိဉ်ကပံာ် ဘျီထီဉ် ဟံဉ်ဃီ, တမုၢ်ဟံဉ် ဒီးဟံဉ်ဒုလၢတဖဉ်ဖဲ ထံတမၢ်အဟိဉ်ကဝီၤန့ၢ်လီၤ. မုမုၢ်လၢက ရုဉ်ကီၢ်ပုၤန့ၢ် တၢ်သုဉ်တဖဉ်အံၤမၤအသး စုၢ်ကီးခါ.

ဖဲလီပံာ်တးအကဝီၤန့ၢ် တမုၢ်မုၢ်ဂၤ,

တၢ်လီၢ်တတၢ်အံၤဆိဉ်လၢလီပံာ်တၢ်အမုၢ်န့ၢ်တဝီ- ဖဲအံၤတၢ်မၤသုဉ်အမၤမုၢ်. ဖဲ ၁၉၉၇ န့ၢ်န့ၢ် သဝီဖိစုဉ်သုဉ်တၢ်ဟ့ၢ်အခွဲးလၢကကုၤထု ခိဉ် ဒီး ၁၉၉၉-၂၀၀၀ န့ၢ်န့ၢ် နအပသုးဟ့ၢ်အါထီဉ်အခွဲးလၢသဝီဖိတဖဉ်ကကုၤကွးဆိဉ်စံာ် ဘဉ်ဆဉ်အဝဲသုဉ်ကဘဉ်ဟ့ၢ်ဘု အမိဆူလီၢ်က ဝီသုးတဖဉ်အဆိဉ်. တၢ်ဂီၤဒီးတၢ်ကစီဉ်- ဒီးန့ၢ်ဘဉ်လၢခဉ်အံၤကွီၢ် (REG)

ပုလိပ်ကဝီဖီမာဂါ၊ တဂမးနင်လီတနာ် ဘဉ်. ဝဲလွဲကီအကပနာ် အိဉ်ဒီးတြါဒီး တာ်တတီ၊ ဝဲတချူးနနင်လီဆူလီပံတး နှဉ် တြါအိဉ်ဝဲ (၅) တီလီ. ဝဲဒီးအက ပိကပနာ် နဟးတနာ်နီတစးဘဉ်. အိဉ် ဝဲမုဉ်ဝီဒီးသုးဖိတဖဉ်လီ. မတးမးဟး တဘူဉ်ဘဉ်. ပုမုအိဉ်ဒီးနင်လီဟးထီဉ် ဝဲလီပံတးနှဉ် ကဘဉ်ဒုးနဲဉ်လံအုဉ်သး ဝဲမးဟးဝဲသုလီ. ဘဉ်ဆဉ်နာ်ကု ဝဲလွဲ ကီနှဉ် တရူးတဖဉ်ဟဲ နင်လီအါမး, ဝဲ ဒီးပုအိဉ်လါတီဉ်ကွဲ, မါတလု တဖဉ်ဟဲ နင် လီ ဒီးပုဟီဉ်ခိဉ်ကပံအါမးလီ. တာ်ဂု လါပုဟဲနင်လီအါထီဉ် နှဉ် လီကင်ဒ်သိး ကမာလီမာ်ကွဲကလုဉ်သုဉ်တဖဉ်, မု လါတာ်လီဝဲ နှဉ်သုဉ်တဖဉ် နှဉ် ကရုဉ်နဲဉ်ဖိ ဒီးယီဒိဉ်သုဉ်တဖဉ်အိဉ်ဝဲလီ. အခဲအံ နှဉ် အဝဲသုဉ်တဖဉ်ဟီထီဉ်ကွဲဝဲခဲလံဝဲပံ ပယီသုဉ်တဖဉ်ဟဲ နင်လီအိဉ်ဝဲ ဒီးတာ်လီ ဝဲအံသုဉ်တဖဉ်အံကဲထီဉ်ပယီတဖဉ်အ တာ်လံလံ. ယံဉ်ယံဉ်ဒီးမုဉ်တနာ် နှဉ် တာ် လီသုဉ်တဖဉ် ကကဲထီဉ်ကုဝဲပုပယီဖိ အတာ်လီလီ. ဝဲလွဲကီအကလံစီးတက ပါ နှဉ် မုဉ် တာ် လီ လါ သုဉ်ပုဟီဉ် နီဉ် မး လီ. သုးတဖဉ်ဟဲဆီလီအသးအိဉ်သါရုဉ် ဒီးမးသုဉ်, ကုသုဉ်လးဒီးဆုဝဲ ဆူ ကီပ ယီပုလီ. ခဲအံအဝဲသုဉ်ဟဲဒုးအိဉ်အ ဟံဉ်ဖိယီဖိ ဒီးပုအဂုအဂါ နှဉ်လီ. တာ် လီဝဲနှဉ်နှဉ် ကဲထီဉ်ပယီအတာ်လံလံ.

ခီဖျိတာ်ဘီထီဉ်ထံတမာဉ်အယီ တာ်ဃုဖိဉ် အိဉ်ညဉ်အတာ်မးနှဉ် မးကီးအသးနဲလဲဉ်.

တာ်ဖိဉ်ညဉ် နှဉ် ခဲအံပုသုဝီဖိတဖဉ် မါတသုလါဘဉ်. ဘဉ်မနုအယီလဲဉ်နှဉ် လါထးခီတကပဖဲမိဉ်နှဉ် တာ်တုထီဉ်ထံတ မာဉ်အယီ ညဉ်ဟဲကုလီဝဲတသုဘဉ်, တ ကးဒဲးဘဉ် ပုလါကလဲဉ်ဃုအိဉ်ညဉ်စုကီး တအိဉ်ဘဉ်. ဝဲဒီး ပုကဟးဝဲချံ, ချံက ဟးထီဉ်ဟးလီအဂီ တနီစါဟုဉ်ဝဲအခွဲး ဘဉ်. ပုလါကဟးဝဲချံဒုဉ်လဲဉ် ကဘဉ် အိဉ်ဒီးလံအုဉ်သးလီ.

ထံကျိအထံအခဲအံအကီအစီ(တာ်ကဆီ) အိဉ်ဒီးကီအပတီထဲလဲဉ်.

ဝဲတာ်ဖိခိဉ်တကပါ နှဉ် (မိဉ်ဒီးလွဲကီ အဘဉ်စါ) တာ်ဂုကီတအိဉ်ဘဉ်. မုမု

လီတုဆူပုလွဲကီအဆါလံလီနှဉ် ထံ ဟဲဘဉ်အါဘဉ်သီထီဉ်တစး, ဘဉ်ဆဉ်ခီဖျိ ပုအနီဉ်ဂံစုဒီးအယီ ထံတဘဉ်အါဘဉ် သီ ဒီးတာ်ဆူးတာ်ဆါလါကဟဲလါထံ နှဉ် တ အိဉ်ဘဉ်. မုလါလွဲကီနှဉ် တမုဉ်စးဖိက ဟဉ် တာ်ဖဲးတာ်မာလီဘဉ်အယီ လါကထုး ထီဉ်ထံအတာ်ဘဉ်အါဘဉ်သီတအိဉ်ဘဉ်. ဘဉ်ဆဉ်, ယံဉ်ယံဉ်နှဉ် ပတဲတသုဘဉ်.

ပုထုစံဉ်ဖိထံတမာဉ်အခိဉ်အဃါနှဉ် အ ဝဲသုဉ်ထုစံဉ်လီဉ်ပုလါကျဲနဲလဲဉ်. သူဝဲ ချူးစါတာ်လဲထီဉ်လဲထီအကျဲမါ မုတမု လုလုထုသနူလဲဉ်.

ပုအါတကုဉ်နာ် တသုဝဲကဟီဉ်စိတဖဉ် ဘဉ်. ဟံဉ်ကီးဖျါဉ်ဒီးနှဉ် အိဉ်ဒီးကျိပနာ် ထီးတဖဉ် ဒီးသုဒုးဝဲအအုဉ်အဆဉ်လီ. ဘဉ်ဆဉ်နာ်ကု, ဝဲဋီဒီးတာ်လီတကဝီ ဒီး လွဲကီအချါတာ်လီတတီ နှဉ် မုဝဲဒုးပ နီဉ်အတာ်သုဉ်တာ်ဖျးအလီလီ. အါဒုး တာ်တကုအဝဲသုဉ်သူဝဲဒုး ကကသံဉ်ဝဲ ဒီး ဆါနုစုကီးကချါသုဉ်တဖဉ် နီပနီဉ် အတာ်ဟံပနီဉ်အသီး- အဒိ, လါတာ်ချါပု မုဆါတထာဉ် ၂,၀၀၀ နှဉ် အဝဲသုဉ်ဆါဝဲ ၆၀၀ ကူးလီ. ဆါဝဲအပုဘဉ်ဘဉ်လီ. ဘဉ်ဆဉ် ပုလါအပုအတာ်သုဉ်တဖဉ်နှဉ် ဘု မု ဟး ထီဉ်က ဘဉ် ဆါ နှဉ်ကု ပနီဉ် နီ တာ်ဟံပနီဉ်အိဉ်အသီးလီ. မုမုလါတာ်သူ က် မါ သံ တာ်ဃာ် နှဉ် ပု တ သူ အါ အါ ဘဉ်. ပုလါအသူ နှဉ် မုဒုးပနီဉ် အတာ် သုဉ်တာ်ဖျးအလီလီ. ပုသူဒုးနုဆဉ် လုလုအကျဲလီ.

တနံဉ်နှဉ် ပုသုဉ်ဘုပုဝီလဲဉ်.

အါဒုးတာ်တကု တနံဉ်နှဉ် ပုသုဉ်တ ဘျီလီ. ဘဉ်ဆဉ်, တုပနီဉ်ဟဲ နင်လီ သုဉ်လီအတာ်ဖဲးတာ်မာအလီဝဲ နှဉ်ဝဲအ လီခဲ နှဉ် အဝဲသုဉ်မာပုသုဉ်ဘုတနံဉ်ခဲဘျီ လီ. အဒိ, မာပုသုဉ်တာ်ကီခါအဘု. ပု တနီနီ နှဉ် အဝဲသုဉ်မာဝဲအတာ်သုဉ်ဘု မု တသုဉ် နှဉ်တသုဘဉ်. ဘဉ်ဆဉ်ပနီဉ်ထုး ထီဉ်နှဉ်အဝဲသုဉ်လါတာ်ချံ, အဒိ ဘုခဲချံ, ဘုချံ ဒီးမာဆုဉ်ဝဲလါအဝဲသုဉ်ကဘဉ်သုဉ်ဝဲ လီ. မာပုသုဉ်လံဘဉ်ဆဉ် တဟုဉ်ဝဲထံ လါလါပုဘဉ်. ဝဲတယံဉ်ဒီးဘဉ်နှဉ် ပုဟဲ ထီဉ်တဂါလါတာ်လီဝဲ နှဉ် တဝဲလါတဟုဉ်

ပုထံဘဉ်ဆါဘဉ်ကတီဘဉ်. ပုလါအနု ဘဉ်ထံတဖဉ်နှဉ် မုဒုးပုပုဂါလါအအိဉ် ဘူးဒီး မိဉ်ထံတမာဉ်သုဉ်တဖဉ်လီ.

အဒိတာ်တီကျဲအံ သုတအိဉ်ဒီးဘဉ်. ဘဉ်ဆဉ်ဖုဉ်ခိဉ်ပနီဉ်မုဟုဉ်မာစါလီစုသ ပုကတာ် နှဉ် သုဝဲတဖဉ်သုကဟူးဂါ နီ လဲဉ်.

အဒိဖုဉ်ခိဉ်ပနီဉ်မုဟုဉ်လီစုသပုက တာ်နှဉ် နီအဝဲသုဉ်ဟုဉ်လီတာ်အတာ်ပညီဉ် အိဉ်ဝဲလါ ကဘဉ်ဘျူးဘဉ်ဖိဉ်လါထံဖိကီ ဖိအဂီနှဉ် ဝဲပကမာဒုးသုဉ်ညါပထံဖိကီဖိ တဖဉ်လီ. အဒိ, ကရုဉ်နဲဉ်လီကဝီဒုဖိ သဝီဖိ တဖဉ် ကဘဉ်ဒီး နှဉ်ဘဉ်မုဉ်အူ ကီး ဟံဉ်, ဒီး ပုလါ အလဲ မါ တာ်လါ တာ်တီဉ် ကျဲအပုတဖဉ် ကဘဉ်ဒီး နှဉ်တာ်အဘူးအ လဲစံးတာ်သုဉ်တဖဉ်မုဉ်နုမး ပဝဲပကတု လီလီပံတးတာ်တီဉ်ကျဲအံလီ နှဉ် ပ ဘဉ်ဟုဉ်တာ်သုဉ်ညါနုပာ်ဆူကချါသုဉ်တ ဖဉ်နှဉ်လီ. ကျဲအဂါတဘီ နှဉ် လါကီပ ယီအပု ဘီမုဉ်သကီးဘီမုဉ်ကဲတဲဉ်ဂါက ရါ (ICRC) ဟဲဆီလီအရူဝဲလွဲကီနှဉ် လီ. အဝဲသုဉ်မာတာ်ဘဉ်ထွဲစုကီးဒီးပု ဂုဝီခွဲးယာ်အယီ ပုတဂါလုလု နှဉ် ဆဲး ကျိုးဒီးအီသုလီ. အဒိဖုဉ်ခိဉ်ပနီဉ်မုဟုဉ် လီစုသပုတာ်နှဉ် ပတာ်တီဉ်ဟံအိဉ်လါပ ကဟုဉ်တာ်သုဉ်ညါ နုပာ်ဆူကချါလါအ အိဉ်ဘူးအိဉ်တာ်ဝဲ နှဉ်သုဉ်တဖဉ် လါကဆဲး ကျိုးဒီးအဝဲသုဉ်, ကသုဆဲးကျိုးဘဉ်ဒီးမ တမာမာအဂီနှဉ်လီ.

တာ်ကစီဉ်လါလီခဲကတာ်

ဝဲနံဉ်ထီဉ် ၂၀၀၂ နံဉ်လါဖုတြါအါ ရုအပုအတု နှဉ် တာ်ကစီဉ်ဟးထီဉ်ဝဲဒု လါ ဖုဉ်ခိဉ်ပနီဉ်တမာစါလါကီပယီပ နီဉ်အလီပံတးထံတမာဉ်အတာ်တီဉ်ကျဲ အံဘဉ်. ဘဉ်ဆဉ်နာ်ကု, စးထီဉ်ဝဲသုးပ နီဉ်ပုသုဘျဲကွဲဉ်ဒီးအိဉ်ဆါစူးကွဲဉ်ဝဲအ လီခဲ, ဖုဉ်ခိဉ်ပနီဉ်အာဉ်လီဝဲလါကဟုဉ် မာစါစု လါတာ်ကဘီဂါထီဉ်ပလူခီထံတ မာဉ်နီဉ်ဂံ(၂) ဝဲလါအဖြူထီဉ် ၂၆ သီအ ဆါကတီဉ်နှဉ်လီ. ■

အိပ်သ့ ကတီး ကဘိန်သ့

မုဂါနီခု ကွဲးပျါဝဲအမုံအပုလုလုသီဖီဒု၊ မုဂါတြီကီရုဂ်တဖၣ်အလုလုဘၣ်ပးတၢ်အိၣ်ကတီးန့ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲထံၣ်ဝဲလၢ မုံပုလုယုၤအိၣ်ကတီးခိၣ်ပၤသ့န့ၣ် မၤဝဲဒၣ်လၢတၢ်စုၢ်တၢ်နၢ်, တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထု, တၢ်ပၤသ့ၣ်ပၤသး ဒီးတၢ်ဃုတၢ်ဖိးအပူၤအဃိ န့ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤတဖၣ် တလၢၣ်ကွဲၣ်လၢအဂီၢ်ဘၣ်.

ပဖံးဝဲ “တၢ်ဘျီဒုတကျိးလၢၤဘၣ်. တထုဆူၣ်တလးထု တပူၤခးအိၣ်ခးအိၣ်-တၢ်ဖိ တၢ်ညီၤ တၢ်မံၤလၢၣ်ကလၢၣ်လီၤ. ခးအိၣ်ကုၤတုၤလၢထီၣ်ကီးဒီးတၢ်အုး.”

တၢ်ဂီၤ- စီၤမၤဘျီထု

W ဟ်ကမၤယသးလၢယဝီၤတဲလီၤစၢၤလၢပုၤအိၣ်လၢကစၢ်ခဲကလီၤလီၤ, ကီၢ်ပယိၤ, ဖၣ်ပုၣ်တၢ်ပၤ, လုၤသီဖီဒုလၢၢ်မုၢ်ထံးသဝီၤ ဒီးယၢ်တခိၣ်တဲလီၤစၢၤလၢဘဲတီၢ်, ယၢ်တဲဒီခိၣ်ကစၢ်ခိၣ်ဖိတခိၣ် လၢအထူးတီၤဒီးကညီၤအလုလုထုသ့န့လၢအဂုၤန့ၣ်လီၤ. ယအိၣ်ပျါၣ်လၢ ၁၉၅၀ န့ၣ် ဒီးယလဲၤခီဖျိတၢ်တၢ်ဒီးယဝီၤယၢ်အတၢ်အိၣ်မုၢ်, ယဒုသဝီၤဖိတဖၣ်အတၢ်အိၣ်မုၢ် ဒီးဒုသဝီၤဖိလၢကစၢ်ခိၣ်တဖၣ်ဝဲလၢၣ် ယၣ်ယၣ်အတၢ်အိၣ်မုၢ်န့ၣ်မုၢ်တၢ်တမၤယီၤန့ၣ်လီၤ.

ယဘူးယတီၢ်စၢၤသ့ၣ်ခဲကမၤလၢၣ်န့ၣ်မုၢ်ဒၣ်ပုၤကစၢ်ခိၣ်ဖိမၤအိၣ်ခးသ့ၣ်အိၣ်ဘုဟ့ၣ်တၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ်, ခုၣ်ခိၣ်ခုၣ်ခိၣ် ဒ်အမုၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်လၢတနံၤတလၢတနံၣ်ဂီၢ်တဖၣ်, ဒီးမုၢ်လၢတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အမုၢ်တၢ်ဖိးတၢ်ညၣ်တခိၣ် အဝဲသ့ၣ်အမုၢ်ကစၢ်အဟံၣ်ဖိယီၤဖိတဒုၣ်တဒုၣ်အဂီၢ်န့ၣ်ဘျီဝဲ မီၤ, ထီၣ်ဒုၣ်, ထိးတဖၣ်လၢကအိၣ်အဂီၢ်လီၤ. ကုၤကၤဆုလုးယၣ်တခိၣ်အိၣ်ကုၤသ့ၣ်ဝဲဘဲဒီးဒုးကဲထီၣ်ဝဲဆုလုၣ်ဝဲဆုတၢ်ကဲးညၣ်လၢအလီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.

ကစားခိုင်းသည့်ပျော်ပျော်တိုင်း အယိ တာ
ဂိုကတီး နှင့် တန်ခိုး နှင့် နာ တ်အသုံးတဖန်
လီတုတိုက်မီး ဧးပယပ်ပဆုတလားဧးပ
ဘဉ်မာကဲမုဉ်အူဒီဒီနာ လာကမာလာပျာ
အဂီလီ၊ ပမာကဲမုဉ်အူန့ဉ်ပဘဉ်သုသု
မုဉ်ယိဉ်ဝဉ်အယိပမိပပကတီးလဲစားဝဲ
လာတိုက်ခါဒ်သီးကလာဝဲဂုဂုလာတန်
အဂီလီ၊ န့ဉ်ဖိထာဖိကီးန့ဉ်ဒီးလားသဝီ
ပျာဒီးန့ဉ်သဝီအဂါခဲလားအတိုအိဉ်မုအိဉ်ဂါ
မုဉ်တိုဒ်သီးသီးလီ၊ သုဉ်မုဉ်ယိဉ်ဝဉ်တခီ
မုဉ်ဘဉ်တိုကတီးပာအီလားနီန့ဉ်အဂီဘဉ်
ဆဉ်တဟ်း န့ လာသုဉ်သံသီနီတဘျီဘဉ်၊
သုဉ်မုဉ်န့ဉ်ဟ်း န့ဉ်ဒေဝဲလားအဖဲးခးအသုဉ်
လီလဲ၊ ဒီးဝဉ်စုဉ်ကီးဟ်း န့ဉ်ဒေဝဲလားပျာကျီ
လာပျာကသူအီလားတဟ်ယိဝဲအကူးလ်
သူတသု လားတဖန်လီ၊ ဝဉ်လာတိုကသူ
အီလားတဟ်ယိဝဲတဖန်စုဉ်ကီး သုဉ်
န့ဉ်ဝဲဒီးကတဲကတီးဝဲဒ်ဆဉ်ဖိကီးဖိသုတ
မာဟးဂါအဘိဉ် ဒီးတဲနာပာစုဉ်ကီးပဝဲဖိ
လဲတဖန်လား ပ တ ဘဉ် လဲ ကျီ အိဉ် ဘိဉ်
ဘဉ်လီ၊ အယိဝဉ်လားအကျီလီယံဝဲဒီး
ဟ်း န့ဉ်သူဝဲ ဝဲအိဉ်တုဉ် သုမုတလ် န့ဉ်ဟ်
ဖိဉ်ဝဲ ကု ကု ဂါ ဒီး လားသူတသု နီကီးတ
ဖန်ဒုးကဲ ကု လားယိဉ်ဝဉ်လီ၊ ပမိန့ဉ်တဲ
စုဉ်ကီးဝဲလား “ပုသးပုလားညါ န့ဉ်မာလိဉ်
ဟ်ဝဲတိုလားသုဉ်မုဉ်ယိဉ်ဝဉ်န့ဉ် မာဒေဝဲအ
လားအလားတဘဉ်မာဟ် န့ဉ်ဟ်အီအါအါဂီ
ဂီ ပာ တု လား သု တ လား အိဉ် ဆွံ အိဉ် စီး
ဘဉ်။”

ဒ် န့ဉ်အသီးပကူပသီးပဆုပယပ်ပသ့ပ
စီးန့ဉ်လိဉ်စုဉ်ကီးဝဲအလွဲလားအသူအဂါအ
လီဟုလီ၊ တိုအလွဲသုဉ်တဖန်န့ဉ်မိဉ်ပာ
တဖန်မာန့ဉ်ဒေဝဲလားသုဉ်ဂံဝဉ်လဲလီ၊ စုဉ်သူ
စုဉ်လါဝဲဒ်ကဲထီဉ်အလွဲတဖန်လီ၊ တို
စုဉ်သူစုဉ်လါတိုအ လွဲ န့ဉ်တမာဝဲ ကီးဂါ
ဘဉ်၊ မာဒေဝဲပုလားအမာညီ န့ဉ်တဖန်ဒီးနီ
ဟုဉ်လိဉ်အသးလီ၊

မု မုဉ်လာတိုကသူဉ် အိဉ်တိုအ မုဉ်ဘု
ဟုတိုဒီးတိုလုဉ်၊ ခုဉ်တိုန့ဉ်တိုတခီ ဘဉ်
ဖဲးဝဲဒီးအအိဉ်ကတားခဲအုဉ်ကးလီ၊ မုတ
မုဉ်သုဉ်တိုကတုတလားတန်အဂီဘဉ်၊ အ
ဝဲသုဉ်မုဉ်ဘဉ်ဖဲးခးဖဲးလဲဘဉ်ဆဉ် တိုလီ
တကဝီ လားအဖဲး ခး န့ဉ်ဟ်ဝဲ အဘဉ်စား
ယံဝဲ (၇) နံဉ်မးကုဖဲးကဒါကုဝဲလီ၊
အဝဲသုဉ်ဖဲးခး န့ဉ်သုဉ်တဖန်ဘဉ်ကူဉ်သံဝဲ

ဒီးသုဉ်လားပျာ ကူဉ်သံတဖန် န့ဉ် ခးဝဲ သု
ကုဝဲသုဉ်မုဉ်န့ဉ်လီ၊ န့ဉ်ခးအခါဘဉ်ပ
လီအသးဒိဉ်ကတားမုဉ်အူကဘဉ်အိဉ်ထဲ
ခးတလီ၊ တဘဉ်လဲးအိဉ်တိုဆုတိုချာ၊
လဲလဲးအိဉ်ဟးဂါပုဂါ အခး ဒီးလဲးအိဉ်
ဟးဂါပုဘဉ်၊ ဒ်သီးမုဉ်အူသုတဟးလဲး
အိဉ်တိုဆုတိုချာတဂုအဂီန့ဉ် အဝဲသုဉ်
ဝဲယျီန့ဉ်မုဉ်အကျီတချးဆူးခး ဒီးကွဲစုဉ်
ကီးဝဲလားခးအတိုအိဉ်သးဒ်လီ၊ ကွဲဝဲ
ခးလားအဖဲးဝဲ အံ မုဉ်သုဉ်လားအစီအိဉ်န့ဉ်
အိဉ်အါခါ၊ ဒီးကဘဉ်ကွဲစုဉ်ကီးဒ်လားက
လဲတိုကီဆုဉ်မုဉ်ခါလီ၊ သုဉ်လားအစီ
အါခါဆိုကျါ ဘဉ်ဆူးထီဉ်ဝဲလားမုဉ်လီန့ဉ်
ကု ဒီးကလဲဂါအခါလီ၊ မုတမုဉ်ဘဉ်
ယိဉ်ဝဲလားမုဉ်ခါတိုကီကလဲဆုဉ်၊ မုဉ်
အူအိဉ်တိုကဆုဉ်မးကလဲကအူဒီးမုဉ်အူ
ဖိကိတ်မုဉ်တိုကျါပဲကလဲးအိဉ်ဟးဂါ
တိုဆုတိုချာပုဂါန့ဉ်လီ၊ ဝဲပုဒုဉ်ခးဆူး
ခးအခါန့ဉ်ပုဘဉ်ခိးစုဉ်ကီးခးအယားဝးဝး
ဒီးကွဲဟုဉ်မုဉ်အူသုတလဲးအိဉ်တိုဆုတိုချာ
တဂုလီ၊ ပုတဂါလဲလဲလားမုဉ်အူမုဉ်
လဲးထီဉ်လားအခိးတိုအလီန့ဉ် ပျာလီအ
သးလားအတကျါအယိမုဉ်အူလဲးထီဉ်တိုဒီး
ပုကနုကယါအီလီ၊ အဂါဒ်လဲဉ်တုမုဉ်
မုဉ်အူလဲးထီဉ်တိုတဘျီပုဒီးသဝီညါတအိဉ်
ဘဉ် တို မုဉ် လား ဘဉ်၊ မုဉ် အူ အိဉ်တိုန့ဉ်
ဘဉ် လိဉ်ဝဲ တု အ ပ ဝဲ လီ၊ ဘဉ် ဝဲ ထံ ဘဉ်
ဘိဉ်မုဉ်၊ ဆုဒုးအိဉ်ပုလိဉ်မုဉ်အူဖိတဖန်အ
မုဉ်လီ၊ ပုတနီနီသုဉ်တဟ်ဝဉ်တဟ်
တဖန်တိုဉ် ဒီးန့ဉ်လိဉ်သံဘဉ်ကုမုဉ်အူနးမး
တုဒေဝဲလဲအတိတ်တယိမးလားအန့အိဉ်ဝဲ
လီ၊ ပုတပုလားမုဉ်အူမုဉ်လဲးအိဉ်လဲန့ဉ်
ပု သုဉ် ကု သး ပု တ ဖန် စံး ဝဲ လားဘုတဂု
လားဘဉ်အယိ လဲးကီထွဲဝဲဒိဉ်မးလီ၊ လား
တိုန့ဉ်အယိ ပုဖဲးခးဖိတဖန်ဘဉ်ခုဘဉ်ဆု
ဘဉ်မာဟ်တိုကီး မံ ကီးစုလားအဘဉ်ဂု
ဘဉ် ကျါ ဒ် ခး သံဉ်၊ ပု သု တ ဟး ဂု ဟး
ဂါလားအဘျူးအဖိဉ်တအိဉ်အယိလီ၊ ပု
လားအဖဲးခးဒီးမုဉ်အူမုဉ်လဲးကီးမုဉ်န့ဉ်န့ဉ်
ဘဉ်တို ခုဉ် န့ဉ် ပ ယု လား အ ကျါ မာ တို တ
တုလီထီဉ်ဘး၊ တမာတိုမုဉ်မုဉ်နီနီအယိ
မုဉ်အူလဲးလီ၊

တု မုဉ် ဆါ က တို လား သုဉ် လီ ဖျး လီ
တိုစုဉ်ကီးကဘဉ်ကျီနီဝဲဝး နီတဘဉ်ဝဲ
ဘာဘဉ်၊ နီ မုဉ်လီဘာ ပုဒုဉ်န့ဉ်ကဒီး

လာပျာအံကတိုမာဂါဒုမာဂါသံဉ်လီ၊ က
ဘဉ်ဖဲးခးဖဲးအကျီဝဲန့ဉ်၊ တဘဉ်ဖဲးလဲလဲ
တုကျီနီဝဲဝး ဒီးခးလီဘာဘဉ်လီ၊

လာပျာမုဉ်ပာအစီန့ဉ် အဝဲသုဉ်တဖန်
ပာသုဉ်ပာသး၊ ထာဉ်သုဉ်ထာဉ်သးန့ဉ် တ
မာနီစါတိုဘဉ်တုနီတကလုနီတမံဘဉ်၊
ဆဉ်ဖိကီးဖိလာပုဂါ တိုမံလဲလဲမုဉ်ဂု၊ န့ဉ်
ဖိညဉ်ဖိဘဉ်ခဉ်ဘူးလားလားထံမုဉ်ဂု၊ တ
ဖန်ကတီးဝဲလဲလဲလီ၊ ဝဲယအိဉ်ယံ န့ဉ်
ယုန့ဉ် ယအိဉ်ဒေဝဲလားသဝီ ဒီးမာလဲလဲ
ဝဲကစားခိုင်းလီ၊ ယမိယပာမာအိဉ်စုဉ်ကီး
စံတတိုအိဉ်ဘူးလားလားမုဉ်ခိဉ်ထံလီ၊
လားမုဉ်န့ဉ် ဝဲသဝီအိဉ်ခဲဖျာဉ် ဒီးလားပစံ
အိဉ်အခိဉ်ထံးတဖျာဉ်တခီ ကီးဝဲလားလားမုဉ်
ခိဉ်ဆာဉ်မုဉ်အဂါတဖျာဉ်န့ဉ်အလီအိဉ်စုဉ်
ကီးဒီးတိုမံလဲလဲဆဉ်ဖိကီးဖိအမုဉ်တဟ်
တဟ်၊ တဟ် အူး တဟ် ဩဉ်၊ ထီဉ် ခု ထီဉ်
ကီး၊ ထီဉ်ဂံအိဉ်မံလဲလဲပအိဉ်ထီဉ်ဖိလဲဖိအ
ကလုကလုလီ၊ ဝဲယစံကပာန့ဉ်သုဉ်
အိဉ်ဝဲတကလုတိုကီးလားသုဉ်လု၊ ဝဲကူး
တိုအဆါကတီးန့ဉ်သုဉ်တဖန်အံအသုဉ်မံ
ဂါဝဲလီသဩလီ၊ သုဉ်သုဉ်မံလဲန့ဉ်တဟ်
အူးဖဲးလီအိဉ်ဝဲဒီးဂါပုသုဉ်တဖန်အခဲစုဉ်
ကီးလီ၊

ယပာ မုဉ်တိုစုဉ်ကီးကီးလားဝါအသုးတ
ဘျီအယိ အကျီအိဉ်စုဉ်ကီးလီ၊ ပုဂါအိဉ်
အါမးလားသဝီ ပုလားအအိဉ်ဒီး ကျီလီ၊
ဘဉ်ဆဉ်မတမးတလဲမီးခးအိဉ်တဟ်အူးတ
န့ဉ်န့ဉ် လားအဖဲးလီအိဉ်သုဉ်သုဉ်ကီးမုဉ်
န့ဉ်ဒီးဘဉ်၊ ယမိဝဲဘဉ်ပုလားတဟ် အူးတ
ဖဲးအံမုဉ်ဖိတိုအိဉ်ယိဉ်မာလိဉ်အီလားတ
ဘဉ်အိဉ်ဘု၊ အိဉ်ဟုအယိ တဟ်မာဟးဂု
ဟးဂါပုဘုဟု ဒီး ပု တ ခး အိဉ် အီ စုဉ် ကီး
ဘဉ်၊ တဟ်အူးတန့ဉ်န့ဉ်ဟ်လီအိဉ်သုဉ်လု
မံဂါဂါအံတုအကဝဲတစုလီ၊ ဆဉ်ဖိကီး
ဖိအဂါသုဉ်တဖန်စုဉ်ကီး ပုတဟ်းန့ဉ်ဆါက
တိုလီအိဉ်ဒီးလုလုခးအိဉ်ဝဲဘဉ်၊

တုမုဉ်တိုဖဲးတိုမာလားခးသံဉ်ပုဝဲခး
တိုမး စံးလိဉ်ကွဲထီဉ်လိဉ်အသးဒီးဟးယု
ခးအိဉ်သကီးတို တဘျီမုဉ်တဘျီလီ၊ သုဉ်
သုဉ်မုဉ်ဘဉ်လားအမံတဟ်အိဉ်ဝဲ န့ဉ်ခိးခး
အိဉ်ဝဲတန့ဉ်အါကတားခဲဘျီလီ၊ သဝီတ
ဖျာဉ်န့ဉ်တန့ဉ်ကအိဉ်ဒေဝဲတဟ်အါကတား
တဒု၊ တဟ်တဆံဒု၊ ဒီးထီဉ်ဂံအိဉ်မံဆံ
ဆဉ်ဘဉ်၊ မုမုတဟ်အူးတခီပုတခးအိဉ်နီ

“လှာထံခံဒီးထံခံကွက်စီးတစ်န့ညှဉ်လံာ်, ဆွဲာ်, ဘာ်ခာ်, န့ညှဉ်, တဖာ် လှာတက့ပဆီာ်တဆဲာ်ဝဲဘာ်. နမုဆီာ်န့ညှဉ် ထံလီၤသံးနီၤလီၤသံးလၢာ်လီၤ...တၢ်ဆုးတၢ်သ့ၣ်န့ညှဉ် နမုဆီာ်ဒီး တၢ်ဝံၤတၢ်ကံာ်လီၤ”.

သ့ညှဉ်အပူၤလီၤ. ဘာ်ဆာ်တၢ်ယနီၤဒီာ်ထီာ်န့ညှဉ် ယဟးမၤလီၤတၢ်ဆုးတၢ်လီၤဂၤတဘျီယဟဲက့ဒီးယထံာ်ထံခံကွက်စီးတဖာ်လှာသုလှာဂီၤတခုာ်ယုာ်လၢာ် ဒီးထီာ်ဖိလံာ်ဖိပူၤတသီာ်လၢၤလၢသ့ၣ်ဒီာ်ဝဲာ်ပုၤအကျါဒ်လၢယနီၤဆံးဆံးအခါလၢၤဘာ်. လၢန့ညှဉ်အမဲာ်ညါ ယနီၤဟူလၢယမိတဲာ် “တၢ်ဘျီအံၤဒုတၢ်ကီၤ, ပုၤကညီတရၢ တဒ်လၢၤလၢညါဘာ်. ဝဲးဒုးတၢ်လၢထံကွာ်ခံ, ဖီာ်အီာ်လၢာ်ကွာ်ဒီးဒံာ်ဘုညှဉ်လံာ်, ဆွဲာ်ဖိသဒီာ်ဖိဘာ်ခာ်လီၤ. ထံကွာ်ခံသ့ၣ်ဒီာ်ဝဲာ်ထီၤ, ဒံာ်ဘုညှဉ်လံာ်တဆီာ်လၢၤဘျီဒုထံလီၤသံးနီၤလီၤသံးလၢာ်လံာ်. ပုၤဖိသ့ၣ်ခဲအံၤတကသ့ၣ်, နူတရူၤတနဲၤလၢၤဘာ်. လၢဟံာ်ကီာ်လှာ်ပူၤစုာ်ကီးကျိသံသ့ၣ်ဖိဝဲာ်ဖိ, ထီာ်ဖိဆီာ်ဖိဆီာ်ကဒုအလီၤတဆီာ်လၢၤဘာ်.

လၢယဆီာ်သဝီၤလၢမုၢ်မိာ်တဖျာ်န့ညှဉ်လၢအဝဲသ့ၣ်သးပုၤလၢညါအစီၤတသ့ၣ်မုၢ်လဲးအီာ်တၢ်ဘာ်. မုၢ်မုၢ်မုၢ်လဲးအီာ်တၢ်န့ညှဉ်စံးဝဲဆာ်ဖိကီၤဖိတၢ်မံၤလၢာ်အလီၤအကျဲာ်ပျီထီာ်ကီၤထီာ်အီာ်ဝဲတမုၢ်တပၤလၢၤဘာ်.

ပဲာ်ပိာ်မုၢ်ပိာ်မၤဖိတဖာ်စုာ်ကီး ပဟးလၢပုၤမိာ်ပုၤပူၤန့ညှဉ် ပမုၢ်ထံာ်ဖိလၢသ့ၣ်ခံ, ဖိဖးန့ညှဉ်ပကျဲးစးဒ်ပကကုာ်န့ညှဉ်အီၤဒီးက့ၤဟ်အီၤလၢသ့ၣ်ခံသ့ၣ်လီၤလၢအဘူးဒီးပဟ်န့ညှဉ်လီၤ. ပုၤသးပုၤတဆဲာ်ဝဲဘာ်. တဲာ်ကဆီာ်ဒုာ်ဝဲလၢအလီၤအကျဲာ်. ဟးအုာ်သံာ်အုာ်ဖိအထူာ်လၢသ့ၣ်ကပၤဝဲာ်ကပၤန့ညှဉ်တၢ်ဝံၤသ့ၣ်ကံာ်ဘီမၤဒုးမၤသံာ်ဘုတဘျီအီာ်ဟ့တဘျီအီာ်လၢၤဘာ်. ပထံာ်ဖိသ့ၣ်ခံတဖာ်အဖိအီာ်ကလုာ်ကလုာ် ဒီးအလွဲာ်ယံလၢတဖာ်န့ညှဉ် ပဆဲာ်ဒီးလဲၤစီာ်န့ညှဉ်ပသကီးဖိလၢခူပူၤပုၤပူၤဒ်သီးကသ့ၣ်ဝဲလၢအဟံာ်ကပိာ်ကပၤလီၤ. ပုၤသ့ၣ်ကုသးပုၤတဆဲာ်ဘာ်. တဲာ်ဝဲနဟးဝဲဖျိဒ်အံၤန့ညှဉ်တဂ့ၤဘာ်. တၢ်

အီာ်ကုးအီာ်ပုၤကပိာ်ထွဲအခဲ ဒီးနဲနကီၢ်ပူၤတခီကလီၤယံးလီၤစ့ၤလီၤ.

ပမုၢ်မိာ်ဆါညှဉ်ဂီၢ်မုၢ်ဂ့ၤ စုဒီာ်ဘာ်ဒီယံကံာ်တလံာ်ညးထီာ်ဘာ်ဆာ်, ဟံန့ၣ်ဒုာ်နီာ်ဖိမံၤဖိသ့ၣ်ဂံၢ်ဝဲာ်ခဲဒီးချီဒုးအီၤ, ကျဲးဒုးအီၤပုၤဒ်န့ညှဉ်ပဆီာ်အုာ်ထီာ်က့ၤလီၤ. ပိာ်မုၢ်ပိာ်မၤတဖာ်အတၢ်ဆုးတၢ်ဆါမုဆီာ်စုာ်ကီး ယါဘျီဒုာ်လၢသ့ၣ်ဂံၢ်ဝဲာ်ခဲနီာ်ဖိမံၤဖိဒ်န့ညှဉ်လီၤ. ကယံာ်နီာ်ဖိမံၤဖိဝဲးဝဲးလၢပထံာ်အမဲာ်ထီာ်န့ညှဉ်မုၢ်ထဲကသံာ်အဂ့ၤလၢကမၤဘျီတၢ်ဆါတမံၤစုာ်စုာ်လီၤ. ဖဲယနီၤဆံးဆံးအခါ ယစုန့ညှဉ်တဘျီပုၤထီာ်တၢ်ဘာ်ယတၢ်လၢဆာ်ဒီးသ့ၣ်ဖးကွာ်တတံာ်, ယမိအုာ်ဘျးန့ၢ်ယတကီၢ်ယီၤအလၢာ်ဒီးတံာ်တံာ်တန့ၢ်, ဆးယၢက့ၤအသးန့ၢ်ဝဲဒီးဘျီက့ၤဝဲဂ့ၤဂ့ၤလီၤ. တုၤယလဲၤဘာ်ခူဝဲာ်တဘျီ ယထံာ်လၢပုၤတဂၤအပူၤလီၤတခါန့ညှဉ်ဘာ်လဲၤယါဝဲလၢတၢ်ဆါဟံာ်ကီးဂီၢ်, လဲၤက့ၤအစုၤကတၢ်တံာ်တံာ်ဝဲအသီခံဆံာ်ကသံာ်ကသီအပူၤလၢာ်ဝဲအါမးလီၤ. ယသ့ၣ်နီာ်က့ၤလၢယစုတဘီ ဒီးယထဲယစုတဘီအံၤ မုၢ်မုၢ်ဘာ်ပုၤအံၤဒု ယကဘာ်လၢာ်စုဒီမၤညါလီၤ. ဘာ်ဆာ်ယမိယါန့ၢ်ယၢလၢတကီၢ်ယီၤအလၢာ်န့ညှဉ်စုတလၢာ်နီတဘျီဒီးယတၢ်ဘျီဂ့ၤဂ့ၤလီၤ.

ပမိာ်န့ညှဉ်အဝဲမုၢ်လဲၤယုဆီာ်တၢ်ဒီးတၢ်လၢာ်န့ညှဉ်ထီာ်ဖိအီာ်ဝဲကီၢ်ကီၢ်သ့ၣ်သ့ၣ်ဒီးတၢ်ဒီးတၢ်လၢာ်န့ညှဉ်ဒဲးဝဲအံၤဖိအီာ်ခဲအံၤ စံးဝဲလၢအန့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါလီၤ. ပမိာ်ပုၤဒုသဝီဖိတဖာ်အီာ်ဒုာ်တၢ်ဒီးတၢ်လၢာ်သံစီာ်စံးဒ်န့ညှဉ်ထီာ်, တဆီာ်သီအီာ်ချါ, ဒီးတၢ်ဆါလၢပဆီာ်ဘာ်န့ညှဉ်မုၢ်ကွဲစီာ်ကီးလီၤ. တၢ်အီာ်ဟဲလၢခူပူၤဝဲာ်ပူၤန့ညှဉ်ပတဆီာ်ဘာ်စုာ်ကီးဘာ်. ပမိာ်တဲာ်ကီးဝဲလၢတၢ်အီာ်ဟဲလၢခူပူၤဝဲာ်ပူၤန့ညှဉ်ကသံာ်ကသီတဂ့ၤဘာ်. ကကဲထီာ်န့ၢ်သ့တၢ်ဆုးတၢ်ဆါန့ညှဉ်လီၤ.

ယမိာ်န့ညှဉ်တဘျီအဝဲလဲၤဟးဆူဝဲာ်ကံာ်ခဲဒီးတဲာ် “ယက့ၤသ့ၣ်အီာ်တၢ်ပုၤဒုယသးတစုာ်(ဘာ်သးတကဆီာ်)နီတစဲးဘာ်. သုပုၤတၢ်ဝံၤသ့ၣ်ဟ်န့ၣ်ဖဲတၢ်ခုာ်ဒါတဖျာ်အပူၤန့ညှဉ်ယအီာ်တဘျီလၢၤဘာ်. သုဟ်အုာ်သံတၢ်တခီလီၤ. တၢ်ဖဲးတၢ်ညှဉ်ဒုန့ညှဉ်အီာ်စၢၤသ့န့ညှဉ်တဲာ်တဂ့ၤကျိလီၤဒီာ်လီၤမးယစုသ့ၣ်ဒဲးလီၤ.”

ပုၤသးပုၤလၢညါတဖာ်သ့ဒုာ်တၢ်ထဲန့ဆာ်အယံအဝဲသ့ၣ်အသိတဆီာ်ဒီးတဘီာ်ဘာ်. အီာ်ဒုာ်အဝဲးအညှဉ်ဖဲအကြးဒီးအဂံာ်

အဘါလီၤ. ဒီဖျိလၢပထံာ်ဒီးပပလၢာ်ဘာ်ဆါကတီၢ်မုၢ်မဆါတနဲၤအံၤအတၢ်က့ၣ်ဘာ်က့ၣ်သ့တၢ်လဲၤထီာ်လဲၤထီတဖာ်အယံ ပန့ညှဉ်တၢ်လၢပလီာ်ဘာ်တမံၤလၢာ်လၢ ဒီးပတသ့ၣ်ညါလၢၤန့ဆာ်အတၢ်ကၢပူၤကၢကလဲၤဘာ် ဒီးပတဟ်လုာ်ဟ်ကဲလၢၤန့ဆာ်ဘာ်. နီၢ်နီၢ်တခီ, နီၢ်ဖိမံၤဖိလၢပဟံာ်ကပိာ်ကပၤန့ညှဉ် မုၢ်တၢ်အဘျီးအီာ်ဒီးအပူၤကၢဝဲန့ညှဉ်လီၤ.

ပနီၢ်ဆံးအခါပမိာ်ပပာ်ပဒုသဝီပူၤန့ညှဉ်ပုၤတကျိပျီတၢ်လုၤကလံာ်ဘာ် ဒီးဝဲးဝဲးတၢ်ကပိာ်ကပၤန့ညှဉ်အီာ်ထဲနီာ်ဖိမံၤဖိလၢအမုၢ်ကသံာ်ကသီလီၤ. တုၤမုၢ်ပဒီာ်ထီာ်တဘျီပလဲၤတုၤခူဝဲာ်ဒီးပသ့ၣ်ညါဘာ်လၢပဘာ်မၤတၢ်ကဆဲာ်ကဆီာ်, ပဘာ်မၤပျီပဒးဒီာ်ဒးယၢလီၤ. နီၢ်ဖိမံၤဖိတဖာ်ပထဲးကွာ်စီဖျိပမိတဆဲာ်ဘာ်. ပမိစံးဝဲ “တၢ်န့ညှဉ်ထဲးကွာ်မၤမန့ၢ်လဲာ်ကသံာ်ခဲလၢာ်လီၤ.” ပဝဲတခီပဆီာ်ကမိာ်လၢပမိာ်တဂၤအံၤတတုၤခူတုၤဝဲာ်တနံၤပာ်တၢ်ကဆဲာ်ကဆီာ်လီၤ.

ယဆဲာ်ဒီးဒီးမုၢ်လၢမိာ်ပာ်အညါ(အသး) ထဲသီးယၢတဖာ် ကကျဲးစးကၢၤက့ၤဖိလဲၤလၢတၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါက့ၤအဝဲသ့ၣ်လၢနီာ်ဖိမံၤဖိ, သ့ၣ်ဝဲာ် ဒီးဆာ်ဖိကီၤဖိတဖာ်အလုၤအပူၤအဘျီးအဖျိာ်လီၤ. ဘာ်မန့ၢ်လဲာ်ဆါကတီၢ်ခဲအံၤ တၢ်က့ၣ်ဘာ်က့ၣ်သ့အါထီာ်, တၢ်ဆုးတၢ်ဆါအါထီာ်, တၢ်နးတၢ်ဖျိာ်ဒဲးယံာ်ဒဲးအါထီာ်အယံ ပဝဲပုၤလၢအလီၤစၢၤလၢပုၤကစၢၢ်မိာ်ဖိမုၢ်ထီာ်ကီၢ်ခီဖိတဖာ်ပကကျဲးစးကတီၢ်က့ၤန့ဆာ်ခိာ်ယၢၤလၢတၢ်မၤဟးဂီၢ်တုၤအီၤတဖာ်န့ညှဉ်လီၤ. ပကသီာ်လီၤ ဒီးထုးစုန့ၣ်ကျဲးစုာ်ကီးပဖိပလဲၤလၢအက့ၣ်သ့က့ၣ်ဘာ်လဲၤမးလၢမုၢ်မဆါတနဲၤအံၤတဖာ် ဒ်သီးကသ့သ့ၣ်ညါနံၤပာ်က့ၤပုၤသးပုၤလၢညါတဖာ်အတၢ်သ့အီာ်ကတီၢ်န့ဆာ်တၢ်ဘာ်တုတဖာ်အကျိၤအကျဲာ်အဂီၢ်န့ညှဉ်လီၤ. ပဆီာ်တၢ်မုၢ်သ့ ဒီးပကတီၢ်တၢ်မုၢ်သ့န့ညှဉ်ပမိာ်ယၢၤန့ဆာ်ဟးဂီၢ်တသ့နီတဘျီဘာ်. တကးဒဲးဘာ် ပလုာ်လၢထုသန့အဂ့ၤလၢမိာ်ပာ်ဖဲဖုဟ့ၣ်သါပုၤတဖာ် ကဆီာ်ဂါဆိးကျဲးဝဲဒုာ်စုာ်ကီးန့ညှဉ်လီၤ. ■

အိပ်ကတီး သွန်နီနီဖိလံဂီ

“ဟိန်ခိန်လၢအလုာ်အိန်လုာ်အိပုၤတဖျၢၣ်အံၤဖိၣ်ပံၤဖဲ
ဖုဟ့ၣ်သၢပုၤတၢ်သ့ၣ်ညါလၢဖိၣ်ဟၢဖၢပုၤလံၤလံၤလၢ
ပဘၣ်ကတံာ်ကတီးအိၣ်သိးဖိလံၤဆူခံဆူလၢတဖၣ်
အသုတဘၣ်ဟိန်ဘၣ်ယၢလၢဟိန်ခိန်ဖိၣ်လီၤယၢ
လီၤအသိတဂ့ၤ” -နီၣ်ဖိအဆူၣ်, ဝဲၤရၢဖိၣ်

■ မၤတၢ်ဖးဒိန်ကွီၣ်န့ၣ်, အိန်လၢကံၢ်ခဲကစၢ်ခိန်ကျါ ခုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်သ့ၣ်ဖိ
ဝဲၣ်ဖိလၢအအိန်ဒီးလၢအဝဲသ့ၣ်အသ့ၣ်ပုၤပုၤဒ်အမုၢ်တၢ်အုၣ်သးလၢကညိဖိသုက
တီးပုၤ, တၢ်ဂီၤ- သုလၢတီးပုၤ

W မုၢ်ပုၤလၢအအိန်ထီၣ်လၢခိန်ပုၤလၢ
ကျါဒီးယဆိကမိၣ်လီၤယသးလၢယ
မုၢ်ပုၤ လၢ အဘျီၣ်ဂ့ၤတီၢ် ဘၣ်တဂၤ နီၣ်ဖျါ
ဆၢၣ်ခိန်ယၢ အတၢ်သံတၢ်လၢမုၢ်ယတၢ်န့ၣ်
သၢအသိလီၤ. ပုၤမုၢ်ဆိကမိၣ်ဆးယၢဒီး
ဟံၤယၢလၢပုၤမံးစကးဖိဘၣ်ဆၢၣ် ယသ့ၣ်ညါ
လီၤယသးလၢယမုၢ်ပုၤထူးပုၤတီးလီၤ. ယ
အိန်ဘၣ်ထံမူထီၣ်ပၢ်လၢအဂ့ၤ, ယသၢဘၣ်
ကလံၤလၢအဆၢယတဘၣ်ဟ့ၣ်အပူၤဘၣ်.
ယအိန်ဘၣ်တၢ်ဒီးတၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်လၢ
အစ့လီၤ. တၢ်ဒီးတၢ်လၢတဖၣ် ယအိန်ဆိ
တလဲဘၣ်အိၣ်တမံၤဘၣ်တမံၤ ဒ်တၢ်စ့ၤတၢ်
တၢ်တၢ်ဂီၤကတီးဆိတလဲအသးအသိးကွၢ်
ကွၢ်လီၤ. ကစၢ်ကလိ, ထံကျိထံကွၢ်, တၢ်
လုၢ်တၢ်တြီၤတဖၣ်ဖျါယံလၢဒီးမၤမုၢ်ယသး
ဒိန်မးစးထီၣ်လၢမုၢ်ဟဲထီၣ်တ့ၤဆူမုၢ်လီၤန့ၣ်
န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်အိန်မူထူးတီးဒ်အံၤအသိ ပဝဲ
လၢအအိန်ဆိးလုၢ်တပုၤယီတဖၣ်ပရဲလိာ်
မုၢ်လိာ်ပသးပုၤဒီးတၢ်ဆၢၣ်တၢ်ကွဲ, တၢ်တီ
စၢၤမၤစၢၤလိာ်ပသးလီၤ. မုၢ်ချးမုၢ်ဒးပ
အိန်သကိးအိန်ပဟၢလိာ်ပသးဒီးပတဟံ

လၢအမုၢ်တၢ်မၤလၢဂီၤကလိတၢ်ဆၢကတီး
ဘၣ်, မုၢ်တၢ်ဆၢကတီးလုၢ်ဒိန်ပုၤဒိန်လၢအ
စၢၤယၢပသးအတၢ်ဆၢဒီးမၤကၣ်လိာ်ပသး
လီၤ. ပတၢ်အိန်မုၢ်အိန်ဒီးပနီၤအိန်လိာ်သး
ဒ်ပုၤသးပုၤမံးဝဲ, “တၢ်ဒိန်အိန်နီၤ, တၢ်ဆံး
အိန်ပံၤ” န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ဆၢၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်ခိန်ယၢအတၢ်သံ လၢ
ဒီးတၢ်ထူးတၢ်တီၤတဖၣ်ဒုးတဖၣ်န့ၣ်ပုၤဒိန်
ကျိၣ်ဒိန်စုတဖၣ်အသးလၢကမၤလီၤတူၣ်
ကွၢ်ဝဲဒ်သိးအစုထၢၣ်ကဒိန်န့ၣ်အလီၤအဂီၢ်
ကွၢ်ထီၣ်ဖးလီၤတၢ်ထီၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ.

ပဝဲဒၣ်ပအိန်ဘၣ်တၢ်ဒီးတၢ်လၢပီၣ်ဒုၣ်
ပီၣ်ပျီၣ်တဖၣ်လၢပုၤဘၣ်ဆၢၣ်အိၣ်အိၣ်ဘျီပ
သးသ့အိန်ဘၣ်လၢဒုၣ်ဒၢညၣ်ဒၢ, အံၤသ့ၣ်
ဆၢ, တၢ်န့ၣ်ထံ, ကိၣ်ဆိန့ၣ်, ကိၣ်တကီ
သ့တဖၣ်စုၢ်ကိးလီၤ. လၢပကအိန်ဘၣ်တၢ်
န့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ပလိာ်ဘၣ်စုလီၤ. လၢပက
န့ၣ်ဘၣ်စုအဂီၢ်ဂံၢ်ဘၣ်လၢကွၢ်ဒီးက
ပၤကဝါဘၣ်လီၤဝဲလီၤ. လၢပန့ၣ်စုအသိ
တၢ်လုၢ်ဒိန်ပုၤဒိန်လၢခိန်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်ဟး
ထီၣ်ကွၢ်ဝဲအိၣ်မးလီၤ. လၢပကအိန်ဘၣ်တ
ဖိအဂီၢ် တၢ်ဟးထီၣ်ကွၢ်လၢအပူၤဒိန်န့ၣ်ပ

န့ၣ်ဘၣ်အစးတဖၣ်အစးအံၤ ပတဟံသ့ၣ်ဟံ
သးဒီးလိးကီထွဲအိၣ်ဘၣ်. လၢဆၢကတီးအ
ခါဝဲန့ၣ်မိၣ်ပံၤဖဲဖုအတၢ်မၤလိာ်ပီၣ်လီၤလၢ
“အိန်ခုၣ်ကတီးခုၣ်အံၤ, အိန်န့ၣ်ကတီးန့ၣ်
အံၤ” န့ၣ်သ့ၣ်နီၣ်တဖျါကံၢ်ဆိးဘၣ်. သ့ၣ်
နီၣ်ထဲကမၤန့ၣ်စုဒီးကပူၤအိန်ပုၤအိၣ်တၢ်, ဆါ
န့ၣ်ပုၤန့ၣ်လိာ်သးတၢ်လီၤ. ဟ့ၣ်အိန်ကလိ
လိာ်သးတၢ်တလဲလၢဘၣ်.

လၢလၢဂီၢ်လုၢ်ကျါပစိးအုၣ်တၢ်ယၢဖျး
တၢ်စ့ၤတၢ်စီၣ်ဘၣ်ဆၢၣ် ပအိန်ဒီးဂံၢ်ဘၢဒီး
ဒုၣ်ဒီးဒုတဖၣ်ပတဟံလၢတၢ်နီတမံၤဘၣ်.
ပလဲၤကျိၣ်ဆါဘီၣ်, ပရဲၣ်ဆါယၢမံၤတၢ်, ပီၣ်
တရီၢ်တၢ်, ပကျိၣ်ဆါဘၣ်ဂုၢ်ဒ်သိးပကန့ၣ်ဘၣ်
ကျိၣ်စုတမံးတက့ၢ်အသိလီၤ. စုလၢအန့ၣ်
တဖၣ်တဘျီဘျီဘၣ်ပုၤအိၣ်က့ၤကသံၣ်ကသီ
လၢတၢ်ညၣ်ဂီၢ်ခိန်ဆါအသိလၢကွၢ်အိၣ်န့ၣ်
ပဒီးန့ၣ်ဘၣ်န့ၣ်အိန်မုၢ်ကိးဝဲလီၤ. တၢ်န့ၣ်
ဘျးန့ၣ်ဖိၣ်လီၤတီၢ်လီၤဆိလၢတၢ်အိန်မူအ
တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂီၢ်တအိန်နီတမံၤ
ဘၣ်. ပုၤလၢအအိန်စိပခိန်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်
တၢ်ထူးတီးအိန်ယၢတဖၣ်မံနီၤဒီးအိန်ဝဲၣ်
အိန်ဆၢမးတက့ၢ်သ့ၣ်လီၤ. ပဝဲတဖိပကွၢ်

လီပထာဉ်ပုစုလၢပဟ်ကီၤယၢ်အီၤတအိၣ်နီၣ်တဘျီဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢအပိၣ်ထွဲထီၣ်တၢ်ယုစုအခံတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲသ့ၣ်ထွၣ်ဝဲထွၣ်စ့ၤလီၤကွၢ်, တၢ်ကီၤခါအဆၢကတီၢ်ထံကျိအထံဘူလီၤဒီးကလံၤကီၤအုဝဲန့ၣ်လီၤ. ဝဲန့ၣ်ပမံၤသီၣ်ထီၣ်လၢပမ့ၢ်ပုၤမၤဟးဂီၤသ့ၣ်ပုၤဒီးပမ့ၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်တအိၣ်, တသ့ၣ်ညါကတီၢ်ခိၣ်ယၢၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပမ့ၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအတၢ်သ့ၣ်ညါ, တၢ်က့ၣ်ဘၣ်က့ၣ်သ့အိၣ်ပုၤပခိၣ်န့ၣ်ပုၤလီၤ. ပမ့ၢ်တမ့ၢ်ပုၤက့ၣ်ဘၣ်က့ၣ်သ့လၢအထီၣ်ဘးမ့ၢ်ပုၤလၢပုၤဘၣ်ဆၣ် ဟီၣ်ခိၣ်လၢအလုၢ်အိၣ်လုၢ်အီၤပုၤတဖျၢၣ်အံၤမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုဟ့ၣ်သါပုၤ

တၢ်သ့ၣ်ညါ လၢမိၢ်ဟၢမၤပုၤလံၤလံၤလၢပဘၣ်ကတီၢ်ကတီၢ်အီၤဒ်သီးဖိလံၤထွဲထီၣ်ထွဲလၢတဖၣ်အသ့တဘျီဟီၣ်ဘၣ်ယၢၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဖိၣ်လီၤယၢ်လီၤအထီၣ်တဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဝဲအံၤတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ယးတၢ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်က့ၢ်န့ၣ်ဆၣ်ခိၣ်ယၢၤအိၣ်စ့ၢ်ကိးအထီၣ်ပသးထုပၢၢ်ထီၣ်က့ၢ်သ့ပုၤကတၢ်လၢပကကတီၢ်က့ၢ်ပခိၣ်ပယၢၤဈူးဆၢဈူးကတီၢ်လီၤ.သ့ၣ်တထွၣ်ဝဲတထွၣ်ကဒိၣ်တုၣ်အဂီၢ်ပဘၣ်ခိးတဘျီန့ၣ်ညါလီၤ. ပဘၣ်အိၣ်ခိးစ့ၤသးလီၤ. ပသးစုသးမ့ၢ်ဒိၣ်မးပသ့ၣ်လီၤဘၣ်ဝဲ, သမ့ၤ, သ့ၣ်မိၢ်ကျၢၤ, ဖိတၢ်မ့ၢ်, ကိကီၤဒီးထီၣ်ဘၣ်အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်တနီၤသ့ၣ်လီၤစ့ၢ်ကိးထံဒုး, ထံ

မိၢ်ကြိၤ, ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်ဒီးထီၣ်ထွၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပကမၤကဆီၣ်စ့ၢ်ကိးကံကျိဒ်လိးထံကယုၤလီၤဘၣ်ဝဲဘူဘူအီၤအဂီၢ်လီၤ.

ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၣ်လၢအမၤယံမၤလၢပတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်ဒီးဒုးအိၣ်ကၢအိၣ်ခိးပုၤအံၤပဆၢမ့ၢ်လၢကအိၣ်ကၢဆိးကျၢၤဒီးအိၣ်ဝးတရံးပုၤထီၣ်တီၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤကအိၣ်ဒုၣ်တၢ်ယါမနၢၤလၢကမၤဆိးလီၤစ့ၤလီၤပခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၣ်လီၤ. တဘျီတခိၣ်ပပုၣ်တကီၤ, ပဟၢမၤသ့ၣ်ဝဲဒီးပသးလီၤသပုၤကအိၣ်ဝဲလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပဘၣ်ပလီၢ်ပသးဈူးဆၢဈူးကတီၢ်လၢပအိၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်ကတီၢ်လၢပဖိလၢခံတဖၣ်ကအိၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ■

ဒိၣ်ယါ အတၢ်အိၣ်ဂ့ၢ် လီၤဆီမ့ၢ်ထံ

U တၢ်အိၣ်မ့ၢ်လၢဒဲကဝီၤပုၤ တၢ်မ့ၢ်အိၣ်လၢအိၣ်ပုၤခဲလၢဘၣ်ဆၣ်, ထံမ့ၢ်တလၢတလီၢ်န့ၣ် ကမ့ၢ်တၢ်အိၣ်အဖးဒိၣ်တခါလီၤပဂီၢ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အထီၣ်ပဝဲဒိၣ်ယါဒဲကဝီၤပစံးလၢပဘၣ်ဆိၣ်ဂ့ၢ် ဝီဖျိပသ့ဘၣ်ထံလၢပုၤလၢပနီၢ်ကစၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒဲးဘၣ် တၢ်အိၣ်ဂ့ၢ်လီၤ ဆီလၢပဒီးန့ၣ်ဘၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ထံအိၣ်လၢလၢပကသ့ၣ်အိၣ်ဖျးအိၣ်တၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဝဲလၢခဲးပထုဘၣ်၁၁သီၣ်၂၀၀၁ န့ၣ်န့ၣ်ပအိၣ်ဒီးတၢ်မၤလီၤဘၣ်ယး တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအဂ့ၢ်လၢအဘၣ်တၢ်တီၣ်ခိၣ်ရဲၣ်ခဲအီၤလၢမိၢ်ပၢ်တဖၣ်လီၤ. ပတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအလီၢ်အိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးလၢကွီအတၢ်ပၤခိၣ်လၢအဘျးဒီးထံကျိ, ဒီးလၢထံကျိအတၢ်ဘးခီတၢ်ပၤခိၣ်အကဝီၤန့ၣ်လီၤ. ပစးထီၣ်သ့ၣ်ဖျးတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘီအဆိကတၢ်ဖဲကွီအဟီၣ်ကဝီၤတတီၢ်ခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအလီၢ်အံၤညီဒိၣ်မးလၢနကသ့ဘၣ်ထံလၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘီအဂီၢ်လီၤ. ထံသ့ၣ်တဖၣ်ယုၤလီၤဝဲမ့ၢ်ခိၣ်မးလီၤ. တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘီဒ်သဘၣ်ဒီး, ဘဲဆဲၣ်ဒီး, မိၢ်ဟဲသ့ၣ်ဒီးတၢ်ဒီးအဂ့ၢ်အဂၤတဖၣ်တုၤအဒီးန့ၣ်ဘၣ်ထံလၢလၢပုၤပုၤန့ၣ်ဒိၣ်

- လၢထီၣ်အိၣ်, ဒိၣ်ယါ

ထီၣ်ထီၣ်ဖိထီၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဂ့ၢ်မးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လီၢ်လၢထံကျိအတၢ်ခီတတီၢ်န့ၣ်တၢ်မၤကွၢ်အအကၢၣ်အိၣ် ၃ အကၢၣ်လၢတၢ်ကသ့ၣ်လီၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၢ်အံၤထံအိၣ်ဝဲအထီၣ် တၢ်သ့ၣ်လီၤကီၢ်ဖိဒီးန့ၣ်လီၤ. ဝဲအံၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘီတဖၣ်ဂ့ၢ်ဒိၣ်မးခီဖျိဒီးန့ၣ်ဘၣ်ထံလၢလၢပုၤပုၤအထီၣ်လီၤ. အုမဲၣ်ညါန့ၣ် တၢ်ကသ့ၣ်လီၤ အထီၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘီဖဲဟီၣ်ကဝီၤအဝဲအံၤစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်အံၤအထီၣ်ပဒိၣ်ယါအံၤပဘၣ်အိၣ်ဂ့ၢ်လၢပဒီးန့ၣ်ဘၣ်ထံလၢလၢလီၢ်လီၢ်လၢပကဆိးကါဘၣ်အီၤပနီၢ်ကစၢ်အဂီၢ်ဒီးလၢပတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘီတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. မ့ၢ်တမ့ၢ်လၢထံဘၣ်န့ၣ် တမ့ၢ်လၢပတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘီတဖၣ်ကမဲထီၣ်ဘၣ်. ထၢ်မ့ၢ်တၢ်ထီမ့ၢ်တဖၣ်ဘၣ်

န့ၣ် တမ့ၢ်လၢပကအိၣ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်အန့ၢ်ဂံၢ်န့ၣ်ဘါလၢအပဲလၢတၢ်ဒီးတၢ်လၢအိၣ်ဘၣ်. အမဲၣ်ညါ, တမ့ၢ်လၢပကန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မွဲးတၢ်ယၢ်လၢလၢပုၤပုၤလၢပမၤလီၤန့ၣ်ပၢၢ်အါထီၣ်ဘၣ်ယးတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအဂ့ၢ်အကျိၤဘၣ်. ဝဲအံၤပအိၣ်ဒီးတၢ်မၤကွၢ်အလီၢ်လၢပကမၤလီၤန့ၣ်ပၢၢ်အါထီၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအတၢ်က့ၣ်ဘၣ်က့ၣ်သ့န့ၣ်လီၤ.

ပသ့ထံအံၤအလီၢ်အိၣ်လၢပဘၣ်ကတီၢ်ဒီးဟံအီၤကဆဲကဆီဒ်သီးပကသ့ဘၣ်ထံလၢလၢပနီၢ်ကစၢ်ဒီးလၢပတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်တကတံၣ်ကတီၢ်အီၤဘၣ်န့ၣ်ပထံလၢအအိၣ်ဒီးပုၤအံၤမ့ၢ်အိၣ်အါထံလဲၣ်ဘၣ်အိၣ်တမ့ၢ်လၢကလၢလၢပဂီၢ်ဘၣ်. ■

“တၢ်အိၣ်ဂ့ၢ်လီၤဆီလၢပဒီးန့ၣ်ဘၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ထံအိၣ်လၢလၢပကသ့ၣ်အိၣ်ဖျးအိၣ်တၢ်အဂီၢ်”

ပုသးပုဂံကတီၤထံအတၢ်ရူသုဉ်

သုလုၤကီၤပုၤထံၣ်လိာ်ကတီၤသကိးဒီးကွီၣ်ခိၣ်မိၣ်, ပုၤဖၣ်ပူၣ်ဖိ ဘၣ်ဃးကညီသုဉ်ကုသးပုၤလၢပျၢၤတဖၣ်အတၢ်ကတီၤထံအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲဒုးသုဉ်ညါပုၤလၢမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုလၢပျၢၤတဖၣ် အတၢ်ရူသုဉ်ညီညီဖိလၢအကတၢ်ကတီၤထံအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲမၤကွၢ်ဝဲဒုၣ်လၢအနီၢ်ကစၢ်ဒီးထံၣ်န့ၣ်ဘၣ်ဖဲဃဲၤတၢ်လီၤဆီမၤအသးန့ၣ်လီၤ.

နဝံသးစ့ၤဃဲၤယုၤပုၤပမံၤပပုၤလၢပျၢၤအတၢ်ကတၢ်ကတီၤထံအဂ့ၢ်တဖၣ်ဖိၣ်.

တၢ်လၢထံလီၤသးန့ၣ် ဟဲဒီဖျိအသးလၢတၢ်အိၣ်ဆွဲၣ်သဒိၣ်အါအယီၤလီၤ. လၢတၢ်ဖဲဒုးဒဲးသံၣ်အယီၤန့ၣ်ဘၣ်ထွဲစ့ၢ်ကိးတကတၢ်လီၤ. ဖဲးယုးဘၣ်ဆၣ်ဖဲထံအိၣ်အလီၢ်န့ၣ် တဖဲးဝဲဘၣ်, ဟံတၢ်ဝဲလီၤ. အဝဲသုဉ်မၤတၢ်လီၤဘုးမ့ၢ်အိၣ်ဒီးအိၣ်ကသုဟီၣ်ဘီၣ်ဒုၣ်ဖိညၣ်ဖိန့ၣ် ယုအိၣ်ယၣ်အိၣ်ဝဲလၢထံကျိပုၤ, မၤသးအိၣ်ဝဲထံလီၤ. ပုၤသးပုၤလၢညါန့ၣ် တုၤမ့ၢ်ထံၣ်ဝဲလၢထံလီၤစ့ၤလဲၣ်န့ၣ် အဝဲသုဉ်တအိၣ်လၢအဆွဲၣ်သဒိၣ်ဘၣ်. အဝဲသုဉ်ဒုၣ်ဝဲဒုၣ်လၢခဲန့ၣ်သၢန့ၣ်အတီၢ်ပုၤကွၢ်ဝဲလၢအဆွဲၣ်သဒိၣ်ဟဲအါထီၣ်မၤဒီး မၤအိၣ်ကဒါက့ၢ်ဝဲတဘျီန့ၣ်လီၤ. ပထံၣ်ဘၣ်လၢထံမ့ၢ်မုၢ်ဒီးယုၤလီၤကွဲးရဲးကွဲးရဲးန့ၣ် အဝဲသုဉ်တဖၣ် ဟးလုၤဖိၣ်န့ၣ်က့ၢ်ဆွဲၣ်တဖၣ်လၢထံကျိတၢ်လီၤအဂၢၢ် ဒီးဟဲက့ၢ်ပျၢ်လီၤက့ၢ်ဝဲဆူထံကျိလၢထံလီၤစ့ၤဝဲ တဘျီန့ၣ်လီၤ. ဆွဲၣ်သဒိၣ်န့ၣ် ညီန့ၣ်မ့ၢ်အုၣ်အုၣ်အယီၤထံဟဲထီၣ်ဝဲအလီၢ်အါဆူန့ၣ်လီၤ. အဝဲသုဉ်သုဉ်လီၤက့ၢ်စ့ၢ်ကိး ခုၣ်ဘီသ့ဘီ ဒီးယၣ်မံၤတဖၣ်လၢထံမ့ၢ်အလီၢ်မ့ၢ်တဖၣ်မ့ၢ်ထံဒၣ်အိၣ်အလီၢ်အိၣ်အယၢၤ ဒီးသိးကမၤခုၣ်မၤကဘးထံအလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်ဒီးန့ၣ်ဒီးဒီးသိးထံသုတလီၤသးတဂ့ၢ်အဂီၢ် ပုၤသးပုၤလၢပျၢၤတဖၣ် ယုအိၣ်ဃုအိၣ်ဒုၣ်ဖိညၣ်ဖိ, ဆွဲၣ်ဖိသဒိၣ်ဖိလၢကျဲးန့ၣ်လဲၣ်.

ပုၤသးပုၤတဖၣ်ဃုအိၣ်ဃုအိၣ်ဒုၣ်ဖိညၣ်ဖိဆွဲၣ်ဖိသဒိၣ်ဖိတဖၣ် အိၣ်ဝဲလၢကျဲးအါဘီလီၤ. လၢယဖိသုဉ်ခါယထံၣ်ဘၣ်လၢယဖဲဟးဒီးလီၤဝဲဝဲဖိတဖိတဖိလၢထံကျိလီၤ.

လၢခဲတုၤဝဲဖိအပူၤထံအယံၣ်ဖိတဖၣ်ဟဲဒီးထီၣ်န့ၣ် ပဟးလုၤဘီးထီၣ်က့ၢ်အီၤဒီးပမၤန့ၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးညၣ်ဖိလၢတကတၢ်အဂီၢ်တကတၢ်အဂီၢ်လီၤ. ယဖဲန့ၣ် အဝဲဟးဃုအိၣ်ညၣ်န့ၣ် မၤသးဝဲဒုၣ်ထံလၢတၢ်လီၢ်တကတီၤအဒိ, လၢတဖျၢၣ်အကတီၢ်ကတၢ်, ဝံဒီးထါသးထံဒီးဟးဘုးအိၣ်ညၣ်လၢလၢအဖိလံာ်န့ၣ်လီၤ. တဟးမၤဝဲလၢတၢ်လီၢ်ဖးလဲၣ်ဖးကွၢ်ဘၣ်.

ယဖိသုဉ်ခါယထံၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးလၢယပၢ်မၤအိၣ်ညၣ်ဖိဖျိတုၤဝဲဒုၣ်ပျံးဒီးဆါန့ၣ်လီၤ. လၢထံကျိအဆၢလံာ်တဒိဒီးလီၤဝဲဒီးစၢ ဝံအိၣ်ဝဲလၢတၢ်ဖိခိၣ်ဒီးတုၤလီၤဝဲဒုၣ်န့ၣ်လီၤပျံး လၢစၢထီၣ်ဝဲဒုၣ်ဒီးဆါတဘျီဘၣ်တဘျီလၢအလီၢ်(အဆၢကစီၤစ့ၤတထါတထါစ့ၣ်စ့ၣ်)လီၤ. ပုၤကဘၣ်ထုးလၢအကတၢ်တကတၢ်တဂၢၢ်လီၤ. တုၤအတုၤလီၤဝဲန့ၣ် နယုၤကွၢ်လၢထံဖိလံာ် ဆါတဖၣ်တရဲးဒိပုၣ်ကၣ်, လီၤကဲဒီးထံကလံာ်ထီၣ်အသးဒီးညၣ်ကွၢ်ဒီးညၣ်ပျံးဒီးအဝဲသုဉ်ဟဲက့ၢ်လုၤလီၤဆူတၢ်ဆၢလီၤဒီးဘၣ်ဒီးစၢလီၤ. အဝဲဆဲးမ့ၢ်ထံကျိလၢအအိၣ်ထီၣ်ဒီးယိာ်ထီၣ်ခိၣ်လုၣ်ခိၣ်ဆူသးနါပုၤန့ၣ်လီၤ.

ပုၤတနီၤနီၤဒီးအိၣ်ညၣ်လၢတနီၤဒီးဘၢလီၤ. အဝဲသုဉ်တီတံထံဒီးပျံးလီၤဝဲထံယုၤလီၤအကျိၤတတီၤခဲတီၤဒီး ဒီးလီၤယံာ်ဝဲဘၢဝဲထံယုၤလီၤအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဟံယံာ်ဝဲဒုၣ်ဒိတနံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် အဝဲသုဉ်ယီလီၤကွၢ်ဝဲပုၤဘျီပုၤဘျီဖဲညၣ်ထီၣ်ခိၣ်အဆၢကတီၢ်လီၤ. ပထံၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးလၢ ပုၤတီၢ်အိၣ်ကျဲးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, အဝဲသုဉ်တီၢ်အိၣ်ဒုၣ်ဝဲကွၢ်ပုၤဖျၢၣ်ပုၤဖျၢၣ်လီၤ. တုၤညၣ်မုၢ်လဲၣ်န့ၣ် အဝဲသုဉ်လုၤဖိၣ်အိၣ်က့ၢ်ညၣ်လီၤ. တၢ်

တီၢ်အိၣ်ကျဲးန့ၣ် တမၤဝဲဝဲဆဲးဆဲးဘၣ်. မၤဝဲဒုၣ်တနံၣ်န့ၣ်တဘျီလီၤ. မ့ၢ်မၤလဲၣ်န့ၣ် မၤဝဲဒုၣ်ဒိသဝီလီၤ. တုၤမ့ၢ်ညၣ်န့ၣ်လဲၣ်န့ၣ် အဝဲသုဉ်နီၤလီၤအိၣ်လိာ်အသးပုၤသိးပုၤသိးလီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး တၢ်တီၢ်အိၣ်တပုၤစ့ၢ်ကိးမၤအိၣ်သကိးဝဲဒုၣ်ပုၤဒိဟံၣ်ယုၤဖိးဖိးလီၤ.

မ့ၢ်ဒီးန့ၣ်သၢပျၢၤ ပထံၣ်ဘၣ်လၢမ့ၢ်မဆါတနီၤဆါ ပုၤသးစၢ်တဖၣ် ဃုအိၣ်ဃုအိၣ်တၢ်တလီၤပလိာ်လိာ်အသးဒီးပုၤသးပုၤလၢပျၢၤလၢဘၣ်. နဲတဒိနထံၣ်နဲလဲၣ်.

“မ့ၢ်ပုၤဝဲဆဲးတစီၤဒု ပဖဲဖုလဲယုၤပုၤလၢတကျိးလၢဘၣ်. ဒီဖျိတအိၣ်လၢဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်ထံဆိကမိၣ်ဆးတၢ်လၢဘၣ်လီၤ. မၤအိၣ်ညၣ်တဘီ ပုၤသးပုၤထံၣ်ပုၤသးပုၤကိးပသုလီၤ. ဝဲထီၣ်ယံာ်လၢတဂၢၢ်တယိးဝံ, တီသးထံတထံၣ် နယီၤလီၤထံမးန့ၣ်တဘၣ်စိၣ်ထံလၢဘၣ်. ဃုအိၣ်ညၣ်ဒီးအပတီၢ်ထီထီၣ် သုတုၤလၢဟးထံးအိၣ်ညၣ်ဖိလၢလီၤမ့ၢ်ဆူ, မ့ၢ်ပီၤ ဒီးကသံၣ်ဘၣ်သုဉ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ညၣ်အိၣ်ညၣ်တုၤကပုၤခါ. ပုၤသးပုၤလၢပျၢၤန့ၣ် အိၣ်ဒုၣ်အိၣ်ညၣ်န့ၣ်ကတီၤလၢကတီၤလု, ကတီၤထံကတီၤကွၢ်ဂ့ၢ်ဒိၣ်မးလီၤ. လၢယဖိသုဉ်အခါယထံၣ်ဘၣ်လၢအဝဲသုဉ်ဟးဘျီလီၤညၣ်အဆၣ်လၢဖုပုၤဘျီပုၤဘျီလီၤ. ပုၤသးပုၤအိၣ်ဝဲတဂၢၢ်, ဖဲတၢ်ကီၢ်ခါအဆၢကတီၢ်န့ၣ် ယထံၣ်လၢအဝဲထုန့ၣ်ယဖိတဖၣ်ဝံ ဖၢန့ၣ်လီၤမ့ၢ်ဒီးဟးဘျီ လီၤဝဲလၢထံကျိပုၤတဖျၢၣ်တဖျၢၣ်လီၤ. ယသံကွၢ်အီၤလၢအမၤမနၢလဲၣ်ဒီး ဖဲးဆၢဝဲယၢလၢ တၢ်ကီၢ်ခါန့ၣ်ညၣ်ဆၣ်ကၢယီ မၤန့ၣ်ဝဲညၣ်အဆၣ်လီၤ. မၤဝဲဒုၣ်န့ၣ်

ဒီးညှပ်ဖဲအိတ်လီၤ. လၢခံဒီးအဝဲသ့ၣ် မၤအိတ်သကိးဝဲညှပ်န့ၣ်လီၤ. အဒိအဂၤတ ခါ, ယဟးပိတ်ဘၣ်ယဖဲအခဲ ပဟးယုအိတ် န့ၣ်ယုအိတ်ညှပ်န့ၣ် ပဟးအိးထီၣ်လၢဂံၤပ ကၤကွံာ်နီၤနီၤန့ၣ် န့ၣ်ပူၤလီၤ. ပဘၣ်က့ၤ ကျၢၢ်လီၤက့ၤဖဲအလီၤလီၤ. တဲဝဲဒၣ်လၢ ညှပ်ဖဲန့ၣ် ကွံာ်နီၣ်အလီၤအကျဲလၢအမ့ၣ်န့ၣ် လီၤ. တဘၣ်မၤဟးဂီၤအလီၤဘၣ်.”

မုၢ်စံးဒီးန့ၣ် ဘၣ်မနုၤအယီၤလၢ ပုၤခဲအံၤတ ကသ့ၣ် မၤထွဲပိၢ်ပံၤဖဲအလုၢ်အလၢတတုၤ ထီၣ်ဖဲထီၣ်လဲၣ်.

ပုၤခဲအံၤတကသ့ၣ်ပၤအသးတန့ၣ်ဘၣ်. ဟးထံၣ်ညှပ်တီၤလၢထံၣ်ကျိၣ်ပူၤန့ၣ် တၢ်လုပ စီဘၣ်အီၤ ဒီးမိၣ်မၤအိတ်ဘၣ်အသးလီၤ. ဆဲၣ်ဒီးမၤအိတ်မုၢ်ကိးဝဲလၢ ကျဲအညီ အဗျ လီၤ. ဒီးပုၤသးစၢ်တဖၣ် ညီၣ်နီၣ်အိတ်တံၣ် အယီၤ မုၢ်မၤအိတ်ညှပ်န့ၣ် ဆဲၣ်ဒီးမၤအိတ်ဝဲ ကျဲၤ သ့ၣ်ကျဲၤ သး တဘျီဂီၤလီၤ. ကမၤ အိတ်ဝဲတကပၤအဂီၢ်တကပၤအဂီၢ်န့ၣ် တၢ် ကျဲၣ်အသးလီၤ. တကးဒဲးဘၣ်. ပုၤအနီၣ် ဂံၤအိတ်. တၢ်ဒုးတၢ်ယၤ ဆူၣ်ထီၣ် တၢ် ဘၣ်သုးလီၤသုးကျဲအိတ်ထီၣ် ပုၤဘၣ်အိတ် ဖိၣ်က့ၤတၢ်လီၤတပူၤယီၤ. တၢ်အိတ်တၢ်အိတ်ဖဲ ဖူၤထီၣ်လီၤ.

ဒဲန့ၣ်လဲၤဒီဖျိဘၣ်ဒီးန့ၣ်န့ၣ်ပုၤကစၢ်ဒိၣ်ဖိအ သိး. နထံၣ်လၢဒီဖျိပုၤသးပုၤတဖၣ်ကတဲာ် ကတီၤထံအယီၤ နထံၣ်န့ၣ်တၢ်ကဲဘျးအလီၤ တီၢ်လီၤဆီလၢနကဟ့ၣ်နီၤပူၤ အိတ်ကိးမနုၤ သ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်.

ပုၤသးပုၤတဲဝဲဒၣ် “နတုၤဟံၣ်န့ၣ် နဘၣ် လူၤထံ” အယီၤ ဒဲးသိးထံအသုတလီၤသးသ ဒၣ်ကွံာ်နီၣ်တဂ့ၤန့ၣ် နဘၣ်သုကတီၤဖုၤကိး အီၤလီၤ. ကျဲလၢအဝဲသ့ၣ်ကတီၤထံန့ၣ် တ မုၢ်တၢ်လီၤတီၢ်လီၤဆီဘၣ်. အဝဲသ့ၣ် တ ကွံာ်သ့ၣ်ကွံာ်ဝဲလၢထံခဲကွံာ်စိးဘၣ်. ဒီး တၢ်လၢအညီကတၢ်တမံၤလၢအဝဲသ့ၣ်မၤဝဲ န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ပလီၢ်ပဒီအသးဒီးတၢ်ယုအိတ် န့ၣ်ညှပ်ဆ့ၣ်သဒိၣ်ဒိၣ်မးလီၤ. အဝဲသ့ၣ်က တဲာ်ကတီၤဝဲယုလုဖိးဖိးလီၤ. တၢ်လၢယ

ပုၤသးပုၤလၢညါန့ၣ် ပလီၢ်ပဒီအသး ဒီးတၢ်ယုအိတ်န့ၣ်ညှပ်ဆ့ၣ်သဒိၣ်ဒိၣ်မး လီၤ...ဆ့ၣ်မုၢ်အိတ်အါန့ၣ်ထံမူဂ့ၤတစး လီၤ. ညှပ်မုၢ်အိတ်အါန့ၣ် ထံအိတ်ဖျါ ကဆီလီၤ. မုၢ်လၢဆ့ၣ်န့ၣ်ခူၣ်အပူၤဒီး အိတ်ဝဲလၢတၢ်ပူၤအယီၤ ထံတဖၣ်ဖဲ ထီၣ်ပၤအကျိၣ်အိတ်ဝဲဒၣ်အယီၤထံ အိတ်ဝဲလီၤ.

ထံၣ်လီၤဆီတမံၤန့ၣ် ဆ့ၣ်မုၢ်အိတ်အါန့ၣ် ထံ မူဂ့ၤတစးလီၤ. ညှပ်မုၢ်အိတ်အါန့ၣ် ထံအိတ် ဖျါကဆီလီၤ. မုၢ်လၢဆ့ၣ်န့ၣ်ခူၣ်အပူၤဒီး အိတ်ဝဲလၢတၢ်ပူၤအယီၤ ထံတဖၣ်ဖဲပၤထီၣ် အကျိၣ်အိတ်ဝဲဒၣ်အယီၤထံအိတ်ဝဲလီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်အံၤ ယဆဲၣ်ဒီးဟ့ၣ်အဒိတစး- ဝဲ ယလဲၤအိတ်ဝဲတၢ်လီၤတတီၤ ဘျးဒီးမၤနုၤပျိ အခါန့ၣ် ထံကျိၣ်ဖိတဘီအထံယုၤဂ့ၤမး. ထံ အိတ်အါ. တၢ်လီၤတနီၤနီၤန့ၣ်တစ့လီၤန့ၣ် န ဒိၣ်တတုၤလီၤဆူထံခဲဒးဘၣ်. တုၤပဟဲအိတ် န့ၣ်ကဘၣ်ခဲန့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ် ထံလီၤသးဖးအါ ညါလီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်တမံၤန့ၣ် ပမၤ အိတ်သ့ၣ်မုၢ် ကူၣ်သ့ၣ်သံသီဒီထူၣ်ဒီထူၣ်ဝဲ ထံဖိကျိၣ်တြီၤပူၤလီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ခဲမံၤတမံၤတ ဒီ. ပုၤဟးထိးအိတ်ညှပ်လၢလီမုၢ်အု န့ၣ် လီၤ. နကန့ၣ် ကွံာ်တၢ်အဘျီအါ န့ၣ် လၢထံဖိကျိၣ်ပူၤ ညှပ်ဖဲအဆဲး မးတပီအိတ်လၢဘၣ်. အဒိၣ် န့ၣ် တဲတဂ့ၤ. အန့ၣ်တဘျီယ

မၤကွံာ်တၢ်အိတ်တမံၤဒဲးယထံၣ်တုၤလၢဖဲဖု. ယဝံၤယမၤတၢ်မၤတုၤအသိးန့ၣ်လီၤ. တၢ် လီၤဝဲထံဖိကျိၣ်ကိၢ်ဒိၣ်ယညီန့ၣ်လၢသုခူးဒီး ဒီထီၣ်ဒီလီၤအလီၤန့ၣ် ယတဲဘၣ်ယသကိး တဖၣ်လၢ တၢ်လီၤတတီၤအံၤတဘၣ်ဖဲထိး အိတ်ညှပ်လၢလီမုၢ်အုဘၣ်. အန့ၣ်တဘျီ ယအုၣ်ဘျးမုၤလၢယထးခိၣ် ဒီးဘ့ၣ်လီၤန့ၣ် ညှပ်ဖဲအဆဲးလီၤ. အဒိၣ်ထံးန့ၣ် ညှပ်ဖဲဖဲ န့ၣ်ဆဲးဆဲးဖိစ့ၤဘီလီၤ. ယမၤယံၣ်ယံၣ် ထီၣ်ယံၣ်ထီၣ်ဒီး ဖဲအိတ်လီၤ. လၢခဲယ လဲၤပူၤကွံာ်ဆီဖိအဆဲးတကံလီၤ ဒီးယကျိၣ် ကျိၣ်ဒီးမုၤဝဲ ယဘ့ၣ်လီၤကွံာ်ညှပ်ဖဲအဆဲး န့ၣ်လီၤ. ယမၤဒဲးန့ၣ်ကတဲာ်တံာ်သၢလၢယၣ် ယၣ် ယထံၣ်လၢညှပ်အဒိၣ်န့ၣ်မုၢ်ဒိၣ်မုၢ်ဖဲ အိတ်ဝဲဒၣ်လီၤ. ယသကိးတဖၣ်ဖဲထံၣ် ဝဲဒီး တဲဝဲဒၣ် နဲတဂၤနတအိတ်ညှပ်ဒီ. ညှပ်တကရၢအိတ်အါမးန့ၣ်လီၤ. ယတဲအီၤ “ညှပ်တဖၣ်အံၤ တဘၣ်မၤအိတ်တဂ့ၤ, ယ ဘ့ၣ်ယံၣ်အီၤလီၤ. ကအိတ်ဝဲဒၣ်လီၤ.” လၢခဲယလဲၤတၢ်အလီၢ်ခဲ ယသကိးတဂၤ ဖဲထိးအိတ်ဝဲညှပ်လၢလီမုၢ်အု ဒီးမၤန့ၣ်ဝဲ ဒၣ်ညှပ်လၢကံလံၤပူ (၂၀) လုးတဖျၢၣ်န့ၣ် ကဘၣ်တတဲာ်ဘျိဘျိညါလီၤ.

တၢ်လၢယဆဲၣ်ဒီးစံးတဒီ. ယထံၣ်လၢ တၢ်လီၤလၢယဘၣ်ဘျိယံၣ်ညှပ် အလီၤန့ၣ် ထံဂ့ၤလီၤဆီ. ထံကျိၣ်အိတ်ဖျါကဆဲကဆီ. လၢဂံၤယံၣ်လၢဂံၤယုၢ် တဖၣ်တအိတ်ကဲာ်ဆိး ဘၣ်. ယဆီမိၣ် ကမုၢ်လၢညှပ်တဖၣ်ဟးတီၤ ဝုၤတီၤဝီၤအယီၤ လၢဂံၤယံၣ်ထီၣ်တဗျးဘၣ် လီၤ. ဒီးတၢ်လီၤလၢယတြီယံၣ်ညှပ် အလီၤ န့ၣ် အထီကအိတ်ဒၣ်ဝဲကျိၣ်ခဲဘီန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် လၢသၢလၢအတီၢ်ပူၤန့ၣ် မၤန့ၣ် ညှပ်ဖးအါညါလီၤ. အယီၤ ပမုၢ်ကတီၤသ ကိးညှပ်လၢထံကျိၣ်ဒီဘီညါ ဒီးယုအိတ် သကိးအီၤလၢကျဲဘၣ်ဘျးဘၣ်ဒါအပူၤန့ၣ် ညှပ်ကဖဲအိတ်ထံဆဲးအါ ဒီးပကအိတ်ဘၣ် ညှပ်ဆဲးအါလဲၣ်န့ၣ် ပတယးဘၣ်လီၤ. မိၢ် ဟံၣ်ဖဲလုၤပျၢၤတဖၣ် အဝဲသ့ၣ်အိတ်ဒၣ်က တီၤလု အိတ်ညှပ်ကတီၤကွံာ်သ့အယီၤ မုၢ်လၢ ကသ့အါတကပၤအဂီၢ် ဒီးတၢ်တီၢ်တံးထံး အဂီၢ်န့ၣ် ညှပ်အစၢၤတလီၤတဲာ်တုၤနီၣ်တဘျီ ဘၣ်. ဒီဖျိလၢဒၣ်ဖိညှပ်ဖိ, ဆ့ၣ်ဖိသဒိၣ်ဖိ အိတ်အယီၤ ထံမုၢ်ကိးမူဝဲ ဒီးကဆဲကဆီဝဲ ဒၣ်ထီဘီန့ၣ်လီၤ. ■

နိဉ်ဖိမာကဆိုအဒဲ
ကဝီခိဖျိသုစုလီ၊
သုကု၊ ဒီးတိုကုအ
သိနုန စီဆါလွှါ
ဟံဖျါဝဲ-

ကျလါနိဉ်ဖိမာကဆိုဒဲကဝီ

ဟံ ကဆဲ ကဆို လါဒဲ ကဝီ ပုစံးတဲာ်
နုဉ်မုာ်ဝဲဒဲာ်ဂီၤခိဉ်ထံးတဲာ်ကဆဲ က
ဆိုဒဲအမုာ်တဲာ်ခုဉ်တဲာ်ဟးလီၤ. တဲာ်နီၤလီၤထံ
နီၤလါအပူၤဖျးဒီးတဲာ်ဆူးတဲာ်ဆါအဟံၤ. တဲာ်
မးကဆဲ ကဆိုထံးနဲာ်ထံးဟးဂီၤ. တဲာ်ဟံၤဟံၤ
ခိဉ်ဟံၤယါကဆဲ ကဆို, တဲာ်ပာဆုာ်ရဲၣ်ကျဲာ်
တဲာ်ကမုာ်သုၣ်လါကျဲာ်ဘျးဘျးဒါ ဒဲသိး
ပုၤတဝါဖိကဆိဉ်မုသကိးပုၤဒီးတဲာ်ဆိဉ်ဆုဉ်
ဆိဉ်ဈ. တဲာ်သုၣ်ပံးသးညီ. တဲာ်ယံတဲာ်လါဒီး
တဲာ်မုာ်တဲာ်ခုဉ်အဂီၤနုဉ်လီၤ.

နိဉ်ဖိအတဲာ်ဂုာ်ကီ

နိဉ်ဖိဒဲကဝီနုဉ် မုာ်ကညီဘဉ်ကီဘဉ်ဝဲ
ဒဲကဝီတဖျဉ် လါ အ ဆိဉ်သုၣ် လီၤ အ သး
လါကီၤကီၤတဲာ်တဲာ်တဲာ်ရဲၣ်ပုၤ. ဘူးလိာ်သး
ဒီးကီၤသုလုၤအသုးကုနီၣ်ဂံၢ်(၆)တဲာ်လီၤနုဉ်
လီၤ. ဒဲဒဲကဝီ အ ဂါ အ သိး နိဉ် ဖိ ဆိဉ်
မုာ်ကီၤဒီးတဲာ်ဂုာ်ကီလါအ မုာ်ဝဲ တဲာ်ဟံၤဟံၤ
ယံတဲာ်ဆိဉ်တဲာ်ဆိးလီၤကဆဲ ကဆို ဒီးတဲာ်ပာ
ဆုာ် တဲာ်ကမုာ် ကမ့ၢ်လါအ ဘဉ် ဘျးဘျးဒါ

နုဉ် လီၤ. ဘဉ်ဆဉ် သ နဉ် ကု, ဒဲ ကဝီ ဆံ
ဆိဉ် သုၣ် လီၤ ဘဉ် အ သး လါ ကီၤ ကီၤ တဲာ်
သုၣ်ပုာ်ဟံၤကီၤအ ပုၤဒီး ဘဉ်တဲာ်စါယာ်ဆီ
လါ သုၣ် ပုာ် တဲာ် သိဉ် တဲာ် သီ တ ဖဉ်ယံး ယံး
လီၤ. အယီ နိဉ်ဖိဒဲကဝီဘဉ်ကွါဆာ်မဲာ်
ဒီးတဲာ်ဂုာ်ကီဖးဒိဉ်လါတဲာ်ပာဆုာ်ရဲၣ်ကျဲာ်တဲာ်
ကဆဲ ကဆို လါကမိးမံးဒီးသုၣ်ပုာ်ဟံၤကီၤအ
တဲာ်ဘျးအဂီၤနုဉ်လီၤ.

တဲာ်ပာဆုာ်တဲာ်ကဆဲ ကဆိုအတဲာ်ပညိဉ်

ဒဲ နိဉ် ဖိ တဲာ် က ဆဲ က ဆို အ ပုၤ ဟ့ၣ် ကုဉ်
ဟ့ၣ်ဖးတဲာ်သရဲၣ်စီဆါဆုာ်မုာ်ထီၣ်ဟံၤဖျါထီၣ်ဝဲ
အသိး “ခိဖျိပဆိဉ်ဘဉ်လါကီၤတဲာ်အသုၣ်
ပုာ်ဟံၤကီၤ (forest preservation) အပူၤအ
ယီ, ဒဲသိးပသုတမးဟးဂီၤအဝဲသုၣ်အသုၣ်
ပုာ်တဂုၤအဂီၤ မုာ်ပဒုးနုဉ်တဲာ်အဒိလါပဆိဉ်
မုသုထဲလဲၣ်နုဉ်လီၤ. တဲာ်ဆိကမိဉ်ခိဉ်သုၣ်
တခီမုာ်ဝဲ တဲာ်ဒုးဆိဉ်ထီၣ်တဲာ်မးအဖိလဲၣ်ဖိ
ပုာ်တခါလါအဘျးဆိဉ်ဝဲအကပးကပးနုဉ်
လီၤ. ပမးကဆဲ ကဆိုတဲာ်နုဉ် အဘျးဆိဉ်

လါပုၤဒဲကဝီဖိအတဲာ်ဆိဉ်ဆုဉ်ဆိဉ်ဈတက
ပး. အဘျးဆိဉ် လါတဲာ်ကတဲာ်ကတီၤနု
ဆာ်ခိဉ်ယါ. ဒီးလါတဲာ်ကမုာ်လါတဲာ်ထါ
နုဉ်ဆီအဖိခိဉ် တဲာ်ကသု သုကဒါကုၤဆီ
လါဒဲကဝီအတဲာ်ဘဉ်ဘျးဘဉ်ဖိဉ်အဂီၤဒဲ
လဲၣ်နုဉ်လီၤ”.

တဲာ်ကမုာ်အကလုာ်ဒီးအဒိပညိ

တဲာ်ကမုာ်သုၣ်တဖျဉ်နုဉ် နိဉ်ဖိတဲာ်ကဆဲ
ကဆိုအပုၤဘဉ်မုဘဉ်ဒါတဖျဉ် နီၤဖးဝဲဒဲာ်မံ
ကလုာ်ဒဲလဲာ်အံၤအသိးနုဉ်လီၤ.

တဲာ်ကမုာ်ဘဉ်စီဉ်(organic)- မုာ်ဝဲဒဲာ်
တဲာ်ကမုာ်လါအဆုဉ်သုကျဲာ်သုလါတဲာ်ဆါ
ကတီၤမုဉ်ကီၤအတီၤပုၤတဖျဉ်နုဉ်လီၤ. အ
ဒိ. တဲာ်မုာ်တဲာ်ဘီ, တဲာ်သုတဲာ်သု, တဲာ်ဒီး
တဲာ်လုာ် ဝဲးတဲာ်တဖျဉ်လီၤ. တဲာ်ကမုာ်အ
ဘဉ်စီဉ်နုဉ် ညီနုဉ်ဟးထီၣ်ဆါဝဲဒဲာ်လါပဖျဉ်
ကပုၤအဆိဉ် ဒဲအမုာ်တဲာ်ဆိဉ်တဲာ်ဆီ. တဲာ်ဒီး
တဲာ်လုာ်အဘျးအဝဲသုၣ်တဖျဉ်နုဉ်လီၤ.

တဲာ်ကမုာ်ယုထီၣ်(inorganic)- နုဉ် မုာ်ဝဲ

“တၢ်ဆိကမိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တခီၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤအမိၢ်လံၤမိၢ်ပှၢ်တခါလၢအဘျူးအိၣ်ဝဲအကပၤကပၤန့ၣ်လီၤ. ပမၤကဆဲကဆိတၢ်န့ၣ် အဘျူးအိၣ်လၢပုၤဒဲကဝီၤဖိအတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့. တကပၤ, အဘျူးအိၣ်လၢတၢ်ကတဲၣ်ကတီၢ်န့ၣ်ခိၣ်ဃၢၤ, ဒီးလၢတၢ်ကမ့ၢ်လၢတၢ်ထၢန့ၢ်အီၤအဖီခိၣ် တၢ်ကသုသုကဒါက့ၤအီၤလၢဒဲကဝီၤအတၢ်ဘၣ်ဘျူးဘၣ်ဖှိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအဆူၣ်အကျၢ်တသ့ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဒိ, ဖျးစတံး, ပလီ, တၢ်န့ၢ်ထံဒၤ, ညၣ်ဒၤခီစံးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအါတက့ၢ်ဖဲဒဲလၢကျးအပူၤလၢပူၤဝုၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤအက့ၢ်အဂီၢ်ဒီးကျိၤကျဲ

လၢကဝီၤဒုတဖၣ်အပူၤဟ်လီၤဝဲတၢ်ကဆဲကဆိမုၢ်ဒါခိၣ်တဂၤစုၣ်စုၣ် လၢကကွၢ်ထွဲတၢ်ကဆဲကဆိအဂီၢ်လီၤ. ပုၤဒဲကဝီၤတဖၣ်ကဘၣ်နီၤဖးကွၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ကမ့ၢ်ဘၣ်စီၣ်အကလုာ်ဒီးအယုအကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. တန့ၢ်တဘျီမ့ၢ်တန့ၢ်ဘျီန့ၣ်တၢ်ကဆဲကဆိမုၢ်ဒါခိၣ်တဖၣ်ဟးထၢတၢ်ကမ့ၢ်ဒီးဖဲက့ၤဆၢက့ၤဝဲဆူ အုၣ်ရၣ်စံၣ် (ARC-America Refugee Committee) အကရၢ်ပူၤဒီးတၢ်ကမ့ၢ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်စီၤအီၤန့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢ ၁၉၉၉ နံၣ်သရၣ်မုၢ်သီ(တၢ်ကဆဲကဆိမုၢ်ဒါခိၣ်လီၤလံၤ)စံးဘၣ်တဲဘၣ်ဒဲကဝီၤဖိတဖၣ်လၢကဘၣ်နီၤဖးစူးကွၢ်တၢ်ကမ့ၢ်တဖၣ်ဒိအမ့ၢ်တၢ်ကမ့ၢ်ဘၣ်စီၣ်, တၢ်ကမ့ၢ်လုတဖၣ်လၢအသနၢ်ဒဲဝဲစုၣ်စုၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖျးစတံးတၢ်ကမ့ၢ်တဖၣ်ကဘၣ်စူးကွၢ်အီၤထဲလၢဖျးစတံးတၢ်ကမ့ၢ်ထၢဖးဒိၣ်လၢအဘၣ်တၢ်နီၤဟ့ၣ်လီၤအီၤလၢတၢ်ကဆဲကဆိမုၢ်ဒါခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကမ့ၢ်ထၢဖးတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ပှၢ်တခီ, ကဘၣ်ဖဲဆၢဝဲဆူတၢ်ကဆဲကဆိမုၢ်ဒါခိၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဝဲကဘၣ်ဟံးန့ၢ်က့ၤဖျးစတံးထၢဖးဒိၣ်အသီတဖျၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကမ့ၢ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအီၤန့ၣ်လီၤ
တၢ်ကမ့ၢ်အယု - တၢ်ကဆဲကဆိအတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤလၢနီၣ်ဖိဒဲကဝီၤဘၣ်သဂၢ်ဝဲအဒိၣ်ကတၢ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ကမ့ၢ်လၢပုၤတၢ်ကွၢ်အီၤဒီးအုၣ်သံဟးဂီၤတသ့ဘၣ်တဖၣ်ဒိသိးသုတကဲထီၣ်တၢ်ဘၣ်အါဘၣ်သီ, တၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢ်တဂ့ၤအဂီၢ်, တၢ်ကဘၣ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်စူးကွၢ်မၤဟးဂီၤအီၤန့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢဒဲကဝီၤပူၤတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဆါတၢ်ပူၤအကျးတဖၣ်ဝဲအလီၢ်ခဲလံၤလံၤန့ၣ်, တၢ်ကမ့ၢ်လၢအဘၣ်တၢ်တၢ်ကွၢ်အီၤတဖၣ်တလါဘၣ်တလါအါထီၣ်ဝဲဒၣ်ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အဆံၤ, ဖျးစတံးထၢဖးတဖၣ်မ့ၢ်တၢ်ကီၤတဲတခါလၢတၢ်ကဘၣ်မၤဟးဂီၤအီၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဒွဲၣ်အူကွၢ်တခီဒုးကဲထီၣ်ဝဲတၢ်သဝဲလၢအတဂ့ၤတဝါဘၣ်လၢအအိၣ်ဒီးအစုၣ်အပျၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒိန့ၣ်အသိးဖျးစတံးထၢဖးတဖၣ်တၢ်ကမ့ၢ်အူကွၢ်အဂီၢ်တၢ်လီၤလၢအကြးအဘၣ်န့ၣ်တအိၣ်စ့ၢ်ကီးဘၣ်. အဂ့ၢ်အံၤနီၣ်ဖိဒဲကဝီၤအံၤအိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးလၢသ့ၣ်ပှၢ်ဟ်ကီၤပူၤအယီတၢ်မ့ၢ်ဒွဲၣ်အူကွၢ်ဖျးစတံးထၢဖးတဖၣ်တခီဒုးကဲထီၣ်ဝဲတၢ်ကီၤတဲတခါဒိၣ်တခါလၢအမၤဘၣ်ဒိဝဲသ့ၣ်ပှၢ်ပျၢ်ကွၢ်ဒီးဆၣ်ဖိကီၤဖိမံၤလၢတဖၣ်လီၤ. လၢအပူၤကွၢ်တၢ်ကမ့ၢ်တဖၣ်တၢ်ခူၣ်လီၤကွၢ်အီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်အဖီလၢန့ၣ်လီၤ. ဒီဖျိလၢဒဲကဝီၤအလီၢ်အကျဲအလဲအထီတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ်ပနီၣ်အီၤဝဲအလီၢ်ခဲတၢ်စူးကွၢ်တၢ်ကမ့ၢ်တဖၣ်လၢကျဲဒိအံၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ပတုာ်ကွၢ်အီၤအယီတနံၤဘၣ်တၢ်နံၤထီၣ်ဘျးစတံးတၢ်ကမ့ၢ်တဖၣ်ဖဲအါထီၣ်ဝဲဒၣ်ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၉၉၉-၂၀၀၀ နံၣ်, တလါဒီးတလါန့ၣ်တၢ်ကဆဲကဆိမုၢ်ဒါခိၣ်တဖၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ကမ့ၢ်အတၢ်ထီၣ်ယူကအိၣ်ဝဲ (၁၂၉) ကဲလီၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဖဲ ၂၀၀၀ နံၣ်န့ၣ်တလါအတီၢ်ပူၤမၤန့ၢ်အါထီၣ်ဝဲတၢ်ကမ့ၢ်တုၤလၢ (၅၃၀) ကဲလီၤညါလီၤ.

တၢ်ကမ့ၢ်လၢတၢ်သုကဒါက့ၤတသ့လၢဘၣ်တဖၣ်လဲၤဒွဲၣ်အူကွၢ်ဝဲလၢဒဲကဝီၤတၢ်ဒွဲၣ်အူတၢ်ကမ့ၢ်အပူၤလၢအစီၤစုၤဒီးဒဲကဝီၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ်တၢ်ကမ့ၢ်လၢအဂ့ၢ်ဒဲးတဖၣ်ဒဲကဝီၤပူၤဒုးအိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲတၢ်မၤတခါလၢကဘၣ်သုဆိးကါကဒါက့ၤတၢ်ကမ့ၢ်တဖၣ်လၢအဘၣ်တၢ်စူးကွၢ်သးတဖၣ်ဝဲက

ထုးထီၣ်က့ၤဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤအသီတဖၣ်လီၤ. အဒိ, ဖျးစတံးထၢဖးတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဒုးကဲထီၣ်အီၤလၢပျဲ, တၢ်ကမ့ၢ်ဒၤ, ဖျးစတံးလၢအဒိသဒါမ့ၢ်အတၢ်ကီၤတဖၣ်ဒီးထံဒၤလၢအဘၣ်တၢ်သုအီၤလၢတၢ်ဟးလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သီအိၣ်ပလးစတံးပလီလၢဘၣ်ဘၣ်စံၣ်နီၤလီၤတဖၣ်ကဲထီၣ်ဝဲတၢ်ကမ့ၢ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်လၢဒဲကဝီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကမ့ၢ်ဒိသိးအံၤန့ၣ်ပှၢ်ဘၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ဒါတဖၣ်ဟံးန့ၢ်ဟ်ဖှိၣ်ယာ်ဝဲလၢတၢ်ကဘျီကရၢ်လၢဂူကပိၣ်ကပၤလီၤ. ဒိန့ၣ်အသိးဒဲကဝီၤဖိတဖၣ်ဟံးန့ၢ်ဝဲတၢ်အဒိအတဲတဖၣ်အံၤဝဲသီပလီဖလးစတံးတဖၣ်ဟံးန့ၢ်ဟ်ဖှိၣ်ယာ်ဝဲဒီးဘျီသကိးဝဲကရၢ်လၢအဟံၣ်ကပိၣ်ကပၤန့ၣ်လီၤ. ဒီဖျိလၢတၢ်မၤဒဲအံၤအယီလၢတၢ်ဘျီထီၣ်ဟံၣ်ကရၢ်အဂီၢ်ကီၤညါဝဲဒၣ်လၢတၢ်ဝဲၣ်သံသ့ၣ်ဖိဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ယးဒီးကညီတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤအံၤဝဲအံၤတၢ်ကဆဲကဆိမုၢ်ဒါခိၣ်တဖၣ်တဲကျဲသကိးဝဲဒီးဘၣ်ဘၣ်စံၣ်ပှၢ်ဘၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ဒါတဖၣ်လၢတၢ်ကနီၤဟ့ၣ်ဒဲကဝီၤဖိသီပလီလၢအကြီၢ်သီ (၂၀) လံးထၢဖးအဂ့ၢ်လီၤ. ပလီတဖၣ်အံၤကဘၣ်တၢ်သုက့ၤအီၤဖဲတၢ်နီၤဟ့ၣ်ကဒီးသီလၢခဲတကတီၢ်အဂီၢ်လီၤ.

တၢ်ကမ့ၢ်ဘၣ်စီၣ် - တၢ်ကမ့ၢ်အဘၣ်စီၣ်တဖၣ်တၢ်ကဆဲကဆိမုၢ်ဒါခိၣ်အပူၤဘၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ဒါတဖၣ်ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်ဝဲကပျၢ်တဖၣ်လၢကတုၤန့ၢ်ဆၢဝဲဟီၣ်စီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်စီၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်တၢ်မၤကွၢ်တခါလၢအဝဲသ့ၣ်ကသုက့ၤဝဲလၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးလၢတၢ်တသ့ကဟီၣ်စီၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

န့ၣ်ဆၢဝဲတၢ်ကမ့ၢ်လၢအယုထီတဖၣ်, အဒိ, သ့ၣ်လၢယုဒီးစးခိယးတဖၣ်, နီၣ်ယုတဖၣ်ဒီးတၢ်ကမ့ၢ်လုလၢအဘၣ်တၢ်မၤန့ၢ်အီၤလၢတၢ်သုတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ်ဖှိၣ်အီၤဝဲဒွဲၣ်အူကွၢ်ဝဲဒီးမ့ၢ်အူလၢတၢ်ကမ့ၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒွဲၣ်အူသးဝဲအဖၣ်ဆါတဖၣ်ဘၣ်တၢ်သုက့ၤအီၤလၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘီတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. တၢ်ကမ့ၢ်လၢအဘၣ်စီၣ်တနီၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်သုအီၤလၢတၢ်မၤကဲထီၣ်န့ၣ်ဆၢဝဲဟီၣ်စီၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

မတၤမၤစၢၤနီၣ်ဖိတၢ်ကဆဲကဆိမုၢ်လဲၣ်
တၢ်ကရၢ်ကရီ အုၣ်ရၣ်စံၣ် (ARC) မၤစၢၤတၢ်ဘၣ်ဆၣ်တမၤစၢၤဝဲလီၤလီၤဘၣ်.

ဖျားစတေးထောင်တဖန်ဘဏ်တိုးကဲထိုင်အိလောပျံ့၊ တံကမံဒါ၊ ဖျားစတေးလောအိသဒါမုအတံကီဒီးထံဒါ လောတံသုအိလောတံဟးလီတဖန်န့လီၤ

အဝဲသုဉ်အိဉ်ထွဲဝဲဒုတ်ဟူးတံဂဲၤနဲအမု တံမဟီဉ်ခိဉ်မုနံၤ၊ န့ဆာဉ်ခိဉ်ယာမုနံၤ လောအအိဉ်ဒီးတံကွဲးပြာလံာ်ဆီရဲဉ်၊ တံတု ပြာတံဂီၤ ဒီးတံကွဲးပြာထီ သုဉ်တဖန် န့လီၤ။ တံချာအတံအိဉ်ထွဲမုစၢၤ တံကဆဲ ကဆီအပုမဟီတံဖိတဖန် မုတံအိဉ်လီၤတံ လီၤဆီဘဉ်သနကု၊ နီသရဲဉ်ဆဉ်မုထီဉ် ဟ့ဉ်တံကစီဉ်အသိး ဒီဖျီလောအဝဲသုဉ်တ ဖန် မဟီလောပုအါဂါအတံဘဉ်ဘျူးအ ဂီၤ ဒီးဘဉ်တံသုဉ်ညါဟံကဲအီၤလောပုတ ဝါအယိ အဝဲသုဉ်အတံခွဲးတံယံာ် ဒီးတံ အိဉ်ထွဲမုစၢၤလောဒဲကဝီၤအအိဉ်ဟံဂုထီဉ် ဝဲဒုဉ်န့လီၤ။

တံမအစၢအိဉ်ဖျီထီဉ်နီလဲဉ်

ဘဉ်ယးဒီးနီဉ်ဖိဒဲကဝီၤအတံဂုဉ်ကျဲး စးဘျီလီၤတံကမံၤအတံဂုဉ်ကီဒီဖျီထီဉ်သု ကုၤတံကမံၤတဖန်လောအစူးကွဲးသးဒီးဘဉ် တံဘျီဒုးကဲထီဉ်ကုၤအီၤလောတံဖိတံလံၤအ သီတဖန်အံၤ သရဲဉ်လုဉ်လါဟံဖျီထီဉ်အ တံထီဉ်လါ ကဲထီဉ်ဝဲတံဒီးသန့သးဖးဒိဉ် လောအဂုၤတခါန့လီၤ။ တံကဆဲကဆီ အ ပုၤဟ့ဉ်ကုဉ်ဟ့ဉ်ဖးတံသရဲဉ်ဆဉ်မုထီဉ် လောတံသမံသမိးထံအီၤအပုၤအဝဲထီဉ်ဝဲ လော "လောတံဖးတံမဟီအပုၤပထံဘဉ်လော တံလဲၤထီဉ်လဲၤထီအိဉ် ဒီးပနံလောခါဆု ညါအပတံကထီထီဉ်ဝဲဒုဉ်န့လီၤ။ ကမျာ် တဖန်အတံသုဉ်အိဉ်သးအိဉ်ဘဉ်ယးတံမဟီ ယုဉ်တံကဆဲကဆီ ဂုၤဝီတဖန် မုတံလောတ ပုၤဒီးဘဉ်နကု၊ အတံမဟီသကိးအါ ထီဉ် န့ပစံးသုလီၤ။" အဝဲထီဉ်ဝဲလောကမျာ်အ

တံပဉ်ယုဉ်မဟီသကိး တံကဆီဉ် ၅၀ - ၆၀% န့လီၤ။

လောတံဖးတံမဟီအပုၤ နီဉ်ဖိဘဉ်ကွဲး ဆာဉ်မဲာ်ဒီးတံဂုဉ်ကီသုဉ်တဖန်န့လီၤ။ တ ဘျီတစီဉ်လောတံဖးသကိးမဟီသကိးအဖိ ခိဉ် ပုၤပဉ်ယုဉ်မဟီသကိးတံ ဖုၤလီၤဝဲ န့လီၤ။ အယိ အဝဲသုဉ်ဘဉ်သုဉ်ကိးဝဲ ဒဲက ဝီၤခိဉ်နံၤ၊ ကွဲးသရဲဉ်၊ ဒီးတံကရၢကရီလော အိဉ်လောဒဲကဝီၤပုၤတဖန်အတံမဟီအိဉ်ခဲ ကမျာ်လောကမဟီတံကဆဲကဆီအဂီၤ န့လီၤ။ ကျိဉ်စုတံဆီဉ်ထွဲမုစၢၤလောတံဟူး တံဂဲၤအဂီၤ အဂံၤဘါစါ ဒီးတံဖိတံလံၤ တံပီးတံလီလောတံလီဉ်သုအီၤလောတံက ဆဲကဆီအဂီၤစုကိးတလောတဂ့ၤဘဉ်။

တံကဲဘျူးလောကတီၢ်ယံာ်အဂီၤန့ဉ် သ ရဲဉ်စီၤဆဉ်မုထီဉ် ဒုးနဲဉ်ဖျီထီဉ်ဝဲဒုဉ်လော "တံမဟီသကိးနီၤအဖိ ဒဲကဝီၤဖိတဖန် မဟီနံၤပာ်အါ ထီဉ်ဘဉ်ယး န့ဆာဉ်ခိဉ် ယာအဂုၤန့လီၤ။ တုၤမုပကုၤဆုပထံပ ကီၢ်န့ဉ် တံသုဉ်ညါနံၤပာ် တဖန်အံၤ ပသု ကုၤအီၤပကီၢ်ပုၤသုဝဲန့လီၤ။

တံကွဲးကျာ်ထံာ်

နီဉ်ဖိဒဲကဝီၤမုဘဉ်ကွဲးဆာဉ်မဲာ်ဒီးတံ တံကဆဲကဆီအတံဂုဉ်ကီလောကျဲးလဲဉ်ဂုၤ ဂုၤ အဝဲသုဉ်ကျဲးစးယုကျဲးသပုတံလောက ဘျီလီၤသကိးန့လီၤ။ ပုၤဘဉ်မုဘဉ်ဒါတ ဖန် ကျဲးစးသုထီဉ်န့ဝဲပုၤတဝါဖိတဖန် လော ကသုပဆုတံကမံၤကမီဉ်တဖန်လော ကကဲထီဉ်ကဒါကုၤ တံဘျူးတံဖိဉ်လောအ နီၢ်ကစါအဂီၤန့လီၤ။ မုမုတံဖိတံလံၤ

လောကဒုးအိဉ်ထီဉ်တံဘဉ်အါဘဉ်သီလောဒဲ ကဝီၤအပုၤန့ဉ် အဝဲသုဉ်ကဟးဆဲး၊ ကသု ဖုၤလီၤ၊ ကသုကဒါ ဒီးကသုကုၤလောတံအ သီတမံၤမံၤအဂီၤန့လီၤ။ ဘဉ်ယးဒီးတံ မဟီအစၢမုတံအိဉ်ဖျီထီဉ်ဖျါကယာပုၤပုၤဒီး ဘဉ်သနကု၊ ဒီဖျီလောတံပုၤဆုတံကဆဲ ကဆီတံမဟီအဝဲအံၤ မုပုၤတဝါအတံမဟီ ဒီးဘဉ်တံမဟီအီၤလောပုၤတဝါဒုဉ်ဝဲအယိ ခါ ဆုညါတံမဟီကလဲၤထီဉ်လဲၤထီဝဲဒုဉ်အဂီၤ န့ဉ် လီၤကဝီၤပုၤဘဉ်မုဘဉ်ဒါတဖန်ထီဉ်ဆီ ဝဲဒုဉ်န့လီၤ။

တံဟ့ဉ်ကုဉ်မဟီဂုၤ

တံကဆဲကဆီအတံမဟီလောပမာလီန့ဉ် အီၤလောနီဉ်ဖိဒဲကဝီၤန့ဉ် ပနံၤပာ်လောတမု တံမဟီလီဉ်ကွဲးတံဘဉ်။ မုတံမဟီနီၢ်ကီၢ်တ ခါလော လီဉ်ဘဉ်တံသုတံဘဉ်။ တံသုဉ် ဆးသးဆး၊ ဒီးတံမဟီသကိးတံန့လီၤ။ တံသုဉ်တဖန်အံၤ မုတံအိဉ်ဘဉ်န့ဉ် ပဒီး န့ဘဉ်တံကဆဲကဆီတသုဘဉ်န့ဉ်လီၤ။ သုဉ်နီဉ်ထီဉ်တံကမံၤကမီဉ်တံဘဉ်အါဘဉ် သီန့ဉ် အါတကုၤဟဲကဲထီဉ်လောပတဟံကဲ တံဘဉ်န့လီၤ။ နီၤသီးတံကမံၤအသုတ အိဉ်ထီဉ်တဂုၤအဂီၤ ကျဲးအဂုၤကတံၢ်န့ဉ် မု ပဘဉ်ဂုၤလီဉ်သုဝဲဒုဉ်တံဖိတံလံၤလောကဒုး အိဉ်ထီဉ်တံကမံၤသုဉ်တဖန်န့လီၤ။ အ ဒီး ပမုစိဉ်ယုဉ်ကု မုတမုထီဉ်တဘျီလံာ် လာ်ဝဲပလဲၤပုၤတံလောကျဲးပုၤန့ဉ် မုပဟး ဆဲးသုဝဲဒုဉ်ကီဉ်တံဒါလောအမဟီလံာ် အါ ကွဲးပတံအိဉ်တံဆိးဒီးပခိဉ်ယာဝးတရံး န့လီၤ။

နီၤသီးတံသုတဘဉ်အါတဂုၤန့ဉ် ပုၤကိး ဂါဒဲးမဟီသုန့လီၤ။ ဘဉ်ဆဉ်တုၤတံဘဉ် အါလံန့ဉ် ပုၤတမီဉ်သးကန့ဉ်ယုဉ်ဒီးစးလော အမုအမုအဒါဘဉ်။ အယိ နီၤပနံၤကစါဒုဉ် ဝဲတမီဉ်သးမဟီကဆီထီဉ်ကုၤတံဘဉ်အ သိး မံပသုတမုပုၤလောအဒုးအိဉ်ထီဉ်တံ ဘဉ်အါဘဉ်သီဒီးတံကမံၤကမီဉ် လောကကဲ ထီဉ်ပုၤဂါအတံဝဲတံယိးအဂီၤတဂုၤ။ ■

တံကွဲးအတံဒီးသန့
တံဂုဉ်တံကျဲးမီပုၤ-အါလွၢ်လံာ်
တံဆုဉ်သး- သုဂုၤကီၢ်ဂုၤဆဲးဒီးထီဉ်သမံထံဒီးသ
ရဲဉ်ဆဉ်မုထီဉ်၊ နီဉ်ဖိတံကဆဲကဆီပုၤဟ့ဉ်ကုဉ်တံ

၁၉၉၂ နှစ် ဟိန်ဒိန်ဘီမိုနာဖွဲ့စည်းရာ ဘျှိုဏ်း နိဗ္ဗာန် တာ အိန်ဒိန် ဖေးဒိန် ဟ်ပနီဗ် ၀.၅၀% ရှေး ၂၂ သီအီ အမှန်ကိန်း မှန် နှစ် နှစ် ဟိန်ဒိန် ဖျှိုဏ်း အမှန် နှစ် တ နှစ် လာထံ အကီ နှစ် လီ။ တာ အံ့ မှန် သီး ကထူး ဖွဲ့ ဝတ် ဖွဲ့ က ဖျှိုဏ်း အတတ် ဟ် သူ ဟ် သး ဝဲ နှစ် ဟိန်ဒိန် ဖျှိုဏ်း ထံ အတတ် တတိုင် တနီ လာ အ ဟဲ ကဲ ထိုင် အ သး ဝဲ ယာ ဖွဲ့ နှစ် ၂၁ ဟဲ တာ ယီ အိန် ပု အ ဆာ ကတီ အ ခါ နှစ် လီ။ တာ မာ လာ ကဝီ ဟိန်ဒိန် မှန် နှစ် လာ ဆာ ကတီ ဝဲ အံ့ မှန် တာ အ

ဒီး အိန်ဒိန် အသး လာ ဟိန်ဒိန် အဖီ လာ နှစ် လီ။ ထံ လာ တာ ဟ် နှစ် အီ သု အညီ ကတာ နှစ် အိန်ဒိန် လာ နှစ် ပု အီ ပု။ ထံ ကျိ မိ ပု ပု ဒီး လာ ထံ ဖီ ကျိ သု တ ဖဉ် အ ပု နှစ် လီ။ ထံ အိန် လာ တာ လီ သု တ ဖဉ် အံ့ အ ပု နှစ် က ပု သီး နှစ် ထံ ဘျါ လာ အ အိန် လာ ဟိန်ဒိန် ဒီ တဖျှိုဏ်း အ ၀.၂၆% မု တမု က ပု သီး နှစ် ထံ အိန် လာ ဟိန်ဒိန် ဒီ တဖျှိုဏ်း အ ၀.၀၀၇% လာ ဟဲ သီ ထိုင် က ဒါ ကု သု (renewable) ဒီး ဘဉ် တာ သု အီ တပယုတ် ထံ သု သု တ ဖဉ် နှစ် လီ။

ဟိန်ဒိန် ထံ အမှန် နှစ် ဘဉ် တာ မာ အီ ကီး

ဟိန်ဒိန် မှန် ၂၂ သီ

ထံ မှန် နှစ်

တာ ကွေး ဒီး တာ ကီး -
အား ဝဲ ထာ ဝဲ စီ နီ နိ နိ
ဖီ သု ဝဲ ဝဲ လာ ဟာ ထာ ထိုင်
ကွဲ ဝဲ ဝဲ ကု ဒီး လီ အု ဝဲ လာ
မာ ရှိ မိ ထံ ကျိ အ က ဟ

ကိ နိ နိ မး လာ တာ က မာ အီ ထိုင် ပု ဟိန်ဒိန် ဖီ အတတ် ဟ် သး လာ ထံ မှန် တာ အ ကိ နိ လာ ထံ ကီ တဖဉ် အတတ် မာ လာ ထိုင် လာ ထံ ဒ် သီး က အိန် ကာ အိန် ဝဲ ဝဲ အ ကီ နှစ် လီ။ လာ ၁၉၀၀ ဒီး ၁၉၉၅ နှစ် အဘဉ် စာ နှစ် ဟိန်ဒိန် ဒီ ဖျှိုဏ်း တာ သု ထံ ဟဲ အီ ထိုင် ဝဲ ၆ ဘျီ နှစ် လီ။ က ယံ ထံ အိန် လာ ဟိန်ဒိန် ချာ ဝဲ လာ အ ၉၇.၅% နှစ် မှန် ထံ ဟီ အိန် လာ ဝိ ဝဲ လာ တဖဉ် အ ပု နှစ် လီ။ ထံ အိန် လာ တာ တာ ၂.၅ များ က ယာ နှစ် မှန် ထံ ဘျါ တဖဉ် လာ အ အါ နှစ် တာ တ ကု အိန် ဒါ ယာ အ သး လာ ထံ လီ သ ကာ လာ အ အိန် လာ အဲ ထာ တး ဝဲ (အိန် လာ ဟိန်ဒိန် ဖျှိုဏ်း အ က လံ ထံ) ဒီး ကီ ကြံ လဲ

မှန် နှစ် ဝဲ ဝဲ လာ မှန် ၂၂ သီ သ ကု ဟိန်ဒိန် ဖျှိုဏ်း နှစ် လီ။ တာ ရှိ မိ ပု လာ တ နှစ် အံ့ အ ကီ နှစ် မှန် ဝဲ “ထံ လာ တာ အိန် အု နှစ် ချာ အ ကီ” ဒ် သီး က ဒု နှစ် ဖျါ ထိုင် ဝဲ နှစ် ထံ လာ အ ဝဲ ဒီး တာ အိန် အု နှစ် ချာ လာ အ ဝဲ လာ အ ဘဉ် ထံ လီ အ သး ဘူး ဘူး တာ တာ အ ကီ နှစ် လီ။ ထံ မှန် ဝဲ ဟိန်ဒိန် ဖျှိုဏ်း အတတ် အိန် ယာ တ ခါ လာ အ လီ ဘဉ် လံ လာ တာ ဘဉ် ယိ ဝဲ ဘဉ် ဘီ အ ပု အ နိ က တာ နှစ် လီ။ တာ အိန် အု နှစ် ချာ ဖု ကီး မှန် ဝဲ ပု က ညီ အ တာ ထူး တီ လာ အ လု နိ ပု နိ က တာ နှစ် လီ။ ပ လိ နိ ဒီ သ ဒါ အီ ဒီး က ဟု က ယာ အီ ဝဲ ဝဲ လာ နှစ် လီ။

ပမာတီ မာ သု လဲ

ပ ဝဲ ကီး ကီး နှစ် ပ မာ စာ သ ကီး တာ သု လာ တ က လာ ပ သံ နာ နှစ် ဝဲ ဝဲ ဖီ ဖျါ ပ ဟ် သု ဟ် သး အီ ထိုင် လာ တာ ရှိ သ က တီ ဒီး ဒီ သ ဒါ ထံ တာ အိန် ယာ ဒီး ထံ အီ သု တ ဖဉ် နှစ် မှန် တာ အ ကိ နိ ဝဲ မး နှစ် လီ။ တာ ဟူး တာ ရဲ တ နီ နှစ် လာ ပ လီ က ဝီ နှစ် ဝဲ နှစ် ပ မာ အီ သု လီ။ အ ဒီ ပ မာ သ ကီး တာ ရှိ တာ ကျါ လာ အ ဘဉ် ထံ ဒီး ထံ အ ဝဲ သု လီ။ ပ တာ ပ ညိ တ ဒီ မှန် သီး ပ “ဟိန်ဒိန် ဖျှိုဏ်း က အိန် ပု ဒီး ထံ က ဆီ” အ ကီ နှစ် လီ။ လာ ပ လီ က ဝီ နှစ် ဝဲ အ ပု ပ ဟ် ဖျါ ထိုင် ထံ ဒီး တာ အိန် အု နှစ် ချာ အ တာ ဘဉ် ထံ လီ အ သး အိန် ဝဲ လဲ ဝဲ အ ဝဲ သု ဝဲ လီ။ လာ ကျိ အ ပ တီ နှစ် ပ မာ တာ ဟူး တာ ရဲ အ မှန် တာ ကွေး ပြာ လံ ဆီ ရှိ။ ထာ မု တ မှန် တာ တာ ကီ သု ဝဲ လီ။ ကျိ ဖီ တ ဖဉ် တီ နိ ရှိ ဝဲ လီ အ သး ဒီး ဟး မာ တာ က ဆု က ဆီ ယာ ဖု ကီး ဒီး ဟု ဝဲ တာ သု ညါ နာ ပာ အု ပု တာ ဝဲ တ ဖဉ် သု ဝဲ လီ။

လာ ဒု သ ဝိ ပ တီ နှစ် တီ နိ ရှိ ဝဲ ပု အိန် လာ န ဟိန်ဒိန် ဟိန် ယာ မု တ မှန် ပု အိန် လာ န ပု တာ ဝဲ ပု တ ဖဉ် တ ကျိ။ ကျဲ မှန် ဘဉ် လီ က ဝီ မိ ဝဲ ပ သ ရှိ ဝဲ နှစ် နာ ဒီး သု ကု သး ပု တ ဖဉ် တ ကျိ။ ဒုး အိန် ထိုင် တာ ဆီ က မိ ဝဲ ဒီး တာ ဟူး တာ ရဲ အ သီ တ ဖဉ် လာ က ထိုင် ဟူး ရဲ ထိုင် ပု အ သး တ ကျိ။ ဟ် လီ က မဲ တံ နိ ပု မာ တာ ဖီ လာ က ရှိ ကျါ ဒီး မာ ဖျါ ထိုင် တာ မာ အ ကီ နှစ် တ ကျိ။ သု ဖီ ဝဲ သု ဒီး သု ဘီ ဝဲ သး စာ တ ဖဉ် ဒ် သီး က ဒုး အိန် ထိုင် တာ ဆီ တ လဲ လာ ပု တာ ဝဲ အ ပု တ ကျိ။

ပု ဟ် တာ က ဝီ ဝဲ မှန် အိန် ဘူး ဒီး နှစ် ဒုး သု ညါ ဆီ ဒီး ကျဲ မှန် အီ လာ က ဟဲ ဘဉ် ဆု န တာ ရှိ တာ ကျါ အ မူး တ ကျိ။ ဒုး သု ညါ န တာ လဲ ဝဲ ဖီ ဖျါ တာ ဟူး တာ ရဲ ဒီး ဒုး လဲ တ ရး ခု ကီး န တာ ဝဲ ကျိ တ ဖဉ် ဒ် သီး က က ထိုင် တာ ဘျူး တာ ဖီ ဝဲ လာ ပု က သု ညါ ဒီး က ဟ် သု ဟ် သး အီ ထိုင် လာ ထံ မှန် တာ အ ကိ နိ အ ဝဲ နှစ် တ ကျိ။

ပ မာ ဟိန်ဒိန် ထံ အမှန် နှစ် တ မှန် ထံ လာ မှန် ၂၂ သီ အ နှစ် ဝဲ ဘဉ်။ တ ဘျီ လာ လာ ဝဲ မှန် နှစ် ထံ လာ ဟိန်ဒိန် ဘီ မှန် ပ တီ။ ထံ ကီ ဒီ တ ဘဉ် ပ တီ။ မု တ မှန် လီ က ဝီ နှစ် ဝဲ အ မူး ပ တီ တာ ဟ် ဒိ နိ ဒီး မာ လာ က ဝီ သ ကီး ဝဲ အ ဝဲ ပ ဟ် နှစ် တာ ဝဲ တာ ယာ လာ ပ က ဒုး သု ညါ ဘဉ် န ပု တာ ဝဲ တ ဖဉ် သု လီ။ ■

မသန်ညါဒီးဟန်ကူန်ယာ

“မု်ထံင်ကျဲလၢအဂၤကတၢၢ်လၢကီၢ်တၢ်, ပလီၤကိ, တၢ်ဆံၣ်ထံဒၢ ဒီးညၣ်ဒၢခီတဖၣ်ဒီဖျိတလိၣ်လၢမု်အူ ဘၣ်အိၣ်လီၤမၢ်ကွၢ်အီၤမးတၢ်ကဆဲၣ်ကဆိၣ်န့ၣ်ခွဲးကျိးလိၣ်ကိသးစ့ၢ်” န့ၣ် ဆိတရီးဆူၣ်, ဝဲးခိၣ်ခါကွၢ်မု်ဝဲ-

တန်ညါအံၤယသးစ့ဒီးဟန်ကတၢၢ်လၢမု်အူ ယသးလၢပုၤဒဲကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဟ်သ့ၣ်ဟ်သးထီၣ်ဝဲလၢခိၣ်ယၢၤန့ၣ်အိၣ်အ ထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်တနံၤတခိၣ်ယထူးကွၢ်သ ဟၤလၢကတီၢ်အိၣ်မုၢ်အဂီၢ်လၢဟ်လိၣ်ခံထံ တၢ်လီၤဒီးယထံၣ်ပုၤဖိသ့ၣ်ခံကၤဟးစိၣ် ယုၣ်ဒီးတၢ်လၢအစုပုၤဒီးဟဲအူယဟ်လိၣ်ခံ ဝံၤကွၢ်ထီၣ်ယဝဲဒီးသံကွၢ်ယၢၤ “တံဆိတ ရီးဆူၣ်စၢ, မုၢ်လၢနဟ်လိၣ်ခံတၢ်ပုၤတပုၤ န့ၣ်မုၢ်ပလီၤဖိ, တၢ်ဆံၣ်ထံဒၢအိၣ်စ့ၢ်ကိးခါ, ဒီးယထံဆါအဝဲသ့ၣ် ဒၢးအိၣ်လီၤခါသ့ၣ်, သုလဲၤကွၢ်ကွၢ်ခိၣ်” ယဟ်လိၣ်ခံန့ၣ်ယခူၣ် ယာ်တၢ်ပုၤအိၣ်ဝဲတပုၤကယံၢ်တၢ်ကမုၢ်က မိၣ်, ကီၢ်တၢ်, တၢ်ဆံၣ်ထံဒၢဒီးပလီၤသ့ၣ်တ ဖၣ်ယလဲၤလူလီၤအီၤဖဲတၢ်ပုၤတဘျီတဘျီ ဝံၤတၢ်ပုၤမုၢ်ပုၤဒီးယဒ့ၣ်အူကွၢ်အီၤန့ၣ် လီၤ. ဝဲတၢ်ပုၤအဝဲန့ၣ်အပုၤတၢ်ကမုၢ်သ့ၣ် တဖၣ်အိၣ်ဝဲအကလုၢ်ကလုၢ်ဒ်အမုၢ်ညၣ်ဒၢ ကိ, ပလီၤကိ, စးခိ, ကီၢ်တၢ်, တၢ်ဝါဒီးသ့ၣ် လၢဝဲလိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ယဒီထီၣ်မုၢ်ဝံၤယလဲၤလဲၣ်ထီၣ်ကွၢ်ယ ကိၢ်လၢဟ်လိၣ်ခံဝဲတြီၤအခါယထံၣ်လၢမၢ ဒီးတၢ်ဝါလၢအစိၣ်ဝဲမၢကၢၢ်တဂၤတဖျၢၣ် န့ၣ်ဝံၤကမုၢ်ခွဲးစ့းသကိးဝဲတၢ်ပုၤ, လၢအ တၢ်ပုၤတခီအိၣ်ထံပလီၤကိဒီးတၢ်ဆံၣ်ထံဒၢ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ယသံကွၢ်အဝဲသ့ၣ် “သု ထာပလီၤကိဒီးတၢ်ဆံၣ်ထံကိမုၢ်သုကမၢကိ မနုၤလဲၣ်” ဖိသ့ၣ်ခံကၢ်ဆါအယၢၤလၢတၢ်က ဟၤကနံၤအပုၤ “တၢ်ကဆဲၣ်ကဆိၣ်ပုၤဘၣ် မုဘၣ်ဒါကဆိတလဲန့ၣ်ပုၤဒီးတၢ်ဆါကီၢ် လိၣ်ခဲ” န့ၣ်လီၤ. ဝံၤဒီးယကွၢ်ကူၣ်လီၤ ဆူတၢ်ပုၤဒီးယထံၣ်ဒဲးညၣ်ဒၢကိ, ကီၢ်တၢ် အိၣ်တၢ်ဒဲးဝဲလီၤ. ယသံကွၢ်ကဒီးအဝဲသ့ၣ် “ဒၢးညၣ်ဒၢကိဒီးကီၢ်တၢ်အဒၢခီလဲၣ်ပုၤတ ဟံးစိၢ်” အဝဲသ့ၣ်ခဲးဆါယၢၤ “ဟးအါ” ပုၤ

ဟံးထံပလီၤကိဒီးတၢ်ဆံၣ်ထံဒၢတဖၣ်လီၤ.

ဒီယဝဲတၢ်လၢထးအသိးတုၤမုၢ်တၢ်ပုၤ မုၢ်ပုၤဒီးယဒ့ၣ်အူကွၢ်အီၤကိးဘျီဒဲးန့ၣ်လီၤ. မုမုၢ်ကီၢ်လၢသ့ၣ်လၢဝဲလိၣ်ဒီးကီၢ်တၢ်တ ဖၣ်ဒုအတူးတအိၣ်ဘၣ်. တုၤမုၢ်မုၢ်အူလဲး အိၣ်ထီၣ်တၢ်ဝံၤတစိၣ်ဖိန့ၣ်ဒီးကဲထီၣ်ဒၣ် မုၢ်အူလၢလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးမုမုၢ်လၢညၣ် ဒၢကိဒီးပလီၤတဖၣ်ဒုအိၣ်တုၤဒဲးဒၣ်စးစး ကဒဲးဒ်တဘၣ်ယုးဘၣ်ယုးအသိးလီၤ. သ တးဒီးတၢ်ပုၤန့ၣ်ပုၤထီၣ်ဒၣ်ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပဝဲဒၣ်ပအိၣ်လၢဒဲကဝီၤပုၤတၢ်န့ၣ်လီၤ ပုၤလၢပကဘၣ်ခူၣ်တၢ်ကမုၢ်အပုၤလီၤ. တ ဘျီလၢလဲၤဖဲယတၢ်ပုၤမုၢ်ပုၤဒီးယဒ့ၣ်အူအီၤ န့ၣ်ကီၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မုၢ်အူဘၣ်အီၤဒီးအ ထံပုၤထီၣ်န့ၣ်န့ၣ်လီၤကလူသကုၤဆးဒဲးလီၤ. ခိၣ်သ့ၣ်ယဆါခါဒသံကွၢ်လၢတဂၤ. ယဆိ ကမိၣ်ထီၣ်လၢယသး “တၢ်ဆါမၢဘၣ်အါ ဘၣ်သီကလံၤလၢအဆူၣ်လၢအဆိၣ်လၢဟီၣ် ခိၣ်အမဲၣ်ဖဲခိၣ်လဲၣ်မးလဲၣ်”

ယအိၣ်ကီၢ်လၢဒဲကဝီၤပုၤဒီးယဖးဘၣ်ကီ တၢ်ဂုၤဖိလၢကလံၤတခါဒီးလၢကလံၤဒၢအ ပုၤဖုၢ်ကိးယနုၤဟူလၢအစံးဝဲဒၣ် “ဒီဖျိပုၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်သ့ဝဲရၣ်နီၣ်သိ, သိသ ဝဲလၢဖဲဖိကဟ်တၢ်မၢလီၢ်မုၢ်ဂုၤ, သိလုၣ်, လုၣ်မုၢ်အူ ဒီးလုၣ်စး အပလုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဟးထီၣ်ဝဲအါအါဂီၢ်ဂီၢ်အယိ အိၣ်စိ (ozone) အကဘျးလၢအဒီသဒၢ ယာ်မုၢ်တၢ်ကဝီၤ လၢအကမၢသံပုၤသ့တခါန့ၣ်ဘူလီၤဝဲဒၣ် ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. ယဆိကမိၣ်ဒၢးယိၤဟဲဆါ အိၣ်တၢ်လၢသိလုၣ်, လုၣ်စးသ့ၣ်နီၣ်ပုၤနီၣ် ဝီၤဝဲဒၣ်သိလုၣ်, စးလုၣ်အပလုၢ်ထီၣ်ဒၢးန့ၣ် ဘၣ်ယၢၤမုၢ်ဒါဒီဖိလဲၣ်. ယဲယမုၢ်ပုၤကစၢ် ခိၣ်ဖိအယိတၢ်လၢလုၣ်မုၢ်အူန့ၣ် ယတထံၣ် ဘၣ်နီၣ်တဘျီဘၣ်. တၢ်အပလုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်န့ၣ်ဘၣ်ယၢၤမုၢ်တစးတမ့းဒဲး. မၢဘူလီၤ

အိၣ်စိအကဘျးမုၢ်သုဒုယဒ့ၣ်အူကီၢ်တၢ် ဒၢအပလုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဆူၣ်န့ၣ်သိလုၣ်, လုၣ်စးဒီးလုၣ်မုၢ်အူအပလုၢ်ဖးအါညါလဲ ခါသ့ၣ်. အိၣ်စိအကဘျးဒုကလုၣ်ဖျိစ့ၢ် ကိးတဘျးဆူ (ပုၤ) လဲခါသ့ၣ်. တဒ့ၣ်အူ ဘၣ်ဒၢးဟ်ကပၤအိၣ်ထံတၢ်ကမုၢ်ဒီးကီၢ် တၢ်လီၤ. မၢတဘၣ်ဒၢးဘၣ်ဒ့ၣ်အူလီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိပုၤလၢအတၢ်ကူၣ်ဘၣ် ကူၣ်သ့ဒီးတၢ်လဲၤဖိဖျိအါတဖၣ် မုၢ်ထံၣ်ကျဲ လၢအဂၤကတၢၢ်လၢကီၢ်တၢ်, ပလီၤကိ, တၢ်ဆံၣ်ထံဒၢကိဒီးညၣ်ဒၢခီတဖၣ်ဒီဖျိ တလိၣ်လၢမုၢ်အူဘၣ်အိၣ်လီၤမၢ်ကွၢ်အီၤမး တၢ်ကဆဲၣ်ကဆိၣ်န့ၣ်ခွဲးကျိးလိၣ်ကိသးစ့ၢ်. ဒ်ယမုၢ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိတဂၤလၢအဆိၣ်မုဘၣ် လွဲဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဆါအယိယဆဲၣ်ဒီးကတီၢ်ကီ ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်အိၣ်ယသးန့ၣ်အသိးစ့ၢ်. မုမုၢ် ကီၢ်လၢပလီၤ, တၢ်ဆံၣ်ထံကိတဖၣ်ဒုတၢ်ဘၣ် ယိၣ်တအိၣ်လၢကီၢ်ဘၣ်. လိၣ်ကုၤဒၣ်ထံ ညၣ်ဒၢခီဒီးကီၢ်တၢ်တဖၣ်ဒီပုၤမုၢ်လိၣ်ဘၣ် ဒၢးဘၣ်ဆဲးလီၤမဲၣ်တထံၣ်န့ၣ်ဝံၤလီၤ. တလိၣ် မးပုၤဘၣ်ဟ့ၣ်ယၢၤတၢ်ဆါကီၢ်လိၣ်ဘၣ်. ဟ့ၣ်ကလီၤလီၤ. ကဟးယုထာဖျိၣ်စၢလၢ တၢ်သးအိၣ်တခီတၢ်လီၤ. ယသံကွၢ်သံဒီး ကီၢ်မီၤပုၤဘၣ်မုဘၣ်ဒါလၢတၢ်ကဆဲၣ်ကဆိၣ်ဖိ လၢကယံၢ်မုၢ်ညၣ်ဒၢခီ, ကီၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကလီၤမၢ်ကွၢ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်အမဲၣ်ဖဲခိၣ်ကက ဆိၣ်ဝဲအဂီၢ်ပကဘၣ်မၢလၢကျဲဒ်လဲၣ် န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တုၤဝဲဆါယတဒီးန့ၣ်ဘၣ် ဒဲးတၢ်အစၢလီၤတၢ်လီၤဆဲးဒဲးဘၣ်. လၢခံ ကစဲးကဒီးယဲသ့မုၢ်ထံၣ်သ့ၣ်ညါအကျိၤအ ကျဲဒၢးသးပုၤနီၣ်လိၣ်ကိသးတဂၤစိၢ်. ဝဲ ကၢၢ်စီၤလၢအကယဲတဖၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢပအိၣ် လၢအမဲၣ်ဖဲခိၣ်ဆါပုၤကကိးဆိတလဲဘၣ် ဖုးလၢပလီၤ, ညၣ်ဒၢ, ကီၢ်တၢ်ခိၣ်မုတမုၢ် တၢ်ကမုၢ်ခိၣ်ဒုဝံၤတၢ်လဲ. ■

မဲးခိၣ်ခါကျိလာညါဒီးခဲအံၤ

မဲးခိၣ်ခါကျိလာညါဒီးခဲအံၤန့ၣ် ဆိတလဲအသးအါမး- ထံနိတၢ်ဂ့ၢ်ကိၣ်စိၣ်ဟံၣ်ပာ်ထီၣ်လံ. အယိ စီၤဆၢၣ်ဖိ, ထီၣ်ဟူးထီၣ်ဂဲၤထီၣ်ပုၤမဲးခိၣ်ခါဖိ ဒီးပဲကညိဖိတဖၣ် န်သိးပသးကထူပာ်ထီၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဆံၤအဖိခိၣ်

ပဲကညိဖိ ဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိတဖၣ်လၢအဆိၣ်ဘူးဒီး မ့ၢ်တြိၤကီၢ်ရၣ်အံၤပစးထီၣ်ဟံၣ်န့ၣ်လီၤအိၣ်ဆိးကတုၤလၢကီၣ်တဲၣ်ကီၢ်မဲးခိၣ်ခါဒဲကဝီၤအံၤအပူၤစးထီၣ်လၢ ၁၉၉၅ နံၣ်တုၤခဲအံၤန့ၣ်လီၤ. ဝဲပဟဲတုၤသီအခါန့ၣ်ပထံၣ်ဘၣ်လၢထံကျိအကပၤယၢ်ပၤပၤန့ၣ်သ့ၣ်ဖိဝဲၣ်ဖိ. နီၣ်ဖိခဲၤဖိဒီး တပံၤတမါတဖၣ်မဲထီၣ်ဝဲလၢဟ့ၤဂ့ၢ်မးဒီးပထံၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးလၢ ထံတြိၤဒိတတြိၤညါန့ၣ်မ့ၢ်ဒၣ်ပုၤပုၤတၢ်လီၤတၢ်ကျိဒီးခဲဝဲဒၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်လီၤလၢထီၣ်ဖိလဲၣ်ဖိ, ယုၢ်ဖိဒီးဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိကလုၢ်လၢအဆးတဖၣ်အလီၢ်အိၣ်ဆိး, မံၤဂဲၤဝဲအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢထံကျိတခီတၢ်ဘၣ်တုၤလၢအမ့ၢ်ဒၣ်ဖိညၣ်ဖိဒီးဆွဲၣ်တဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ထံကျိအံၤရၣ်, ဖျါဆ့ဒီးကဆဲကဆိၣ်ဂ့ၢ်ဒိၣ်မးလီၤ. ဒဲကဝီၤဖိအိၣ်ထံကျိထးထံကျိလဲၣ်တဖၣ်န့ၣ်သ့ဝဲဒၣ်ထံကျိတဘိအံၤကိးဂၤဒဲးန့ၣ်လီၤ.

ထံကျိတဘိအံၤ အဘျုးအဖိၣ်အိၣ်ဝဲဒိၣ်မးလၢ ပဝဲပုၤဟဲတဖၣ်အဂီၢ်လၢကဆိမ့ၢ်ဂ့ၢ်ဖိအိၣ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, လုၢ်ထံမ့ၢ်ဂ့ၢ်ဒီးမၤကဆဲကဆိၣ်ဟံၣ်ယီၤလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးဒီးလၢကဆၢၣ်ကုဆုၣ်သိးအဂီၢ်ဒိၣ်မးလီၤ. မ့ၢ်လၢထံကျိအံၤကဆဲကဆိၣ်ဒိၣ်မးအယိမၤမ့ၢ်ပသးဒိၣ်မးဒီးဖျါယံလၢဝဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ထံကျိဖိအဆၢၣ်အဒုအိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲတနီၤလၢအဟဲထီၣ်ပာ်လၢကစၢ်ကလိကဆူးသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်ဝဲန့ၣ်အဆၢၣ်ကတီၢ်ပုၤတသ့ကဲၣ်ဆိးထံကျိအဆၢၣ်အဒုတဖၣ်လၢကဖိအိၣ်တုၤအိၣ်, အိၣ်အံၤဒီးမၤကဆဲကဆိၣ်ဒီးခိၣ်လီၢ်ပုၤဘၣ်. မ့ၢ်လၢတၢ်ဒၣ်စၢၤယံၤဒီးပအိၣ်ဆိးတၢ်လီၢ်အယိလီၤ. လၢခဲယံၤထီၣ်ပုၤဟဲန့ၣ်လီၤအါထီၣ်ဒီးတုၤထီၣ်ဟံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢထံကျိက

ပၤယၢ်ပၤယၢ်ပၤဒီးတနီၤတုၤထီၣ်ဝဲလၢကစၢ်ကပၤန့ၣ်လီၤ.

ပဟဲတုၤကအိၣ်သၢလၢဘျၢ်ဘျၢ်ဒီးပထံၣ်ဘၣ်လၢမဲးခိၣ်ခါထံကျိတြိၤနံၤလၢအလီၤကဲပုၤပုၤခဲကပၤလၢန့ၣ်ဝဲၤဝဲဒီးဟံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ပျဲဝဲဒၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်ဖိဝဲၣ်ဖိလၢအမဲထီၣ်လၢထံကျိကၢ်နံၤတဖၣ်တအိၣ်လၢဘၣ်. မ့ၢ်မ့ၢ်သ့ၣ်လၢအဒိၣ်ဒီးအလုၢ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်တဖၣ်ပဟဲယၢ်အံၤဒီးကဟ့ၤကယၢ်အံၤဂ့ၢ်ဒိၣ်မးလီၤ.

မ့ၢ်လၢပဘၣ်မၤကဆဲကဆိၣ်ပလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးဒီးထံကျိသ့ၣ်တဖၣ်အယိပဲဒဲကဝီၤအံၤထံကျိအိၣ်ဖျါယံလၢဝဲဒီးဟံၣ်ဝဲၣ်ဖိသ့ၣ်

တဖၣ်အိၣ်တုၤရဲၣ်လီၤအသးလၢမဲးခိၣ်ခါမဲးတြိၤဖိပုၤမ့ၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ပကဝီၤဒုတဘၣ်ဒီးတဘၣ်စီၤစုၤယံၤလီၢ်စ့ၢ်ကိးအသးမ့ၢ်လၢလၢအါ, တၢ်ဘဲလီၤဒီးပုၤသ့ၣ်ထီၣ်ဟံၣ်တသ့ဘၣ်အယိလီၤ. ယံၤထီၣ်ဒီးပထံၣ်ဘၣ်လၢထီၣ်ဖိလဲၣ်ဖိဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအစ့ၢ်လၢဟံၣ်ခိၣ်လီၤတဖၣ်စ့ၢ်လီၤကွဲၣ်ခီဖျိလၢပုၤကညိအနီၣ်ဂံၢ်အါအယိအဝဲသ့ၣ်အလီၢ်အကျဲတအိၣ်လၢဘၣ်ဒီးသးယံၤကွဲၣ်အသးန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ်လၢထံကျိပုၤတခီ, ပုၤက

ညီအါထီၣ်အယိပမ့ၢ်မၤကဆဲကဆိၣ်တၢ်ဘၣ်ဆၢၣ်အါစုအါဘျီတၢ်ကမ့ၢ်ဆဲးဆဲးဖိသ့ၣ်တဖၣ်လီၤတဲၣ်န့ၣ်ဆူထံကျိပုၤအါ, ထံသ့ၣ်တဖၣ်ဒုဒီးအယံၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲတကးဘၣ်ပခွဲပျီစ့ၢ်ကိးထံကျိအံၤကိးမ့ၢ်နံၤဒဲးလီၤ. သ့ၣ်ဖိဝဲၣ်ဖိလၢအမဲထီၣ်အိၣ်စ့ၢ်ဆိၣ်ကတုၤထံနိတဆိၣ်လၢဘၣ်အယိဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢထံကျိဒဲအမ့ၢ်ဆွဲၣ်, သဒိၣ်ဒီးဒုၣ်ဖိညၣ်ဖိတဖၣ်တုၤဝဲတကဲဘၣ်ဒီးလီၢ်မၤကွဲၣ်ဝဲကယီကယီန့ၣ်လီၤ. ထံကျိအံၤတအိၣ်ဖျါဆ့ဒဲလၢညါအသိးလၢဘၣ်. ပမ့ၢ်လုၢ်ထီၣ်လုၢ်လီၤတဘျီဘျီန့ၣ်ပထံၣ်ဘၣ်လၢထံဒုဒီးလၢထံကျိန့ၣ်ယုၤလီၤယုၢ်ဒီးတၢ်ကမ့ၢ်တၢ်ကမ့ၢ်ကမ့ၢ်အါမးန့ၣ်လီၤ. ပကသ့ထံဒဲလၢအပုၤကွဲၣ်တသ့လၢဘၣ်. ပုၤကညိအါဒီးတၢ်ဘၣ်အါဘၣ်သီတဖၣ်န့ၣ်လီၤဆူထံကျိပုၤအါကလုၢ်အယိပဘၣ်မၤကဆဲကဆိၣ်အီၤကိးန့ၣ်ဒဲးဒဲးသးသ့တကဲထီၣ်တၢ်ဆူးတၢ်ဆါလၢပဂီၢ်တဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျိလၢထံဘၣ်အါအယိပကဆုၣ်တၢ်မၤကဆဲကဆိၣ်ပဟံၣ်ပုၤယီပုၤဒၣ်လဲၣ်ပတသ့ထံဆဲးကဲၣ်ဆိးလၢဘၣ်.

အယိပဲဒဲကဝီၤပုၤဘၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ဒါလၢထံန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ယုမၤန့ၣ်က့ၤထံအဆၢၣ်အဒုလၢအထီၣ်ပာ်လၢကစၢ်ကဆူးန့ၣ်လီၤ. ထံကျိအဆၢၣ်အဒုတဖၣ်တခိၣ်ထံသိးဒီးမဲးခိၣ်ခါထံကျိဘၣ်. တနီၤနီၤပထံၣ်အီၤသ့ဝဲတၢ်စုၤလီၤဆၢၣ်ကတီၢ်ဒီးတုၤမ့ၢ်တၢ်ကီၢ်ခါဆၢၣ်ကတီၢ်ယုထီၣ်ကွဲၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ကဝီၤဒုအိၣ်ဝဲတနီၤဝဲတၢ်ကီၢ်ခါဆၢၣ်ကတီၢ်ဘၣ်ကွဲၣ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးထံတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. ကသ့ဝဲထံလၢလၢလီၢ်လီၢ်လၢကမၤကဆဲကဆိၣ်တၢ်န့ၣ်သ့ဝဲတသ့ဘၣ်. သ့ဒၣ်ထံကဆိၣ်. ကဖိအိၣ်အဂီၢ်ဒီးလုၢ်ထံလုၢ်နိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

န့ၣ်အသိးဒီပုၤဝဲၣ်လၢအဆိၣ်ဆိးလၢ

ဒဲကဝီအဂါတဖၣ်ကဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်ဗဲဒီး တၢ်ဂၢ်ကီ လၢထံ နီ ယိကဆိၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲ န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်ဒီးထဲဒၣ်န့ၣ်သ့ၣ်ညါဆၢၣ်ကတီၤက့ၤနထံကျိထံကွၢ်ဒီး ကဟုကယၢ်က့ၤတၢ်ဆိၣ်လၢအပူၤတဖၣ်န့ၣ်နထံကျိဖိကဒိၣ်ထီၣ်က့ၤဝဲကယိကယိ ဒီးနကသုဘၣ်ထံလၢလၢလီၤလီၤဒီးစိလၢအကမၤလဲ ဆူညါတဖၣ်အဂီၢ်ကသုဘၣ်ဝဲထံလၢလၢလီၤလီၤစ့ၢ်ကီး န့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်သ့ထံတဆိၣ်ဒီးတၢ်က

တၢ်ကတီၤဘၣ်န့ၣ်ယၢ်ထီၣ်ဒီး ပထံကစၢၤလီၤကွၢ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်ဖဲဖုလၢပျၢၤတဖၣ်ဆၢၣ်ကတၢ်ကတီၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံၤ, န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဘၣ်တ့ထံကျိထံကွၢ်ဒီး ဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိဒုၣ်ဖိညၣ်ဖိတဖၣ်အယိ လၢပစိၤခဲဆဲး ပထံဘၣ်ဒဲးကစၢ်ကလိ ထံကျိထံကွၢ်ဒီးသ့ၣ်ဖိဝဲဒၣ်တဖၣ်ဆိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးလၢ ကညီကီၢ်ပူၤပျၢၤလၢဂ့ၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. နီန့ၣ်အသးပဝဲလၢအမ့ၢ်ဖိလၢတဖၣ် ပမ့ၢ်န့ၣ်က့ၤ,

ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဆိၣ်ဆိးတမ့ၢ်လၢကလုၣ်ဂၤအကီၢ်ဘၣ်ဆၢၣ် မ်ပသုတစံးတမ့ၢ်ယကီၢ်ဘၣ်အယိ ယကမၤဖဲယဆၢၣ်ဒီးမး နီန့ၣ်အသး တဂ့ၤ. ပဆိၣ်မုၢ်သကိးလၢဟီၣ်ခိၣ်တဖျၢၣ်ယိအဖိခိၣ်လီၤ. ပကြးဆၢၣ်ကတၢ်ကတီၤထံကျိထံကွၢ်. ဆၢၣ်ကဟုကယၢ်သ့ၣ်ဖိဝဲဒၣ်ဖိဒီးဆၢၣ်မးကဆုကဆိထံကျိထံကွၢ်ဝဲပဆိၣ်တပူၤလၢလီၤလီၤမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုလၢပျၢၤမၤယုၤတၢ်လဲပုၤအသးန့ၣ်တက့ၢ်. ■

တၢ်ဂီၤစုစု- ထံမဲၤဟ့ၣ်ခဲကဝီဖိ ဘၣ်လဲဒၣ်အိထံလၢအဆၢၣ်ကတီၤ, တၢ်ဂီၤစုစု- ထံမဲၤဟ့ၣ်ထံကျိဖိ. တၢ်ဂီၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်မိအီၤလၢကလံၤဆ့

ပဝဲပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအဂီၢ် န့ၣ်ဆၢၣ်ထူးတီၤဆိၣ်ယၢၤလၢအစုဒိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်, ထံ, ကလံၤ, သ့ၣ်ပုၤဒီး ဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအကျိထံမ့ၢ်ဝဲပသးသမုၢ်န့ၣ်ပသမၤအီၤတသ့ဘၣ်.

ဖဲပုၤနီၣ်ဂံၢ်အါမးဘၣ်ဂဲၤပျၢၢ်ဂဲၤဆုးလၢတၢ်ဒီးသဒါထံအတၢ်လုၣ်ဘၢဆၢကတီၢ်အခါ ပုၤနီၤနီၤဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်ဗဲဒဲးတၢ်လီၤဖိထံစိနီၤနီၤန့ၣ်လီၤ. လၢဟီၣ်ခိၣ်ဆဲးထံ ၉၇ မျးကယၢ်မ့ၢ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်ထံဟီၣ်န့ၣ်လီၤ. စ့ၢ်န့ၣ် ၃ မျးကယၢ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ထံယဲ (fresh water) ဒီးအအါကတၢ်န့ၣ်လီၤသကၢဝဲဒဲထံလီၤသကၢကစၢ်အသးန့ၣ်လီၤ. ထံယဲစ့ၢ်န့ၣ် ၁ မျးကယၢ်န့ၣ်ဆိၣ်ဝဲလၢကလံၤကျိ, ထံကျိ, ထံတမၢၣ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်လၢအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤကညီတဂၤကဆိၣ်မုၢ်အဂီၢ်တနံၤန့ၣ်လီၣ်ဘၣ်ဝဲထံအလံထၢၣ် ၈၀ န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်

ဖဲမးဒးကးစခၢ်(Madagascar) တၢ်လီၤန့ၣ်ပုၤနီၤတဂၤသ့ဘၣ်ထံထဲ ၅.၄ လံထၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်ဖဲကီၢ်အမဲၤဂၤန့ၣ်ပုၤနီၤတဂၤသ့န့ၣ်ဝဲထံအလံထၢၣ် ၅၀၀ လၢမ့ၢ်တနံၤအတီၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ.

ထံယဲတဖၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဆဲး ၇၃ မျးကယၢ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်သ့န့ၣ်အီၤလၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ပျၢၤလၢတၢ်ဆါတၢ်ပူၤအဂီၢ် (cash crops), ၁၂ မျးကယၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲလၢဖဲဖိကဟၣ်တၢ်ဖဲးတၢ်မးအဂီၢ်ဒီး ၅ မျးကယၢ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်သ့အီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်အီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒဲပစံးတၢ်ဝဲလၢထံမ့ၢ်သးသမုၢ်အသး, တနံၣ်ဘၣ်တနံၣ်စုၣ်စုၣ် ထံကီၢ်လၢအတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီတတုၤဒဲးဆုးဖိကဟၣ်အတီၢ်ပတီၢ်အပူၤန့ၣ်ပုၤသံဝဲအစုၤကတၢ် ၂၅ ကကွၢ်, ယဲပုၤသုပူၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ဖိဒဲဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ထံန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဆိၣ်ယၢၤ (resources) လၢကဲထီၣ်ကဒါက့ၤအသီတဘျီ(renewable) သ့အယိ ပမ့ၢ်ကတီၤအီၤလၢကျိအဘၣ်န့ၣ်ကမ့ၢ်ဝဲတၢ်သ့ၣ်မုၢ်သးမုၢ်ဒီးတၢ်မးလၢထီၣ်ပုၤထီၣ်လၢပုၤကိးဂၤဒဲးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢပတကတီၤထံန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲပလူလီၤဂၢ်လီၤထံအတကဆိ (ကဲကသ့ၣ်) တဖၣ်, ကဲဆၢၣ်, ဖဲဖိကဟၣ်အတၢ်ဘၣ်အဘၣ်သီဆုထံဖိကျိပုၤ တဆီဘၣ်တဆီတုၤဆုပီၣ်လဲၣ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. ဖိဖျိပီၣ်လဲၣ်ထံဆဲးဟးဂီၤဒီး တၢ်လၢအဘၣ်ဒိတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်သးသမုၢ်လၢပီၣ်လဲၣ်ပုၤဒဲးအမ့ၢ်ညၣ်တီသ့ (dolphin) ပီၣ်လဲၣ်ဆီ (seal) ဒီးညၣ်လူၤခိၣ် (whale) တဖၣ်သံကွၢ်ဟးဂီၤကွၢ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၤညါလၢထံဖိလၢ် လၢဖိ (coral)တဖၣ်စ့ၢ်ကီး သံကွၢ်ဟးဂီၤကွၢ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢဖိ (အိၣ်လၢပီၣ်လဲၣ်ခဲဒဲးဘူးဒီးပီၣ်လဲၣ်ကၢ်နံၤ)န့ၣ်ဆိၣ်ဒီးအသးသမုၢ်ဒီးမ့ၢ်တၢ်ဆိၣ်ဆၢၣ်အလီၤလၢညၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. တုၤမ့ၢ်အဝဲသံလဲန့ၣ်ကဲထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢပီၣ်လဲၣ်ညၣ်တဖၣ်ကယုအိၣ်ယုအဆၢၣ်, လီၤကဲဒဲးသီးဒီး တုၤပသ့ၣ်ပုၤတဆိၣ်လၢန့ၣ်ပဆိၣ်မုၢ်တသ့လၢအသးန့ၣ်လီၤ.

မ်ပကဆိကမိၣ်ကွၢ်လီၤက့ၤပသးတဂၤဘၣ်တဂၤစုၣ်စုၣ်လၢမ့ၢ်ပလူလီၤဂၢ်လီၤတၢ်အစုၣ်အပျၢ်, တၢ်တကဆုကဆိတဖၣ်ဆုထံပုၤ, ထံတမၢၣ်ဒီးထံကျိပုၤစ့ၢ်ခါ, ပသးသမုၢ်ဒီး တၢ်ဂၤအသးသမုၢ်အိၣ်ကဆိၣ်ခိးအဂီၢ်ပလီၣ်ဘၣ်ဝဲထံတၢ်ဆိၣ်ယၢၤလၢအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. အယိ ပမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုမၤလီၢ်တုၤပုၤလၢ "အိထံကတီၤထံ- အိၣ်ကီၢ်ကတီၤကီၢ်, အိၣ်ဒုၣ်ကတီၤလု- အိၣ်ညၣ်ကတီၤကွၢ်". ■

ထံမိပြုကထိန် ထိမ်ဟ့ၣ်ကျိသ့ဇါ

လၢဖဲဆၢ, ထိမ်ဟ့ၣ်ဒဲထဝီ

ဝ ကျိဖိဆဲးအိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးလၢကီၢ် ကျိၣ်တဲၣ်အမုၢ်န့ၣ်ဘူးဒီးကီၢ်ပယီၤအထံဆၢကီၢ်ဆၢကအိၣ်ဒၣ်အကံလိတဆဲးသ့ၣ်ခံဆဲးယၣ်ယၣ်လီၤ. ယဟဲအိၣ်လၢဒဲကဝီၤပုၤအံၤယရလိၣ်ယသးဒီးကျိၣ်တဲၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်မုၢ်ဒါခိၣ်လၢဒဲကဝီၤပုၤတဂၤ, ပကိးဆီၤလၢဖါတၢ်က့ၣ်စု. အဝဲမုၢ်ဝဲကညီၣ်ပိၣ်ဒဲသိးယၢအယိပတဲသကိးတၢ်သ့ၣ်ဂ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တဘျီယသဲကွၢ်အီၤဘၣ်ယးဒီးထံကျိတဘိဆဲးအဂ့ၢ်ဒီးအဝဲတဲယၢဒဲယကွဲးဖျါလၢလၢအသိးန့ၣ်လီၤ.

ဖါတၢ်က့ၣ်စုတဲဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်အဖိသ့ၣ်ခါန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တဲဆဲးအိၣ်တၢ်အုး, တၢ်သ့ၣ်ဒီးတၢ်မံလၢအဂၤတဖၣ်ပဲအိၣ်တၢ်အလီၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. တဲဝဲလၢထံကျိတဘိဆဲးဒိၣ်န့ၣ်ဒီတတုၣ်ဘၣ်. ဒုၣ်ညၣ်အိၣ်အါမးလီၤ. ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိစုၢ်ကိးအိၣ်အကလုာ်ကလုာ်ဒဲအမုၢ်တၢ်သ့, လၢဖဲဒဲ, ကဆိ, ဘိၣ်သအိၣ်, ထိးမံၤ, တၢ်ဖးဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအကလုာ်ကလုာ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လီၤ. သ့ၣ်ပုၤဝဲပုၤဂ့ၢ်ကစၢ်ကလိတဖၣ်အိၣ်ကဟ့ၣ်ကညီၣ်မးလီၤ. နဟးနါစိၤတဘျီဘၣ်, ဘၣ်ပုၤဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအန့ၣ်တဖၣ်လီၤ. မုၢ်မဲဆဲးသ့ၣ်ဒိၣ်ဝဲပုၤတအိၣ်လၢဘၣ်, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိစုၢ်ကိးတအိၣ်လၢဒဲလၢညါအသိးဘၣ်ဒီးထံကျိစုၢ်ကိးဆဲးလီၤဝဲတုၢ်ဒၣ်လဲၣ်ဖိသ့ၣ်ဒၣ်လဲၣ်စိတုၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒဲအဝဲတဲသိးယကွၢ်တရံးတၢ်ဝဲဝဲယတထံၣ်သ့ၣ်ဒိၣ်ဝဲထီတဖၣ်ဒဲလၢပထံ

မိၢ်ပုၤတနီတရၣ်ထံကျိအသိးဘၣ်. ကစၢ်ကလိအိၣ်အါမးမုၢ်တၢ်လီၤလၢအမုၢ်ဒီးဂ့ၢ်လၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ထံဖိကျိဆဲးအပူၤထံဖိကျိဖိတဖၣ်ဟဲယုၤလီၤအါမးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်မဲဆဲး. ထံဖိကျိတဖၣ်ယုၤလီၤဝဲတဲဝဲဒဲအကတီၢ်ဆၣ်ဒီးဒိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

တဘျီ, ယလဲၤပိၣ်ပုၤလဲၤကျိဟံၣ်ဖိဝဲလၢကစၢ်ခိၣ်ယထံၣ်သ့ၣ်ခိၣ်ဆၢဖးဒိၣ်အိၣ်အါမးဒီးတဘျီယသ့ၣ်န့ၣ်က့ၢ်ဖါတၢ်က့ၣ်စုအတၢ်တဲယၢတၢ်လီၢ်အံၤလၢညါခါမုၢ်သ့ၣ်ပုၤဝဲပုၤအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. မုၢ်မဲဆဲးကကဲထီၣ်က့ၢ်ဒဲလၢညါအသိးတညီၣ်ဒီးတသ့ဘၣ်ဒၣ်လဲၣ်လီၤ. ဒီဖျါတၢ်မၤသ့ၣ်မၤဝဲတုၢ်ဒၣ်လဲၣ်သ့ၣ်ပုၤတအိၣ်လၢအိၣ်ထဲသ့ၣ်ဖိဝဲထီအယိ, ထံကျိဆဲးကထီၣ်ထံကျိဖိန့ၣ်လီၤ. န့ၣ်ဆၢဒီးသ့ၣ်ပုၤအံၤဘၣ်တၢ်ဆိးကါအီၤလၢကျဲတဘၣ်ဘျီဒဲအယိမုၢ်မဆါတနံၤညါအံၤပထံၣ်ဘၣ်န့ၣ်ဆၢဒဲတၢ်ဘၣ်တုၤအထူးတီးဒဲအမုၢ်ထံဖိကျိ, ဒုၣ်, ညၣ်, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိဒီးသ့ၣ်ပုၤဝဲပုၤတဖၣ်ဟးဂီၢ်ကွံာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒီဖျါလၢကျိၣ်တဲၣ်သ့ၣ်ပုၤဝဲပုၤကျိၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်တအိၣ်ယုာ်ဒီးထံဖိကီၢ်ဖိအတၢ်မၤယုာ်မၤသကိးအယိပထံၣ်ဘၣ်လၢသ့ၣ်ပုၤဒီးန့ၣ်ဆၢဒဲတဖၣ်ဟးဂီၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တုၢ်သ့ၣ်ပုၤဝဲပုၤထံကျိတဖၣ်ဟးဂီၢ်ဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိစုၢ်ကိးလီၤတုာ်ဝဲ, ဒဲအမုၢ်ကဆိ,

ဘိၣ်သိၣ်, လၢဖဲဒဲတဖၣ်တအိၣ်လၢလၢတက့ၢ်ဘၣ်လီၤ. မဲဆဲး, နမုၢ်လဲၤထီၣ်လၢထံဖိခဲဒီးကစၢ်ကလိကပိၣ်ကပၤနကထံၣ်ဘၣ်တၢ်က့ၢ်သ့ၣ်လၢအပူၤဖးဒိၣ်တဖၣ်အိၣ်အါမးလီၤ. သီလုၣ်ကျဲတဖၣ်အိၣ်အါမး, သ့ၣ်ဖးဒိၣ်အစိၣ်ဆၢတဖၣ်အိၣ်သက့ၢ်ကစၢ်ကလိတဖၣ်အကျိအံၤအယိမုၢ်တၢ်ပနီၣ်တခါလၢအမုၢ်ထိမ်ဟ့ၣ်ထံဖိကျိအတၢ်ဆဲးလီၤစ့ၤလီၤအပနီၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒဲလဲၣ်ဂ့ၢ်ဂ့ၢ်, ထံဖိကျိဆဲးမုၢ်ဆဲးဘၣ်ဆၣ်အဘျီအဖိၣ်ဒိၣ်မးလၢပဝဲကညီၣ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပမုၢ်ကွၢ်ဆိကမိၣ်ခါအပူၤကွံာ်တၢ်အိၣ်သးဒီးမဲဆဲးန့ၣ်မုၢ်ထံကျိတဘိလၢလီၤသးကညီၣ်, လီၤဆိကမိၣ်, ကြးလၢပဘၣ်ကတီၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၢ်အီၤန့ၣ်လီၤ. မုၢ်မဲဆဲးန့ၣ်ထံကျိဆဲးပသ့အီၤသ့ထဲလၢပလုာ်ထံ, ပဆိ, ပလုာ်တၢ်ဒီးတၢ်လုၢ်အထံန့ၣ်လီၤ. ပကသ့အီၤဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်ဒဲအမုၢ်စိၣ်မိၤပုၤစိၤတဖၣ်အဂီၢ်တသ့ဘၣ်သနကဲတဲဘျီဘၣ်ထံဖိကျိတဘိဆဲးလၢအဟ့ၣ်ဘျီပုၤလၢပတၢ်အိၣ်မုၢ်အတၢ်လီၣ်ဘၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢယဆဲးဒီးတဲန့ၣ်ပုၤအိၣ်လၢပုၤပုၤတဖၣ်မုၢ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢန့ၣ်ဆၢဒဲအတၢ်ဘၣ်တုၤအတၢ်ကဲဘျီထဲအံၤထဲန့ၣ်ဘၣ်ဆၣ်တဆိကမိၣ်ဝဲအဂီၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်ယိာ်ယိာ်ဘၣ်. ပုၤမၤအိၣ်မုၢ်ကျိၤဝဲကွံာ်တဖၣ်မုၢ်အိၣ်ဘၣ်, မုၢ်ကဲဒိၣ်ဒီးဝဲလီၤ. အယိပဝဲပကဘၣ်ပလီၢ်ပသးလီၤ. ပနီၣ်ကစၢ်ဒဲဝဲပလဲၤဒီဖျါဘၣ်စုၢ်ကိးဝဲပအိၣ်ဒဲးလၢတနီၤသရဲၣ်ကျိန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်ဝဲၣ၉၉၀တုၢ်လီၤၣ၉၉၂န့ၣ်ထံကျိတနီၤသရဲၣ်တၢ်ဆိတဲလဲအိၣ်ထီၣ်အါမးဒီဖျါတုၢ်ထုးထီၣ်မၤကၢသ့ၣ်, ဝဲ, တဘျီထီၣ်သီလုၣ်ကျဲအဘိတဖၣ်အဘိအယိန့ၣ်လီၤ. ထံဖိကျိတနီၤလီၤသးကွံာ်, တနီၤသးတုာ်လၢန့ၣ်တတီၤလၢအံၤတတီၤ, တနီၤအစိၣ်တယုၤလၢဘၣ်. ထံမိၢ်ပုၤကျိစုၢ်ကိးမဲတဖၣ်တုာ်ထီၣ်, ကွံာ်တဖၣ်ဟးဂီၢ်, ထံကျိကၢနံၤတဖၣ်ဆိတဲလဲအသးဒီးစ့ၤတဖၣ်ထံဆဲးလီၤကွံာ်ဝဲလီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိပမုၢ်တဖၣ်သ့ၣ်ဟဲသးဒီးကတဲကတီၢ်က့ၢ်ပထံကျိထံကွံာ်န့ၣ်မုၢ်ကအိၣ်ဝဲတနီၤလၢပထံကျိတနီၤသရဲၣ်ဆဲးကလီၤကဲဒီးထိမ်ဟ့ၣ်ကျိဆဲးန့ၣ်လီၤ. မဲပကမၤန့ၣ်ဒဲတဲဒီဖျါထိမ်ဟ့ၣ်ထံဖိကျိလၢအမုၢ်တၢ်မၤအသးနီၢ်နီၢ်ဆဲးန့ၣ်တက့ၢ်. ■

ထံတမာန်အယိတၢ်မၤအသးတဖၣ်

ပုၤတုၤတၢ်ဂီၤဒီး - ခါပါ, ကံၤခဲ

ထံဒိၣ်တပျၢၣ်တပျီၤဒ်အံၤ မၤအသး
သုဒ်လဲၣ်. မၤအသးသုလၢထံ
တမာန်အပူၤထံပုၤလုၣ်ကွံၣ်အယိ
တၢ်ပျဲလီၤဖျၢ. ကွံၣ်အံၤ, မုတမုာ်
ထံတမာန်လီၤပျီၤကွံၣ်အယိ

(ပုၤအိၣ်ဘူးဒီးထံထၣ်စ့. တဖၣ်)
ထံတပူၤအံၤထီၣ်ဟီၤနးလဲၣ်.
ဟံအသးလၢကျဲၣ်လဲၣ်. ဟံအသး
လၢတၢ်တီတမာန်လၢထးခိအယိ
ပီၣ်လဲၣ်ထံဟီၤအနီၤလုၣ်ကဟဲထီၣ်
ဒီးဖျါန့ၣ်ဝဲဒၣ်ဆူဟီၣ်ခိၣ်လၢ,
မၤဟီထီၣ်ကွံၣ်ထံအကျါန့ၣ်လီၤ.

ပုၤကညီမၤတၢ်တခါ ပလဲၤအိၣ်သကိးကျဲ
ဖိတသု, ပလဲၤထီၣ်ခံၣ်ခိၣ်တသုလၢ. တၢ်အံၤ
ပစၢကလီၤတူၣ်ကွံၣ်ဒီးပုၤမၤညၣ်ဖိလၢထံ
တမာန်အဆၢခိၣ်တဖၣ် ထံၣ်ဘၣ်တၢ်ကီၤတၢ်ခဲ

ပဝဲပုၤထံထၣ်စ့ ဖိ တဖၣ်ပထံၣ်ဘၣ်တၢ်ကီၤလၢပီၣ်လဲၣ်ထံဟီ
ဟံထီၣ် ဒီးမၤဟးဂီၤမၤသံပတၢ်မုာ်တၢ်ဘိဒီးပဝဲအယိလီၤ.
တုၤတၢ်တီတအာၣ်ထံလၢထးခိန့ၣ် ထံလၢအလွၤန့ၣ်လီၤဆူပီၣ်လဲၣ်ပူၤ
ဖျၢလီၤအယိပီၣ်လဲၣ်အထံနီၤလုၣ်ကဟဲထီၣ်ဆူထံကျိအပူၤယိၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပတအဲဒ်ဒီးဟးသဒ်ကွံင်လာပဖိုဟ်
 ဖဲဖုအထဲအကီ်ဘဉ်. ဘဉ်ဆဉ်သး
 ဟဲဟ်ဟးထီၣ်ကွံင်ဖျာ

တၢ်တယဉ်ဘဉ်အာဘဉ်သီဒီးထံတၢတအာဉ်
 သးအယိ မၤဘဉ်အာဒီးမၤဟးဂီၤကွံင်ထံအလှိုလှို
 ကိ်ခိၣ်ထံးဒီးမၤသံတၢ်သးသမူအိၣ်လၢထံကျါဒီး
 ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ကိ်ဆူဖျာကညီတဖဉ်

ပဘဉ်ဟဉ်လီၤ
 ကွံင်ပဟံၣ်ပယိပတၢ်စု
 လီၤခိၣ်ခိၣ် ဒီးဘဉ်ဟဲအိၣ်ဟဲ

ဆိးဖဲးအိၣ်မၤအိၣ်လၢကစၢ်ကလိအံၤ ကဟဲဖိၣ်
 ကဒီးပုၤလၢမၤမၤကးဂီၤသ့ၣ်ပုၤအယိလီၤ.

တၢ်အံၤ ပလီၤပကျဲပတၢ်ဖဲးအိၣ်
 မၤအိၣ်အလီၤမုၢ်တုၢ်လဲဝဲ. ဘဉ်ဆဉ်
 ပဘဉ်သးကွံင်ကဒီးပလီၤပကျဲ.

တၢ်ကိလဲ, ပဘဉ်လဲဃုာ်အိၣ်က့ၤဖဲလဲၣ်

ပုၤလီၤကဝီၤထူလံၤဖိတဖဉ်အတၢ်
 စံၣ်စိၤတဲစိၤတဖဉ်ကလီၤဘဉ်
 လီၤဘၢလီၤမၤကွံင်ဝဲ

လၢညါထံဝဲအံၤ
 တဒိၣ်ဒ်အံၤနီတဘျီ, အခဲ
 အံၤပကလဲအိၣ်က့ၤဖဲလဲၣ်,
 ဘဉ်ဃုအိၣ်က့ၤပဆဉ်
 လၢကျဲဒ်လဲၣ်

ပုၤတကျးအံၤကးအကိၣ်လီၤမၤခိၣ်. တဲဝဲဘျီ
 ကမၢၣ်မုၢ်ဝံၤပဖိၣ်ညဉ်ကန့ၢ်အါထီၣ်,
 အခဲအံၤညဉ်တကရၢလဲအိၣ်ဖဲလဲၣ်.

တၢ်တဘျီအံၤတၢ်ကိလၢကံလဲ,
 ဟံၣ်ဖိၣ်လီၤဘျုး, ဟံၣ်လီၤပုၤလီၤဖိၣ်
 လီၤဘျုး- ပကဃုမၤအိၣ်က့ၤပဆဉ်
 လၢကျဲဒ်လဲၣ်.

တၢ်ဆါကကရၢအံၤလၢညါပတထံၣ်ဘဉ်တတူၢ်ဘဉ်
 နီတဘျီဘဉ်. ပုၤတတမၢၣ်ဝံၤအလီၤခံတၢ်
 တုၣ်သး, တၢ်လီၤကီၢ်ညဉ်အူတဖဉ်အိၣ်
 ပုၤထီၣ်တၢ်လီၤ.

ပုၤဒိၣ်ပုၤပုၤတဖဉ်အတၢ်ကူၣ်ယိာ်ဒိၣ်ဒီးယံးမး
 ဟဲအိၣ်ပသ့ၣ်ပုၤလၢကံဝံၤမး ဖဲးဝဲလၢ
 သ့ၣ်ပုၤဟးဂီၤလဲယိ အဝဲသ့ၣ်တုထီၣ်
 ဝဲထံတမၢၣ်

ထံဟ့ၣ်ပုၤတၢ်မူ ဒီးတၢ်သံ

ဒ်ထံဟ့ၣ်ပုၤတၢ်မူသ့အသိး ထံဟ့ၣ်ပုၤတၢ်
ဆါတုၤပဆံသ့စ့ၢ်ကိးအယိ ပကဘၣ်
ပလီၢ်ပသးဒီးရဲၣ်သဲကတီၤအိၣ်န့ၣ်
အဲၣ်နီၤ ကွဲးဖျါထီၣ်ဝဲ-

ဒ်သိးထံကမူအကီၢ် ကညီၣ်ပိတဖၣ်အစီၢ်ဖိဖဲဟ့ၣ်ယုၢ်တၢ်အိၣ်
တၢ်သ့ၣ်ညါ နီၣ်ဖါၤလောကဖၣ်ဖၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်မဲတၢ်မါ တဖၣ်
ဖဲထံဒၣ်အိၣ် ဒီးထံကွဲးခဲတၢ်လီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်.
တၢ်ဂီၤ-စိၤရၢ်ထူ, ဝဲၤရၢ်ဖိ

လိပ် ဘဉ်ထံလၢအဂၤဒီးကဆိ လၢပ ကဖီအိၣ်တၢ်အဂီၢ်ဒီးလၢထံအဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. ပှၤကိးဂၤကြၢးအိၣ်ထံလၢအကဆိတ နံၤန့ၣ် ၂.၅ လုတၣ်န့ၣ်လီၤ. ပလိၣ်ဘဉ်ထံ လၢအကဆိလၢပတၢ်မၤတၢ်ဘိအဂီၢ်ပဆၣ်ဖိ ကီၢ်ဖိ တဖၣ်အဂီၢ်အမဲၣ်ညါ ပလိၣ်ဘဉ်စ့ၢ် ကိးထံလၢ ပကမၤန့ၣ် လီၤမ့ၣ်အူ အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. ဝဲဖိကဟၣ်ဒီးတၢ်မၤလီၤတဖၣ်သ့ဝဲ န့ၣ်ထံအါအါဂီၢ်ဂီၢ် လၢကဒုးကဲထီၣ်တၢ်ဖိ တၢ်လံၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. တၢ်မၤတၢ်ဘိ ဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိး လိၣ်ဘဉ် ထံလၢကမူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်လီၤတ ဘျူးတီးန့ၣ် တၢ်သ့ထံလၢတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ ဒီးဝဲစိၣ်တၢ်ဆၢအဂီၢ် ဒီးလၢကစိၣ်ကွၢ်အတၢ် ဘဉ်အဘဉ်သီတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. လၢတၢ်ခဲ လၢအဂီၢ်ထံမ့ၣ်ဝဲတၢ်မ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအိၣ်ဝဲတဘျူးကလၢလၢ အမၤဟးဂီၤထံန့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤအိၣ်ဝဲန့ၣ်တ ဘျူးတီးလၢထံဘဉ်အဘဉ်သီ ဝဲန့ၣ်န့ၣ် လီၤ. ထံလၢအကဆိတအိၣ်လၢဘဉ်. ပှၤ လၢအအိၣ်ဖဲဟီၣ်ကဝီၤအဝဲအံၤတဖၣ် ဘဉ် သ့ဝဲထံလၢအတကဆိဒီးဘဉ်အဘဉ်သီ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆူးတၢ်ဆါဒီးပှၤဆိးက့ဆါ ဘီ ၈၀% န့ၣ်ဖဲကဲထီၣ်သးခီဖျိထံတကဆိ ဘဉ်အယီၤလီၤ. တနံၣ်အံၤ, ပှၤကညီလၢအ ကကွၢ်ကဆိးက့ဆါဘီ န့ၣ်လီၤ. ပှၤကညီ အနီၣ်ဂံၢ်အဘျူးကတၢ် ၁၀,၀၀၀,၀၀၀ ဂၤ ကသံဝဲခီဖျိထံဘဉ်အဘဉ်သီလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဆါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကတဲၣ်ကတီၤပထံအီအ လီၤန့ၣ် ပဝဲဒီးပဟံၣ်ဖိယီဖိခဲလၢအ တဒီးန့ၣ် ဘဉ်တၢ်ဆူးတၢ်ဆါဘဉ်. လၢတၢ်ကွဲးတခါ အံၤအပှၤဟ့ၣ်သ့ၣ်ညါယုၣ်ဝဲဒီးတၢ်လၢအဂၤ အဘဉ်လၢပကဘဉ်ကတဲၣ်ကတီၤထံဒ်သိး အပတီၢ်ကထီၣ်ဘး ဒီးကကဆဲးကဆိဒ်လဲၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢဟီၣ်ခိၣ်ချါတၢ်ဆူးတၢ်ဆါတတ်ယုၣ် ယုၣ် န့ၣ်ဘဉ်တၢ်စိၣ်ခီအီၤလၢထံန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆူးတၢ်ဆါလၢအဖဲသးလၢထံတဖၣ်ပၣ် ယုၣ်စ့ၢ်ကိးဒီး တၢ်ဆါလူဘျီး, တၢ်လီၤကီၢ် ဖးဒိၣ်, ဘဲးထံရဲယါတၢ်ဆါယူးယၢ်တဖၣ်, ဒီးကဖုတၢ်ဆူးတၢ်ဆါဒ်အမ့ၢ် အုၣ်ဆါလီၤ လၢအသ့ၣ်, တၢ်ဟၢဖၢဝဲဒီးတၢ်ဟၢဖၢလူ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆူးတၢ်ဆါတဖၣ် အါတက့ၢ်ဖဲကဲထီၣ်သးခီဖျိတၢ်ဆူးတၢ်ဆါ လၢအအိၣ်လၢထံဘဉ်အဘဉ်သီအကျါ,

လီၤဆီန့ၣ်တၢ်ထံလၢအဘဉ်အဒီးပှၤကညီ ဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအအုၣ်အဆၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ထံတမၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဝဲန့ၣ်တၢ်လီၤတခါ လၢအဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်ဆါဒ်အမ့ၢ်ဖဲး ဘဉ်တၢ်ဆါ(schistonsomiasia), တၢ်ညဉ်ဂီၢ် ဒီးတၢ်ညဉ်ဂီၢ်တီးကွၢ် (dengue fever)တဖၣ် န့ၣ်လီၤ.

ပကဘဉ်ပလီၤပသးလၢတၢ်ဖိတၢ်လံၤ လၢပစူးကွၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤ, ထံကျိပူၤ, ထံကျိဖိဒီးနီၣ်ပူၤတဖၣ်ခဲလၢအန့ၣ် က့ၤက တုၤဝဲဆူပထံလၢပသ့အီၤန့ၣ်သ့ဝဲန့ၣ်အဂၤ န့ၣ်လီၤ. တဘျီတခိၣ်ထံတဖၣ်ပအီအီတ ဂ့ၤလၢဘဉ်ခီဖျိဘဉ်အဘဉ်သီအယီ လီၤ. တၢ်ယူးတၢ်ယၢ်(ဘဲးထံရဲယါ), တၢ်စုၣ် တၢ်ပျါ(metals) တဖၣ်ဖဲပၣ်ထွဲလၢထံအ ကျါဒီးခီယီၤဆူပတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤဒီးထံလၢပ အီအီအကျါသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဘဉ်အဘဉ် သီသ့ၣ်တဖၣ်အံၤညီန့ၣ်ပထံၣ်အီၤတသ့ဘဉ်.

ကျဲလၢအညီဒီးဂ့ၤတကတၢ်လၢပကမၤ ကဆိပထံမ့ၢ်ဝဲပကဘဉ်ချီမံထံန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်လီၤတဘျူးတီးန့ၣ် အါတက့ၢ်ပှၤဖါ န့ၣ်လီၤ ကသံၣ်အုၣ်အိၣ်ဒ် မ့တမ့ၢ် ချိၣ်ရဲ (Iodine or Chlorine) လၢထံကျါဒ်သိးက မၤသံတၢ်ယူးတၢ်ယၢ် ဒီးမၤကဆိထံလၢက အီဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သနက့, ကျဲအဂ့ၤက တၢ်ဒီးညီကတၢ်လၢပကကတဲၣ်ကတီၤပထံ ဒ်သိးကပှၤဖျဲးဒီးတၢ်ယူးတၢ်ယၢ်အဂီၢ်န့ၣ် ပ ကဘဉ်ပလီၤသးလၢပထံအသုတဘဉ်အါ ဒီးထံဘဉ်အဘဉ်သီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အခိပ ညီပတဘဉ်စူးကွၢ်ထံဘဉ်အဘဉ်သီလၢပ စူးကါဝဲတဖၣ်လီၤလီၤဆူထံဖိကျိ ဒီးထံ ကျိမိၢ်ပှၤအပူၤဘဉ်. ပကဘဉ်ဘီထီၣ်တၢ် ဟးလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤထံပူၤလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤယံၤယံၤဒီး ထံအိၣ်အလီၤ,ဒီးမ့ၢ်မ့ၢ်လၢရဲလၢဂ့ၢ်အဂီၢ်တခီ တၢ်ကဘဉ်ဘီထီၣ်ဖဲးလၢကမၤကဆိထံ ဘဉ်အဘဉ်သီတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟး လီၤန့ၣ်ဒုးစ့ၢ်လီၤဝဲန့ၣ်တၢ်ဘဉ်အဘဉ်သီ ကယီကယီဆူဟီၣ်ခိၣ်ညဉ်ကျါ ဒီးခီဖျိလၢ တံၣ်တံၣ်ယံၤဝဲအယီ တၢ်ဘဉ်အဘဉ်သီတ အိၣ်အါလၢလၢဘဲးထံရဲယါယူးယၢ်တဖၣ် ကနံၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်ဝဲအဂီၢ်လၢဘဉ်. ပလီၤ သးလၢနထံဒၣ်အီအလီၤ မ့တမ့ၢ်ထံပူၤန့ၣ် ကဘဉ်အိၣ်ယံၤဒီးတၢ်ဟးလီၤန့ၣ်လီၤ. ကျဲ အဂၤမ့ၢ်တအိၣ်နီတဘီဘဉ်န့ၣ်, လဲၤဒၣ်အီ ထံလၢအအိၣ်လၢနတၢ်ဘဉ်အဘဉ်သီတၢ်

အုၣ်တၢ်ဆၣ်အလီၤအဆါခိၣ်တက့ၢ်. တၢ်ပၤဆှၤကတဲၣ်ကတီၤထံလၢအဂၤဖဲး တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲထံကဆဲးကဆိ,ထံလၢအကဲတၢ် အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချူလၢဒီတနံၣ်ကျါန့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးပထံအသုတဖု (ကျဲၣ်ကျိဒီးဟီၣ်ခိၣ်က မ့ၣ်) ဒီးထံသုတလီၤစ့ၢ်တဂ့ၤအဂီၢ်ကျဲအဂ့ၤ ကတၢ်လၢနကမၤလီၤတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲန့ၣ် ဟီၣ် ခိၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိတဖၣ်ကဘဉ် အိၣ်ဝဲဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကဖိၣ်တၢ်ယံၤဟီၣ်ခိၣ် နီၣ်သိးဟီၣ်ခိၣ်ကမ့ၣ်အသုတယွၤလီၤဆူထံ ကျိပူၤတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤတၢ်ဘိသ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်အဘျူးအိၣ်လၢဖိၣ်ယံၤထံဒီးဒုး စ့ၢ်လီၤထံကယီကယီဆူဟီၣ်ခိၣ်ညဉ်ဒီး လီၤဆူထံကျိပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီ ထံသ့ၣ်တဖၣ်ယွၤန့ၣ်လီၤက့ၤဆူထံကျိပူၤက ယီကယီလၢတၢ်ဆါကတီၢ်ဖးယံၤအတီၢ်ပူၤ န့ၣ်လီၤ. ကဒုးမ့ၣ်ဖိကျိတဖၣ်ဖဲတၢ်ကီၢ်ခါ အဆါကတီၢ်ဒီးထံတကူတလၢအတၢ်ဂ့ၢ်ကီ ကစ့ၤလီၤဝဲန့ၣ်လီၤ. လၢကျဲဒ်အံၤအယီထံ ကအိၣ်ကူအိၣ်လၢဝဲလၢပှၤကိးဂၤအဂီၢ်ဒီး တၢ်သ့ၣ်ဝဲလီၤဒီထံ, နီၣ်ခိၣ်ထံသးနီၣ်သးတၢ် ဆါဒီးတၢ်ယီၤယုအတၢ်ဂ့ၢ်ကီ တဖၣ်ကစ့ၤ လီၤဝဲန့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

- နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးအိၣ်ထံလၢအကဆိန့ၣ်-**
- ဒီယံမ့ၣ်ခိၣ်စူၤထံလၢကအီအဂီၢ်, ညီန့ၣ် မ့ၣ်ခိၣ်ထံအံၤကဆိဒိၣ်န့ၣ်ဒ်ထံလၢဟီၣ် ခိၣ်လၢဒီးထံကျိပူၤထံတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - ချီမံထံတချူးနအီအီ
 - ဟံဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိဒီးတၢ်ဘဉ်အဘဉ်သီအ လီၤယံၤဒီးနထံအီအလီၤ
 - ကတဲၣ်ကတီၤနထံကွၢ်ခဲ, သ့ၣ်ဖျဲးတၢ် မ့ၢ်တၢ်ဘိလၢထံကျိအယၢၤ, ဟံသ့ၣ်ပှၤ ဒီးတၢ်မဲတၢ်မါလၢဟီၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်.
 - တဘဉ်စူးကွၢ်တၢ်ဘဉ်အဘဉ်သီတၢ်က မ့ၢ်ကမ့ၢ်လၢထံဖိကျိ, ထံကျိမိၢ်ပှၤ, နီၣ်ဒီးပိၣ်လဲၣ်ပူၤဘဉ်.
 - ပှၤအီထံလၢတၢ်ကံးညဉ်ပှၤထံဒ်သိးတၢ် တၢ်ကမ့ၢ်ကမ့ၢ်တဖၣ်အသုတလဲၤန့ၣ် ဆူနထံအီအပူၤတဂ့ၤအဂီၢ်
 - သူကသံၣ်ဒ်အမ့ၢ်ချိၣ်ရဲဒီးအုၣ်အိၣ်ဒ် လၢကမၤသံတၢ်ယူးတၢ်ယၢ်လၢအအိၣ် လၢထံကျါတဖၣ်တက့ၢ်. ■
- ★ အနီၣ်မ့ၢ်ပှၤမၤသကိးတၢ်လီၤလံၤဖိတဂၤဒီးသူ လၢကီၤဝဲ, အိၣ်လၢကီၤနယုမံလဲ

ကစားခိုအိမ်အိမ် ထံကီတီတိုတိုတို

ဒီသီးပကစားခိုအိမ်အနုဆင်းတိုအိမ်ယာတဖန် ကအိမ်
ခံအိမ်ကျားလားကညီဖိအိမ်နဲ့ ပလိပ်ဘန်ကု
ပထံပကီအတိုတိုတိုအဆီအချနဲ့
ဒီးတကါ ကွဲဝဲ-

ပနီသရံတိုကီဒိပ်၊ ဘျားဒဲဝဲကီ
ရုပ်ဟီဝဲကဝီပု၊ ပမုယာထီဝဲ
ကီးထီဝဲကစားခိုအိမ်တဖျာအံ၊ ပုလား
တနာဟူတသုညါဘန်နဲ့ တဆီနီတက
ဘန်နဲ့ပထံအိမ်သုကစီဒီလီ၊ တမုထဲက
ညီကလုအကျါစုကီးဘန်၊ တလားပယီ
ကလုအကျါစုကီးသုညါဝဲအိမ်ဂါ
လီ၊ ပုတနီမုတထံဘန်ကစားခိုအိမ်
ဘန်ဆီ နာဟူဘန်ဝဲလားပုသီးပုအလု
အထါ၊ တံယံပုဒီးတံသီးဝဲတဖန်အပု
နဲ့လီ၊ ဒီအမံဟူထီဝဲလီအသီးက
စားခိုတဖျာအံ လာပုဒီးတံယံတံ
လားကဟူကညီသပုကတံနဲ့လီ၊ ပ
အိမ်လီတုလီသုလီတံတမံလားစီဖျ
သုပုဒိပ်ယီဝဲအထိ ကစားခိုအိမ်ယံ
လားကဟူကညီဒီးမံဟူသုပုနဲ့လီ၊
ကစားခိုအိမ်ကစီထီဝဲလားပိပ်လဲဝဲ
အမဲဒဲဒိပ်အိမ်ဝဲ ၆,၈၀၀ ဒိပ်ယီလီ၊
တနီသရံတိုကီဒိပ်အပု မုကစားတဖျာ
လားထီကတံ ဒီးမုစုကီးကစားအထီ
ကတံ သားဖျာတဖျာလားပယီအပု
နဲ့လီ၊ လာဟီဝဲခိပ်ကီအပုပယီကီးဝဲ

လာ“မုဒိမ်လဲဝဲတံ”နဲ့လီ၊ ပမုလု
လီဒီးရံလားပိပ်လဲဝဲပုမုဂု၊ ပမုဒီးရံ
လာတနီသရံထံမိပ်ပုကျါမုဂု၊ ပထံ
ဘန်လားကစားခိုအိမ်အိမ်ပျါဝဲကံကျါ
ကျါနဲ့လီ၊ တံလုတံကြီးအိမ်လုအိ
ကွဲလားအပျါပုဒီးသုပုလားဟူတဖန်၊
တံပျါတံဒုတံလုလားအိမ်တုရံသီးဒီး
သုပုဒိပ်ဝဲထီတဖန်၊ ထံကျိထံကွဲလားအ
အိမ်ကလုလားသုပုဒိပ်ဝဲပုတဖန် အဖီလဲ
အံဆဲးဖိဝဲထီဝဲဒုပုကစားခိုတဖျာအံ
နဲ့လီ၊
လီအိမ်ဒုတံ တံလုတံကြီး၊ တံ
ပျါတံဒုတဖန်လားအိမ်လားကစားခိုအပု
ဒိပ်ပုယီအပုအံ အိမ်ပုဒီးသုပုဒိပ်လု
ဒိပ်ပုဒိပ်အကလုကလု၊ ဝဲအကလုက
လု၊ သုပုဝဲဝဲဝဲ၊ ဝဲဝဲအကလုကလု
လားပသုအိမ်လားတံယံဘျါတံဆုးတံဆီ
တဖန်အဂီ၊ ဒီးသုပုနာမုလားအိမ်ဒီးအပု
ကလဲပဒီးသုပုတဖန်နဲ့လီ၊ ထံလီ
ဆု၊ လုပဒီးဒီးမိကီမိခုတဖန် ဒီနုအိမ်
တံဘန်တုအိမ်ဟံစားအသီး ပျါယံလားဝဲ
ဒိပ်မဲလီ၊ လာနုအမဲညါ ဆိပ်ဖိကီဖိ၊

ထီဝဲဖိလဲဝဲဖိ ဒိပ်ဆဲးပြဲသုအကလုက
လု၊ နုညီ၊ ရံ၊ ဆုပုသုဒိပ်အိမ်ကလု
အိမ်လားလားအိမ်ဒီးသုပုဝဲလီသီးဝဲဝဲသု
ပုပုလဲပုပုကွဲ ဒီးထံကျိထံကွဲတဖန်အ
ပုသုတဖန် ဒုနုပျါထီဝဲကစားခိုအ
တံယံတံလား ဒီးအမံလားသုပုလားအ
ဂုသုကုထံသုကုကီနဲ့လီ၊ တသုဘျါ
ပုနာပုအိမ်သုပုလားလားသုပုဒိပ်ယီအ
ယီကစားခိုအိမ်ပုတုလီအိမ်သုလားပျါ
လား၊ လီကဟူကညီဝဲသုပုလီ၊
အိမ်အလီ၊ ဒီသီးပုအိမ်ကထံ
သုညါအိမ်ထီဝဲအဂီ ဒီးဒီနုအိမ်တံဘန်
တုသုတဖန်သုတဟဲဂီ ဒီးကဂုဒိပ်ထီ
အဂီ ခုခုယုညီကညီဒီကလုစားဖိက
ရုအိမ်လီဟံလီ “သုပုပုကျါ” ဝဲက
စားခိုဟီဝဲကဝီအပုလီ၊ ဒီသီးကပျါ
လားအိမ်ဘူးဝဲ “သုပုပုကျါ” တဖန်
ကအိမ်ဒီးတံပုအုရံကျဲသုပုတဖန်အ
ဂီ ကညီသုပုပုကျါပုဘန်မုဘန်ဒါတ
ဖန်ဟုအမဲသုပုတံသုညါပုလီ၊ အ
မဲညါ သုပုပုကျါတံသိပ်တံသိပ်
ဘျါသဲးတဖန် ဘန်တံဟံလီစုကီးအိ

လီၤကံၤလီၤဆဲးန့ၣ်လီၤ. ပဲသ့ၣ်တဖၣ်ပ
ဆါမုၢ်လၢကၤစၢ်ခိၣ်သ့ၣ်ပုၤဟီၣ်ကဝီၤအ
ပုၤ န့ဆါတံၢ်ဘၣ်တုၤအယံၤအလၢတဖၣ် က
ဆိၣ်စံၢ်ဆိၣ် ကျၢၤတဘိယုၣ်ယီၤ ဒီးကဂ့ၢ်ခိၣ်
ထီၣ်အိၣ်ဆိၣ်န့ၣ် အလီၤဆုၣ်ဗဲၣ်ညါ န့ၣ်လီၤ.
ဘၣ်ဆၣ်ဒ်န့ၣ်ယၢဆါမုၢ်လၢအသိး ဆါက
တံၢ်ခဲဆဲးပတံၢ်မုၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ် တလၢထီၣ်
ပုၤထီၣ်ဘၣ်အဖဲၣ်ညါတသီဘၣ်တသီ, တ
လါဘၣ်တလါ, တနံၣ်ဘၣ်တနံၣ်န့ၣ် ပသ့ၣ်
ညါဘၣ်လၢန့ဆါတံၢ်ဘၣ်တုၤယံၤလၢတဖၣ်
ဆဲးလီၤစုၤလီၤဝဲကွၢ်ကွၢ်လီၤ. ဝဲ ၁၉၉၇
န့ၣ်လါမ့ၢ်တြုၤအါရံၤ အတီၢ်ပုၤ န့ၣ်ဒါသုး
မိၤစီရီၤအသုးတဖၣ်ထီၣ်ဒုးန့ၣ်ဆိၣ်ယုၣ်
ဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်, သုးကုလွၢ်ဝဲလီၤခိၣ်သ့ၣ်
တံၢ်လီၤတံၢ်ကျဲတဖၣ်ဝဲအလီၤခဲ, ကညီထံဖိ
ကီၢ်ဖိကမျၢၤ တဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးတံၢ်
မၤသံ, တံၢ်မၤအမၤသီတံၢ်မၤတရီၤတပါ,
တံၢ်ပျဲတံၢ်ဖုး, တံၢ်သ့ၣ်ဝဲလီၤဒီး ဒီးဒုသဝီ
အါဖျၢၣ်ဘၣ်တံၢ်မၤဟးဂီၤကွၢ်ဆီလီၤ.
အယံၤကမျၢၤဒုဖိသဝီဖိတဖၣ်ဘၣ်ယုၣ်မ့ၢ်ဟး
ဖျိးဝဲ ဒီးဘၣ်ဟံတုၢ်ကွၢ်အတံၢ်ဆိၣ်တံၢ်ဆိး
အလီၤလၢတံၢ်သယုၣ်ညါအပုၤလီၤ. တ
ကးဒ်ဘၣ်ကမျၢၤဒုဖိသဝီဖိတနီၤလၢအခိၣ်
ကတၢ်ခဲကတၢ် အဟုသးလၢၣ်တဖၣ် ဒ်
သိးကပုၤဖျိးထီၣ်လၢန့ၣ်ဒါအတံၢ်မၤအါမၤ
သီ ဆူၣ်မဲၣ် ကဲၤမဲၣ်ဒီး တံၢ်ကီၢ်တံၢ်ခဲအပုၤ
ဘၣ်ဟဲစံၣ်န့ၣ်ဆိၣ်ဆိးဝဲဝဲကီၢ်ကွၢ်တဲၣ်ဘၣ်
ကီၢ်ဘၣ်ခဲဒဲကဝီၤအပုၤ, တနီၤလၢတံၢ်တသ့
တဘၣ်လၢအပုၤဘၣ်က့ၢ်ဆိၣ်ဝဲလၢန့ၣ်ဒါ
အတံၢ်ဟံဖိၣ်လီၤ, ဒီးတနီၤဘၣ်ယုၣ်မ့ၢ်ဟးဖျိး
ယုၣ်ဆိၣ်ခူသ့ၣ်ဒဲးဒဲလၢပုၤလၢကျါအမုၢ်
န့ၣ်လီၤ.

ပကွၢ်ကဒါက့ၢ်လၢဘျး ဒဲၣ်ဟီၣ်ကဝီၤ
အပုၤကစၢ်ကလိပုၤခိၣ်ပုၤယီၣ်ဒီးသ့ၣ်ပုၤ
လါဟုတဖၣ်ဆိၣ်ဝဲအါခါဂီၢ်ဂီၢ်အယံၤ ပက
မျၢၤသဝီဖိတဖၣ်လၢယုၣ်မ့ၢ်ဟးဖျိး ဒီးယုၣ်
ဆိၣ်ခူသ့ၣ်ပုၤဖျိးအသးသမူတဖၣ်အဂီၢ် မုၢ်
တံၢ်ဒီးသဒါအဂ့ၢ်ကတၢ်အလီၤန့ၣ်လီၤ. က
စၢ်ခိၣ်အပုၤခိၣ်ပုၤယီၣ်ဒီးသ့ၣ်ပုၤလါဟုတ
ဖၣ်ဒီးသဒါမၤပုၤဖျိး ဒုဖိသဝီဖိတဖၣ်မုၢ်န့ၣ်
ဘၣ်ဆၣ် မုၢ်လၢကီၢ်ပယီၤပခိၣ်သုးမိၤစီရီၤ
အသုးတဖၣ်ထီၣ်မၤန့ၣ်အယံၤ န့ဆါတံၢ်ထုး
တီၤဆိၣ်ယၢၤတဖၣ် ကဟးဂီၤဝဲလၢကျါအါ
ဘိန့ၣ်ပသမၤအါအလီၤတဆိၣ်ဘၣ်.

လီၤဆီဒဲတံၢ်ပဝဲပုၤကညီဖိတကလုၣ်

အံၤ ပဆိၣ်ဆိးမုၢ်လၢသ့ၣ်ခိၣ်ပုၤထီၣ်, ထံခဲ
ကွၢ်စိး, မုၢ်ပုၤလၢအဲၣ်သ့ၣ်ဆိၣ်ဝဲတဖၣ်ဒီး
ဒီးသန့ၤထီၣ်အတံၢ်လုၢ်ဆိၣ်အသးသမူလၢ
သ့ၣ်ပုၤဒ်အမုၢ်တံၢ်ဖဲးဆိၣ်ဒုးဖဲးဆိၣ်သံၣ်,
တံၢ်ဆဲးဆိၣ်ခးဆိၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအတံၢ်မၤတ
ဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တံၢ်လုၢ်ဆိၣ်သးသမူဒ်အံၤတ
ဖၣ် ကထီၣ်အလုအလၢန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်
ကထီၣ်တံၢ်ဟးဂုၣ်ဟးဂီၤလၢသ့ၣ်ပုၤအဂီၢ်
ဆဲးအါန့ၣ်ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်.

ဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်, ကစၢ်ခိၣ်သ့ၣ်ပုၤဟီၣ်
ကဝီၤအံၤ ကစၢ်ကလိတံၢ်လုၢ်တံၢ်တြီၤထံ
ကျီထံကွၢ်အါန့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်ဒဲးဟီၣ်ကဝီၤဂၤတ
ဖၣ်အယံၤ ကမျၢၤပုၤယုၣ်မ့ၢ်ဟးဖျိးတဖၣ်စုၢ်
ကီး လဲၣ်ယုၣ်ဆိၣ်ခူသ့ၣ်ဖဲဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်ပုၤ
ကျါအံၤအါဝဲဒဲလီၤ. ကမျၢၤပုၤယုၣ်မ့ၢ်ဟး
ဖျိးတဖၣ် ဟံလီၤအတံၢ်ဆိၣ်တံၢ်ဆိးဝဲ တ
ဘျီထီၣ်ခါဆုၣ်ဗဲၣ်ညါဒ်သိးဆိၣ်မူဝဲကသ့အဂီၢ်
ကွၢ်လီၤသ့ၣ်ဝဲဖဲလီၤဒုးကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

တံၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲအဂၤတခါန့ၣ်ဒီဖျိလၢ
တံၢ်ဒုးတံၢ်ယၢအယံၤ တံၢ်လီၤတံၢ်ကျဲတဖၣ်
ဆိၣ်လီၤဝဲလၢပပုၤကလုၣ်ယုၣ်မ့ၢ်ဟးဖျိးတ
ဖၣ်အဂီၢ် ဒီးတံၢ်မၤထွဲဖိပံၤဖဲဖုအတံၢ်လုၢ်
ဆိၣ်အသးသမူအကျဲတဖၣ် တတုၤထီၣ်ဟံ
ထီလၢဘၣ်အယံၤ ပပုၤကလုၣ်စိးဆါကတီၢ်
ခဲအံၤသ့ၣ်တဖၣ် တသ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢၢ်လၢတံၢ်
ဝဲးဆိၣ်ဒုးလုၢ်လၢထုသန့ၤလၢမိၢ်ပံၤဖဲဖုမၤဝဲ
လၢအဂ့ၢ်ဘၣ်ဝီဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပပုၤက
လုၣ်ယုၣ်မ့ၢ်ဟးဖျိးတဖၣ် ဒ်သိးဆိၣ်မူခါဆု
ညါကသ့အဂီၢ် ပထံၣ်ဘၣ်လၢသ့ၣ်ဖိဝဲဖိ
ခိၣ်ဆဲးပြဲသ့ၣ်တဖၣ်မုၢ်ဂ့ၢ်, ဂ့ၢ်ဖျိၣ်ဖျိၣ်ထီထီ
မုၢ်ဂ့ၢ်, ဘၣ်ကုၣ်ဟံးန့ၣ်ဆါဝဲတနီၤဒီးဘၣ်
ခွဲၣ်အူဝဲလၢကကထီၣ်ဖၣ်ဆါဟီၣ်ချါလၢက
သ့ၣ်ဆိၣ်ဘုဟုတံၢ်မုၢ်တံၢ်ဘိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
သ့ၣ်ခိၣ်ဝဲထီတဖၣ်လၢအပုၤကွၢ်အစိးတ

ဖၣ်အစိးအသးသမူထီဝဲလၢအနံၣ်လၢအက
ယၢတဖၣ်အကယၢန့ၣ် လၢစုၤသီအတီၢ်ပုၤ
ဟးဂီၤလီၤမၤသဒဲၣ်ကွၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ.

လၢတံၢ်လုၢ်ဆိၣ်သးသမူအဂီၢ် ဟံၣ်တ
ဖျၢၣ်အစုၤကတၢ်ဒုးတလီၤအယံၤ ကမျၢၤ
ယုၣ်မ့ၢ်ဟးဖျိးအါဟံၣ်အါဂါအံၤ သ့ၣ်ပုၤက
လုၤပျီထီၣ်ဆဲးအါလဲၣ်န့ၣ်ပဒုးဆီတသ့ဘၣ်
ဒဲၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်ပသ့ၣ်ညါအသိးတံၢ်ဖဲး
ဒုးဘၣ်တံၢ်မၤအါတနံၣ်တဘျီအယံၤ တံၢ်ဆါ
ကတီၢ်လၢလွံၢ်န့ၣ်ယံၤန့ၣ်အတီၢ်ပုၤအံၤသ့ၣ်
လုၢ်ခိၣ်ပုၤခိၣ်ကလီၤမၤကွၢ်လဲၣ်အမျးကယၢ
အါအါဂီၢ်ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကမျၢၤယုၣ်မ့ၢ်ဟးဖျိးလၢပုၤလၢကျါတ
ဖၣ်အံၤ ပထံၣ်ဘၣ်လၢဘၣ်ယးဒီးတံၢ်ဖဲးဒုး
ဖဲးသံၣ်လၢအမုၢ်အဝဲသ့ၣ်အဝဲခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်
ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဝဲဒီးတံၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အါမံၤစုၢ်ကီး
န့ၣ်လီၤ. လၢတံၢ်ဖဲးဆိၣ်ဒုးတဘၣ်ဘျီဘၣ်
ဒါအယံၤ သ့ၣ်ပုၤဟးဂီၤကွၢ်န့ၣ်ကမျၢၤတနီၤ
သ့ၣ်ညါဝဲဂ့ၢ်ဘၣ်ဆၢၣ်မုၢ်တမၤဘၣ်ဆိၣ်မူ
တသ့ဘၣ်သပုၤတံၢ်အယံၤ လၢတံၢ်တသ့တ
ဘၣ်အပုၤဘၣ်မၤဝဲန့ၣ်လီၤ. ပမုၢ်ကွၢ်ထံ
က့ၢ်တံၢ်ဖဲးဆိၣ်ဒုးအတံၢ်မၤအံၤ မုၢ်တံၢ်စုဆူၣ်
ခိၣ်တကးအတံၢ်မၤတုၤဒဲၣ်လဲၣ်သ့ၣ်ဖဲးခိၣ်တ
နီၤဘၣ်တံၢ်ကွၢ်သကီးအီၤလၢကျါ, ယဲၣ်ဖဲး
ခိၣ်တဖၣ်လၢခဲန့ၣ်သၢန့ၣ်အတီၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ.

လၢတံၢ်ဖဲးဆိၣ်ဒုးတဘၣ်ဘျီဘၣ်ဒါအ
ယံၤ သ့ၣ်ပုၤဟးဂီၤန့ၣ်ကမျၢၤတနီၤသ့ၣ်
ညါဝဲဂ့ၢ်ဘၣ်ဆၢၣ် မုၢ်တမၤဘၣ်
ဆိၣ်မူတသ့ဘၣ်သပုၤတံၢ်အယံၤ လၢ
တံၢ်တသ့တဘၣ်အပုၤ ဘၣ်မၤဝဲလီၤ.

အမဲဉ်ညါ မူခိဉ်ကလံးသီဉ်ဂီ၊ မှာတဘဉ်လီာ် ဘဉ်စးအဖိခိဉ် တာ်စူ၊ မှာဆိဒီး ကိတဖဉ်န ဆိးအတကဲ၊ ဂု၊ လာ၊ ဘဉ်အယိ ကဲထီဉ်က နီးတံးဟးဂီ၊ ကလိန့ဉ်လီ၊ ဝဲတံးဆိးခုးအ ဆာကတီာ် တာ်မာ်တဖဉ်မုဉ်ကျါဒီးတံးခုးနာ် ပာ်လိာ်သးမာ်တဆိဉ်ဘဉ်န့ဉ် မုဉ်အူကလဲး ဆိဉ်ဟးဂီ၊ ကလိကွဉ်ပုာ်အမဲဉ်ညါ ခုးလာပု၊ တဆိးဒံး အီတဖဉ် မုဉ် အူ ကလဲး ဆိဉ် ဟး ဂီ၊ လုာ်ဝဲဒဉ်န့ဉ်လီ၊ ဘုဟုကဟးဂီ၊ ဝဲစိဖျိ တာ်စူ၊ တဘဉ်လီာ်ဘဉ်စးအယိမာ်ဂု၊ ဆဉ်ဖိ ကိာ်ဖိဆိဉ်မာ်ဟးဂီ၊ အယိမာ်ဂု၊ ဒီးလာန့ဉ် အမဲဉ်ညါဒဉ်ဒါပယီ၊ သုးတဖဉ်မာ်လဲ၊ တု၊ ဒီး မာ်ဟးဂီ၊ ဝဲအယိမာ်ဂု၊ န့ဉ်လီ၊ နိလဲဉ်ဂု၊ ဂု၊ ခုးတလီာ်လာတာ်မာ်တမာ်ဟးဂီ၊ အီနိတ မံ၊ ဘဉ်အတာ်န့ဉ်အံ၊ တလီာ်လီာ်လာသုဉ်လုာ် နိဉ်ပု၊ နိဉ်လဲ၊ အကွဉ်လီ၊ အသးလာခုးပု၊ တ ထုဉ်အပု၊ ဘဉ်န့ဉ်ပတဲသုလီ၊ လာတာ်န့ဉ် အယိလာတာ်ဖဲးခုးဝဲးသံဉ်အယိ န့ဉ် န့ဆာဉ် တာ်ဘဉ်တုဟးဂီ၊ ကွဉ်ထဲလဲဉ်န့ဉ်ပဒူးတဘဉ်

လာ၊ ဘဉ်၊ ဆဉ်ဖိကိာ်ဖိလဲ၊ အစိဉ်ကဖိထီဉ် သုဉ်ပု၊ ဒီးန့ဆာဉ်အလာကဝီ၊ တဖဉ်စုာ်ကီး ဘဉ်တာ်ခးသံ ဆိဉ်အီ၊ ဒီး ကဲထီဉ်တာ်ပနီဉ် လာပု၊ လုာ်မုာ်ဟးဖျိးတဖဉ်အတာ်လုာ်ဆိဉ်အ သးသမူအဂီ၊ န့ဉ်လီ၊ ပု၊ ဆိဉ်ဝဲအါမးလာ အသးကွဉ်လုဉ်ကိတာ်၊ တဆိကမိဉ်ဒူးတာ်လာ ဝါဆူညါအဂီ၊ ဒီးမာ်ဟးဂီ၊ ဝဲသုဉ်ပု၊ ဒီးလု၊ ခးသံဂီ၊ ဝဲဆဉ်ဖိကိာ်ဖိအလာအဆိဉ်ဒီးအ နါ၊ အမဲယဲလဲ၊ တဖဉ်အါမးန့ဉ်လီ၊

အယိ၊ ဆဉ်ဖိကိာ်ဖိစု၊ လီ၊ ကွဉ်ဝဲလာကျဲ အါဘိ၊ တနီ၊ လုာ်ကွဉ် ဒီးလဲ၊ လုာ်ဆိဉ်ကဒ ကု၊ ဝဲဆူပု၊ အဂ၊ န့ဉ်လီ၊ ဆာကတီာ် ဝဲ အံ၊ တာ်လုာ်တာ်တြိ၊ လာညါလာအပု၊ ဒီးသုဉ် ပု၊ နိဉ်တဖဉ်အံ၊ ကဲထီဉ်ကု၊ ဝဲလာသံဉ်လု၊ အါတီ၊ လီ၊ ကစာ်နိဉ်သုဉ်ပု၊ ဟီဉ်ကဝီ၊ အံ၊ နိနာ၊ ဒီးယ၊ ပဝဲသုဉ်တဖဉ်မုာ်လံာ်အသိး တ လာတပု၊ အမဲဉ်ညါ ပသုဉ်ညါလာသုဉ်ပု၊ အ တာ်ယဲတာ်လာ၊ န့ဆာဉ်တာ်ဘဉ်တုလာကစာ် နိဉ်ဟီဉ်ကဝီ၊ အံ၊ ဆဲးလီ၊ စု၊ လီ၊ ဝဲကွဉ်ကွဉ်

လာဆာကတီာ်တဖဉ်အံ၊ အပု၊ န့ဉ်လီ၊
တာ်ကဲထီဉ်သးအံ၊ လာမတ၊ အယိ လဲဉ်၊ လာပယိခါ၊ မုတမုာ် နအသးမီးစိရဲ၊ ပဒိဉ်တဖဉ်အံ၊ အယိခါ၊ ဆာကတီာ်လာကယဲ န့ဉ် ကစာ်နိဉ်သုဉ်ပု၊ အံ၊ ကဟးဂီ၊ အါထီဉ် ထဲလဲဉ်၊ ကိာ်ပယိထဲလီ၊ ကိာ်ပု၊ တာ်မုဉ်တာ် ခုဉ်အတီအတြိမာ်တဆိဉ်ဒံးဘဉ်သု၊ ပု၊ က စာ်နိဉ်အတာ်ယဲတာ်လာအတာ်ကဟုကညီ၊ န့ဆာဉ်တာ်ဘဉ်တုသုဉ်တဖဉ်ကဆဲးလီ၊ စု၊ လီ၊ ဝဲ၊ လာခဲကတာ်ကလီ၊ မာ်ကွဉ်ဝဲသုဉ်ပု၊ က တာ်သုဝဲန့ဉ်ပသမာအလီ၊ တဆိဉ်ဘဉ်၊ ကိာ် ပယိထဲလီ၊ ကိာ်တာ်ဆိဉ်သးမုမုဉ်ကု၊ သုပု၊ ပု လာအဆိအချုဒီး ပဘိဂု၊ ထီဉ်ကု၊ ပက တီ၊ ဂု၊ ထီဉ်ကု၊ ကစာ်နိဉ်သုဉ်ပု၊ တာ်ယဲတာ် လာ၊ န့ဆာဉ်တာ်ဘဉ်တုသုဉ်တဖဉ်လာကျဲ အါဘိချုးဆ၊ ချုးကတီာ်သုဝဲသုပု၊ တာ် လီ၊ ပဝဲနု၊ ယ၊ ဆ၊ ဒီးမုာ်လာဘဉ်လာပ ထဲလီ၊ ကိာ်ပု၊ တာ်မုဉ်တာ်ခုဉ်လာအမုာ်အတီဖိ ကဆိဉ်ကု၊ လာအဆိအချုတကု၊ ■

ကီ၊ ဝု၊ အတာ်အိဉ်မူလာ ကညီဖိသုဉ်ညါ

- ဒီးဆဉ်လု၊ သီဒီးစီးမာ်အုဉ်ထု (KNCG)

ကီ၊ ဝု၊ မာ်ဒဉ်တာ်ဖိယာ်တကလုာ်လာ အကိးဝဲဘုဆိဉ်ဒါဆိဉ်ပျီဉ်အခါ န့ဉ်လီ၊ မာ်တာ်ဖိယာ်တကလုာ် လာအသးသမူက၊ ဒဉ်၁၅သီ န့ဉ်လီ၊ မာ် လာအလာမာ်ပု၊ တာ်တဆိဉ်နိတမံ၊ ဘဉ်အယိ န့ဉ်လီ၊
မာ်တာ်လာယဲ၊ မာ်ပျီသဝီတဂ၊ တဲဘဉ် ယ၊ တဘျီဘဉ်ယးကီ၊ ဝု၊ လီ၊ တာ်လာကီ၊ ဝု၊ န့ဉ် မာ်ဝဲဘိဉ်ခဲဉ်အမိာ်ပု၊ န့ဉ်လီ၊ လာပု၊ အပု၊ ပကထံဉ်ဘဉ်တာ်ဖိယာ်တကလုာ်လာအ ဆိဉ်ဒီးအခဲးဆုခဲကတြိအဖိခိဉ်တကတြိ

န့ဉ်ဆိဉ်ဒိဉ်မး၊ မုမာ်လာအဖိလဲာ်တကတြိ န့ဉ်ဘုကဘျး ဒီးမုာ်ဒဲးဆုလာအဆု၊ အမိာ်ပု (ယု) န့ဉ်လီ၊ အမိာ်ပု၊ ဒီတဘဉ်ညါဆိဉ်မး န့ဉ်လီ၊ တာ်ဖိယာ်အဝဲအံ၊ ဘဉ်တာ်ကီးန့ဉ် အမံ၊ လာကိဉ်မံဉ်ယာ် န့ဉ်လီ၊ တာ်ဖိယာ် အံ၊ နိဉ်လီ၊ လာဘိဉ်အညဉ်ကျါ ဒီးလာခဲးမး ထီဉ်ဒီးကဲထီဉ်ဘိဉ်ကိဉ်ဖး နိဉ်တဖျဉ် လာ ဘိဉ်အကီပု၊ လာအဆိဉ်ဝဲဘိဉ်အကံ န့ဉ် လီ၊ တု၊ အဆိဉ်ဘိဉ်အကံ၊ ယံာ်ထီဉ်ဒီးနိဉ် ထီဉ်တကးဘဉ်ဘိဉ်ဝဲဉ်အံ၊ အုဉ်သံကွဉ်အခါ အဝဲဟးထီဉ်ကွဉ်လာတာ်ချုလီ၊ တု၊ လာ

အဟးထီဉ်ဝဲ၊ ဒီးန့ဉ်လီ၊ ဆိဉ်ခုးယာ်အသး လာဟီဉ်ခိဉ်ပု၊ တု၊ အစုဒု နိဉ်ဒုထီဉ်လီ၊ က နီးတာ်ဖိယာ်အခါ အဝဲဟးထီဉ်ဆိဉ်ကဒါ ကု၊ လာသုဉ်ကပ၊ တု၊ အခဲးဆုထီဉ်တစု န့ဉ်လီ၊ တု၊ အခဲးဆုထီဉ်ဒီးအဝဲဆိတလဲ ကွဉ်အကုအကဘျး ဒီးယု၊ ကွဉ်ဝဲဒဉ် န့ဉ် လီ၊ တု၊ အခဲးဆုပု၊ ထီဉ်န့ဉ်ကိးဝဲဒဲးကီ၊ ဝု၊ ကီ၊ ဝု၊ န့ဉ်လီ၊ တာ်ဆာကတီာ်လာကီ၊ ဝု၊ ကိးန့ဉ် မုာ်လာဆိကူး ဒီးတု၊ လာလာဝဲးပထု ဘဉ်န့ဉ်လီ၊

ကီ၊ ဝု၊ အမိာ်ပု၊ ဒီတဘဉ်အထိကဆိဉ်ဝဲ ၃ စုမာ်နိဉ်ဘျဉ်ဘျဉ်၊ အခိဉ်ဒုဆိဉ် ၆ မိ၊ အမိာ်ပု၊ အါတကုာ်သုဒီတဘဉ်ညါဒီးကွီလာ အဘိတတီ၊ တဝီဝဲအခဲးဆုခိဉ်ထဲးန့ဉ်လီ၊ အမိာ်ပု၊ နိဉ်ထဲးသိးဒီးပု၊ သးပု၊ အခိဉ်မုာ် ကျာ်တဘိန့ဉ်လီ၊

ကီ၊ ဝု၊ အတာ်ဆိဉ်မူမုာ်ဖုဉ်သန့ကု၊ မာ် တာ်ဖိယာ်တကလုာ်လာအစာယာ်ကညီဖိအ တာ်ဆိဉ်မူဒီးန့ဆာဉ်မိဉ်ယာ် နိဉ်မးန့ဉ်လီ၊ လာကညီလဲာ်လဲာ်တာ်ဆဲးတာ်လာအပု၊ စုာ် ကိး ပထံဉ်ဘဉ်လာတာ်အီ၊ လာလုာ်ဖိထါဖိ အပု၊ န့ဉ်လီ၊ (ကွးမး ကဘျးပ၊ ၃၉)။ ■

သူ လှ လှ ကီး ဝှ

သူလှမိတ်ဆန်းကပ်ဆု
ကီးဝှမိတ်ဆန်းကပ်ဆု
ပွားလာသွန်ခဲယုာ်သကွ
ပွားလာဝှခဲယုာ်သကွ
ဆဲးမုာ်လကါလါခူးထီၣ်ကွ
သယုာ်စီကီးဝှမိတ်ပွ

သွန်ခိၣ်ဝှထီမုာ်လါပျီ
ကီးဝှမိတ်ဆီၣ်အိၣ်လါစီ

ပွားသယုာ်ယာ်ဘုသုၣ်ခါ
သယုာ်ယာ်သဲသွန်လါသး

ပွားသယုာ်ဖျုာ်တဒု
ဖျုာ်နွံဒုအလၣ်ဆု

ပွားလါတုာ်လာသွန်ခိၣ်ထံး
သယုာ်သွန်ခိၣ်အဘိဆဲ

သူလှမိတ်သူလှမိတ်ခိၣ်
ကီးဝှမိတ်ကီးဝှမိတ်ခိၣ်
ပွားလာလိၣ်လါလါအခဲ
ပွားလာလါလါလိၣ်အခဲ
ပွားလါလါတုာ်အခိၣ်ထံး
သယုာ်စီတုာ်ယုာ်သဲ

သူလှမိတ်ပွားရဲၣ်အခဲ
ကီးဝှမိတ်ပွားရဲၣ်အခဲ
ပွားလာသွန်ခဲသယုာ်သဲ
ပွားလာဝှခဲသယုာ်သဲ
ပွားသယုာ်စီလါလါနွံ
မုာ်နီၣ်ထီၣ်စီကလဲး

လဲးကွၣ်မုာ်လဲးလါကနာ
လဲးမာ်ဝဲလဲးလါကနာ
တံးကီးဘၣ်ဘုစီပာ်သး
တံးမုာ်ဘၣ်ဘုစီပာ်သး
လါခူးထီၣ်ကီးဝှမိတ်တုာ်
ပွားသယုာ်စီမုာ်ခိၣ်ကွာ်

သူလှမိတ်ပွားထီၣ်ရဲၣ်ရဲ
ကီးဝှမိတ်ပွားထီၣ်ရဲၣ်ရဲ
ပွားလာတဖုခိၣ်အဒု
ပွားလာတယာ်ခိၣ်အဒု
တံးသီၣ်သဲသူလှမိတ်ပွား
နီၣ်ထီၣ်စီကလဲး

သူလှမိတ်ဆန်းကပ်ဘီ
ကီးဝှမိတ်ဆန်းကပ်ဘီ
ပွားလာထံးဆဲးအိၣ်ထံး
ပွားလာကီးဆဲးအိၣ်ထံး
ပွားသယုာ်ပွားဟံၣ်ဒုလီ
သီၣ်ခဲဖျုာ်ကဲတဖျုာ်ထီ

ယပုာ်သူလှမိတ်ခိၣ်အခဲ
ယစီသူလှမိတ်ခိၣ်အခဲ
ခိၣ်ထီၣ်ယကွာ်ဘၣ်ခဲဆဲး
ထီၣ်ထီၣ်ယကွာ်ဘၣ်ခဲဆဲး
ပွားသယုာ်ယာ်လါလါနွံ
မုာ်နီၣ်ထီၣ်စီကလဲး

သူလှမိတ်ပွားလာကနာ
ကီးဝှမိတ်ပွားလာကနာ
ပွားလာသွန်ခဲသယုာ်ကွာ်
ပွားလာဝှခဲသယုာ်ကွာ်
ပွားသယုာ်စီလါသဲနုာ်
ဂံၣ်ခိၣ်အဆဲးဘီၣ်ခိၣ်စဲး

သူလှမိတ်ဆန်းကွီ
ကီးဝှမိတ်ဆန်းကွီ
စုာ်သယုာ်ပွားလာသွန်ထီ
ပွားသယုာ်စီလါဝှခဲထီ
တရၣ်ခိၣ်ခဲစီးလုာ်သီ
သွန်ခိၣ်ဝှထီမုာ်လါကတီး

သူလှမိတ်ဆန်းခိၣ်ကွၣ်
ကီးဝှမိတ်ဆန်းခိၣ်ကွၣ်
ပွားလာထံးဆဲးအိၣ်မုာ်
ပွားလာကီးဆဲးအိၣ်မုာ်
ပွားသယုာ်ယကွာ်လါလါ
ကွၣ်လါယစုလါတဲးမုာ်

သူလှမိတ်ဘျုးအမိတ်ဘျုး
ကီးဝှမိတ်ဘျုးအမိတ်ဘျုး
ပွားသယုာ်ပွားထံးဝှ
ပွားသယုာ်ပွားထံးဝှ
ပွားသယုာ်စီလါမုာ်စု
ကလုာ်ခိၣ်စီလါဆဲးအိၣ်

ထံးလါချၣ်ခဲးအကဒု
ကီးလါထံးခဲးအကဒု
သူလှမိတ်ပွားလါဆဲးအိၣ်
ကီးဝှမိတ်ပွားလါဆဲးအိၣ်
စီကွာ်ကွီအသးမုာ်စု
ကီးအဂါစီတဆီၣ်ဆု

သူလှမိတ်ဆဲးသုၣ်အါ
ကီးဝှမိတ်ဆဲးသုၣ်အါ
စုာ်မုာ်ခဲၣ်လါသွန်အိၣ်ယာ်
ပွားမုာ်ခဲၣ်လါဝှခဲအိၣ်ယာ်
ပုာ်မုာ်သီထီတဆီၣ်လါ
ကီးဝှမိတ်ဘီတပွားလါ

ထံးလါချၣ်ခဲးအကဒု
ကီးလါထံးခဲးအကဒု
သူလှမိတ်ပွားလါဆဲးအိၣ်
ကီးဝှမိတ်ပွားလါဆဲးအိၣ်
နီၣ်စီးစီဟံးလိၣ်ပစု
ကီးဝှမိတ်ဆဲးသုၣ်

သူလှမိတ်ဆန်းပုၣ်ကွ
ကီးဝှမိတ်ဆန်းပုၣ်ကွ
ပွားလာထံးဆဲးအိၣ်မုာ်
ပွားလာကီးဆဲးအိၣ်မုာ်
ပွားလါဆဲးအိၣ်ထုစီလု
တဆီၣ်ကွီဝဲကွာ်ဝှမုာ်

ယပုာ်သူလှမိတ်သူလှမိတ်
ယစီသူလှမိတ်သူလှမိတ်
ယပုာ်သူလှမိတ်သူလှမိတ်
ယစီသူလှမိတ်သူလှမိတ်
သူတဆီၣ်လါယာ်လါလု
ယကဆီၣ်ကဲးကွၣ်ကနုာ်

ထံးလါသူလှမိတ်သူလှမိတ်
ကီးလါကီးဝှမိတ်သူလှမိတ်
ကျိၣ်ထုာ်သီၣ်လါဆဲးအိၣ်
မိာ်ထုာ်သီၣ်လါဆဲးအိၣ်
ဝဲကဲးကွီစီးဝဲကဲးကွီ
ဒုကဲးကွီစီးတနုာ်စု
ဒုကဲးကွီစီးတဆဲးစု
သယုာ်စီကီးဝှမိတ်ပွ

သူလှမိတ်ဘီမုာ်သွန်ထီ
ကီးဝှမိတ်ဘီမုာ်သွန်ထီ
တဆဲးသွန်ထီကလဲးပျီ
တဆဲးဝှခဲကလဲးပျီ

သူလှမိတ်မုာ်ယုာ်အဆီၣ်ခါ
ကီးဝှမိတ်မုာ်ယုာ်အဆီၣ်ခါ
နီၣ်ဘၣ်ယပွားသယုာ်ယာ်
လါဘၣ်ယပွားသယုာ်ယာ်

သူလှမိတ်ဆန်းကပ်ဆု
ကီးဝှမိတ်ဆန်းကပ်ဆု
ပွားလာဒုပွားယုာ်လါယုာ်
ပွားလာပုာ်ပွားယုာ်လါယုာ်

သူလှမိတ်ပွားလာထံး
ကီးဝှမိတ်ပွားလာထံး
ပွားလာသွန်ထီဘၣ်ကလဲး
ပွားလာဝှခဲဘၣ်ကလဲး

သူလှမိတ်ပွားလာထံး
ကီးဝှမိတ်ပွားလာထံး
ပွားလာသွန်ထီဘၣ်ကလဲး
ပွားလာဝှခဲဘၣ်ကလဲး

တၢ် ဃူတၢ်ဖိ. မၤနၢၤတၢ်

M

လၢစၢၤပၤလၢၤတံၢ်ဒံၣ်ကွဲ

တၢ် တဲ ဝဲ နှဲ လၢပျၢၤ လၢကစၢၤ နှဲ ပှၢ် ဆိၣ်ဝဲဒၣ်တဘျီတၢ်လၢၤ. ပှၢ်နှဲတီၣ်ဒီး မှၢ်ကီၢ်လၢၤ ဒၣ်လဲၣ်နှဲ တဆဲးဖျိလၢၤဆူဟီၣ်ခိၣ်လၢၤဂၢၤဂၢၤဘၣ်လၢၤ. သ့ၣ်ဆိၣ်ဝဲဒၣ်ကလၢၣ်ဆါမံၤ ဒီးဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲ အတၢၤသ့တၢၤသ့ၣ်အကလၢၣ်ကလၢၣ်လၢၤအကတီၢ်တဖၣ်သးလိာ်သးအယီၤ, ပှၢ်ဆါသ့ၣ်သ့ၣ်ဝဲသ့ၣ်လၢကဆိၣ်ဆါအဂီၢ် အဆၢတတဲာ်ဝဲနီတဘျီဘၣ်လၢၤ. လၢသ့ၣ်ပှၢ်အခၢၣ်သးနှဲ ဆိၣ်ဒီးထံဖိကျိတဘျီ ယွၢ်ဆူၣ်ခိၣ်ဖဲအကြၢၤဒီးကွဲဆိၣ်ဝဲဒၣ်, ထံဂၢၢ်နီၣ်ဂၢၢ်, ဒၣ်ဆိၣ်ဆါ, ညှိဆိၣ်ဆါဒံၣ်ထီၣ်ဖးလၢၤ အါမးလၢၤ. ဒီးဖျိသ့ၣ်ပှၢ်လၢဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဆိၣ်တၢ်ဆိၣ်ကုးဆိၣ်ပှၢ်ဒီး ထံဂၢၢ်နီၣ်ဂၢၢ်အယီၤ, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအါကလၢၣ်ဒီးခိၣ်ဒီးဆံၤ ဆိၣ်ဒီးသန့အသးလၢပှၢ်ခိၣ်ယိာ်ဆံၤ နှဲလၢၤ. တၢ်သ့ၣ်ဝဲလၢၤဒီး, တၢ်ဆူၣ်လိာ်ဆိးကုလိာ်, တၢ်ဂုၢ်လိာ်တဲာ်လိာ်တဖၣ်နှဲတဆိၣ်ဘၣ်.

ဘၣ်ဆၣ် ဘၣ်မှၢ်တနံၤ နှဲ, ကလံၤ မှၢ်လၢၤ ဘၣ်လၢၤသ့ၣ်ပှၢ်ဆါယီ သ့ၣ်ပှၢ်ဒီးတဘျီဘျီတထီၣ်ဘျီတလၢၤကွဲၣ်လၢၤ. ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတၢ်မံၤလၢၣ်တဖၣ်လၢၤအဆိၣ်ဒီးသန့အသးဒီးပှၢ်ဆါ နှဲ ယှၢ်မံၤဟးဖျိ. တနံၤဘၣ်တၢ်သံတနံၤ, အလီၢ်အကျဲဟးဂုၢ်ဟးဂီၢ်ဒံ မှၢ်ခဲဖျိ. လၢပှၢ်လၢၤ မၤကွဲၣ် လၢၤလၢၤ. သ့ၣ်ကၢ်

တၢ်ထံ ကြိၤ ဒီး ထံကျိ အကြိၤ ခုၢ်ကီးဟးဂုၢ်ဟးဂီၢ်လၢၤလၢၤ. တၢ်လၢၤတၢ်ပျိကွဲၣ်ဝဲဒၣ်နတထံၣ်လၢၤတၢ်နီတမံၤ လၢၤဘၣ်. တဘျီနှဲ ကယုၤပှၢ်(သယုၤပှၢ်), တၢ်အုးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢၤလၢၤသ့ၣ်ခဲဝဲလၢၤ နှဲ ခဲဆံၤတထံၣ်ဘၣ်လၢၤဘၣ်. သ့ၣ်ပှၢ်လၢၤဟ့ၣ်ကဲထီၣ်က့ၤလၢပှၢ်လၢၤလၢၤ. တၢ်အုးတၢ်သ့ၣ်, သယုၤပှၢ်တဖၣ်ကဲၤလၢၤသ့ၣ်ခဲဆံၤ သ့ၣ်တဆိၣ်လၢၤဘၣ်. ထီၣ်ခဲထီၣ်ကီးခုၢ်ကီးကစီၢ်လၢၤအဂီၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ဝဲထီၣ်တဆိၣ်လၢၤဘၣ်. တၢ်တၢ်ကီၢ်ခါတၢ်ဆိၣ်ယီၤလဲၣ်ဒီး သ့ၣ်ပှၢ်တဆိၣ်လၢၤ အယီၤ ထံကြိၤကီၢ်ခိၣ်ထီၣ်ဒီးထံနီလၢၤ ခုၢ်ကွဲၣ်ဝဲဒၣ် နှဲလၢၤ. လၢခဲသၢနံၣ်အတီၢ် ပှၢ် နှဲ ထံကျိ ဆါလၢၤသးကွဲၣ်ဝဲဒၣ် ဒီးထံဆိၣ်က့ၤဝဲဒၣ်ပှၢ်တီၢ်ပှၢ်တီၢ် နှဲလၢၤ. တါခဲလၢၤဆီတလဲကွဲၣ်အသးလဲလၢၤ.

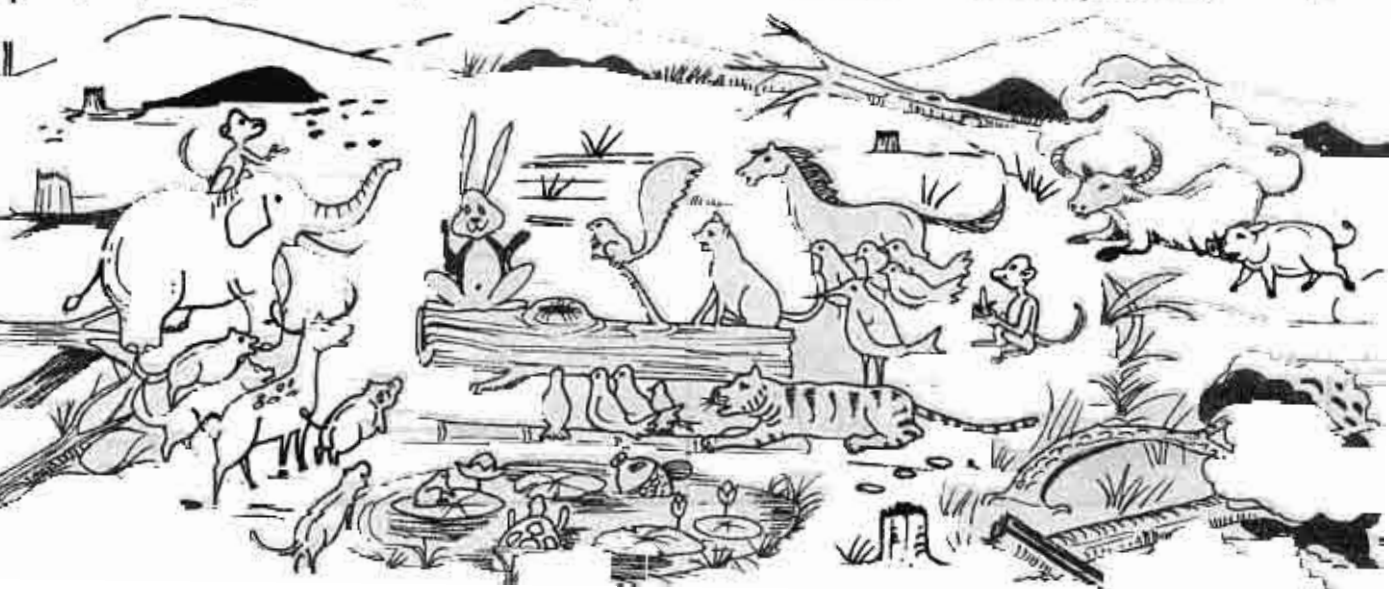
တနံၤ နှဲ ပဲဒဲတဖၣ်ဟးယုဆိၣ်အဆၣ်အဖၢမၢဒီး နၢ်ဟ့ၣ်ဝဲ တၢ်ဟီၣ်တၢ်ယၢၤ, တၢ်ကအုကစၢၤအယီၤအဝဲလဲၣ်ကွဲၣ်ဒီးထံၣ်ဝဲလၢၤအသကီး ပနံၤဖိ, ထိးမံၤဖိ. ဒီးသံကွဲၣ်ဝဲ “သ့ဘၣ်မန့ၤလဲၣ်” ပနံၤဖိစံးဆါဆါ “ယဝ်ကလဲၤဂဲၤထံ, ထိးမံၤဖိအပၢ်တဒိသါကဆီထံဒီးအဝဲ သ့ၣ်ဂုၢ်လိာ်သး လၢထံဒီး ဆူၣ်လိာ်သးလၢၤ. ထိးမံၤဖိအပၢ်ဖဲးဘၣ်ယဝ်အခိၣ်, ဒီးယဝ်ဘျီဘၣ်အပၢ်အကပၤအယီၤ ဘၣ်ဒီး

ဘၣ်ထံးဝဲဖးဒိၣ်တက့ၢ်သ့ၣ်လၢၤ. ယတဲအီၤလၢအပၢ်ဖဲးဆိယပၢ်အယီၤယပၢ်ဘျီကအါက့ၤအီၤလၢၤ. အဝဲတဲဝဲလၢၤသါပၢ်လဲၤတုၤလၢၤညါအယီၤကဘၣ်ဆီထံ, ဂဲၤထံလၢၤညါလၢၤ. ပဂ့ၢ်လိာ်ကတီၤသကီးတၢ်ဒီးပအုၣ်လိာ်ပသးလၢၤ. နီၢ်နီၢ် နှဲ ပအုၣ်လိာ်ပသးလၢၤ. တၢ်ဆါတၢ်ကီၢ်ဘၣ်ပုၤလၢၤလဲၣ်.”

လဲၤကဒီးအုညါနၢ်ဟ့ၣ်ကဒီးတၢ်ဟီၣ်တၢ်ယၢၤဒီး တၢ်ကအုကစၢၤအယီၤအဝဲလဲၣ်ဒီးထံၣ်ကဒီးဝဲအသကီးဖိဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအဂၢၤဒီးနှဲဆိၣ်ဖိၣ်ဒီးသံကွဲၣ်ဝဲ “ဘၣ်မန့ၤလဲၣ်” တၢ်ဟီၣ်ဖိတဖၣ်ဆါဆါ, “ပဟးယုဆိၣ်ပဆၣ်တဘၣ်လၢၤဘၣ်, ပကလီၤဒိသံလၢၤ.”

လဲၤကဒီးဝဲအုညါတတီၢ်ဒီးနၢ်ဟ့ၣ်ဘၣ်ကဒီးတၢ်ကအုကစၢၤလၢထံကြိၤပှၢ်အယီၤ, လဲၤကွဲၣ်ကဒီးဝဲလၢၤ. ထံၣ်ဝဲလၢၤ နှဲ, ဆူၣ်, သဒိၣ်, ညှိလဲၣ်, ဒီးညှိအဂၢၤတဖၣ်ဆိၣ်ဖိၣ်လၢကွဲၣ်တီၢ်လိာ်တဖျါအပှၢ် နှဲ ကအုကစၢၤအယီၤသံကွဲၣ်ဝဲ “ဘၣ်မန့ၤအယီၤလဲၣ်” ဒီးဆူၣ်စံးဘၣ်ဆါ “တၢ်လိာ်ဖဲဆါထံစၢၤလၢၤချမးလၢၤ. ယဟး နှဲတၢ်လိာ်တဘျီတီၤ နှဲထံတဟဲထီၣ်လၢၤဘၣ်. ထံစၢၤလိာ်သးချမးအယီၤ တယံာ်ဘၣ်ဒီးပစၢၤကလီၤတုၤဒီးပဝဲစၢၤကီးပကကီၢ်ယုထီၣ်သံကွဲၣ်လၢၤ.”

ပဲဒဲတဲက့ၤတုၤအလီၢ်အကျဲဒီးဆိကမိၣ်

ထိုက်တံ၊ ဟိန်တံ၊ ယာ၊ တံ၊ ကိတံ၊ ခဲ၊ တံ၊ အုတ်လိပ်ဆီးကုလိပ်လ၊ အဟဲပာ်ထီၣ်တဖၣ် နှၣ်လီၤ။ “တံအံၤယကဘၣ်မၤနဲလဲၣ်၊ တံ ဂုၤနဲအံၤလၢညါတအိၣ်နီတဘျီဘၣ်၊ ဟဲကဲ ထီၣ်အသးသုဒဲလဲၣ်။ အီၤ တံအံၤမုၢ်လၢပ သုၣ်ပုၤဟးဂီၤအယီၤလီၤမးလဲၣ်။ ပမုၢ်တဘျီ ကွံၣ်အီၤဘၣ်ဒု၊ လၢခဲကဟဲအါထီၣ်ဝဲရံၣ်ရံၣ် လီၤ။ တံအံၤဝဲတဘျီတတဲၣ်ထံပုၤတဂၤတ ဝဲတံမံၤဘၣ်။ ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတံမၤသကိး လၢတံခဲလၢကဂၤထီၣ်က့ၤအဂီၢ်ဒီး မုဒါ အိၣ်လၢပုၤခဲလၢကအပူၤလီၤ။”

ပဒဲဟး ကရၢ ကရီ အမူအသကိး တၢ် ဝီၣ် သကိးတံ ဒီးပုၤခဲလၢက ဒီးလၢခဲမၤသ ကိးတံအိၣ်ဖျိၣ်လီၤ။ ဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိတဖၣ်ဟဲ ဒီးတဲးလိၣ်ယီၤလိၣ် အသးလၢအတံၣ်ဂီၤတ ဖၣ်ဝီၤသီၣ်သ ထြးလီၤ။ လၢခဲကတၢ်ပဒဲ ခဲဝဲ “ဂုၤလဲၣ်။ ပကမၤနဲအံၤပဝဲဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိ ခဲလၢကပဆိၣ်ဒီးသန့ ထီၣ်သးလၢတံလီၤအံၤ ဒီးပဆၣ်ဘၣ်တံလီၤအံၤခဲလၢကလီၤ။ တံ လီၤဟးဂီၤ ကွံၣ်အံၤ တမုၢ်လၢ နယီၤ၊ တမုၢ် လၢယယီၤ၊ တမုၢ်လၢပယီၤနီတဂၤဘၣ်။ ပုၤ ဟးကွံၣ်ဒီးတံအိၣ်ကၤ၊ ထံကၤက့ၤဝဲဒီးပ ဘၣ်အုတ်လိပ်ပသးလၢထံနီၤ၊ တံအိၣ်အယီၤ နှၣ်တဘၣ်လၢကဘၣ်။ ပကစံၣ်ညီၣ်လိၣ်ပသး လၢနတံၣ်ဂီၤဘၣ်၊ ယတံၣ်ဂီၤဘၣ် နှၣ်တဘၣ် လၢကဘၣ်။ တမုၢ်တံဆၢကတီၢ်လၢပကဘၣ် သုၣ်ဟုသးဟုလိၣ်သးဘၣ်။ တံလီၤအံၤမုၢ်ပ မိၢ်ပၢ်ဖဲဖုလၢပျၢၤ အလီၢ် အယီၤပတဟးဖး ဘၣ်။ ပကမၤဂုၤထီၣ်က့ၤအီၤတဂ့ၤဘၣ်ခါ။”

ဖဲ နှၣ်အဆၢကတီၢ်ဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိခဲလၢက အိၣ်ဘၣ်အိၣ်ဘၣ်ဝဲလီၤ။ တတံၤဒိၣ်ဒိၣ်နှၣ် ဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိတဖၣ်ကျၢၢ် ကျၢၢ်လီၤအခိၣ်ဒီး တုၤလိၣ်ဝဲဒၣ်ပဒဲအတံၣ်ဆၢန့ၣ်လီၤ။ “မု

မုၢ်နဲနှၣ်ဒီး” ပဒဲခဲး “ပကမၤသကိးလၢကျဲ နီလဲၣ်”။ ထဲနှၣ်တဘျီ ဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိတဖၣ် ဟဲကျဲထီၣ်အတံၣ်သုတံဘၣ်တဖၣ်တဂၤသီၣ် ဒိၣ်လဲၣ်နှၣ် တဂၤသီၣ်ဒိၣ်ဒီးလီၤ။ လၢအကျဲ တၢ်အုၤတဖုခဲး “ပကလဲၤယုမၤနီၤသုၣ်သု သုၣ်သုၣ်အချဲလၢပအိၣ်အီၤတဖၣ်ဒီးဟဲသုၣ် လီၤအီၤလီၤ။ ပက မၤတံတမံၤလၢပုၤက အိၣ်ထီၣ်က့ၤအဂီၢ်၊ တဖုတမံၤတဖုတမံၤစုၣ် စုၣ်၊ ပုၤလၢ အနီၢ်ဒိၣ် နှၣ် ကမၤတံမၤလၢ အယၢဒီးပုၤလၢအဆဲးနှၣ်ကမၤတံမၤလၢအ ဖုံ၊ တဖုလၢအတံၣ်က့ၣ်လၢကအသုအဂ့ၤက တံၣ်တဖုလၢအသန့ၣ်စုၣ်စုၣ်မီၤ တဂ့ၤခါ။”

ကဆဲးခဲးဝဲဒၣ် “ဂုၤဒိၣ်မးလီၤ။ ယဲယနီၢ် ဒိၣ်ဒီးယဂံၢ်ယဘါဂုၤအယီၤ ယက ကန့ၣ်ဖျိး ကွံၣ်သုၣ်ကံတံၣ်ထံကျိၣ်တြီၤပုၤတဖၣ်ဒီးလၢက လၢအအိၣ်တံၣ်ထံကျိၣ်တြီၤပုၤလီၤ။ ယက ဟးယုထဲးန့ၣ် ယာ်မံၤ၊ ခုၣ်ဘီ လၢတံလီၢ် အဂၤဒီးဟဲက့ၤသုၣ်လီၤက့ၤအီၤ နှၣ်လီၤ။ တံမုၢ်စုၤလီၤ က့ၤဒီးကဖးအါ ထီၣ်ဝဲဒီးထံ တြီၤကခုၣ်ထီၣ်က့ၤလီၤ။ သုၣ်ကလုၣ်ဒိၣ်ချ့ ဒီးပၤယာ်ထံန့ၣ် ယကလဲၤယုထဲးန့ၣ်အ ဖိဒီးဟဲက့ၤသုၣ်လီၤက့ၤအီၤလီၤ။ သုၣ်လၢ ပသကိးအိၣ်အသုၣ် အထူၣ်အဖိ နှၣ်ယထံၣ် အိၣ်ရးမးလၢပုၤအဂၤနှၣ်၊ ယလဲၤထဲးန့ၣ်အ ဖိဒီးကဟဲက့ၤသုၣ်လီၤအီၤလီၤ။ ယကလဲၤ လၢတံလီၢ်လၢထံအိၣ်ဒဲးတဖၣ်ဒီးဟဲက့ၤစိၣ် အီၤ ယကမျိၤဂုၤယကလုၣ်အထံလီၤ။”

ထီၣ်ဖိတဖၣ်ခဲးဝဲ “ပုၤဖိအိၣ်ဝဲဒၣ်တနီၤ လၢညံၣ်ဖိအိၣ်ဝဲဒီးသုၣ်လၢပညီၣ်နီၤအိၣ်အ သုၣ်နှၣ်အသုၣ်ခဲးအိၣ်ဝဲအယီၤပကဟဲက့ၤစိၣ် အချဲဒီးဖုံလီၤသုၣ်လီၤအီၤလီၤ”။

ထီးတံၣ်တခီ “ယကဟးလူၤယုခုၣ်ခုၣ် တံၣ်နှၣ်တံၣ်ဒီးဟဲက့ၤဘျၢသုၣ်လီၤအီၤလီၤ။”

ထီၣ်ခုထီၣ်ကိး၊ ယုၢ်၊ သုၣ်ဘါ၊ လဲၣ်ဘီ၊ တၢ် ဟီ၊ ကယဲၤမုၢ်ဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိတဖၣ်ဟဲကျဲ ထီၣ်တံလၢအဝဲသုၣ် မၤဝဲသုၣ်စုၣ်စုၣ်ဝဲဒီးနီၤမု ဒါဒီးစးထီၣ်မၤသကိးတံလီၤ။ အဝဲသုၣ်ဟး အိၣ်ဆၣ်ဒီးဟဲက့ၤအုၤအါလီၤအယီၤ တံမုၢ် တံဘီတဖၣ်ခဲးထီၣ်ကဒါက့ၤဂုၤဒိၣ်မးလီၤ။

တယံၣ်ဘၣ်တံစုၤလီၤဒီးန့ၣ်စးထီၣ်ထံၣ် ဘၣ်လၢသံၣ်ဖိဒီးထီၣ်လၢ ဟ့၊ တီၢ်မုၢ်နီၣ်ဖိ မံၤဖိမဲထီၣ်၊ ယာ်မဲထီၣ်ဖးထီၣ်ဒီးထံဒိၣ်လီၤ ထံယုၤအယီၤ တံကမ့ၢ်တံကမ့ၢ်တဖၣ်လီၤ ထံ ကွံၣ်ခဲလၢက ဒီးထံကျိၣ်ပုၤကအိၣ်ထီၣ် ကဒါ က့ၤဝဲလီၤ။ လွံၤန့ၣ်ယဲၤန့ၣ်ဝဲအလီၢ်ခဲတံ ဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးက့ၤဝဲဒီးအယီၤ ခုၣ်ဖိညၣ် ဖိအိၣ်မုၢ်ဆိးပၤထီၣ်က့ၤဝဲလီၤ။ သုၣ်ပုၤ ဒိၣ်ထီၣ်က့ၤ၊ သုၣ်လၢအသုၣ်ချ့တဖၣ်ဟ့ၣ် ထီၣ်က့ၤတံသုၣ်တံသုၣ်အယီၤ ထီၣ်ဖိလဲၣ်ဖိ ဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိတဖၣ်တကီၤဝဲကီၤစုၤဘၣ်လၢက ဒီးန့ၣ်မၤဘၣ်က့ၤအလီၢ်အကျဲအသ့ၣ်အယီၤဒိၣ် ထီၣ်ဖးထီၣ် ဖုံထီၣ် အါထီၣ်က့ၤဝဲဒၣ် နှၣ် လီၤ။ ထံတြီၤပုၤစုၢ်ကိးခုၣ်လီၤဝဲဒီးထံအါ ထီၣ်က့ၤဝဲ၊ ထံက့ၤယုၤက့ၤနီၤလၢအဖိၣ်ထဲး အယီၤ သုၣ်ပုၤအံၤမုၢ်ထီၣ်က့ၤဝဲဒီးဒိၣ်ဒီးလီၤ ဟ့ထီၣ်က့ၤဝဲအယီၤပုၤအံၤအသုၣ်အသုၣ်အိၣ် ထီၣ်က့ၤဝဲဒီးတံအိၣ်သးခဲလၢကနှၣ် က့ၤဘၣ် လီၢ်ဘၣ်စးထီၣ်က့ၤဝဲမုၢ်မုၢ်ခုၣ်ခုၣ်နှၣ်လီၤ။

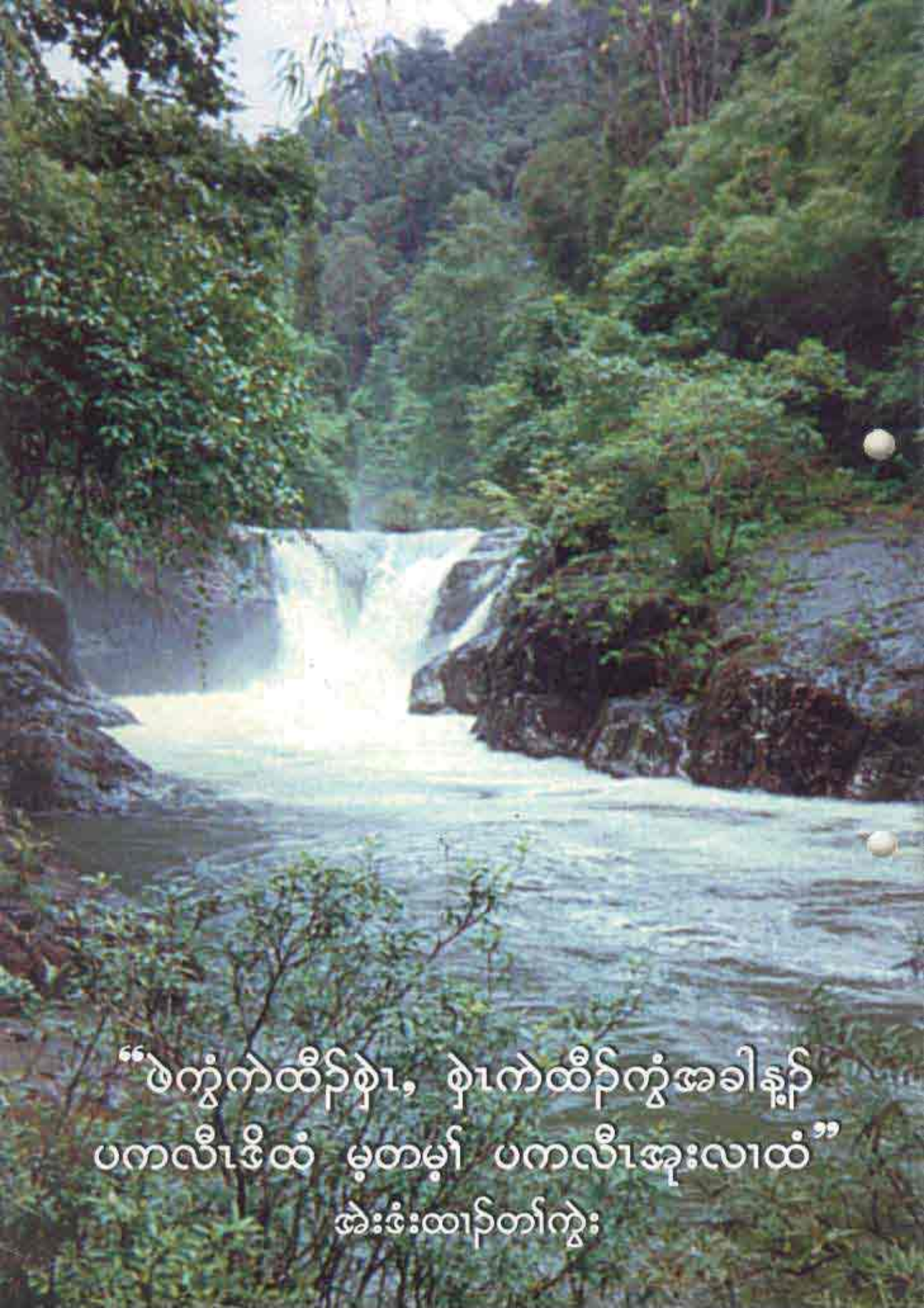
တံမၤလိလၢပဂီၢ်နှၣ် ဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိတဖၣ် နီန့ၣ်ဆၢၣ်ဟ့ၣ်သါအီၤတၢ်လဲၣ်ဖိအသိး သု သကိးဝဲလၢတံယုတံဖိးအပုၤအယီၤ ဘျီ လီၤကွံၣ်တံၣ်ဂီၤဖးဒိၣ်နှၣ်ဝဲဒၣ်နှၣ်လီၤ။ တ ကးဒဲးဘၣ် တံအကါဒိၣ်လၢပကြးဟဲသုၣ် ဟဲသးနှၣ် ဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိမုၢ်တံအကါဒိၣ်လၢ သုၣ်ပုၤအတံအိၣ်ဂၢ်အိၣ်ကျၢၤဒီးအတံၣ်ဂုၤ ထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်နှၣ်လီၤ။ ■

မၤလိၣ်ကလိခဲအံၤ

ဒီပုၤဝဲလၢအဆၣ်ဒီးကဲထီၣ်ဘၣ်သုလၢကီၤဂုၤအပုၤဖးလဲၣ်ဖိ တပယုၣ်ဃီသုၣ်တဖၣ်နှၣ် ကဝဲသးစုၤဆၢထီၣ်အလိၣ်ပတံ ထီၣ်၊ ယုၢ်ဒီးအဂုၤအကျိၢ်၊ အတံၣ်ဖးတံမၤ၊ အလီၢ်ဆိးထံး လၢလၢပုၤပုၤဆုသုလၢကီၤဂုၤအဆၣ်တက့ၢ်၊ ဖဲလိၣ်ရၤလီၤ ဟးထီၣ်အသီတဘျီလၢလၢနှၣ် ကတုၤအိၣ်သုနှၣ်လီၤ။ လိၣ် မုၢ်တတုၤအိၣ်သုလၢကျဲနီၣ်လဲၣ်ဂုၤဂုၤနှၣ် ဝဲသးစုၤကွဲးဒုးသုၣ် ညါဘၣ်ဆဲးဒဲးထၢၣ်တက့ၢ်။

လိၣ်လၢကဟဲကကျၢ်ဘၢတံၣ်ဂုၤ

သုၣ်ပုၤတံဟးဂုၤဟးဂီၤလၢကညီၣ်ကီၢ်ခဲၣ်ဂုၤ- လိၣ်တဘျီအံၤကဟဲကျဲထီၣ်လီၤဆီဝဲဒၣ် သုၣ်ပုၤတံဟးဂီၤလၢ အမၤအသးလၢချၢၣ်လွံၤထုၣ်ကီၢ်ရၣ်ပုၤ နီအမုၢ်တံသုသုၣ်ညါ မၤလိၣ်ကွံၣ်တံအဒိတခါအသိးနှၣ်လီၤ။ တံပညီၣ်တခါ မုၢ်နီၣ်ထံး ပကသုသကိးကျဲလၢပကရဲၣ်သဲကတီၢ်က့ၤခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်အဂီၢ် လီၤ။ က့မုၢ်ဘၣ်စုၢ်ကိးဒီးပုၤဝဲလၢကနီၤဟ့ၣ်လိၣ်သးတံထံၣ် တံကဆိကမိၣ် ဒီးတံလဲၤနီၣ်ဖျိလၢအဘၣ်ထွဲဒီး တံရဲၣ်သဲက တီၤက့ၤပသုၣ်ပုၤအဂီၢ်နှၣ်လီၤ။

“ဖကွံကထီၣ်စှၤ, စှၤကထီၣ်ကွံအခါန့ၣ်
ပကလီၤဒိထံ မ့တမ့ၢ် ပကလီၤအူးလၢထံ”
အဲးဒီးထၢၣ်တၢ်ကွဲး